ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΒΑΣΣΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΓΑΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΟΚΚΙΝΟΣ
ΙΩΑΝΝΑ ΜΠΑΚΑΛΗ ΜΑΡΙΑ ΞΕΣΤΕΡΝΟΥ
ΙΩΑΝΝΑ ΠΑΠΑΜΑΓΚΑΝΑ ΕΙΡΗΝΗ ΤΖΙΩΓΑ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

βιβλίο μαθητή / μαθήτριας

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Νεοελληνική Γλώσσα

(Α΄ Λυκείου - Γενικής Παιδείας)

Βιβλίο μαθητή/μαθήτριας

Επιστημονική Επιτροπή Αξιολόγησης Συντονιστής / Αξιολογητής	**Γούτσος Διονύσιος** Εν ενεργεία μέλος Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού Πανεπιστημίου
Αξιολογήτρια	**Τουρνά Χαρίκλεια** Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός
Αξιολογητής	**Πυρπυρής Παναγιώτης** Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός
Τεχνικός Εμπειρογνώμονας	**Γουρνά Σοφία** Πτυχιούχος Πληροφορικής
Επικουρικός Εμπειρογνώμονας	**Παπαβασιλείου Σπυρίδων** Διπλωματούχος Γραφιστικής
Υπεύθυνη του μαθήματος/γνωστικού αντικειμένου στο πλαίσιο της Πράξης	**Βασιλική Βαρτζιώτη** Σύμβουλος Β΄ ΙΕΠ, μέλος της Επιστημονικής Ομάδας Έργου (ΕΟΕ) της Πράξης

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη διδακτικών βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ 6010165 στο Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
Σπυρίδων Δουκάκης
Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Υπεύθυνη Πράξης
Πολυξένη Μπίλλα
Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής
Προϊσταμένη Τμήματος Β΄ Προγραμμάτων Σπουδών και Εκπαιδευτικού Υλικού

Αναπληρώτρια Υπεύθυνη Πράξης
Άννα-Αικατερίνη Λυκούρη
Σύμβουλος Α΄ του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

«Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης»
και το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή»

Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού
ΙΕΠ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΕΣΠΑ 2021-2027
Πρόγραμμα Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΒΑΣΣΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΓΑΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΚΟΚΚΙΝΟΣ
ΙΩΑΝΝΑ ΜΠΑΚΑΛΗ ΜΑΡΙΑ ΞΕΣΤΕΡΝΟΥ
ΙΩΑΝΝΑ ΠΑΠΑΜΑΓΚΑΝΑ ΕΙΡΗΝΗ ΤΖΙΩΓΑ

Νεοελληνική Γλώσσα

(Α΄ Λυκείου - Γενικής Παιδείας)

Βιβλίο μαθητή/μαθήτριας

ΕΚΔΟΣΕΙΣ 24 γράμματα

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»

Συντελεστές

Επιστημονική υπεύθυνη	*Μαρία Ξέστερνου*	*Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Εφαρμογών Λογισμικού στα Φιλολογικά μαθήματα, τμ. Φιλολογίας, Παν/μιο Πελοποννήσου*
Ειδήμονες γνωστικού αντικειμένου	*Ιωάννα Μπακάλη*	*Φιλόλογος στη δημόσια Β/βάθμια εκπ/ση (Δρ Γλωσσολογίας)*
	Παναγιώτης Γάκης	*Επίκουρος Καθηγητής επί θητεία Εφαρμοσμένης Γλωσσολογίας, Τμήμα Φιλολογίας, Παν/μιο Πελοποννήσου*
Συγγραφική ομάδα	*Θεόδωρος Βάσσης*	*Φιλόλογος (ΜΔΕ στη Νεοελληνική Φιλολογία)*
	Παναγιώτης Γάκης	*Επίκουρος Καθηγητής επί θητεία Εφαρμοσμένης Γλωσσολογίας, Τμήμα Φιλολογίας, Παν/μιο Πελοποννήσου*
	Θεόδωρος Κόκκινος	*Φιλόλογος στη δημόσια Β/βάθμια εκπ/ση, διδάσκων στην Γ/θμια εκπ/ση (Δρ Διδακτικής φιλολογικών μαθημάτων)*
	Ιωάννα Μπακάλη	*Φιλόλογος στη δημόσια Β/βάθμια εκπ/ση (Δρ Γλωσσολογίας)*
	Μαρία Ξέστερνου	*Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Εφαρμογών Λογισμικού στα Φιλολογικά μαθήματα, τμ. Φιλολογίας, Παν/μιο Πελοποννήσου*
	Ιωάννα Παπαμαγκανά	*Φιλόλογος στη δημόσια Β/βάθμια εκπ/ση (Δρ Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης)*
	Ειρήνη Τζιώγα	*Φιλόλογος (Δρ Παιδαγωγικής)*
Παιδαγωγική επικύρωση αντικειμένου - Παιδαγωγική τεκμηρίωση	*Μαρία Ξέστερνου*	*Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Εφαρμογών Λογισμικού στα Φιλολογικά μαθήματα, τμ. Φιλολογίας, Παν/μιο Πελοποννήσου*
Τεχνική επικύρωση αντικειμένου	*Ιωάννης Κολλητήρης*	*Επιστήμονας Πληροφορικής*
Γλωσσική-φιλολογική επιμέλεια, Κριτική ανάγνωση	*Πολυξένη Μοίρα*	*Φιλόλογος στη δημόσια Β/βάθμια εκπ/ση*
Σύμβουλος σε παιδαγωγικά θέματα	*Θεόδωρος Κόκκινος*	*Φιλόλογος στη δημόσια Β/βάθμια εκπ/ση, διδάσκων στην Γ/βάθμια εκπ/ση (Δρ Διδακτικής φιλολογικών μαθημάτων)*
Συντονισμός συγγραφικής ομάδας σχεδιασμού και ανάπτυξης	*Ιωάννα Μπακάλη*	
Συντονισμός και επιμέλεια έκδοσης	*Γεώργιος Μπίκος*	
	Μαρία Ξέστερνου	
Επιστημονική υπεύθυνη ψηφιακού εμπλουτισμού	*Μαρία Ξέστερνου*	
Ψηφιακός εμπλουτισμός-τεχνική ανάπτυξη	*Μάριος-Ραφαήλ Στίνης*	*Επιστήμονας Πληροφορικής*
Εικονογράφηση	*Helena Patsiamanis*	*Εικαστικός*
Σελιδοποίηση-γραφιστική επιμέλεια	*Svitlana Gutsol*	
Σχεδίαση εξωφύλλου	*24γράμματα.*	

Ευχαριστίες στους ακόλουθους φορείς και πρόσωπα των οποίων τα έργα αξιοποιήσαμε στην έντυπη/ψηφιακή μορφή αυτού του σχολικού βιβλίου: Μ. Δεδούλη, Α.Μ. Νίκα, Α. Σκαράκη, Α. Στελλάκη, αθηΝΕΑ, ChatGPT, diapolis.auth.gr, deBop, fra.europa.eu, FOCUS MAG, glow.gr, HelenaPatsiamanis, iefimerida.gr, Θεόδωρος Παπακώστας, Τερέζα Βαλαβάνη, Νικολέττα Γκαρέτσου, Τασούλα Επτακοίλη, Κίτσος Λούης, Νίκος Μπογιόπουλος, Κωνσταντίνα Γογγάκη, Έφη Καραγιάννη, Παντελής Μπουκάλας, Ψηφιακή φιγούρα ipirotakis (/ipirotakis), kathimerini.gr, LIFO, Metropolitan Art Museum, nostimonimar.gr, People Behind, pnykapress.gr, pod.gr, podcast.imedd.org, TEDxAUTH 2002, thriftstore.gr, Touchstone Pictures, Ομάδα TrendIt iMEDdD, ΑΘΗνέα, ΑΡΚΑΣ, Γνωμολογικόν, Σοφία Γρηγορίου, Έθνος, Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης της Βέροιας, Διάλογοι Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος, Καθημερινή, Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου Αιώνα, Εκδόσεις Κυριακίδη, Κοινότητες συγκατοίκησης μεγαλύτερων ανθρώπων «Νάμα» ομάδα fb, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ράλλειο Γυμνάσιο Θηλέων, Κώστας Τσιρώνης, Λεξικό Τριανταφυλλίδη, Μαρία Λαμπριάδου, Ξένια Τσιλοχρήστου, Πανελλαδική Φιλοζωική Περιβαλλοντική Ομοσπονδία, Πύλη για την Ελληνική γλώσσα, περιοδικό Σχεδία, Αντί ομάδα FB-Φτιάχνω το μέλλον μου. Ψηφίδες για την ελληνική γλώσσα.
Εικόνα εξωφύλλου: Helena Patsiamanis. *Χωρίς τίτλο*. Ακρυλικό σε καμβά, 14x13,5.

Περιεχόμενα

Συντελεστές 4
Λίγα λόγια για τον/την μαθητή/μαθήτρια 8
Ταυτότητα του Βιβλίου 9
Αρτικόλεξα - Εικονίδια – Δραστηριότητες 10

Ενότητα 1η

Δεν είμαι αρκετά νέος, για να τα ξέρω όλα!

Κείμενο Αφόρμησης 11
Καθοδηγητικές ερωτήσεις 11
Περιεχόμενα ενότητας 12
Κείμενα και δραστηριότητες 12
Κείμενο 1: Χαρακτηριστικά της εφηβείας 12
Κείμενο 2. Επινοώντας τον εαυτό μας. Η μυστική ζωή του εφηβικού εγκεφάλου 15
Κείμενο 3: Generation Z: Τι θέλουν οι έφηβοι να ξέρουμε για αυτούς;. 19
Κείμενο 4: Συγκλονίζει το ποσοστό των νέων που είναι εξαρτημένοι από το κινητό τους 21
Κείμενο 5: Οι κύριες λειτουργίες στη σχέση εκπαιδευτικού και εφήβων μαθητών 22
Επέκταση 25
Αναστοχασμός 26

Ενότητα 2η

Το πολύχρωμο νήμα της επικοινωνίας

Κείμενο Αφόρμησης 27
Καθοδηγητικές ερωτήσεις 27
Περιεχόμενα ενότητας 28
Κείμενα και δραστηριότητες 28
Κείμενο 1: Διαβάζω, γράφω, σκέφτομαι στα αγγλικά. Μετά πώς να μιλήσω ελληνικά; Give me a break 28
Κείμενο 2: Από τη σειρά ηχητικών κειμένων, Χίλιες και μια λέξεις, Η γλώσσα με τα χίλια πρόσωπα. 32
Κείμενο 3: Από το «Γκιακ»στο «Ώπα Ωπα Μπλάτιμοι» 33
Κείμενο 4: «Μαμά, μην κριντζάρεις» – Τι ελληνικά μιλάνε οι νέοι σήμερα; 35
Επέκταση 39
Αναστοχασμός 40

Ενότητα 3η

E-GO: Δικτυώνομαι ή Απομονώνομαι;

Κείμενο Αφόρμησης 41
Καθοδηγητικές ερωτήσεις 41
Περιεχόμενα ενότητας 42
Κείμενα και δραστηριότητες 42
Κείμενο 1: Οι γρίφοι της ήβης. 42
Κείμενο 2: Ακτιβισμός και Social Media: Μια σχέση αγάπης – μίσους 45
Κείμενο 3: Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης και Ψυχική Υγεία. 48
Κείμενο 4α: [Η γνώση στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης] Ο Θόδωρος Παπακώστας aka archaeostoryteller στο deBόp!. 50
Κείμενο 4β: Διορθώνοντας τον Πλάτωνα (Ανάρτηση στο Instagram από το προφίλ @ archaeostoryteller) 50

Επέκταση . . . 52
Αναστοχασμός . . . 53

Ενότητα 4η

Σπίτι χωρίς βιβλία σπίτι χωρίς παράθυρα

Κείμενο Αφόρμησης . . . 54
Καθοδηγητικές ερωτήσεις . . . 54
Περιεχόμενα ενότητας . . . 55
Κείμενα και δραστηριότητες . . . 55
Κείμενο 1. Γιατί να διαβάζουμε βιβλία; . . . 55
Κείμενο 2: Μπορούν TikTok και Instagram να φέρουν τους νέους πιο κοντά στο βιβλίο;. . . . 59
Κείμενο 3α: Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας, ανάρτηση Facebook . . . 62
Κείμενο 3β: Η βραβευμένη Βιβλιοθήκη της Βέροιας . . . 63
Κείμενο 4: Βιβλία, E-books ή Audio Books; Κανένα... τρίλημμα! . . . 64
Επέκταση . . . 68
Αναστοχασμός . . . 69

Ενότητα 5η

Τέχνη μετά Τεχνολογίας

Κείμενο Αφόρμησης . . . 70
Καθοδηγητικές ερωτήσεις . . . 71
Περιεχόμενα ενότητας . . . 71
Κείμενα και δραστηριότητες . . . 72
Κείμενο 1: Ορισμός Τέχνης . . . 72
Κείμενο 2: Η επιστήμη και η τέχνη συναντώνται στον 21ο αι.. . . . 72
Κείμενο 3: Η τεχνητή νοημοσύνη υπερασπίζεται την τέχνη της με το δικό της μανιφέστο, Ζητήσαμε από το ChatGPT να υπερασπιστεί την τέχνη του, και η απάντησή του ήταν αποστομωτική.. . . . 73
Κείμενο 4: Εικόνα ανθρώπινης μορφής δημιουργημένη με εφαρμογή AI . . . 74
Επέκταση . . . 76
Αναστοχασμός . . . 78

Ενότητα 6η

Τα ζώα δε διώχτηκαν ποτέ από τον παράδεισο...

Κείμενο Αφόρμησης . . . 79
Καθοδηγητικές ερωτήσεις . . . 79
Περιεχόμενα ενότητας . . . 80
Κείμενα και δραστηριότητες . . . 80
Κείμενο 1: Τα κατοικίδια και η σημασία τους . . . 80
Κείμενο 2: Έκθεση ζωγραφικής στη Βιολογία: Μια επιστημονική Σουίτα . . . 84
Κείμενο 3: «Κακοποιήσεις ζώων: ο κύκλος της βίας» . . . 87
Κείμενο 4: Τα ζώα στην πυρκαγιά . . . 88
Επέκταση . . . 90
Αναστοχασμός . . . 91

Ενότητα 7η

«Φέτος θα νικήσει κάποιος άλλος»

Κείμενο Αφόρμησης . . . 92
Καθοδηγητικές ερωτήσεις . . . 92
Περιεχόμενα ενότητας . . . 93
Κείμενα και δραστηριότητες . . . 93
Κείμενο 1: Η ωμότητα της οπαδικής βίας στην Ελλάδα . . . 93
Κείμενο 2: Σύστημα «Γιάννης» . . . 96
Κείμενο 3: Ποδόσφαιρο: Μια θρησκεία χωρίς απίστους . . . 98

Κείμενο 4: Καρολίνα Πελενδρίτου, μέσα από τα μάτια της «χρυσής» κολυμβήτριας, Podcast από τη σειρά της Λ. Γκαρέτσου: Πέρα από τα όρια. 102
Κείμενο 5: Γονείς και παιδιά-αθλητές 103
Επέκταση 104
Αναστοχασμός 105

Ενότητα 8η

Όποιος δε γελά... δεν είναι σοβαρός

Κείμενο αφόρμησης 106
Καθοδηγητικές ερωτήσεις 106
Περιεχόμενα ενότητας 107
Κείμενα και δραστηριότητες 107
Κείμενο 1: «Όσο γελάμε τίποτα δεν χάθηκε». 107
Κείμενο 2: Μιμίδια του διαδικτύου 111
Κείμενο 3: Όποιος δε γελά δεν είναι σοβαρό άτομο 113
Κείμενο 4: Χιούμορ και Εκπαίδευση 115
Επέκταση 117
Αναστοχασμός 117

Ενότητα 9η

«Το μοντέλο της διπλανής πόρτας: Ομορφιά και κόσμος της μόδας, πασαρέλες για κοινούς θνητούς»

Κείμενο αφόρμησης 118
Καθοδηγητικές ερωτήσεις 118
Περιεχόμενα ενότητας 119
Κείμενα και δραστηριότητες 119
Κείμενο 1: Ξεδιπλώνοντας μια ιστορία μόδας και πολιτισμικής κληρονομιάς. 119
Κείμενο 2: Τα ριάλιτι μόδας, ο διασυρμός και η δικτατορία της ομοιομορφίας 120
Κείμενο 3: Γρήγορη μόδα και περιβάλλον 121
Κείμενο 4: Αποφθέγματα για τη μόδα (Κοκό Σανέλ, Όσκαρ Ουάιλντ) 121
Επέκταση 125
Αναστοχασμός 126

Ενότητα 10η

Τρίτη ηλικία: Ένας κόσμος για όλους μας (;)

Κείμενο Αφόρμησης 127
Καθοδηγητικές ερωτήσεις 127
Περιεχόμενα ενότητας 127
Κείμενα και δραστηριότητες 128
Κείμενο 1: Η Συμβολή της Τρίτης Ηλικίας στη Σύγχρονη Οικογένεια 128
Κείμενο 2: Κοινότητες συγκατοίκησης ηλικιωμένων και μη - Φτιάχνω το μέλλον μου! . . 130
Κείμενο 3: Μια αγκαλιά για την τρίτη e-λικία 134
Κείμενο 4: Γιαγιά.... 135
Επέκταση 137
Αναστοχασμός 138

Βιβλιογραφία 139

Παράρτημα 142

Λίγα λόγια για τον/την μαθητή/μαθήτρια

Αγαπητή μαθήτρια, αγαπητέ μαθητή,

Η αφετηρία του βιβλίου της Νεοελληνικής Γλώσσας που κρατάς στα χέρια σου ήταν το Νέο Πρόγραμμα Σπουδών που έθεσε το πλαίσιο και τους στόχους του γλωσσικού μαθήματος. Για τη συγγραφή του εργαστήκαμε αξιοποιώντας την πολυετή εμπειρία μας στην τάξη, από όσα διδάξαμε και διδαχθήκαμε μαζί με τους μαθητές και τις μαθήτριές μας. Το βιβλίο αυτό έχει γραφτεί με πολύ μεράκι από ανθρώπους που διδάσκουν Γλώσσα στο Λύκειο εδώ και δεκαετίες και έχουν αφουγκραστεί τα προβλήματα και τις αγωνίες που προκαλεί το μάθημα στους μαθητές και στις μαθήτριές τους.

Διανύουμε ήδη το πρώτο τέταρτο του 21ου αιώνα, ενός αιώνα που μας φέρνει μπροστά σε πρωτοφανή δεδομένα, με τη χρήση της Τεχνητής Νοημοσύνης να αλλάζει τον κόσμο όπως ως τώρα τον γνωρίζαμε. Η γλώσσα έρχεται να υπηρετήσει αυτές τις νέες ανάγκες, να εκφράσει αγωνίες, επιδιώξεις, όνειρα που προκαλούνται αλλά και ανατρέπονται από τα δεδομένα της Τεχνολογίας αλλάζοντας με έντονο και καθοριστικό τρόπο τη ζωή μας. Γι' αυτό και το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας στο Λύκειο καλείται να υπηρετήσει ανάγκες επικοινωνίας σε μια εποχή που κυριαρχούν τα κοινωνικά δίκτυα και η Τεχνητή Νοημοσύνη. Προσεγγίζοντας ολιστικά μια ποικιλία θεμάτων συνοδευόμενων από δραστηριότητες, στοχεύει να ενισχύσει τη γλωσσική, επικοινωνιακή και κριτική ικανότητά σου μέσα από την ίδια την επικοινωνία, μέσα από δράσεις που εντάσσονται στον δικό σου τρόπο ζωής.

Το βιβλίο μαθητή/μαθήτριας περιλαμβάνει δέκα ενότητες με θέματα που πιστεύουμε ότι βρίσκονται μέσα στην καθημερινότητά σου, στο άμεσο περιβάλλον που ζεις και κινείσαι. Κάθε μια από τις ενότητες περιλαμβάνει δίκτυα κειμένων που προσεγγίζουν το θέμα από πολλές πλευρές. Η ιδιαιτερότητα αυτού του σχολικού εγχειριδίου είναι ότι αξιοποιεί όχι μόνο κείμενα γλωσσικά, όπως παραδοσιακά γινόταν, αλλά και κείμενα ηχητικά και οπτικά ή οπτικοακουστικά. Έτσι, θα ακούσεις ηχητικά αρχεία (podcast) και θα παρακολουθήσεις βίντεο που θα αποτελούν κείμενα του δικτύου που κάθε φορά θα επεξεργάζεσαι. Όλα αυτά ως στόχο τους έχουν να αναπτύξουν τις επικοινωνιακές σου δεξιότητες σε γραπτό και προφορικό λόγο αλλά και τον οπτικό και ψηφιακό σου γραμματισμό. Στις ενότητες θα βρεις πολλές ομαδικές δραστηριότητες και δραστηριότητες διαφοροποιημένης διδασκαλίας, που θα σου επιτρέψουν να εργαστείς και να συνεργαστείς με την ομάδα σου δημιουργικά αξιοποιώντας γνώσεις, δεξιότητες και τον τρόπο μάθησης που ταιριάζει σε σένα καλύτερα, καθώς η τάξη σου θα μετατρέπεται σε ένα συνεργατικό εργαστήρι μάθησης και ανακάλυψης, αλληλεπίδρασης και ανάπτυξης γλωσσικών, ψηφιακών, κοινωνικών δεξιοτήτων.

Στις σελίδες του θα βρεις εικονίδια με QR code με πρόσθετο πολυτροπικό υλικό, κείμενα, δραστηριότητες, γραφήματα κ.ά. Το βιβλίο αξιοποιεί τις Νέες Τεχνολογίες και σε παρακινεί να τις αξιοποιήσεις και εσύ.

Σου το παραδίδουμε με πολλή αγάπη και με την ευχή και ελπίδα να απολαύσεις τις ώρες διδασκαλίας της Γλώσσας στην τάξη σου, να αποτελέσει ένα αποδοτικό ξεκίνημα για τη σχέση σου με τη Γλώσσα συνολικά.

Η συγγραφική ομάδα

Ταυτότητα του Βιβλίου

Το βιβλίο της Νεοελληνικής Γλώσσας της Α΄ Λυκείου αποτελεί μια συνολική προσέγγιση στη διδασκαλία της γλώσσας, σχεδιασμένη με γνώμονα τις ανάγκες του σύγχρονου σχολείου και τις βασικές αρχές που ορίζονται από το Πρόγραμμα Σπουδών. Εξετάζει τη γλώσσα ολιστικά (λεξιλόγιο-γραμματική-κείμενο), διατηρώντας την κειμενοκεντρική, επικοινωνιακή προσέγγιση και αξιοποιώντας την κριτική διάσταση της γλώσσας αλλά και την καλλιέργεια πολλαπλών γραμματισμών. Προβλέπει τη ρητή διδασκαλία των γλωσσικών μέσων με τα οποία οι ομιλητές/ομιλήτριες πραγματώνουν τους επικοινωνιακούς τους στόχους.

Οδηγός εκπαιδευτικού - Φιλοσοφία του Προγράμματος Σπουδών

Περιλαμβάνει δέκα δίκτυα κειμένων (βλ. Βιβλιογραφία) και δραστηριοτήτων (ατομικών, σε ζευγάρια και σε ομάδες), τα οποία εστιάζουν στην ανάπτυξη της κειμενικής ερμηνείας και δημιουργίας. Πιο συγκεκριμένα, διδάσκονται η Κειμενική Οργάνωση και τα Λεξικογραμματικά στοιχεία που σχετίζονται με τον θεματικό άξονα της Α΄ Λυκείου, το *Άμεσο Κοινωνικό Περιβάλλον*. Η 2η ενότητα του βιβλίου, που αναφέρεται στη γλωσσική ποικιλότητα, δίνει τη δυνατότητα αξιοποίησης στο πλαίσιο του 2ου Θεματικού πεδίου, που προβλέπει το Πρόγραμμα Σπουδών, την *Ελληνική και τις ποικιλίες της*. Ανάμεσα στα δέκα δίκτυα κειμένων υπάρχουν δύο δίκτυα αυτενέργειας τα οποία μπορεί να επεξεργαστεί ο μαθητής/η μαθήτρια στην τάξη ή μόνος/μόνη, γι᾽ αυτό και συνοδεύονται από ενδεικτικές απαντήσεις.

Στα δέκα δίκτυα κειμένων του βιβλίου περιλαμβάνονται γλωσσικά, οπτικά και ηχητικά κείμενα. Σε κάθε δίκτυο προηγείται ένα **κείμενο αφόρμησης** με **καθοδηγητικές ερωτήσεις** που στοχεύουν στην ανάδειξη προγενέστερων γνώσεων και εμπειριών των μαθητών/μαθητριών αναφορικά με το θέμα του δικτύου. Ακολουθούν τα περιεχόμενα, τα **προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα** και οι **λέξεις-κλειδιά** της ενότητας.

Πριν από κάθε κείμενο υπάρχει **προαναγνωστική δραστηριότητα** που λειτουργεί ως εισαγωγή και προσπαθεί να εμπλέξει βιωματικά τον/την μαθητή/μαθήτρια στο θέμα. Μετά τηνανάγνωση ακολουθεί δραστηριότητα (μετααναγνωστική) που ελέγχει τον βαθμό εμπλοκής, την επαλήθευση ή διάψευση των αρχικών του προσδοκιών ή την προσωπική ανταπόκριση του μαθητή/της μαθήτριας στο κείμενο που διάβασε/άκουσε/είδε.

Έπονται δραστηριότητες **Πρόσληψης και Παραγωγής Προφορικού ή Γραπτού Λόγου** με ποικιλία μορφών (κλειστού/ανοιχτού τύπου, ελεύθερη συζήτηση, αγώνες αντιλογίας, επαναδιήγηση, δραματοποίηση, συγγραφή κειμένων ομαδικά ή ατομικά, κ.λπ.). Οι δραστηριότητες του γραπτού λόγου ενισχύονται ως διαδικασίες με την πλαισίωσή τους από προσυγγραφικό και μετασυγγραφικό στάδιο, και οδηγίες που θα ενισχύσουν, με απλό και άμεσο τρόπο, το συγγραφικό αποτέλεσμα των μαθητών/μαθητριών μας. Η ξεχωριστή ενότητα δραστηριοτήτων **λεξικογραμματικές επιλογές**, συνδέει τις γλωσσικές πραγματώσεις με τα κειμενικά σχήματα και την πρόθεση του συντάκτη.

Οι σελίδες εμπλουτίζονται με εικονίδια QR code μέσω των οποίων εμφανίζονται πρόσθετες πληροφορίες, δραστηριότητες, κείμενα, εικόνες και άλλο ψηφιακό υλικό για μια ολιστική θεώρηση του θέματος της ενότητας.

Σε κάθε δίκτυο κειμένων, ακολουθώντας το Πρόγραμμα Σπουδών και υλοποιώντας τις σύγχρονες αρχές της Διδακτικής, προβλέπονται **Δραστηριότητες Διαφοροποιημένης**

Διδασκαλίας που επιτρέπουν στον/στην μαθητή/μαθήτρια να προσεγγίσει το θέμα με το δικό του/της μαθησιακό προφίλ, αναπτύσσοντας ποικίλες δεξιότητες (γλωσσικές, επικοινωνιακές, κοινωνικές κ.λπ.) και αξιοποιώντας ψηφιακές εκπαιδευτικές εφαρμογές, ψηφιακά εργαλεία και εκπαιδευτικές πλατφόρμες. Η Διαφοροποίηση μπορεί να αναφέρεται στο περιεχόμενο, στη διαδικασία, στα προϊόντα, στο μαθησιακό περιβάλλον, στην ετοιμότητα, στο ενδιαφέρον και στο προφίλ των μαθητών/μαθητριών. Προφανώς, από το πλήθος των δραστηριοτήτων ο/η εκπαιδευτικός θα κάνει τις επιλογές που θεωρεί πρόσφορες για την τάξη του/της, τις μαθησιακές ιδιαιτερότητες και τις ανάγκες της.

Στο τέλος κάθε ενότητας, στην **Επέκταση**, προτείνεται δραστηριότητα με την οποία οι μαθητές/μαθήτριες επεκτείνουν όσα έμαθαν: δίκτυα κειμένων με το θέμα της ενότητας που μελετήθηκε, ταινίες ή βιβλία που έχουν θεματική συνάφεια με την ενότητα που έχει μόλις ολοκληρωθεί. Ακολουθεί ο **Αναστοχασμός**. Πρόκειται για μια σημαντική και γόνιμη διαδικασία που αφορά το σύνολο της τάξης. Είναι μια συζήτηση κάθε μαθητή/μαθήτριας με τον εαυτό του/της, με την ομάδα που συνεργάστηκε, με όλη την τάξη αλλά και με τον/την εκπαιδευτικό. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο Αναστοχασμός αφορά και τον/την εκπαιδευτικό καθώς συνιστά βασική *προϋπόθεση για αυτοβελτίωση της διδακτικής του/της παρουσίας*.

Η σειρά των θεματικών ενοτήτων του βιβλίου είναι ενδεικτική και ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να ακολουθήσει τις επιλογές που κρίνει προσφορότερες για την τάξη του/της. Σε κάθε περίπτωση, η δομή κάθε ενότητας παρέχει σε εκπαιδευτικό και μαθητές/μαθήτριες την απαραίτητη καθοδήγηση για την πορεία της διδασκαλίας με ομαλά βήματα.

Ελπίζουμε αυτό το διδακτικό εγχειρίδιο να γίνει πολύτιμο εργαλείο στα χέρια των εκπαιδευτικών και να απελευθερώσει δημιουργικές δυνάμεις, τις δικές τους αλλά και της τάξης τους!

Η συγγραφική ομάδα

Αρτικόλεξα - Εικονίδια – Δραστηριότητες

ΨΜΑ (Ψηφιακό Μαθησιακό Αντικείμενο)	Καθοδηγητικές ερωτήσεις	Πρόσληψη Γραπτού Λόγου
Σε ζεύγη	Κειμενικά σχήματα	Πρόσληψη Πολυτροπικού Κειμένου
Αυτενέργεια	Ομαδική Δραστηριότητα	Πρόσληψη Προφορικού Λόγου
Διαφοροποιημένη διδασκαλία	Παραγωγή Γραπτού Λόγου	Συνεξέταση κειμένων
Επέκταση	Παραγωγή Προφορικού Λόγου	Αναστοχασμός

Ενότητα 1η

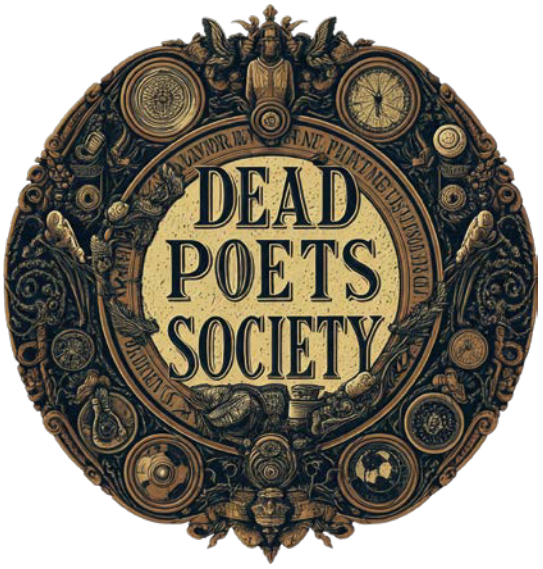
Δεν είμαι αρκετά νέος, για να τα ξέρω όλα!

Κείμενο Αφόρμησης

1. «Δεν είμαι αρκετά νέος για να τα ξέρω όλα». Συζητήστε τον τίτλο της ενότητας, ο οποίος ανήκει στον Τζ.Μ. Μπάρι (James Mathieu Barrie)[1]. Με ένα καταιγισμό ιδεών συμπληρώστε μόνοι/μόνες σας τη φράση.

«Δεν είμαι αρκετά νέος για να...»

2. Παρακολουθήστε προσεκτικά το προωθητικό βίντεο της ταινίας «Ο κύκλος των χαμένων ποιητών»[2], [βλ. ΨΜΑ, διάρκεια 4.00]. Καταγράψτε τις απαντήσεις σας σε ένα συνεργατικό έγγραφο ή στον πίνακα της τάξης και ξαναδιαβάστε το όταν η ενότητα θα έχει ολοκληρωθεί.

Εικόνα δημιουργημένη με εφαρμογή AI

Ο Κύκλος των Χαμένων Ποιητών

Καθοδηγητικές ερωτήσεις

- Πώς αντιλαμβάνεσαι τη συμπεριφορά των εκπαιδευτικών του σχολείου της ταινίας;
- Ποιος εκπαιδευτικός φαίνεται να διαφοροποιείται; Ποια στοιχεία της συμπεριφοράς του είναι διαφορετικά;
- Θεωρείς ότι η συμπεριφορά των άλλων εκπαιδευτικών μοιάζει με συμπεριφορές ενηλίκων (εκπαιδευτικών-γονέων) που γνωρίζεις;
- Θα μπορούσες να βρεις κοινά σημεία ανάμεσα στους νέους μαθητές της ταινίας και στους/στις νέους/νέες της ηλικίας σου;
- Τι έχεις να πεις για το θέμα της ενότητας «Δεν είμαι αρκετά νέος για να τα ξέρω όλα»; Θα το έλεγες για τον εαυτό σου;

Περιεχόμενα ενότητας

Κείμενο 1. *Θεμελιώδη προβλήματα της Παιδαγωγικής Επιστήμης*, Π. Ξωχέλλης.
Κείμενο 2. *Επινοώντας τον εαυτό μας. Η μυστική ζωή του εφηβικού εγκεφάλου*, S.J. Blakemore.
Κείμενο 3. Generation Z:
- Τι θέλουν οι έφηβοι να ξέρουμε για αυτούς; (*Διάλογοι* Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος)
- Τι χαρακτηρίζει τη γενιά Z;

Κείμενο 4. *Συγκλονίζει το ποσοστό των νέων που είναι εξαρτημένοι από το κινητό τους*, εικόνα AI.
Κείμενο 5. *Οι κύριες λειτουργίες στη σχέση εκπαιδευτικού και εφήβων μαθητών*, Μ. Δεδούλη.

Όταν τελειώσεις την ενότητα θα μπορείς:

- να αναγνωρίζεις, να κατανοείς και να προσδιορίζεις τα στοιχεία της συμπεριφοράς σου
- να ερμηνεύεις την εφηβική συμπεριφορά μέσα στο σύγχρονο πλαίσιο ζωής
- να ονομάζεις τους ρόλους των εκπαιδευτικών στη ζωή των εφήβων
- να αναγνωρίζεις και να αξιοποιείς, ως συγγραφέας, τα χαρακτηριστικά ποικίλων κειμενικών σχημάτων: του ημερολογίου, της περιγραφής, της σύγκρισης-αντίθεσης
- να μελετάς και να αποκωδικοποιείς πολυτροπικά κείμενα
- να συνεργάζεσαι σε ομάδες αναλαμβάνοντας διαφορετικούς ρόλους
- να υιοθετείς συνεργατικές τεχνικές συγγραφής κειμένων

Λέξεις-κλειδιά για τη νεότητα

Λέξεις-κλειδιά:

εφηβεία, κοινωνικός εαυτός, οριοθέτηση, πρότυπα

Κείμενα και δραστηριότητες

Πριν διαβάσεις το κείμενο

Σκέψου, μαζί με τους συμμαθητές σου/τις συμμαθήτριές σου στην τάξη τα χαρακτηριστικά των εφήβων και με ένα καταιγισμό ιδεών καταγράψτε όλοι/όλες όσα είπατε στον πίνακα. Στη συνέχεια διαβάστε το παρακάτω κείμενο.

Κείμενο 1: Χαρακτηριστικά της εφηβείας

Στο βιβλίο του Π. Ξωχέλλη *Θεμελιώδη προβλήματα της Παιδαγωγικής Επιστήμης* αναπτύσσεται εν συντομία η προβληματική της Παιδαγωγικής Επιστήμης. Ανάμεσα σε άλλα εξετάζεται η συμπεριφορά γονέων, εκπαιδευτικών και ενηλίκων γενικά απέναντι σε παιδιά και εφήβους.

Χαρακτηριστικά γνωρίσματα της κοινωνικής συμπεριφοράς του εφήβου είναι η στροφή του στον εσωτερικό κόσμο, η «ανακάλυψη» του «Εγώ», όπως έλεγε χαρακτηριστικά ο Spranger[3]. Την ενδοστρεφή αυτή τάση του εφήβου ενισχύουν απογοητεύσεις από το περιβάλλον του ή ακόμη συγκρούσεις του εφήβου με όσους θέλουν να τον υποχρεώσουν να κάνει κάτι, που δεν απηχεί τις

απόψεις του ή δεν ικανοποιεί τις επιδιώξεις του. Έτσι προκύπτουν δυσχέρειες και προβλήματα προσαρμογής του εφήβου, που εκδηλώνονται ως ανασφάλεια και έλλειψη αυτοπεποίθησης, επιθετικότητα κ.τ.λ. Συναισθηματικά αντιδρά ο έφηβος με το χαρακτηριστικό για την ηλικία αυτή βίωμα μοναξιάς: αισθάνεται και θέλει να είναι μόνος, γιατί οι άνθρωποι του περιβάλλοντός του δεν τον «νιώθουν», ζει σ' έναν κόσμο απογοητεύσεων και αρχίζει να απομακρύνεται από τους γονείς του ή να παίρνει εχθρική στάση απέναντί τους. Χάνει γενικά την εμπιστοσύνη του στο άμεσο περιβάλλον του και στρέφεται σε ομάδες συνομηλίκων («Peer Groups»), που συχνά παίρνουν οργανωμένη μορφή. Στο παρελθόν εμπιστευόταν τα συναισθήματα και τα όνειρά του κατά προτίμηση στο ημερολόγιό του, που αποτέλεσε για τον λόγο αυτό συχνά πηγή έρευνας στον τομέα της Εξελικτικής Ψυχολογίας[4].

Στον τομέα της νοητικής συμπεριφοράς αρχίζει το στάδιο της «τυπικής λογικής σκέψης», δηλαδή πραγματοποιούνται αιτιολογικοί συλλογισμοί με «τυπική νομοτέλεια», ενώ η νοητική λειτουργία αποδεσμεύεται από τα συγκεκριμένα εμπειρικά δεδομένα. Η θεωρία προηγείται τώρα της πράξης· «ο έφηβος σχηματίζει πρώτα γενικές γνώμες, τις οποίες έπειτα ελέγχει σε σχέση με τα εμπειρικά δεδομένα». Στην ηλικία αυτή επικρατεί γενικά η τάση για θεωρητικό, φιλοσοφικό, θα έλεγα, στοχασμό, που αναφέρεται στην προέλευση και την αποστολή του ανθρώπου στον κόσμο. Οι προβληματισμοί αυτοί οδηγούν τον έφηβο στο να αμφισβητεί ό,τι δεν είναι προσπελαστό από τη λογική διαδικασία· είναι η περίοδος των θρησκευτικών κρίσεων. Ενώ το παιδί αποδέχεται αυτονόητα τις κοινωνικές, ηθικές και θρησκευτικές απόψεις του περιβάλλοντός του, για τον έφηβο δεν συμβαίνει το ίδιο, γιατί αποκτά την ικανότητα να τα κρίνει όλα· όσα αυθόρμητα αποδέχτηκε πιο μπροστά περνούν τώρα από κριτικό έλεγχο, στην προσπάθεια του εφήβου να χαλκεύσει ο ίδιος την κοσμοθεωρία του, να δώσει στον εαυτό του μια δική του φιλοσοφία ζωής. Η «κρίση αυτή των αξιών» καλύπτει τον κοινωνικό, πολιτικο-ιδεολογικό, ηθικό και θρησκευτικό τομέα. Οι παραδοσιακές αξίες θεωρούνται από τον έφηβο ξεπερασμένες ή γενικά στατικές, βρίσκονται δηλαδή σε αντίθεση με τον δικό του δυναμισμό. Χαρακτηριστική είναι η αμφίρροπη και συχνά αντιφατική στάση του εφήβου, δηλαδή από τη μια πλευρά απορρίπτει και καταπολεμά παραδοσιακές αξίες και αυθεντίες και από την άλλη έχει ανάγκη προφανώς από πρότυπα συμπεριφοράς και ακολουθεί ιδεολογίες ή πιστεύει τυφλά σε νέες αυθεντίες. Την εικόνα αυτή τεκμηρίωσε για άλλη μια φορά το μαθητικό και φοιτητικό κίνημα της δεκαετίας του 1960 στην Ευρώπη και στη Β. Αμερική: από τη μια μεριά έντονες συγκρούσεις με παραδοσιακές πολιτικές και θρησκευτικές πεποιθήσεις και με τις υφιστάμενες αυθεντίες και από την άλλη απροβλημάτιστη και μέχρι φανατισμού υιοθέτηση νέων πολιτικών και ιδεολογικών κοσμοθεωριών και σχεδόν δουλικός προσανατολισμός σε νέα αυθεντικά πρότυπα.

Νομοτέλεια

Αφού διαβάσεις το κείμενο

Πόσο πλήρης ήταν ο αρχικός κατάλογος που δημιουργήσατε στην αρχή (πριν την ανάγνωση του κειμένου); Συμπληρώστε τον, αν χρειάζεται, με όσα χαρακτηριστικά των εφήβων δεν είχατε σημειώσει.

Ξωχέλλης, Θεμελιώδη προβλήματα παιδαγωγικής

Δραστηριότητες

Πρόσληψη και Παραγωγή Γραπτού Λόγου

Με βάση το Κείμενο 1, να χαρακτηρίσεις ως ορθό (Σωστό) ή ως λανθασμένο (Λάθος) το περιεχόμενο των παρακάτω διαπιστώσεων:

1. Ο/Η έφηβος/έφηβη δεν εμπιστεύεται κανέναν.
2. Ο/Η έφηβος/έφηβη δεν είναι, ακόμη, σε θέση να παράγει θεωρητικά λογικά σχήματα.
3. Η εφηβεία χαρακτηρίζεται από την αμφισβήτηση των παραδοσιακών αξιών.
4. Ο/Η έφηβος/έφηβη δεν έχει, εσωτερικά, την ανάγκη να πιστεύει κάπου με όλη τη δύναμη της ψυχής του/της.

Στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου 1 υποστηρίζεται ότι: «*Οι παραδοσιακές αξίες θεωρούνται από τον έφηβο ξεπερασμένες ή γενικά στατικές, βρίσκονται δηλαδή σε αντίθεση με τον δικό του δυναμισμό*». Σε μία ελεύθερη συζήτηση στην ολομέλεια της τάξης εκφράστε και αιτιολογήστε τη γνώμη σας για την παραπάνω θέση.

Παραγωγή Γραπτού Λόγου και Πολυτροπικού Κειμένου

1. Να καταγράψετε στον πίνακα τα χαρακτηριστικά της κοινωνικής συμπεριφοράς των νέων. Στη συνέχεια χωριστείτε σε ομάδες, τεσσάρων ή πέντε ατόμων, επιλέξτε ένα από τα χαρακτηριστικά που καταγράψατε και γράψτε μια παράγραφο, στην οποία θα αιτιολογείτε τη συγκεκριμένη συμπεριφορά αντλώντας στοιχεία από το κείμενο, προσθέτοντας δικές σας ιδέες. Όλη η ομάδα θα συνεισφέρει σε ιδέες, στην οργάνωση και στη συγγραφή της παραγράφου. Ένα μέλος της ομάδας θα είναι ο γραμματέας και θα καταγράφει, ένα θα οριστεί ως εκπρόσωπος της ομάδας και θα διαβάσει τις ιδέες της ομάδας αλλά και το τελικό της αποτέλεσμα, την παράγραφο που συνέγραψαν όλοι ομαδικά.

Οδηγίες για τη συγγραφή παραγράφου	
• **Επιλέγω τις ιδέες μου/ένα χαρακτηριστικό** • **Οργανώνω** τις σημειώσεις μου • **Γράφω και λέω περισσότερα**	• **Γράφω τη Θεματική Περίοδο** (Θ.Π.) της παραγράφου • **Αιτιολογώ** -στηρίζω τη Θ.Π. {Γιατί το πιστεύω αυτό; Θα το πιστέψουν και οι αναγνώστες μου; Δίνω 3 ή και περισσότερους λόγους} • **Συμπεραίνω/Συνοψίζω** • **Εξετάζω** το κείμενο που έγραψα

2. Ζωγραφίστε ένα σκίτσο που αποτυπώνει μια περίπτωση κοινωνικής συμπεριφοράς ενός νέου/ εφήβου ή νέας/ έφηβης και αναρτήστε τα σκίτσα σας στον πίνακα ανακοινώσεων της τάξης. Στη συνέχεια συζητήστε στην ολομέλεια για το θέμα που αποδώσατε εικαστικά.

Κειμενικά σχήματα-Λεξικογραμματικές επιλογές

1. Ο συγγραφέας, κατά κανόνα, προβαίνει σε διαπιστώσεις σχετικά με τα εφηβικά χαρακτηριστικά. Με ποιο τρόπο εκφράζει α) τη βεβαιότητα ή/και β) την αναγκαιότητα πραγματοποίησης, σε κάποια σημεία του κειμένου;

2. Εντόπισε το κειμενικό σχήμα της σύγκρισης-αντίθεσης που αξιοποιείται στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου («*Στον τομέα της νοητικής συμπεριφοράς ... σε νέα αυθεντικά πρότυπα*»). Τι επιδιώκει ο συγγραφέας με τη χρήση του; Με ποιες λεξικογραμματικές επιλογές το επιτυγχάνει;

3. «*όσα αυθόρμητα αποδέχτηκε πιο μπροστά περνούν τώρα από κριτικό έλεγχο, στην προσπάθεια του εφήβου να χαλκεύσει ο ίδιος την κοσμοθεωρία του, να δώσει στον εαυτό του μια δική του φιλοσοφία ζωής*».

α) Συζητήστε στην τάξη τις λεπτές αποχρώσεις της σημασίας του *χαλκεύω* και σημειώστε στον πίνακα τις συνώνυμες λέξεις που βρήκατε.

β) Αφού συζητήσετε τις λεπτές σημασιολογικές αποχρώσεις των ρημάτων *πλαστογραφώ*, *εξυφαίνω* και *μηχανορραφώ*, να επιλέξετε το ρήμα που θα μπορούσε να αντικαταστήσει το *χαλκεύω* στην παραπάνω πρόταση.

Στοιχεία της εφηβικής ταυτότητας

Προφορικός Λόγος - Αγώνας αντιλογίας

Ο συγγραφέας παρατηρεί ότι ο/η έφηβος/έφηβη «*αισθάνεται και θέλει να είναι μόνος, γιατί οι άνθρωποι του περιβάλλοντός του δεν τον "νιώθουν"*». Οργανώστε έναν αγώνα αντιλογίας, εκφράζοντας τη συμφωνία ή τη διαφωνία σας με την παραπάνω θέση. Ετοιμάστε με τις ομάδες σας τα επιχειρήματά σας και ορίστε τον απαιτούμενο χρόνο και τους κριτές.

Πριν διαβάσεις το κείμενο

Πριν διαβάσεις το κείμενο, σκέψου και σημείωσε σε δύο στήλες τα στοιχεία που συνθέτουν τον εαυτό σου· στην πρώτη όπως τον βλέπεις εσύ και στη δεύτερη στήλη όπως νομίζεις ότι τον βλέπουν οι άλλοι. Βλέπεις κοινά στοιχεία;

Κείμενο 2. Επινοώντας τον εαυτό μας. Η μυστική ζωή του εφηβικού εγκεφάλου

Τι σημαίνει επινοώ;

Το ακόλουθο κείμενο αποτελεί απόσπασμα του βιβλίου της Sarah-Jane Blakemore *Επινοώντας τον εαυτό μας. Η μυστική ζωή του εφηβικού εγκεφάλου* και εστιάζει στη διαμόρφωση της ταυτότητας και στην αίσθηση που έχουν οι άνθρωποι για τον εαυτό τους στη διάρκεια της εφηβείας.

Το γράμμα που έστειλε η Ντίνα Χωλλ από το Λάστλη του Ντέβον στην εφημερίδα Guardian, το 2013, σκιαγραφεί πολύ όμορφα την τυπική εφηβική συμπεριφορά:

«Τίποτε δεν μπορεί να αναδείξει τη διάσταση σπουδαίων ιστορικών γεγονότων καλύτερα απ' ό,τι το ημερολόγιο ενός εφήβου. Αυτά είναι τα λόγια που έγραψα στις 20 Ιουλίου του 1969:

Πήγα στο κέντρο τεχνών (μόνη μου!) φορώντας κίτρινο κοτλέ παντελόνι και μπλούζα. Ο Ίαν ήταν εκεί αλλά δεν μου μίλησε. Κάποιος, που φαίνεται πως του αρέσω, μου έριξε κάτι στιχάκια στην τσάντα μου. Νομίζω ότι ήταν ο Νίκολας. ΜΠΛΙΑΧ.

Ο άνθρωπος πάτησε στο φεγγάρι.»

Τα λόγια που γράφει η έφηβη Ντίνα στο ημερολόγιό της φανερώνουν θαυμάσια όλα όσα ήταν σημαντικά για την ίδια εκείνη τη στιγμή της ζωής της. Απ' ό,τι φαίνεται, το γεγονός ότι ο άνθρωπος πάτησε για πρώτη φορά στο φεγγάρι εκείνη τη μέρα ήταν λιγότερο σημαντικό από τα ρούχα που φορούσε, από το αγόρι που της άρεσε, αλλά και από εκείνο που δεν της άρεσε. Συχνά η εφηβεία είναι η πρώτη περίοδος κατά την οποία σκεφτόμαστε έντονα το πώς η ταυτότητά μας επηρεάζει τη ζωή μας και τον τρόπο με τον οποίο μας βλέπουν οι άλλοι άνθρωποι. Όλα όσα έχουν να κάνουν με το ποιοι είμαστε μπαίνουν σε μια διαδικασία αλλαγής: αρχίζουμε να αναπτύσσουμε μια πιο περίπλοκη αίσθηση ηθικής και να συνειδητοποιούμε την πολιτική πραγματικότητα της κοινωνίας που μας περιβάλλει· αναπτύσσουμε επίσης προτιμήσεις στη μουσική οι οποίες, τουλάχιστον για ορισμένους από εμάς, παραμένουν ίδιες εφ' όρου ζωής. Αρχίζουμε όμως να αναπτύσσουμε και

προτιμήσεις όσον αφορά τη μόδα – αν και για τους περισσότερους εξ ημών αυτές δεν διαρκούν πολύ. Και τέλος, δημιουργούμε πιο σύνθετες κοινωνικές ομάδες. Εν ολίγοις, διαμορφώνουμε το ποιοι είμαστε και το πώς μας βλέπουν οι άλλοι. Στα 19 μου χρόνια, ως προπτυχιακή φοιτήτρια, το πρώτο πράγμα που έκανα στο πανεπιστήμιο ήταν να ξεπακετάρω τα υπάρχοντά μου. Κρέμασα αφίσες του Μπομπ Ντύλαν και του Τζίμι Χέντριξ στους τοίχους, τοποθέτησα διακοσμητικά που είχα αποκτήσει με τα χρόνια από διαφορετικές χώρες, έβαλα στα ράφια βιβλία, δίσκους και CD. Αυτά τα υπάρχοντα αντιπροσώπευαν κάτι για εμένα, τον εαυτό μου – ό,τι θεωρούσα σημαντικό, αλλά και τον τρόπο με τον οποίο ήθελα να με βλέπουν οι άλλοι. Με περηφάνια μάλιστα τοποθέτησα στα ράφια και τα (εν πολλοίς αδιάβαστα) αντίτυπα του «Οδυσσέα» και του «Πόλεμος και Ειρήνη» (κάτι που ομολογώ τώρα κοκκινίζοντας). Πότε, όμως, απέκτησα τούτη την αίσθηση του εαυτού μου, και πώς;

Πώς, λοιπόν, γινόμαστε αυτό που είμαστε; Ως έναν βαθμό, το γενετικό μας υλικό, το οποίο κληρονομούμε από τους γονείς μας, καθορίζει ποιοι θα γίνουμε. Η προσωπικότητα, η ευφυΐα, οι προτιμήσεις και οι γνωσιακές δεξιότητες είναι ως έναν βαθμό στοιχεία κληρονομικά, δηλαδή μεταβιβάζονται από γενιά σε γενιά μέσω των γονιδίων. Επιπλέον όμως, και μέσω της αλληλεπίδρασης με τα γονίδιά μας, στον καθορισμό της ταυτότητάς μας παίζει επίσης ρόλο το περιβάλλον. Η πληθώρα των αναμνήσεών μας από την παιδική ηλικία, η ανατροφή μας, η μόρφωσή μας, οι κοινωνικές μας αλληλεπιδράσεις, τα χόμπι μας, και ούτω καθεξής, συνδυάζονται σταδιακά ώστε να αναπτύξουμε μια αίσθηση του ποιοι είμαστε.

Κατά τη διάρκεια της εφηβείας η αίσθηση που έχουμε για τον εαυτό μας αποκτά ιδιαίτερη σημασία. Τις πρώτες εβδομάδες που πέρασα στο πανεπιστήμιο, σε ηλικία 19 ετών, ήθελα πολύ να γίνω μέλος της γυναικείας φοιτητικής ομάδας. Τη χρονιά που είχε μεσολαβήσει μεταξύ του σχολείου και του πανεπιστημίου, είχα κάνει ένα διάλειμμα· τότε άρχισαν να με ενδιαφέρουν πολύ τα γυναικεία ζητήματα. Είχα περάσει τρεις μήνες στην Καλιφόρνια δουλεύοντας σε εργαστήρια νευροεπιστημών[5], όπου για πρώτη φορά είχα έρθει αντιμέτωπη με το κοινωνικό στερεότυπο σύμφωνα με το οποίο δεν συνηθίζεται μια γυναίκα να είναι θετική επιστήμων. Στο λύκειο θηλέων όπου είχα φοιτήσει προηγουμένως αυτό δεν είχε αποτελέσει θέμα συζήτησης - κανένας καθηγητής μου δεν είχε αναφερθεί σε τούτο το στερεότυπο, πολλές μάλιστα από τις μαθήτριες μελετούσαν θετικές επιστήμες για τις δοκιμασίες του Α επιπέδου και στη συνέχεια έκαναν αντίστοιχες σπουδές στο πανεπιστήμιο.

Στην Καλιφόρνια, όμως, όπου για πρώτη φορά ζούσα ανεξάρτητη, συνειδητοποίησα ότι πολλοί άνθρωποι είχαν προκαταλήψεις σχετικά με το τι πρέπει να κάνουν οι γυναίκες στη ζωή τους, αλλά και ότι η σταδιοδρομία που ήθελα να ακολουθήσω δεν θεωρούνταν ιδιαίτερα «θηλυκή». Οι επιστήμονες ήταν άνδρες με άσπρες ποδιές και ατημέλητα μαλλιά, οι οποίοι μοχθούσαν οληερίς και ολονυχτίς στο εργαστήριο — έτσι δεν είναι; Στην Καλιφόρνια πέρασα χρόνο με ανθρώπους που εκφράζονταν ανοιχτά σχετικά με την ισότητα των γυναικών. Επρόκειτο για άτομα που γνώρισα στα επιστημονικά εργαστήρια όπου δούλευα, αποτέλεσαν δε πηγή έμπνευσης για εμένα. Μια καθηγήτρια ψυχολογίας στο Πανεπιστήμιο της Νότιας Καλιφόρνιας, η Ιλέιν Άντερσεν, η οποία εξακολουθεί να είναι φίλη και μέντοράς μου, μου έκανε ιδιαίτερη εντύπωση. Θεωρούσε ότι οι θετικές επιστήμες δεν είναι κάτι που μπορούν ή πρέπει να σπουδάζουν μόνο οι άνδρες· κι αυτό με έβρισκε απολύτως σύμφωνη.

Ο κοινωνικός εαυτός μας, ο τρόπος με τον οποίο μας βλέπουν οι άλλοι, κατέχει καίρια θέση στην εφηβεία. Ύστερα από το έτος που είχα περάσει κάνοντας ένα διάλειμμα, ήθελα πολύ να «διαφημίσω» τον αναδυόμενο εαυτό μου στους συνομηλίκους μου στο πανεπιστήμιο, και το ίδιο έκαναν κι εκείνοι. Κρεμούσαν αφίσες στους τοίχους τους, άκουγαν την αγαπημένη τους μουσική, συμμετείχαν σε ομάδες του πανεπιστημίου – του ράγκμπι, του τένις, του κρίκετ ή της οινογευσιγνωσίας. Εξέφραζαν αυτό που ήταν. Και γεγονός είναι πως, μολονότι η ταυτότητα που αποδίδει καθένας στον εαυτό του συνεχίζει να εξελίσσεται καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του, μέχρι την όψιμη εφηβεία οι

περισσότεροι άνθρωποι έχουν αναπτύξει μια αίσθηση του ποιοι είναι και του πώς τους βλέπουν –ή πώς θα ήθελαν να τους βλέπουν– οι άλλοι.

Η αίσθηση του εαυτού που πηγάζει από τη σκέψη σχετικά με το πώς μας βλέπουν οι άλλοι αποκαλείται ενίοτε «εαυτός-καθρέφτης». Φανταζόμαστε πώς φαινόμαστε στους άλλους και πώς αυτοί μας κρίνουν – κάτι που ενδέχεται να προκαλέσει αισθήματα ικανοποίησης, αμηχανίας, περηφάνιας, ντροπής ή ενοχής. Η διαδικασία περιπλέκεται από το γεγονός ότι διαφορετικοί άνθρωποι μας βλέπουν με διαφορετικό τρόπο – λόγου χάρη, τα μέλη της οικογένειάς μας που μας ξέρουν καλά σε αντίθεση με τους συναδέλφους μας που μας γνωρίζουν λιγότερο, ή που ξέρουν διαφορετικά γνωρίσματά μας.

Νέοι της Σιδώνος - ποίημα

Είναι πιθανότερο για έναν έφηβο, απ' ό,τι για ένα νεαρότερο σε ηλικία παιδί, να συγκρίνει τον εαυτό του με άλλους και να κατανοήσει ότι και αυτοί τον συγκρίνουν και τον κρίνουν· αρχίζει επίσης να δίνει μεγαλύτερη αξία σε τούτες τις κρίσεις. Με άλλα λόγια, κατά την εφηβεία ο εαυτός-καθρέφτης αρχίζει να παίζει μεγαλύτερο ρόλο στην ανάπτυξη του εαυτού. Αποκτούμε δε ολοένα μεγαλύτερη επίγνωση της γνώμης των άλλων και μας απασχολεί περισσότερο.

Αφού διαβάσεις το κείμενο

Ποια στοιχεία από την εφηβεία της Ντίνας Χωλ, θεωρείς ότι αφορούν τον/ την σύγχρονο/σύγχρονη έφηβο/έφηβη;

Δραστηριότητες

Πρόσληψη Γραπτού και Παραγωγή Προφορικού Λόγου

1. Η συγγραφέας εξομολογείται ότι κατά το διάστημα που έζησε ανεξάρτητη στην Καλιφόρνια ήρθε αντιμέτωπη με ένα στερεότυπο. Να μελετήσεις το σχετικό απόσπασμα και να επιλέξεις μία ορθή απάντηση σε καθένα από τα ερωτήματα πολλαπλής επιλογής που ακολουθούν:

1. Ποιο ήταν αυτό το στερεότυπο;
   α. Οι γυναίκες οφείλουν να αφοσιώνονται στην οικογένεια.
   β. Οι γυναίκες δεν είναι ικανές να σπουδάζουν τις θετικές επιστήμες.
   γ. Οι γυναίκες δεν επιτρέπεται να εργάζονται.
2. Για ποιο λόγο την ξένισε;
   α. Διότι στο σχολείο που φοιτούσε δεν είχε τεθεί ποτέ ανάλογο ζήτημα διακρίσεων εις βάρος των γυναικών.
   β. Διότι οι γονείς της δεν είχαν συζητήσει μαζί της για τα έμφυλα στερεότυπα.
   γ. Ισχύουν και οι δύο προηγούμενοι λόγοι.
3. Πώς επηρέασε/διαμόρφωσε τις κοινωνικές της αντιλήψεις;
   α. Το στερεότυπο αυτό συντέλεσε στη συντηρητικοποίηση των αντιλήψεών της.
   β. Το στερεότυπο αυτό ήταν το αρνητικό «ερέθισμα» που την έκανε ιδιαίτερα ευαισθητοποιημένη σχετικά με τα γυναικεία ζητήματα και την ισότητα των φύλων.
   γ. Το στερεότυπο αυτό δεν της προκάλεσε καμία εντύπωση ως προς τη διαμόρφωση των κοινωνικών της αντιλήψεων.

2. Για ποιον λόγο η συγγραφέας φέρνει ως παράδειγμα τη συμπεριφορά της όταν ήταν 19 ετών;

Συνεργατική και Διαφοροποιημένη Διδασκαλία

1. Αφού μελετήσετε το κείμενο σε ζεύγη να συμπληρώσετε τα στοιχεία στον πίνακα (γραφικός οργανωτής) που ακολουθεί.

(*Μη παραδείγματα*: παραδείγματα που δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν. Τα μη παραδείγματα είναι ένας άλλος τρόπος να μπουν οι αναγκαίοι περιορισμοί μιας έννοιας).
Συζητήστε και συμπληρώστε, αν χρειάζεται, στην ολομέλεια της τάξης σας τις σημειώσεις σας.

2. Αντικαταστήστε τις υπογραμμισμένες λόγιες λέξεις/φράσεις με άλλες συνώνυμες με τις οποίες να διαμορφώσετε ένα ύφος απλό, οικείο.

1. Εν ολίγοις, διαμορφώνουμε το ποιοι είμαστε και το πώς μας βλέπουν οι άλλοι.
2. Η αίσθηση του εαυτού, που πηγάζει από τη σκέψη σχετικά με το πώς μας βλέπουν οι άλλοι, αποκαλείται ενίοτε «εαυτός-καθρέφτης».

3. Στο κείμενο 2 χρησιμοποιούνται διαφορετικά ρηματικά πρόσωπα: το α΄ πληθυντικό πρόσωπο, το α΄ ενικό πρόσωπο και το γ΄ ενικό και πληθυντικό πρόσωπο. Επιλέγοντας ένα παράδειγμα για το καθένα, να αιτιολογήσετε τη χρήση τους και να ερμηνεύσετε το υφολογικό αποτέλεσμα της χρήσης των διαφορετικών ρηματικών προσώπων.

4. Μελετήσετε προσεκτικά το απόσπασμα του ημερολογίου της Ντ. Χωλλ: «*Πήγα στο κέντρο τεχνών... πάτησε στο φεγγάρι*». Στη συνέχεια συνεργαστείτε σε ζεύγη. Το ένα μέλος της ομάδας αναδιηγείται στο άλλο την ημερολογιακή αφήγηση, αλλάζοντας τον ρηματικό χρόνο σε ενεστώτα. Το άλλο μέλος της ομάδας επαναλαμβάνει την προηγούμενη αναδιήγηση, μετατρέποντας τον ευθύ σε πλάγιο λόγο, κάνοντας όσες μετατροπές θεωρεί απαραίτητες. Συζητήστε τις διαφορές που προκύπτουν από τις παραπάνω μετατροπές ως προς το ύφος και την πρόσληψη του νοήματος. Μοιραστείτε τις παρατηρήσεις σας στην ολομέλεια της τάξης.

5. Συνεργαζόμενοι/Συνεργαζόμενες ανά ζεύγη, σημειώστε τις λεξικογραμματικές επιλογές της ημερολογιακής καταγραφής της έφηβης –το 1969– Ντ. Χωλλ, που θεωρείτε ότι ταιριάζουν στο κειμενικό είδος του ημερολογίου. Συγκρίνετε τις απαντήσεις σας με αυτές των άλλων ομάδων και σχηματίστε έναν πίνακα με τα γλωσσικά/υφολογικά στοιχεία του ημερολογίου.

Διαφοροποιημένη Διδασκαλία

1. Θεωρείτε ότι το δωμάτιο ενός/μιας σύγχρονου/σύγχρονης έφηβου/έφηβης διαφέρει ή μοιάζει με το δωμάτιο της όψιμης εφηβείας της συγγραφέως, όπως το παρουσιάζει στο κείμενο; Συντάξτε με την ομάδα σας μια παράγραφο (90-110 λέξεις) με το κειμενικό σχήμα της σύγκρισης-αντίθεσης, αναδεικνύοντας ομοιότητες και διαφορές.
Να θυμάστε ότι η σύγκριση στην παράγραφό σας γίνεται στον άξονα του χρόνου.

2. Χωριστείτε σε δύο υπο-ομάδες και ζωγραφίστε η μια ομάδα το δωμάτιο της συγγραφέως και η άλλη ομάδα το δωμάτιο που έχει ένας έφηβος/μια έφηβη στη σύγχρονη εποχή.
Ζητήστε από τις υπόλοιπες ομάδες, προσέχοντας το λεξιλόγιο που χρησιμοποιείτε, να κρατήσουν σημειώσεις από την προφορική περιγραφή που θα κάνετε.

Επινοώντας τον εαυτό μας

Παραγωγή Γραπτού Λόγου

Να περιγράψεις σε μια σελίδα του ημερολογίου σου (150-200 λέξεις) πώς υποθέτεις/φαντάζεσαι ότι σε βλέπουν οι «άλλοι» και ποιον αντίκτυπο έχει η κρίση τους στην αίσθηση του εαυτού σου και στα συναισθήματά σου. Προτού ξεκινήσεις, πρέπει να αποφασίσεις και να επιλέξεις αν θα περιγράψεις πώς σε βλέπει/κρίνει:

1. ένας από τους γονείς σου
2. ένας από τους καθηγητές/τις καθηγήτριες του σχολείου
3. ένας από τους συμμαθητές/τις συμμαθήτριές σου
4. ένας από τους φίλους/τις φίλες σου

Επινοώντας... Οδηγίες για τη συγγραφή

Στη συνέχεια, σκέψου πώς η κρίση του επηρεάζει την αίσθηση που έχεις για τον εαυτό σου. Οι σελίδες ημερολογίου, οι οποίες θα είναι ανώνυμες, θα συγκεντρωθούν και θα αξιολογηθούν από την ολομέλεια της τάξης με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού.

Πριν γράψεις

Κράτησε σημειώσεις για όσα σκοπεύεις να πεις, άντλησε από το κείμενο 2 όσα στοιχεία νομίζεις ότι μπορείς να αξιοποιήσεις στο δικό σου κείμενο, οργάνωσε το υλικό σου, λάβε υπόψη σου τον παρακάτω πίνακα αξιολόγησης.
Στοιχεία για την αξιολόγηση θα είναι:

- η εστίαση στη βασική ιδέα του κειμένου (περιγραφή «του εαυτού» μέσα από τα μάτια ενός τρίτου)
- η πορεία της περιγραφής (εισαγωγή-παρουσίαση του προσώπου που υποθετικά μας περιγράφει - περιγραφή - προσωπική κρίση)
- η γλώσσα της περιγραφής (ρόλος επιθέτων και άλλων λεξικογραμματικών επιλογών)
- προσωπική κρίση - διαπροσωπικοί δείκτες λόγου
- οργάνωση ιδεών σε επίπεδο παραγράφου (μικροδομή) και του κειμένου συνολικά (μακροδομή)

Ξαναδιάβασε το γραπτό σου και βεβαιώσου ότι το κείμενο σου ανταποκρίνεται στα στοιχεία της αξιολόγησης του παραπάνω πίνακα. Διόρθωσε το κείμενό σου, όπου νομίζεις ότι χρειάζεται.

Πριν ακούσεις το κείμενο

Κινητό Τηλέφωνο

Σκέψου και σημείωσε χαρακτηρισμούς που θα περιέγραφαν τη γενιά σου και τη σχέση της με το κινητό τηλέφωνο. Στη συνέχεια άκουσε την παρακάτω συνέντευξη.

Κείμενο 3: Generation Z: Τι θέλουν οι έφηβοι να ξέρουμε για αυτούς;

Τι χαρακτηρίζει τη γενιά Z; Άκου το ψηφιακό μαθησιακό αντικείμενο snf_ΤΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΖΕΙ ΤΗΝ Z; (9:23-16:05) και το ψηφιακό μαθησιακό αντικείμενο snf_ΚΙΝΗΤΟ ΤΗΛΕΦΩΝΟ (16:06-18:31) *(Πρωτοβουλία του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος (ΙΣΝ), Επιμέλεια Παραγωγής δημοσιογραφικός μη κερδοσκοπικός οργανισμός iMEdD).*

Τι χαρακτηρίζει τη γενιά Z;

Αφού άκουσες το κείμενο

Όσα σημείωσες για τον χαρακτηρισμό των νέων της γενιάς σου και για τη σχέση τους με το κινητό τους τηλέφωνο, πριν την ακρόαση, συμπίπτουν με αυτά που άκουσες στη συνέντευξη;

Δραστηριότητες

Πρόσληψη και Παραγωγή Προφορικού Λόγου

Παρακολούθησε προσεκτικά 11 εφήβους, από 15 έως 18 ετών που πήραν μέρος στους «Διαλόγους του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος» να μιλούν για τα χαρακτηριστικά της γενιάς τους (ηχητικό αρχείο) και τις κατηγορίες που τους προσάπτει η μεγαλύτερη γενιά.

Κατά την παρακολούθηση κράτα σημειώσεις.

1. Συμβουλέψου τις σημειώσεις σου και απάντησε σύντομα στα ακόλουθα ερωτήματα:
   - Γιατί η πρώτη μαθήτρια (1ο ηχητικό αρχείο) θεωρεί λογική την καταναλωτική συμπεριφορά; Πού την αποδίδει;
   - Ποια χαρακτηριστικά έδωσαν στη γενιά τους οι έφηβοι ομιλητές;
   - Σε ποια αίτια αποδίδει η Ιωάννα τη σύνδεση των νέων με το κινητό;
   - Ποιες κατηγορίες δέχονται οι έφηβοι από τους μεγαλύτερους;
2. Συζήτησε και συμπλήρωσε τις απαντήσεις σου στην ολομέλεια της τάξης.

Διαφοροποιημένη Διδασκαλία

1η Ομάδα: Στο ηχητικό αρχείο που παρακολουθήσατε μια μαθήτρια, η Αναστασία, υποστήριξε ότι όλοι περιμένουν την αλλαγή από τους νέους. Επιλέξτε με την ομάδα σας μια αλλαγή που θα θέλατε να φέρετε στον κόσμο, προετοιμάστε με την ομάδα σας τα επιχειρήματά σας για αυτήν την επιλογή και παρουσιάστε την στην ολομέλεια.

2η Ομάδα: Στο ηχητικό αρχείο μια μαθήτρια, η Ιωάννα, υποστήριξε ότι οι νέοι είναι κινητοποιημένοι και ενημερωμένοι για ό,τι συμβαίνει στον κόσμο. Υποθέστε ότι είστε μέλος του κοινού που παρακολουθεί και αμφισβητείτε τη θέση αυτή. Ετοιμάστε με την ομάδα σας τις ερωτήσεις που θα θέτατε για να ελέγξετε αυτόν τον ισχυρισμό. Γράψτε σε ένα χαρτόνι τις απαντήσεις σας και αναρτήστε το στον πίνακα ανακοινώσεων της τάξης σας. Μπορείτε, εφόσον είναι δυνατόν, να αξιοποιήσετε και ψηφιακά εργαλεία για να δημιουργήσετε ένα συννεφόλεξο με τις απαντήσεις σας και να το αναρτήσετε στην ιστοσελίδα του σχολείου σας με τίτλο «Οι νέοι αλλάζουν τον κόσμο».

3η Ομάδα: Επιλέξτε μια από τις κατηγορίες που προσάπτουν οι νέοι στους μεγαλύτερους και μαζί με έναν συμμαθητή ή μια συμμαθήτρια σας. Παρουσιάστε ένα παιχνίδι ρόλων με έναν υποτιθέμενο διάλογο ανάμεσα σε έναν γονέα και το παιδί του που βρίσκεται στην εφηβεία.

4η Ομάδα: Υποθέστε ότι ο τίτλος του κειμένου «Τι θέλουν οι έφηβοι να ξέρουμε για αυτούς» αποτελεί τον τίτλο μιας εκδήλωσης που οργανώνει ο Σύλλογος Γονέων και Κηδεμόνων του σχολείου σας. Έχετε προσκληθεί ως εκπρόσωποι του σχολείου να μιλήσετε. Καταγράψτε με την ομάδα σας τα βασικά σημεία της εισήγησής σας. Ποια στοιχεία του χαρακτήρα των νέων θέλετε να ξέρουν οι ενήλικοι; Πώς θα απαντούσατε στο ερώτημα του τίτλου; Μπορείτε, εφόσον είναι δυνατόν, να χρησιμοποιήσετε και ένα (ψηφιακό ή όχι) συνεργατικό έγγραφο και να διενεργήσετε μια μικρή έρευνα στην τάξη σας, ζητώντας από τις άλλες ομάδες να απαντήσουν στο ερώτημα. Παρουσιάστε τα αποτελέσματα της έρευνας στην ολομέλεια.

Παραγωγή Γραπτού Λόγου

Γράψε το ημερολόγιο μιας μητέρας (150 – 200 λέξεις) μετά από ένα διαπληκτισμό με τον έφηβο γιο της ή την έφηβη κόρη της. Αιτία της διένεξης στάθηκε μια από τις κατηγορίες πως πότε του φέρεται σαν να είναι «μωρό» και πότε σαν να είναι «μεγάλος».

Πριν παρατηρήσεις το κείμενο

Πώς θα περιέγραφες τη σχέση σου με το κινητό σου τηλέφωνο, χρησιμοποιώντας ένα ουσιαστικό και ένα επίθετο; Συζητήστε ελεύθερα στην τάξη τη σχέση σας με το κινητό σας τηλέφωνο.

Κείμενο 4: Συγκλονίζει το ποσοστό των νέων που είναι εξαρτημένοι από το κινητό τους

α. Εικόνα δημιουργημένη από εφαρμογή AI

β. *Συγκλονίζει το ποσοστό των νέων που είναι εξαρτημένοι από το κινητό τους* (τίτλος)

Δραστηριότητες

Πρόσληψη Πολυτροπικού Κειμένου

1. Θεωρείς ότι η παραπάνω εικόνα (4.α) θα μπορούσε να συνοδεύει άρθρο (4β) με τίτλο «Συγκλονίζει το ποσοστό των νέων που είναι εξαρτημένοι από το κινητό τους»; Αιτιολόγησε την απάντησή σου. Πώς αποδίδεται εικαστικά στην εικόνα που βλέπεις;
Ποια λέξη από τον τίτλο θεωρείς ότι είναι η πιο καθοριστική; Πώς μεταφέρεται αυτή η λέξη στην εικόνα που βλέπεις;
Ποιο από τα δύο, η εικόνα/σκίτσο ή ο τίτλος, θα μπορούσε να παρακινήσει τον αναγνώστη να διαβάσει το παραπάνω κείμενο; Αιτιολόγησε τις απόψεις σου.

2. Χωριστείτε σε ομάδες. Κάθε ομάδα θα χωριστεί σε δύο υπο-ομάδες. Η μια υπο-ομάδα θα δημιουργήσει τίτλους με το ίδιο θέμα και η άλλη υπο-ομάδα θα τους αποδώσει εικαστικά με ένα σκίτσο, ζωγραφιά, εικόνα. Δεν είναι ανάγκη η οπτική σας, για τη σχέση των νέων με το κινητό τους τηλέφωνο να συμφωνεί με την οπτική που παρουσιάζει αυτός ο τίτλος και η εικόνα που τον συνοδεύει. Παρουσιάστε τις εργασίες σας και συζητήστε τις επιλογές σας, αισθητικές και συγγραφικές-δημοσιογραφικές.

Πριν διαβάσεις το κείμενο

Πώς αντιλαμβάνεσαι τον ρόλο του εκπαιδευτικού στη ζωή σου; Σε ποιους τομείς της ζωής σου νομίζεις ότι επιδρά αυτή η σχέση; Συγκεντρώστε τις απαντήσεις σας στον πίνακα της τάξης και μετά διαβάστε το παρακάτω κείμενο που ασχολείται με το ίδιο θέμα.

Κείμενο 5: Οι κύριες λειτουργίες στη σχέση εκπαιδευτικού και εφήβων μαθητών

Οι κύριες λειτουργίες στη σχέση εκπαιδευτικού - εφήβων

Στο Επιμορφωτικό υλικό της Μ. Δεδούλη *Εκπαίδευση Αλλοδαπών και Παλλινοστούντων,* που απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς, αναδεικνύονται οι κύριες λειτουργίες στη σχέση εκπαιδευτικού και εφήβων.

Α. Θεωρητικό Πλαίσιο

Η μετάδοση της γνώσης, αλλά και η γενικότερη αγωγή, γίνεται μέσα από τη σχέση και με τη σχέση που αναπτύσσεται μεταξύ παιδαγωγού και μαθητή (Ferry 1995: 200). Η σχέση αυτή έχει βαρύνουσα σημασία, κατά τη διάρκεια της εφηβείας, όπου, κατά τον Γ. Στεφανάτο (2013: 17) τελείται η «ποίηση εαυτού και κόσμου». [...]

1.5. Η δυνατότητα νέων ταυτίσεων

Ο χώρος του σχολείου αποτελεί έναν χώρο «μετάβασης» από την παιδική στην ενήλικη ζωή, από την οικογένεια στην κοινωνία. Το σχολείο, μεταξύ άλλων, προσφέρει στον έφηβο μαθητή την ευκαιρία να διευρύνει τις εμπειρίες του στις διαπροσωπικές σχέσεις και να προχωρήσει σε νέες ταυτίσεις. Η ταύτιση σύμφωνα με τους La Planche & Pontalis (1986: 486) «είναι μια ψυχολογική διεργασία, με την οποία το υποκείμενο αφομοιώνει πλευρές, ιδιότητες και χαρακτηριστικά του άλλου και μεταμορφώνεται πλήρως ή εν μέρει στη βάση του προτύπου που ο άλλος προσφέρει. Η προσωπικότητα συγκροτείται και διαφοροποιείται μέσω μιας σειράς ταυτίσεων». Οι ταυτίσεις αποτελούν ένα σημαντικό μέρος των διεργασιών της εφηβικής ηλικίας. Οι εκπαιδευτικοί μπορεί να είναι διαφορετικοί από τους ενήλικες που έχει συναντήσει έως τώρα, στη ζωή του ο έφηβος. Κάθε φορά που ο εκπαιδευτικός μπορεί να προσφέρει μια εμπειρία σχέσης, διαφορετική από εκείνη που ζει ή που φοβάται ο μαθητής, τότε υπάρχει μια ευκαιρία να διαφοροποιηθεί η εικόνα του εφήβου για τις σχέσεις και να αναπτυχθεί ο ίδιος ο έφηβος στη βάση της νέας εμπειρίας.

Αν, για παράδειγμα, οι γονείς κάποιου μαθητή είναι απολύτως επιτρεπτικοί, γιατί πιθανόν δεν αντέχουν να θέσουν όρια, ο έφηβος στο σχολείο έχει την ευκαιρία να αναπτύξει σχέσεις με ενήλικες (τους καθηγητές του), οι οποίοι δε φοβούνται να θέτουν όρια, κάτι που είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την προσωπική του ανάπτυξη. Έτσι, ακόμη και αν κάποιοι μαθητές δεν καταφέρουν να μάθουν τον αόριστο του ρήματος *ίημι*, τον νόμο του Ομ ή να επιλύουν εξισώσεις δευτέρου βαθμού, είναι εξαιρετικά σημαντικό να τους έχουν προσφερθεί για ταυτίσεις εικόνες ενηλίκων, οι οποίοι είναι σοβαροί, συγκροτημένοι, υπεύθυνοι, αγαπούν αυτό που κάνουν και χαίρονται μ' αυτό που κάνουν. Σε κάθε περίπτωση, και ένας γιατρός και μια κομμώτρια και ένας υπάλληλος γραφείου και μια πυρηνι-

κή φυσικός αν έχουν εσωτερικεύσει ανάλογες ποιότητες, θα μπορέσουν να ζήσουν μια δημιουργική επαγγελματική ζωή από την οποία θα παίρνουν ικανοποιήσεις.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονίσουμε ότι πολλοί έφηβοι αναζητούν πρόσωπα που να μπορούν να τα σέβονται και να τα εξιδανικεύουν. Συχνά επιλέγουν τους καθηγητές τους. Τότε γεννιέται, όπως μας περιγράφει η M. Klein (Klein & Riviere 2008: 143), μια εσωτερική ασφάλεια μέσα απ' αυτά τα συναισθήματα αγάπης, θαυμασμού και εμπιστοσύνης προς τα πρόσωπα αυτά, διότι μεταξύ άλλων λόγων, αυτά τα συναισθήματα φαίνεται να επιβεβαιώνουν μέσα στον έφηβο την ύπαρξη καλών γονέων και μιας στοργικής σχέσης μαζί του. Έτσι, διαψεύδεται η ένταση της επιθετικότητας και της ενοχής που αποκτά τόση σημασία σ' αυτή την περίοδο της ζωής τους λόγω των συγκρούσεων με τους γονείς.

Αφού διαβάσεις το κείμενο

Πόσο πλήρεις ήταν οι απαντήσεις που καταγράψατε αρχικά στον πίνακα συγκριτικά με το κείμενο που διαβάσατε;

Δραστηριότητες

Πρόσληψη Γραπτού Λόγου

1. Ποια είναι η κατευθυντήρια ιδέα του αποσπάσματος;

α. η σχέση εκπαιδευτικών και μαθητών/μαθητριών
β. η αδυναμία των γονέων να θέσουν όρια
γ. η ανάγκη των νέων για πρότυπα

2. Στο απόσπασμα υποστηρίζεται ότι ανεξάρτητα από το μελλοντικό επάγγελμα το σχολείο μπορεί:

α. να μας κάνει ευτυχισμένους
β. να ενισχύσει τη συγκρότησή μας και τη μελλοντική πορεία μας
γ. να μας βοηθήσει ώστε να μην φοβόμαστε τη σχέση μας με τους γονείς μας

Παραγωγή Προφορικού Λόγου

1. Στη 2η παράγραφο του κειμένου υποστηρίζεται ότι «*Ο χώρος του σχολείου αποτελεί έναν χώρο «μετάβασης» από την παιδική στην ενήλικη ζωή, από την οικογένεια στην κοινωνία*». Συζητήστε στην ολομέλεια της τάξης πώς αντιλαμβάνεστε τον ρόλο του σχολείου σε αυτή τη μετάβαση. Πώς αποτιμάτε αυτόν τον ρόλο, θετικά ή αρνητικά; Τι θα προτείνατε να κάνει το σχολείο ώστε να σας ενισχύσει ουσιαστικά σε αυτή τη μετάβαση;

2.α. Στην εισαγωγική παράγραφο παρουσιάζεται η θέση του Γ. Στεφανάτου, σύμφωνα με την οποία στην εφηβεία τελείται η «*ποίηση εαυτού και κόσμου*». Αναζήτησε τις σημασίες της λέξης «*ποίηση*» σε έντυπα και ψηφιακά λεξικά (π.χ. Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα). Με ποια σημασία χρησιμοποιείται στην παραπάνω φράση;

β. Συζητήστε στην ολομέλεια πώς αντιλαμβάνεστε την «*ποίηση εαυτού και κόσμου*» στην εφηβεία.

Κειμενικά σχήματα-Λεξικογραμματικές επιλογές

1. *«Οι εκπαιδευτικοί μπορεί να είναι διαφορετικοί από τους ενήλικες που έχει συναντήσει έως τώρα, στη ζωή του ο έφηβος»*

Στην παραπάνω περίοδο λόγου θεωρείς ότι εκφράζεται :

α) βεβαιότητα β) υπόθεση γ) δυνατότητα/πιθανότητα

Κάνε τις αναγκαίες μετατροπές ώστε να εκφράζει αναγκαιότητα.

2. Στη δεύτερη παράγραφο («*Αν, για παράδειγμα...ικανοποιήσεις*») η συγγραφέας κάνει υποθέσεις και χρησιμοποιεί παραδείγματα. Για ποιον λόγο νομίζεις ότι υιοθετεί αυτές τις επιλογές;

3. Στην τελευταία παράγραφο («*Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονίσουμε... συγκρούσεων με τους γονείς*») υπάρχει ένα επιχείρημα. Αφού το εντοπίσεις, να το αναδιατυπώσεις με δικά σου λόγια.

4. «*Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονίσουμε ότι πολλοί έφηβοι αναζητούν πρόσωπα που να μπορούν να τα σέβονται και να τα εξιδανικεύουν*». Σε ποια φωνή (ενεργητική ή παθητική) βρίσκονται τα ρήματα της παραπάνω περιόδου λόγου; Να μεταφέρεις την περίοδο στην άλλη φωνή και να σχολιάσεις το επικοινωνιακό αποτέλεσμα της χρήσης των δυο φωνών.

Συνεξέταση των Κείμενων 2 και 4

Στο κείμενο 5 αναφέρεται ότι «*Οι ταυτίσεις αποτελούν ένα σημαντικό μέρος των διεργασιών της εφηβικής ηλικίας*», ενώ στο κείμενο 2 η συγγραφέας μιλώντας για τη νεότητα αναφέρεται στον τρόπο που δομείται η ταυτότητα από τους νέους. Αφού μελετήσετε τα δύο κείμενα προσεκτικά και κρατήσετε σημειώσεις, γράψτε ένα άρθρο (200-250 λέξεις) στη σχολική εφημερίδα με τίτλο «*Από τις ταυτίσεις... στην εφηβική ταυτότητα*». Χωριστείτε σε ρόλους. Ένας/μία θα είναι αρχισυντάκτης/αρχισυντάκτρια, τα άλλα μέλη της ομάδας δημοσιογράφοι, ερευνητές, ρεπόρτερ. Κάποιο μέλος της ομάδας μπορεί να είναι ο φωτογράφος, σκιτσογράφος, γραφίστας και να δημιουργήσει ένα σκίτσο για να συνοδεύσει το άρθρο της ομάδας σας.
Στο τέλος της σχολικής χρονιάς μπορείτε να συγκεντρώσετε τα άρθρα. Εναλλακτικά, αν έχετε στο σχολείο σας ηλεκτρονική εφημερίδα, δημοσιεύστε τα άρθρα σας για να ενημερώσετε τη σχολική κοινότητα.

Πριν γράψετε το κείμενο

- Σκεφτείτε ποια σημεία των κειμένων που μελετήσατε θα αξιοποιήσετε δημιουργικά. Ποιες δικές σας σκέψεις, απόψεις θα προσθέσετε;
- Ποιος είναι ο στόχος του κειμένου σας; π.χ. η δόμηση της νεανικής ταυτότητας μέσα από ταυτίσεις ή και από αναιρέσεις; Ανάγκη για πρότυπα ή αναμέτρηση με κάποια άλλα πρότυπα;
- Σε ποιον/ποιους απευθύνεστε;
- Αιτιολογήστε τις θέσεις σας. Γράψτε τα επιχειρήματά σας, γιατί ισχύει αυτό που γράφετε;
- Οι ρεπόρτερ της ομάδας μπορούν να αναζητήσουν έρευνες σχετικές με το θέμα ή απόψεις ειδικών.
- Ενισχύστε τις θέσεις σας με παραδείγματα και με εμπειρικά δεδομένα.
- Σχεδιάστε την οργάνωση του κειμένου σας. Ο αρχισυντάκτης θα έχει την ευθύνη της οργάνωσης του υποστηρικτικού υλικού.
- Το σκίτσο που θα συνοδεύσει το κείμενό σας πρέπει να συνδέεται άμεσα με το θέμα.
- Μην ξεχάσετε ότι γράφετε άρθρο.

Αφού γράψετε το κείμενο

Μην ξεχάσετε να διορθώσετε το κείμενό σας. Μελετήστε το προσεκτικά και μην διορθώσετε μόνον τυχόν ορθογραφικές ή εκφραστικές αβλεψίες. Διαβάστε το στον εαυτό σας. Αν δεν το είχατε γράψει εσείς, θα σας έπειθε;

Επέκταση

Δραστηριότητα Επέκτασης

Με βάση όσα είπατε, γράψατε και σχεδιάσατε μέσα στην τάξη στο πλαίσιο της ενότητας αποφασίζετε να καλέσετε ένα ψυχολόγο ειδικευμένο στους νέους/εφήβους. Ετοιμάστε τις ερωτήσεις για τη συνέντευξη που θα πραγματοποιήσετε στο κανάλι ή στην ιστοσελίδα του σχολείου σας με τον/την ψυχολόγο που επιλέξατε.

Προτεινόμενα Δίκτυα Κειμένων

1ο Δίκτυο

1. *Μιλώντας στον γιο μου για την ηθική και την ελευθερία* (μτφρ. Α. Δημητρούγκα), Πατάκης, Αθήνα, σελ 133-135 (κεφ. VII: ΜΠΕΣ ΣΤΗ ΘΕΣΗ ΤΟΥ), Fernado Savater, 2013.
2. «7 πράγματα που οι έφηβοι θα ήθελαν να γνώριζαν οι γονείς τους» (ιστότοπος *Εναλλακτική Δράση*).
3. «Εφηβεία και social media», Μ. Σαββίδου (ιστότοπος *Psychology Now*).

2ο Δίκτυο

1. Τραγούδι «Εφηβεία», *Χωρίς Ταυτότητα*, Κ. Ντούμος (Στιχουργός), Γ. Χατζηνάσιος (Συνθέτης), Τ. Τσανακλίδου (Ερμηνεύτρια).
2. Συγκλονίζει το ποσοστό των νέων που είναι εξαρτημένοι από το κινητό τους (*in.gr*, 04 Δεκεμβρίου 2019)[6].
3. «Δημιουργικότητα και στόχοι». Στο *Ταραγμένη Άνοιξη, Για μια κατανόηση της εφηβείας* (ιστότοπος *Πολύτροπη γλώσσα*), π. Βασίλειος Θερμός, 2011.

Χωρίς ταυτότητα, «Εφηβεία»

Άλλα Κείμενα

Μπορείτε να δείτε:

- *Το δέντρο που πληγώναμε*, Δήμου Αβδελιώδη (1986).
- *Σινεμά ο Παράδεισος* [*Cinema Paradiso*], Giuseppe Tornatore (1988).
- *Η φανέλα με το εννιά*, Παντελή Βούλγαρη (1988).
- *Ο κύκλος των χαμένων ποιητών* [*Dead Poets' Society*], Peter Weir (1989).

Αναστοχασμός

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΥΤΟΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ-ΑΝΑΣΤΟΧΑΣΜΟΥ

Συμπληρώνω τον παρακάτω πίνακα και τον συγκρίνω με όσα έγραψα στον αρχικό πίνακα. Συζητάμε στην ολομέλεια της τάξης όσα συμπληρώσαμε στους πίνακες, στην αρχή και στο τέλος.

Τι Έμαθα		
• Για την εφηβεία	• Για μένα και τους άλλους	• Για τη γλώσσα

Συμπληρώνω ανώνυμα αναφέροντας:

Τι θέλω να ρωτήσω;

- Για αυτήν την ενότητα, έχω τις ακόλουθες ερωτήσεις να κάνω προς τον/την εκπαιδευτικό μας:

.....
.....
.....
.....
.....

Πώς συνεργαστήκαμε σήμερα;

- Ποια ήταν τα θετικά και ποια τα αρνητικά σημεία της συνεργασίας μας;

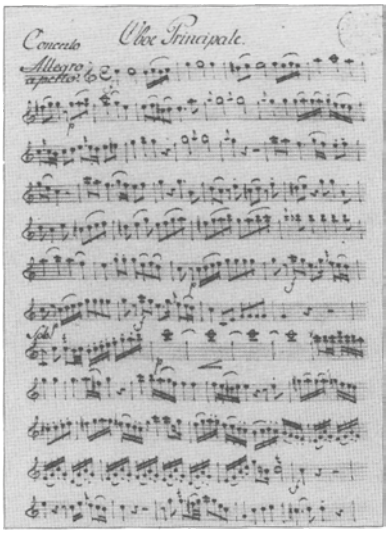
Θετικά	Αρνητικά
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

Ενότητα 2η

Το πολύχρωμο νήμα της επικοινωνίας

Κείμενο Αφόρμησης

Κοίταξε προσεκτικά τις παρακάτω εικόνες:

Oboe Mozart (1920)

Πηγή: Σωματείο Διερμηνέων Νοηματικής Γλώσσας

Καθοδηγητικές ερωτήσεις

- Έχετε συναντήσει τους δύο παραπάνω κώδικες στην καθημερινότητά σας;
- Ποιους άλλους κώδικες επικοινωνίας χρησιμοποιείτε στην καθημερινότητά σας; Είναι οι ίδιοι με αυτούς που χρησιμοποιούν οι γονείς σας;
- Μιλάτε διαφορετικά με τους φίλους/φίλες σας από ό,τι με τους γονείς σας;

Περιεχόμενα ενότητας

Κείμενο 1. «Διαβάζω, γράφω, σκέφτομαι στα αγγλικά. Μετά πώς να μιλήσω ελληνικά; Give me a break», Λ. Λιακάκου.

Κείμενο 2. Από τη σειρά ηχητικών αρχείων (podcast), Χίλιες και μια λέξεις, Η γλώσσα με τα χίλια πρόσωπα, Π. Δημάκης.

Κείμενο 3. Από το «Γκιακ»στο «Ώπα Ώπα Μπλάτιμοι»: Η λογοτεχνία της ντοπιολαλιάς. 16 βιβλία της τελευταίας δεκαετίας που είναι γραμμένα σε μια απόκοσμα ιδιωματική τοπική διάλεκτο, από κάθε περιοχή όπου υπάρχουν Έλληνες. Μ. Hulot.

Κείμενο 4. «Μαμά, μην κριντζάρεις» – Τι ελληνικά μιλάνε οι νέοι σήμερα; Λ. Βελιδάκης.

Όταν τελειώσεις την ενότητα θα μπορείς:

- να κατανοείς τη γλωσσική ποικιλότητα (ως προς τον ομιλητή και ως προς τη χρήση της γλώσσας)
- να αναγνωρίζεις την αξία των γεωγραφικών ποικιλιών
- να αντιλαμβάνεσαι τη γλώσσα των νέων ως στοιχείο της νεανικής κουλτούρας
- να οργανώνεις και να διατυπώνεις πειστικά επιχειρήματα
- να οργανώνεις μια μικροέρευνα στην οικογένεια και στην κοινότητά σου και να καταλήγεις σε συμπεράσματα
- να αξιοποιείς ποικιλία εκπαιδευτικών ψηφιακών εφαρμογών

Η γλώσσα μου, ποίημα

Λέξεις-κλειδιά:

γεωγραφικές & κοινωνικές ποικιλίες, διάλεκτοι, νεανική γλωσσική ποικιλία

Κείμενα και δραστηριότητες

Πριν διαβάσεις το κείμενο

Σκέψου το τελευταίο μήνυμα που έστειλες σε έναν φίλο σου. Ήταν στα ελληνικά, στα αγγλικά ή μήπως και στα δύο; Χρησιμοποίησες φράσεις όπως «κριντζάρω» ή «miss you»; Επιλέγεις τις έτοιμες/στερεότυπες φράσεις στα αγγλικά που προτείνουν τα κινητά τηλέφωνα; Οι λέξεις που επιλέγουμε να χρησιμοποιήσουμε λένε πολλά για εμάς. Αλλά τι σημαίνει αυτή η αλλαγή; Είναι η γλώσσα μας σε κίνδυνο ή μήπως απλώς εξελίσσεται;

Κείμενο 1: Διαβάζω, γράφω, σκέφτομαι στα αγγλικά. Μετά πώς να μιλήσω ελληνικά; Give me a break[7]

Συμβαίνει παντού και συμβαίνει συνέχεια. Κάποτε σκεφτόμουν ότι το κάνουμε μόνο «εμείς», όπου το «εμείς» ήταν οι διάφορες φοιτητικές μου παρέες. Δεν πολυέδινα και σημασία, έβγαινε πηγαία. Μετά άρχισα να το προσέχω. Το άκουσα στη Μαρίνα Φλοίσβου στα σκαλιά, το άκουσα και στα Λιπάσματα Δραπετσώνας. Το άκουσα στη λέσχη βιβλίου μου, το άκουσα και στο διπλανό τρα-

πέζι στα Εξάρχεια, περασμένες τρεις. Στην αναμονή για το θέατρο και στην ουρά του ταχυδρομείου. Απ' ό,τι φαίνεται, όλοι μιλάμε αγγλικά. Έτσι. Αυθόρμητα.

Αν κάνετε μια βόλτα σε μέρος όπου υπάρχει κόσμος κάτω των early '30[8], αποκλείεται να μην το ακούσετε. Ολόκληρες συζητήσεις για γονείς, για οικονομικά, για ερωτικά, για σχολές, για μελλοντικά σχέδια, όλες στα αγγλικά με αντίστοιχο ηχόχρωμα, φρασεολογία και ντύσιμο της γλώσσας με τα αντίστοιχα ξενικά επιφωνήματα.

Κοινωνιόλεκτος

Όσο περισσότερο το παρατηρούσα να συμβαίνει γύρω μου, τόσο περισσότερο μ' ενοχλούσε στον εαυτό μου. Με τις αγγλικές λέξεις να βγαίνουν αυθόρμητα στις κοντινές μου σχέσεις κάθε φορά που η συζήτηση γινόταν πιο προσωπική, αποφάσισα να το συζητήσω μπας και καταλάβω πώς, χωρίς καμία προηγούμενη συνεννόηση, μιλάμε μια ξένη γλώσσα λες και είναι η «πραγματική» μας. Και γράφω «πραγματική» και όχι «μητρική», επειδή η χρήση της μοιάζει να σχετίζεται με την ανάγκη μας να πούμε κάποια αλήθεια που μοιάζει δυσπρόσιτη στα ελληνικά. [...] Η Τ. και ο Χ. είναι 9 χρόνια μαζί. Πιο πολύ μιλάνε αγγλικά παρά ελληνικά όταν είμαστε διακοπές. Ρώτησα την Τ., της λέω «το 'χεις προσέξει ότι το κάνετε;». «Ναι. Μαλώνουμε πολύ στα ελληνικά και είναι πιο "σοβαρά", με πιάνει κατάθλιψη. Όταν όλα είναι καλά, μιλάμε αγγλικά κάπως αυτόματα. Στα ελληνικά είναι το τραύμα». Η Σ. με βρήκε στη Μαβίλη να μιλάω στο τηλέφωνο. «Με ποιον μιλούσες; » «Με τον Π.». «Μα μιλούσες αγγλικά». «Έτσι κάνουμε». «Γιατί; » Έλα ντε. Έκατσα και της εξήγησα στα γρήγορα. «Θλιβερό μου φαίνεται. Γιατί να το κάνετε αυτό; Είναι και πολιτικό το ζήτημα, η γλώσσα είναι εξουσία, την παραχωρείτε πολύ εύκολα, μου φαίνεται».

Έχουν περάσει χρόνια που σκέφτομαι αυτό το ζήτημα. Που μεταφράζω από τ' αγγλικά στην ίδια μου τη γλώσσα για τα κείμενά μου και σκέφτομαι «στα ελληνικά φαίνεται φυσική αυτή η έκφραση;». Πόσες και πόσες φορές δεν ξεφεύγουν αγγλισμοί στο γραπτό, συντακτικά σχήματα ανύπαρκτα και λέξεις κακοβαλμένες. Μέχρι και ελληνικά βιβλία μοιάζουν να έχουν επηρεαστεί από τη χρήση αγγλισμών, βρίσκω καμιά φορά αποσπάσματα που θυμίζουν google translate ή επί λέξει μετάφραση περιφράσεων. Απ' τη δική μου μεριά, γράφω κάτι και στέλνω σε συναδέλφους «αυτό το λέμε; ».

Αναζητώντας την απάντηση στο γιατί, άκουσα πολλές θεωρίες. Γιατί, λέει η Μ., βλέπουμε σειρές στ' αγγλικά, γιατί το χιούμορ μας είναι μεταφρασμένο λόγω memes, γιατί τ' αγγλικά έχουν αυτήν τη συμπυκνωμένη ευκολία όπου λέξεις όπως «cringe»[9], «creepy»[10], «relatable»[11], «same»[12] σημαίνουν κόσμους ολόκληρους κοινής κατανόησης του γίγνεσθαι και όχι απλώς αυτό που λέει το λεξικό. Γιατί, λέει η Χ., ετών 13, «στ' αγγλικά δεν είναι όλα τόσο σοβαρά. Και αυτό είναι συμφωνημένο, το ξέρουμε όλες. Είναι άλλο το "miss you" και άλλο το "μου λείπεις" ». Γιατί, λέει η 28χρονη ακαδημαϊκός Α., «όλη μου η δουλειά είναι στ' αγγλικά κι ας είναι για ελληνικό πανεπιστήμιο. Διαβάζω αγγλικά, γράφω αγγλικά, σκέφτομαι αγγλικά. Μετά θα βγω και θα μιλήσω ελληνικά; Give me a break». Και, σύμφωνα με τον Σ., που θα μετακομίσει σ' άλλη γη, σ' άλλα μέρη, «στ' αγγλικά είμαι πιο αληθινός. Δεν κουβαλάνε το φορτίο των ελληνικών. Στα ελληνικά οι λέξεις μού θυμίζουν όταν ήμουν κάποιος άλλος».

Εγώ απ' την άλλη, σκέφτομαι όλ' αυτά κι ένα ακόμη: η γλωσσομάθεια είναι για τη συνείδηση ό,τι τα ταξίδια για την ψυχή. Και είναι πια γνωστό ότι ανάλογα με τη γλώσσα που μιλά κάποιος, βγαίνει και διαφορετική απόχρωση του χαρακτήρα του. Ποιος δεν ψάχνει να ξεφύγει; Έχουμε ένα εργαλείο, πολύ άμεσο, που μας επιτρέπει να ξεσκονίζουμε τους ώμους μας απ' το βάρος της γλώσσας μας. Μιας γλώσσας φορτισμένης, έντονης, πλούσιας και ιστορικής. Κοντολογίς, όταν δεν θέλουμε να είμαστε αυτό που είμαστε στα ελληνικά, μπορούμε απλώς να γίνουμε άλλες με μια αλλαγή γλώσσας.

Στην πορεία των ετών που έχω αυτήν τη συζήτηση, αυτό που μ' έχει εντυπωσιάσει είναι το πόσες φορές η χρήση της αγγλικής περιγράφεται με τα επίθετα «πιο αληθινή» και «πιο ανάλαφρη». Ανάλογα με τον ομιλητή, τα αγγλικά κάνουν έναν άνθρωπο να βγάλει προς τα έξω πιο δύσκολα συναισθήματα ή συντηρούν ένα ευχάριστο, επιφανειακότερο κλίμα. Πάντως μεταξύ ελληνικών και

αγγλικών υπάρχει μια σχέση «αλήθειας» και «επιτελεστικότητας». Διαλέγεις τι γλώσσα θα μιλήσεις ανάλογα με το αν θες να «είσαι» ή αν θες να «κάνεις ότι είσαι».

Βλέπω την υποτίμηση –κατανοητή ως έναν βαθμό– με την οποία αντιμετωπίζουν προηγούμενες γενιές αυτήν τη στροφή στη χρήση της αγγλικής και σκέφτομαι πως αγνοούν εντελώς τις αιτίες και επικεντρώνονται στο αποτέλεσμα. Οι αιτίες συμπυκνώνονται στο «κάτι ψάχνουμε να βρούμε». Και επειδή δεν το βρίσκουμε στη γλώσσα μας, κάνουμε μικρές μεταναστεύσεις προς γλωσσικούς τόπους στους οποίους φαντασιωνόμαστε ότι λέμε ακριβώς αυτό που εννοούμε.

Αφού διαβάσεις το κείμενο

Σκέψου το τελευταίο μήνυμα που έστειλες και όσα ανέφερες πριν την ανάγνωση. Διάβασες στο κείμενο κάτι που εξηγεί γιατί μπορεί να χρησιμοποίησες αγγλικά ή συγκεκριμένες φράσεις; Πιστεύεις ότι οι επιλογές σου σχετίζονται με όσα αναφέρει το κείμενο για την «ανάλαφρη» ή «αληθινή» χρήση των αγγλικών.

Δραστηριότητες

Πρόσληψη Γραπτού και Παραγωγή Προφορικού Λόγου

1. Ποια είναι η θέση της αρθρογράφου σχετικά με τη χρήση αγγλικών λέξεων και φράσεων στα ελληνικά;

2. Με βάση το κείμενο 1 να αντιστοιχίσεις τα στοιχεία της Στήλης 1 με τη σωστή απάντηση στη Στήλη 2.

ΣΤΗΛΗ 1	ΣΤΗΛΗ 2
1. Γιατί κάποιοι επιλέγουν να μιλούν αγγλικά αντί για ελληνικά;	α. Επειδή τα αγγλικά ειναι πιο αληθινά και ανάλαφρα β. Επειδή δε γνωρίζουν καλά ελληνικά γ. Επειδή οι φίλοι τους μιλούν μόνο αγγλικά
2. Τι προσφέρει η αλλαγή της γλώσσας, σύμφωνα με το κείμενο;	α. Μια ευκαιρία για διαφυγή από το φορτίο της γλώσσας β. Την ανάπτυξη καλύτερων δεξιοτήτων στη γλώσσα γ. Τη δυνατότητα για περισσότερες επαγγελματικές ευκαιρίες
3. Ποια η άποψη της 28χρονης ακαδημαϊκού για την χρήση των αγγλικών;	α. Τα αγγλικά είναι μέρος της καθημερινότητάς της λόγω εργασίας β. Προτιμά να μιλά μόνο αγγλικά λόγω της επαγγελματικής της ενασχόλησης γ. Τα αγγλικά είναι πιο εύκολα στη χρήση και επικοινωνία
4. Ποια είναι η διαφορά ανάμεσα στο miss you και στο «μου λείπεις»;	α. Το miss you είναι λιγότερο συναισθηματικά φορτισμένο. β. Το miss you σημαίνει ότι κάποιος δεν έχει χρόνο γ. Και οι δύο φράσεις έχουν την ίδια έννοια

ΣΤΗΛΗ 1	ΣΤΗΛΗ 2
5. Ποια είναι η σχέση των αγγλικών με το τραύμα, όπως περιγράφεται στο κείμενο;	α. Στα αγγλικά οι συζητήσεις είναι πιο ανάλαφρες, χωρίς συναισθηματικό βάρος β. Οι άνθρωποι προτιμούν να μιλούν ελληνικά για σοβαρά θέματα. γ. Το τραύμα δεν επηρεάζει τη γλωσσική επιλογή

3. Συζητήστε ελεύθερα πώς αντιλαμβάνεστε τη μεταφορική έκφραση «μικρές μεταναστεύσεις προς γλωσσικούς τόπους» που χρησιμοποιεί η αρθρογράφος. Τι νομίζετε εξυπηρετεί η χρήση αυτής της μεταφοράς;

Κειμενικά σχήματα – Λεξικογραμματικές επιλογές

1. Ποια είναι η λειτουργία των αγγλικών λέξεων και φράσεων, όπως cringe, relatable, same, στο κείμενο; Πώς συμβάλλουν στο ύφος, στην ανάδειξη του μηνύματος και στη σύνδεση με το νεανικό κοινό;

2. Ποιον ρόλο εξυπηρετεί η χρήση του πρώτου προσώπου στο κείμενο; Για ποιο λόγο το επιλέγει ο αρθρογράφος;

3. Εντοπίστε τα σημεία όπου ο συγγραφέας παραθέτει απόψεις φίλων ή γνωστών. Πώς εξυπηρετεί η παράθεση αυτών των απόψεων την πειστικότητα του κειμένου;

4. Αν η φράση «Η γλωσσομάθεια είναι για τη συνείδηση ό,τι τα ταξίδια για την ψυχή» αποτελούσε θεματική περίοδο μιας παραγράφου, ποιος από τους παρακάτω τρόπους οργάνωσης λόγου είναι καταλληλότερος για την ανάπτυξή της;

α. σύγκριση-αντίθεση, β. αναλογία, γ. αίτιο-αποτέλεσμα

Εξήγησε την επιλογή σου, συνδέοντας τον τρόπο ανάπτυξης με το περιεχόμενο της φράσης.

Παραγωγή Λόγου

Σε άρθρο τοπικής εφημερίδας διάβασες την άποψη ενός διευθυντή σχολικής μονάδας της περιοχής ο οποίος επέπληττε τη νέα γενιά για την ευρεία χρήση της αγγλικής γλώσσας στην καθημερινότητά της. Αποφασίζεις να συντάξεις ένα άρθρο – απάντηση στην ίδια εφημερίδα στο οποίο θα ερμηνεύεις αυτή την τάση των νέων και θα παρουσιάζεις κάποιες περιπτώσεις στις οποίες τη θεωρείς καταλληλότερη.

1. Να εκφράσεις ευγενικά τη διαφωνία σου με την απόλυτη άποψη του διευθυντή.

2. Να ερμηνεύσεις την τάση των νέων να χρησιμοποιούν την αγγλική. Μπορείς να αξιοποιήσεις και στοιχεία του κειμένου.

3. Να παρουσιάσεις, με βάση την εμπειρία σου και το κείμενο, δυο-τρεις συγκεκριμένες περιπτώσεις στις οποίες η χρήση της αγγλικής είναι προτιμότερη και να αιτιολογήσεις την άποψή σου.

Πριν γράψεις

α. Σκέψου ότι μπορείς να χρησιμοποιήσεις τόσο το α' όσο και το γ' ή και το β' πρόσωπο για να αναφερθείς στις διαφορετικές απόψεις για το ζήτημα ανάλογα με τον ποιον εκφράζουν κάθε φορά.
β. Προσπάθησε να είσαι συγκεκριμένος/η στις περιπτώσεις που θα αναφέρεις.
γ. Μην ξεχνάς να αιτιολογείς την προτίμηση στην αγγλική γλώσσα.

Χίλιες και μία λέξεις

Πριν διαβάσεις και ακούσεις τα κείμενα

Διαβάστε το παρακάτω μήνυμα που προέρχεται από την ψηφιακή φιγούρα ipirotakis (/ipirotakis) η οποία παρουσιάζει την ηπειρώτικη διάλεκτο[13] σε μέσο κοινωνικής δικτύωσης. Αν γνωρίζετε κάποια διάλεκτο από τον τόπο καταγωγής σας, μπορείτε να πείτε το ίδιο μήνυμα σε αυτήν;

Χρόνος

Στη συνέχεια ακούστε το ηχητικό κείμενο και το άρθρο που ακολουθεί, τα οποία αναφέρονται στις γεωγραφικές ποικιλίες.

Κείμενο 2: Από τη σειρά ηχητικών κειμένων, Χίλιες και μια λέξεις, Η γλώσσα με τα χίλια πρόσωπα

Μια συζήτηση για τη γλώσσα μας με τον Νίκο Παντελίδη, Καθηγητή Ιστορικής Γλωσσολογίας

Γραφικός Οργανωτής Cornell

Ακούστε προσεκτικά το ηχητικό κείμενο και κρατήστε σημειώσεις στο τετράδιο σας. Σε αυτό μπορεί να σας βοηθήσει ο γραφικός οργανωτής Cornell από την e-me τον οποίο μπορείτε να υλοποιήσετε και στο τετράδιο σας τραβώντας μια κάθετη γραμμή που χωρίζει το κεντρικό ερώτημα/θέμα και τις λεπτομέρειες που το αφορούν. [4:22-8:54, 16:24-20.00, 21:10-24:10, 24:37-27:46]

Δραστηριότητες

Πρόσληψη και Παραγωγή Προφορικού Λόγου

1. Με βάση το Κείμενο 2, να χαρακτηρίσεις ως ορθό (Σωστό) ή ως λανθασμένο (Λάθος) το περιεχόμενο των παρακάτω διαπιστώσεων:

1. Η ετυμολογία μάς βοηθά να αγαπήσουμε τις αρετές της γλώσσας [4:22-8:54]
2. Οι λέξεις *σπίτι* και *φάβα* έχουν λατινική προέλευση [4:22-8:54]
3. Μετά την Επανάσταση ρόλο επίσημης γλώσσας έπαιζε η καθαρεύουσα [16:24-20:00]
4. Το παράδειγμα με τον Σκουζέ χρησιμοποιείται για να δείξει τη μεγάλη διαφορά των διαλέκτων [16:24-20:00]
5. Μόνο τα Ποντιακά και τα Καππαδοκικά αποτελούν διαλέκτους της Ελληνικής γλώσσας [24:37-27:46]

2. Συζητήστε ελεύθερα πώς αντιλαμβάνεστε το γεγονός ότι η γλώσσα αλλάζει και είναι φυσικό να μεταβάλλεται με το πέρασμα του χρόνου. Μπορείτε να σκεφτείτε από τις γνώσεις σας παραδείγματα γλωσσικής αλλαγής;

Πριν διαβάσεις το κείμενο

Έχεις διαβάσει κάποιο λογοτεχνικό έργο που αξιοποιεί γλωσσικά στοιχεία από τις ελληνικές τοπικές γλωσσικές ποικιλίες; Αν ναι, μοιράσου με την τάξη σου τις εντυπώσεις σου από αυτό. Αν όχι, σκέψου γιατί δε χρησιμοποιούν οι συγγραφείς τις γλωσσικές ποικιλίες του τόπου τους. Το άρθρο που ακολουθεί αναφέρεται στη σύγχρονη τάση που εμφανίζεται στη λογοτεχνία, να γράφονται διηγήματα που έχουν πολλά στοιχεία από κάποια τοπική διάλεκτο.

Κείμενο 3: Από το «Γκιακ»στο «Ώπα Ωπα Μπλάτιμοι»

Όταν λέμε ντοπιολαλιά, εννοούμε τον ιδιαίτερο τρόπο που μιλάνε οι άνθρωποι σε κάποια περιοχή της Ελλάδας ή όπου υπάρχουν κάτοικοι ελληνικής καταγωγής· τον προφορικό λόγο με τους ιδιωματισμούς και την ξεχωριστή προφορά των λέξεων της επαρχίας, γιατί στον γραπτό κυριαρχεί η εθνική γλώσσα, η επίσημη, που ταυτίζεται με τη γλώσσα της πρωτεύουσας, αυτή που διδασκόμαστε στο σχολείο.

Η τοπική διάλεκτος ήταν για πολλά χρόνια θέμα ταμπού, γιατί η επίσημη γλώσσα και η πρωτευουσιάνικη προφορά ήταν ένας τρόπος για να δείξει κάποιος ότι έχει εξελιχθεί, ότι έχει αφήσει πίσω του το χωριό και έχει ενσωματωθεί στην αστική κουλτούρα – είναι πλέον μορφωμένος, επιστήμονας, διανοούμενος. […]

Οι άνθρωποι που μεγάλωσαν με τα social media και την τάση για ομαδοποίηση, μέσα σε μεγάλες κοινότητες, προσπαθούν να διαφοροποιηθούν ανακαλύπτοντας μια γλώσσα και μια κουλτούρα που είναι έξω από τους θεσμούς της παιδείας, της γλώσσας που κυριαρχεί, που μιλάει η τηλεόραση και οι εφημερίδες. Κι επειδή τη γνωρίζουν ξώφαλτσα και ελάχιστα (είναι η γλώσσα των παππούδων και ίσως των γονιών), τη χρησιμοποιούν σε μικρής κλίμακας κείμενα, κυρίως διηγήματα. […]

Τα περισσότερα βιβλία, που είναι γραμμένα σε τοπική διάλεκτο, είναι συλλογές διηγημάτων με ιστορίες που «ζωντανεύουν» παλιά περιστατικά τα οποία συνέβησαν σε κάθε τόπο, αφηγήσεις απλών, αγράμματων ανθρώπων. Αποτελούν εν μέρει ηθογραφία και εν μέρει ιστορική καταγραφή, έστω και γεγονότων που για πολλούς μπορεί να είναι ασήμαντα, αλλά σημαίνουν πολλά για την τοπική ιστορία.

Αφού διαβάσεις το κείμενο

Συζητήστε ελεύθερα για τη στάση που έχετε απέναντι στις τοπικές διαλέκτους. Θα διαβάζατε ένα βιβλίο, με θέμα που να σας ενδιαφέρει, γραμμένο σε τοπική διάλεκτο;

Δραστηριότητες

Πρόσληψη Γραπτού και Παραγωγή Προφορικού Λόγου

1. Να απαντήσεις σύντομα στις παρακάτω ερωτήσεις με βάση το κείμενο 3:

1. Γιατί η ντοπιολαλιά κυριαρχεί στον προφορικό λόγο, σύμφωνα με το κείμενο;
2. Ποια στάση είχε υιοθετηθεί απέναντι στις τοπικές γλώσσες; Πώς χαρακτηρίζεται στο κείμενο;
3. Για ποιους λόγους, σύμφωνα με το παραπάνω κείμενο, μια ομάδα λογοτεχνών στρέφεται στη συγγραφή λογοτεχνικών κειμένων σε ντοπιολαλιές;

2. Στο άρθρο συνδέεται η χρήση των τοπικών διαλέκτων με την ιστορία κάθε τόπου. Πώς το αντιλαμβάνεσαι αυτό; Μπορείς να βρεις παραδείγματα για στηρίξεις αυτή τη θέση;

Συνεργατική και Διαφοροποιημένη Διδασκαλία

1η Ομάδα: Ετοιμάστε ένα σενάριο που αναφέρεται στον διάλογο μεταξύ δύο ανθρώπων/μαθητών. Ο ένας θα περιπαίζει τον άλλο γιατί χρησιμοποιεί στοιχεία της τοπικής του διαλέκτου στον προφορικό λόγο, καθώς θεωρεί τις τοπικές γλώσσες κατώτερες από την επίσημη γλώσσα και άλλος θα ισχυρίζεται ότι αυτό είναι γλωσσικός ρατσισμός και θα διεκδικεί το δικαίωμά του να εκφράζεται στην ντοπιολαλιά του. Παρουσιάστε αυτόν τον διάλογο δραματοποιημένο στην τάξη σας.

Οδηγία: Ετοιμάστε τα επιχειρήματά σας και μην ξεχνάτε ότι ο λόγος είναι προφορικός και θα πρέπει να έχει ανάλογα στοιχεία προφορικότητας. Αν γνωρίζετε κάποια τοπική διάλεκτο, να τη χρησιμοποιήσετε για να δώσετε στον λόγο φυσικότητα.

2η Ομάδα: Ξανακούστε το ηχητικό κείμενο και σημειώστε τις διαλέκτους στις οποίες αναφέρεται ο καθηγητής. Στη συνέχεια, βρείτε ένα χάρτη της Ελλάδας ή φτιάξτε τον με κάποιο ψηφιακό εργαλείο και τοποθετήστε τις διαλέκτους που ακούσατε στο ηχητικό κείμενο. Αν χρησιμοποιήσετε ψηφιακό εργαλείο, συμπληρώστε τον ψηφιακό χάρτη με ηχητικά αποσπάσματα από διαλέκτους που μπορείτε να βρείτε στο διαδίκτυο.

3η Ομάδα: Αν έχετε έναν ιδιαίτερο τόπο καταγωγής στον οποίο οι άνθρωποι ακόμα μιλούν κάποια τοπική διάλεκτο ηχογραφήστε την προφορική τους ομιλία. Ακούστε την ηχογράφησή σας και σημειώστε τις διαφορές από την κοινή ελληνική. Σημειώστε διαφορές φωνολογικές (στον τρόπο εκφοράς του λόγου) και λεξιλογικές. Παρουσιάστε στους συμμαθητές/στις συμμαθήτριές σας τα ευρήματά σας.

4η Ομάδα: Διερευνήστε τη γλωσσική πορεία της οικογένειάς σας. Τόπος καταγωγής, τραγούδια, μύθοι ή παροιμίες που είναι γραμμένα σε αυτήν και παρουσιάστε τα στην τάξη. Στην αναζήτησή σας μπορεί να σας φανούν χρήσιμα τα ηλικιωμένα μέλη της οικογένειας ή της κοινότητάς σας. Ζητήστε τους να σας μιλήσουν για τα έθιμα του τόπου τους ή να σας τραγουδήσουν κάποιο τραγούδι στην τοπική διάλεκτο.

5η Ομάδα: Διαλέξτε μια από τις γεωγραφικές ποικιλίες που ακούσατε και συγκεντρώστε πληροφορίες για αυτή. Προσπαθήστε να βρείτε ποιήματα, τραγούδια, μύθους, έθιμα, παροιμίες, συνταγές μαγειρικής που είναι γραμμένα σε αυτήν. Συγκεντρώστε το υλικό σας σε μια ψηφιακή παρουσίαση ή σε ένα μικρό ψηφιακό βιβλίο.

Πριν παρατηρήσεις και διαβάσεις το κείμενο

Η παρακάτω εικόνα αποδίδει την κοινωνική διάλεκτο των νέων της εποχής μας. Πολλοί αναφέρονται σε αυτήν, στη γλώσσα των νέων, επικρίνοντας τις γλωσσικές επιλογές των νέων. Συζητήστε όλοι και όλες μαζί στην τάξη τις εμπειρία σας από την χρήση αυτής της «γλώσσας».

Σκίτσο από την εικαστικό Σοφία Γρηγορίου

Συζητήστε ελεύθερα λαμβάνοντας υπόψη σας τα παρακάτω ερωτήματα: Εσείς ως νέοι/νέες, εκφράζεστε με αυτόν τον κώδικα επικοινωνίας; Αν ναι, σε ποιες περιπτώσεις τον χρησιμοποιείτε; Δέχεστε κριτική για τη χρήση αυτού του νεανικού κώδικα; Στη συνέχεια διαβάστε το άρθρο που ακολουθεί και παρουσιάζει απόψεις επιστημόνων πάνω στο θέμα του νεανικού γλωσσικού κώδικα.

Μαμά μην κριντζάρεις, γλωσσάρι

Κείμενο 4: «Μαμά, μην κριντζάρεις» – Τι ελληνικά μιλάνε οι νέοι σήμερα;

«Έχει πολύ μουντ γκανγκ»: Αυτή τη φράση χρησιμοποίησε μία 14χρονη μαθήτρια συνομιλώντας με την μητέρα της, που έμεινε να την κοιτάει με ανοιχτό το στόμα, καθώς δεν είχε καταλάβει τίποτα. Η μαθήτρια εννοούσε πως... «έχει πολύ ωραίο παρεάκι». Κάθε γενιά επικοινωνεί με έναν γλωσσικό κώδικα, που μοιάζει ξένος με ό,τι γνώριζαν οι προηγούμενες. Στη γλώσσα των σημερινών νέων υπάρχουν πολλές νέες λέξεις, σε μεγάλο βαθμό επηρεασμένες από την τριβή με το διαδίκτυο, ιδιαίτερα με τα social media, τις μουσικές και τηλεοπτικές τους προσλαμβάνουσες.

Κινδυνεύει η ελληνική γλώσσα από αυτή την εξέλιξη;

«Δεν είναι σημερινό φαινόμενο, συνέβαινε πάντοτε. Οι νέοι από τα 12 έως 18, ίσως και παραπάνω, ανέπτυσσαν έναν γλωσσικό κώδικα δικό τους, με τον οποίο επικοινωνούσαν μεταξύ τους και διαμορφωνόταν ανάλογα με τα ενδιαφέροντα και τις δραστηριότητες τους», λέει στην «Κ» ο Γιώργος Ξυδόπουλος, καθηγητής Γλωσσολογίας στο Πανεπιστήμιο Πατρών. Ο ίδιος εντοπίζει τη διαφορά ανάμεσα στις προηγούμενες γενιές με την τωρινή «στην ταχύτητα με την οποία έρχονται όλα αυτά τα στοιχεία», πώς διαδίδονται δηλαδή στον κόσμο. «Τα παιδιά έχουν έναν διαφορετικό τρόπο επικοινωνίας μεταξύ τους μέσω του διαδικτύου και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, που διευκολύνει τη διάδοση καινούργιων λέξεων και συνηθειών που επηρεάζουν το λεξιλόγιό τους – οι μουσικές, το gaming. Υπάρχει πολύ λεξιλόγιο που έρχεται απευθείας από εκεί», τονίζει. [...]

Τι ελληνικά μιλάνε οι νέοι σήμερα;

«Τα παιδιά έχουν έναν κρυπτικό τρόπο επικοινωνίας, που δύσκολα μπορούμε να αντιληφθούμε. Προσπαθούν να επικοινωνούν χωρίς οι άλλοι να καταλαβαίνουν τι λένε, άρα πολλές λέξεις μάς είναι άγνωστες. Το πώς επιδρά στον τρόπο σκέψης, συνδέεται και με άλλα πράγματα, όχι τόσο με την γλώσσα της καθημερινότητας, η οποία έχει ίση αξία με την πιο τυπική γλώσσα. Η χρήση της γλώσσας από τους νέους βοηθά τη γλώσσα να ανανεώνεται, είναι ένας μηχανισμός ανανέωσης», τονίζει ο κ. Ξυδόπουλος.

Η κ. Σοκόλη, υπεύθυνη των εκδόσεων Σοκόλη, δίνει την κοινωνιολογική διάσταση: Όπως όλοι οι έφηβοι, μέσα από την απόρριψη των κατεστημένων συμπεριφορών και της «επίσημης» γλώσσας, μέσα από παιχνίδια ρόλων και πειραματισμούς, διαμορφώνουν και την προσωπική και την κοινωνική τους ταυτότητα. [...]

Η κοινωνιολόγος ερευνήτρια, Κατερίνα Φιτσιάλου, η οποία είναι υποψήφια διδάκτωρ, τονίζει: «Από προσωπική μου εμπειρία ως καθηγήτρια αλλά και μητέρα δύο κοριτσιών 8 και 18 ετών, θα πω ότι έχει άρρητα διαχυθεί στους τροπισμούς της αλληλεπίδρασης των νέων μια πολυφωνική, συμβολική γλώσσα επικοινωνίας που δύσκολα αποκωδικοποιείται από μεγαλύτερης ηλικίας ανθρώπους. Δέχεται πολλά ερεθίσματα από το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης, όπως και από τις νέες οπτικές που αναδύονται από τα social media.

Ο Γιώργος Ξυδόπουλος θεωρεί ότι οι νέοι «στην καθημερινότητα, με τους φίλους τους, χρησιμοποιούν τη γλώσσα με πολλές ξένες λέξεις, με απλές μη τυπικές δομές». Υπογραμμίζει επίσης τη σπουδαιότητα της γλωσσικής εκπαίδευσης: «Αν δείτε τι διδάσκονται αυτά τα παιδιά στο σχολείο, είναι λογικό να μην καταλήγουμε ποτέ σε ένα θετικό αποτέλεσμα».

Το multi-tasking

«Έχουν δεκάδες ερεθίσματα τα παιδιά σήμερα: έχουν ήχο, εικόνα. Όταν ήμασταν εμείς μαθητές, είχαμε ένα βιβλίο που το διαβάζαμε, είχαμε άλλου είδους επαφή με το κείμενο, σήμερα τα παιδιά έρχονται σε επαφή και διαβάζουν πράγματα πολύ πιο αποσπασματικά – το βλέπουμε πλέον και στο πανεπιστήμιο, δεν μπορούν να συγκεντρωθούν πάνω από 20 λεπτά», λέει και προσθέτει: «Αυτό αποδίδεται στο multi-tasking, στο γεγονός ότι η ενασχόληση με την καθημερινή επικοινωνία, μέσω των συσκευών, εκπαιδεύει να παιδιά να έχουν ταυτοχρόνως πολλές απασχολήσεις – αυτό δεν μπορεί να βοηθήσει κάποιον να συγκεντρωθεί σε κάτι. Αυτό δεν περιορίζει τον γλωσσικό κώδικα, όσο τη δυνατότητα που έχει κανείς να διαβάσει ένα μυθιστόρημα, ένα κείμενο που είναι μεγαλύτερο και δεν διαβάζεται σε 20 λεπτά. Κι εμείς προβληματιζόμαστε ότι πρέπει να δημιουργούμε μαθήματα τα οποία κάθε 20 λεπτά να έχουν κάποιες εναλλαγές».

«Η επικαιρότητα που απασχολεί τα νέα παιδιά σήμερα δεν είναι η ίδια με αυτήν που απασχολεί ανθρώπους μεγαλύτερης ηλικίας. Επίκαιρο για έναν νέο είναι τι είπε και τι έκανε ένας influencer σε Instagram, TikTok κ.λπ., τι φόρεσε η τάδε celebrity και πού φωτογραφήθηκε», υπογραμμίζει η κοινωνιολόγος κ. Φιτσιάλου, για να συμπληρώσει: «Έχει επιβληθεί μια εκτυφλωτική εικόνα που θολώνει την όραση των νέων παιδιών κι έχει αλλάξει τον αξιακό τους κώδικα, μετακινώντας τον προς το επιφανειακό, το ψευδαισθητικό, το απατηλό. [...] Η ίδια επισημαίνει ότι στα γραπτά μηνύματα σε chat και sms, καταλύεται κάθε κανόνας συντακτικού και γραμματικής. Δίνει μάλιστα ένα παράδειγμα: -Πρπ ν τ πμ σμρ! -Οκ, σ πρν σ 2! «Καταλάβατε τι λέει η παραπάνω στιχομυθία; Είναι πολύ απλό, δεν υπάρχουν καθόλου φωνήεντα. Οι νέοι σήμερα έτσι γράφουν όταν χρησιμοποιούν πχ. το messenger για να ανταλλάξουν γραπτά μηνύματα. Αυτό πώς μπορούμε να το χαρακτηρίσουμε; Ως υπεραπλούστευση των λέξεων; Ως κατάργηση κάθε κανόνα;».

«Ως μητέρα, φιλόλογος και εκδότρια πιστεύω ότι το πρόβλημα δεν εντοπίζεται τόσο στην κατά συνθήκη χρήση των greeklish στις ψηφιακές πλατφόρμες και στα chats, ή στην υιοθέτηση μιας συγκεκριμένης «κοινωνιολέκτου» κατά την εφηβεία, όσο στην έλλειψη επιπλέον ουσιωδών ερεθισμάτων», τονίζει από την πλευρά της η κ. Σοκόλη. «Οι υπολογιστές, το Διαδίκτυο, τα αγγλικά -με την ιδιότητά τους ως βασικής γλώσσας για την άντληση λέξεων- έχουν μπει για τα καλά στη ζωή όλων, και αυτό δεν αλλάζει. Αυτό όμως που μπορεί να αλλάξει είναι τα ερεθίσματα που προσφέρουμε σε ένα παιδί, ώστε να το φέρουμε σε ουσιαστική επαφή με την ελληνική γλώσσα και τον ελληνικό πολιτισμό: μέσα από την ανάγνωση ενός βιβλίου, με την επίσκεψη σε ένα μουσείο, σε ένα θέατρο, μέσα από ένα ταξίδι, αφιερώνοντάς του εν γένει ποιοτικό χρόνο».

Οι ψηφιακοί ιθαγενείς

Επαγωγή ή παραγωγή;

Ο Γιώργος Ξυδόπουλος επιχειρεί μία σύγκριση: «Βάλτε ένα παιδί που έχει τελειώσει το δημοτικό το 1970 δίπλα σε ένα παιδί που τελειώνει σήμερα. Θα ξέρει το ένα εκατομμυριοστό των πραγμάτων που γνωρίζει το παιδί σήμερα». Συνεχίζοντας, σχολιάζει ότι υπάρχει ειδικός όρος: «Αυτά τα παιδιά λέγονται ψηφιακοί ιθαγενείς. Είναι πιο εξοικειωμένα με διαφορετικού είδους γραφές, όπως τα greeklish, δεν είναι όμως κάτι που τα επηρεάζει γλωσσικά. Χρησιμοποιούν τον κώδικα, ο οποίος είναι ψηφιακός κώδικας γραφής, ώστε να διευκολυνθούν, για πρακτικούς σκοπούς. Άρα, το να χρησιμοποιώ greeklish δεν σημαίνει ότι χάνω τη δυνατότητα μου να μάθω να γράφω με το ελληνικό αλφάβητο ή να ακολουθώ τους κανόνες της καθιερωμένης ορθογραφίας. Απλά χρησιμοποιώ τον συγκεκριμένο κώδικα για συγκεκριμένους λόγους. Αυτό το χαρακτηριστικό έχουν αυτά τα παιδιά, εμείς δεν το αντιλαμβανόμαστε έτσι γιατί είμαστε ψηφιακοί μετανάστες. Όταν ήμασταν εμείς 12-13 δεν υπήρχε τίποτα το ψηφιακό, μεταναστεύσαμε στην ψηφιακή εποχή».

Αφού διαβάσεις το κείμενο

Οι επιστημονικές απόψεις που διατυπώθηκαν στο άρθρο δεν καταδικάζουν τη γλώσσα των νέων, ενώ στην καθημερινή συζήτηση (ΜΜΕ, γονείς, εκπαιδευτικοί) ασκείται έντονη κριτική. Εσύ με ποια άποψη συμφωνείς;

Δραστηριότητες

Πρόσληψη Γραπτού και Παραγωγή Προφορικού Λόγου

Με βάση το κείμενο 4, να αντιστοιχίσεις τα στοιχεία της στήλης 1 με τη σωστή απάντηση στη στήλη 2.

ΣΤΗΛΗ 1	ΣΤΗΛΗ 2
1. Ο Γ. Ξυδόπουλος θεωρεί ότι η διαφορά από το παρελθόν στη γλώσσα των νέων οφείλεται:	α. στη μουσική β. στο παιχνίδι (gaming) γ. στη γρήγορη μετάδοση των λέξεων λόγω της τεχνολογίας
2. Κατά τον Γ. Ξυδόπουλο η γλώσσα της καθημερινότητας είναι:	α. μηχανισμός ανανέωσης β. ισότιμη με την τυπική γλώσσα γ. μυστικός τρόπος επικοινωνίας
3. Η κ. Σοκόλη επισημαίνει αναφορικά με τη γλώσσα των νέων:	α. ότι οι έφηβοι απορρίπτουν τους πειραματισμούς β. ότι οι έφηβοι παίζουν παιχνίδια γ. ότι οι έφηβοι δεν έχουν ερεθίσματα
4. Τα κοινωνικά δίκτυα με την γρήγορη εναλλαγή των ερεθισμάτων που προσφέρουν:	α. ευθύνονται για την κατάργηση των φωνηέντων στον γραπτό λόγο β. δυσχεραίνουν τη συγκέντρωση στο διάβασμα γ. κάνουν τους νέους «ψηφιακούς ιθαγενείς»

Συνεργατική και Διαφοροποιημένη Διδασκαλία

1. Χωριστείτε σε ομάδες. Κάθε ομάδα θα επιλέξει να εργαστεί στις απόψεις ενός προσώπου. Στο κείμενο καταγράφονται οι απόψεις τριών προσώπων, του καθηγητή Γ. Ξυδόπουλου, της εκδότριας και φιλολόγου κ. Σοκόλη και της φιλολόγου

και κοινωνικής ερευνήτριας κ. Φιτσιάλου. Αναζητήστε στο κείμενο το πρόσωπο που κάθε φορά εκφράζει τη γνώμη του, σημειώνοντας την αρχή και το τέλος της θέσης του. Στη συνέχεια προσπαθήστε να ενώσετε τις παραγράφους σε ένα ενιαίο κείμενο που να ανήκει στο κάθε πρόσωπο. Δώστε στα τρία κείμενα που δημιουργήσατε από ένα τίτλο που να αντιπροσωπεύει τη βασική θέση κάθε προσώπου. Αν εργαστείτε με το άρθρο στην ψηφιακή του μορφή, μπορείτε να χρησιμοποιήσετε για την αλλαγή των παραγράφων το ανάλογο ψηφιακό εργαλείο από την e-me. Παρουσιάστε στην τάξη τις εργασίες σας. Συζητήστε ελεύθερα τις απόψεις που αποδελτιώσατε. Εσείς με ποια άποψη συμφωνείτε;

2. Κάνετε όλοι/όλες μαζί μια μικροέρευνα μέσα στην τάξη για να αποτυπώσετε το ποσοστό των μαθητών/μαθητριών που γνωρίζουν τη λέξη *κριντζάρεις*. Ρωτήστε τον καθηγητή/την καθηγήτρια της τάξης σας αν τη γνωρίζει.

3. Αλλάξτε τον τίτλο, χωρίς να χρησιμοποιήσετε ερώτηση και αντικαθιστώντας τη λέξη *κριντζάρεις* με μια από τις συνώνυμες της παραπάνω άσκησης. Ανακοινώστε τους τίτλους που δημιουργήσατε. Συζητήστε ελεύθερα ποιος τίτλος σας άρεσε, αιτιολογώντας την επιλογή σας.

4. Στο κείμενο η γλώσσα των νέων ονομάζεται κοινωνιόλεκτος, εννοώντας ότι συνιστά μια κοινωνική ποικιλία. Γνωρίζετε άλλες ανάλογες κοινωνικές ποικιλίες; Να καταγράψετε λέξεις, φράσεις που ίσως γνωρίζετε και να τις παρουσιάσετε στην ολομέλεια της τάξης. Συζητήστε στην ομάδα σας τους χώρους από τους οποίους μπορεί να προέρχεται αυτή η κοινωνιόλεκτος (π.χ μουσική, ομάδες ποδοσφαίρου ή άλλο χώρο).

Οδηγία: Αν δυσκολεύεστε, σκεφτείτε τον χώρο της μουσικής, του ποδοσφαίρου και άλλους χώρους που υιοθετούν μια κοινωνική γλωσσική ποικιλία.

5. Ετοιμάστε ένα παιχνίδι. Βρείτε από το διαδίκτυο εικόνες προσώπων που εκφράζουν κάποιο χώρο, ηλιακή ή επαγγελματική ομάδα ή σχετίζονται με κάποιο συγκεκριμένο άθλημα, κάποια είδη μουσικής, επαγγέλματα, στυλ ντυσίματος, κ.λπ. Παράλληλα βρείτε ή γράψτε φράσεις που νομίζετε ότι αυτές οι ομάδες χρησιμοποιούν. Μπορείτε να φτιάξετε κάρτες σε φυσική ή ψηφιακή μορφή αξιοποιώντας την ανάλογη εφαρμογή από την e-me. Αφού ολοκληρώσετε τις κάρτες σας, ζητήστε από τις άλλες ομάδες να κάνουν την αντιστοίχιση.

Οδηγία: Προβλέψτε και κάποια βαθμολογία για το παιχνίδι σας.

Κειμενικά Σχήματα-Λεξικογραμματικές επιλογές

1. Το άρθρο, όπως δημοσιεύτηκε, ήταν οργανωμένο σε υποενότητες με υπότιτλους. Ποια θεωρείς ότι είναι η χρησιμότητα μιας τέτοιας επιλογής;

2. Στο κείμενο υπάρχουν κάποιες λέξεις στα αγγλικά. Να τις εντοπίσεις και να δικαιολογήσεις αυτή την επιλογή των ομιλητών.

3. Στο απόσπασμα από την τελευταία παράγραφο *«Απλά χρησιμοποιώ τον συγκεκριμένο κώδικα για συγκεκριμένους λόγους. Αυτό το χαρακτηριστικό έχουν αυτά τα παιδιά, εμείς δεν το αντιλαμβανόμαστε έτσι γιατί είμαστε ψηφιακοί μετανάστες. Όταν ήμασταν εμείς 12-13 δεν υπήρχε τίποτα το ψηφιακό, μεταναστεύσαμε στην ψηφιακή εποχή»* εναλλάσσονται τρία ρηματικά πρόσωπα. Εντόπισέ τα και παρουσίασε τη λειτουργία τους μέσα στο απόσπασμα. Ποιος υποτίθεται ότι είναι ο «ομιλητής» που χρησιμοποιεί το α΄ενικό πρόσωπο;

4. Η κ. Φιτσιάλου καταλήγει διατυπώνοντας κάποιες ερωτήσεις: *«Αυτό πώς μπορούμε να το χαρακτηρίσουμε; Ως υπεραπλούστευση των λέξεων; Ως κατάργηση κάθε κανόνα;»*. Ποια η λειτουργία αυτών των ερωτήσεων ως προς την αντίδραση του αναγνώστη και το ύφος του κείμενου στη συγκεκριμένη παράγραφο;

5. Μετάτρεψε τις παραπάνω ευθείες ερωτήσεις σε πλάγιο λόγο, ξεκινώντας την πρόταση:
Η κα. Φιτσιάλου απορεί/προβληματίζεται/διερωτάται .....
Τι κερδίζει ή τι χάνει το απόσπασμα ως προς την πειστικότητά του;

6. Ποια είναι η πορεία του συλλογισμού στην τελευταία παράγραφο του κειμένου 4 (*Οι ψηφιακοί ιθαγενείς*)**.** Θυμήσου ότι, όταν η συλλογιστική πορεία ξεκινά από το γενικότερο/ευρύτερο ο συλλογισμός είναι *παραγωγικός*, στην αντίθετη περίπτωση, όταν ξεκινά από το επιμέρους και καταλήγει στο γενικό, είναι *επαγωγικός*.

7. Τι επιχειρεί να αποδείξει ο Γ. Ξυδόπουλος στην τελευταία παράγραφο του κειμένου («Ψηφιακοί ιθαγενείς»); Με ποια στοιχεία ενισχύει τη θέση του;

Η επιχειρηματολογία και τα είδη της

Παραγωγή Γραπτού Λόγου

Γράψε ένα άρθρο στη σχολική εφημερίδα με αφορμή τη φράση του Γ. Ξυδόπουλου «Αν δείτε τι διδάσκονται αυτά τα παιδιά στο σχολείο, είναι λογικό να μην καταλήγουμε ποτέ σε ένα θετικό αποτέλεσμα». Στο άρθρο σου με τίτλο «Σχολείο και γλωσσική διδασκαλία» να ασκήσεις κριτική στον τρόπο που γίνεται η γλωσσική διδασκαλία, (περιεχόμενο, μέθοδοι, στόχοι) προτείνοντας τρόπους βελτίωσης, αν νομίζεις ότι χρειάζεται.

Επέκταση

Παραδείγματα διαλέκτων

Δραστηριότητα Επέκτασης

Σε όλη την ενότητα εργαστήκατε πάνω στο θέμα της γλώσσας και της γλωσσικής ποικιλότητας. Κάνετε μια μικροέρευνα και συλλέξτε εκφράσεις που χρησιμοποιούν οι νέοι στη διαδικτυακή τους επικοινωνία σε όλο τον κόσμο. Στη συνέχεια αποδώστε αυτές τις εκφράσεις με μιμίδια (memes) ή με κάποιο κόμικς.
Τα έργα τέχνης «maternus» (στα λατινικά σημαίνει «εκ μητρός», από τη μητέρα) και «κογχύλιον» (βλ. ΨΜΑ) έχουν τίτλους σε δύο κλασικές γλώσσες, τα λατινικά και τα αρχαία ελληνικά. Τι σκέφτεστε γι' αυτό; Κάντε μια μικροέρευνα για να εντοπίσετε αν υπάρχουν και άλλα σύγχρονα έργα τέχνης στους τίτλους των οποίων εμφανίζονται γεωγραφικές ή κοινωνικές ποικιλίες.

Προτεινόμενα Δίκτυα Κειμένων

1ο Δίκτυο

1. Γλωσσομάθεια: Η αναγκαιότητα και τα οφέλη της στη σύγχρονη εποχή, Κ. Ζευγίτη, 18-05-2023 (offlinepost.gr).
2. Αναλφαβητισμός: Είναι, τελικά, η γνώση δύναμη; Γ. Σκαμπελτζή, 14-05-2023 (offlinepost.gr).
3. Άκου την επιστήμη «Στη σημερινή Αθήνα μιλιούνται περίπου 120 γλώσσες» (συνέντευξη του Χρ. Χαραλαμπάκη στον Γ. Πανταζόπουλο).

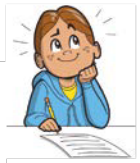
2ο Δίκτυο

1. Κάθε δύο εβδομάδες χάνεται μία γλώσσα – Γιατί να καμαρώνουμε για την Ελληνική. *Καθημερινή* (26-10-2023).
2. Από τον αλφαβητισμό στον γραμματισμό, Φ. Κατσίβα, 02-09-2022 (atheniantimes.gr)
3. Η γλώσσα των νέων: Πλούτος ή απειλή; Α. Καρυώτη, 22-09-2019 (eleftheria.gr)

Άλλα Κείμενα

Μπορείτε να δείτε: *Arrival*, Ντενί Βιλνέβ (2016)

Αναστοχασμός

Διαδικασία Συζήτησης:

Κογχύλιον

1. **Ατομική Συμπλήρωση:** Κάθε μαθητής συμπληρώνει τον πίνακα ατομικά.
2. **Ομαδική Συζήτηση:** Οι μαθητές χωρίζονται σε ομάδες και μοιράζονται τις απόψεις τους.
3. **Συλλογή Δεδομένων:** Καταγράψτε τις πιο ενδιαφέρουσες απόψεις σε έναν πίνακα στην τάξη ή σε ψηφιακό περιβάλλον.

ΕΡΩΤΗΣΗ	Πολύ λίγο	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ	Απάντηση (γραπτή σκέψη)
Πιστεύετε ότι οι αγγλικές λέξεις, όπως cringe και relatable, επηρεάζουν τη γλώσσα σας;	1	2	3	4	5	Με ποιον τρόπο;
Πιστεύετε ότι οι διάλεκτοι έχουν θέση στη σύγχρονη καθημερινότητα;	1	2	3	4	5	Γιατί;
Η γλώσσα των νέων είναι αυθεντική έκφραση ή υπεραπλούστευση;	1	2	3	4	5	Γιατί;
Βρήκατε την ενότητα ενδιαφέρουσα;	1	2	3	4	5	Για ποιον λόγο;
Μπορούν να χρησιμοποιηθούν οι διάλεκτοι ή η γλώσσα των νέων πιο δημιουργικά στο σχολείο;	1	2	3	4	5	Πώς;

maternus©Helena Patsiamanis

Ενότητα 3η

E-GO: Δικτυώνομαι ή Απομονώνομαι;

Κείμενο Αφόρμησης

- **δικτύωση η [diktíosi] Ο33:** ***1.*** δημιουργία ενός κύκλου γνωριμιών που μπορούν να αξιοποιηθούν για την εξυπηρέτηση κάποιου σκοπού. ***2.*** (τεχν.) σύνδεση με κάποιο ραδιοτηλεοπτικό δίκτυο. [λόγ. δικτυω- (δες δικτυώνω) -σις > -ση] (*Λεξικό της κοινής νεοελληνικής*, Ίδρυμα Τριανταφυλλίδη, Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα).
- **απομόνωση η [apomónosi] Ο33:** η ενέργεια ή το αποτέλεσμα του απομονώνω. ***1.*** απομάκρυνση από ένα σύνολο: ~ λέξεων / φράσεων από ένα κείμενο. ~ μικροβίου. ***2.*** απουσία επαφής, επικοινωνίας: Κοινωνική / πολιτική ~. ***3.*** ο χώρος στον οποίο απομονώνουν κπ.• απομονωτήριο: Τον είχαν δεκαπέντε μέρες στην ~.[λόγ. απομονω- (δες απομονώνω) -σις > -ση μτφρ. γαλλ. isolement] (*Λεξικό της κοινής νεοελληνικής*, Ίδρυμα Τριανταφυλλίδη, Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα).

Καθοδηγητικές ερωτήσεις

- Προσπάθησε με τη βοήθεια των ορισμών που μελέτησες και αξιοποιώντας συνδυαστικά οποιονδήποτε έγκυρο ορισμό διαδικτυακό ή μη, να αποδώσεις προφορικά με δικά σου λόγια το νόημα των ουσιαστικών *δικτύωση* και *απομόνωση*.
  Σκέψου για λίγο το νόημα των λέξεων στη δική σου καθημερινότητα και συμπλήρωσε τις φράσεις:
  «Συνδέομαι με...»
  «Απομονώνομαι από....».
- Προσπαθήστε ο καθένας/η καθεμιά χωριστά να καταγράψετε όσο περισσότερες απαντήσεις μπορείτε. Στη συνέχεια, σημειώστε ποιες λέξεις εμφανίζονται συχνότερα. Όταν ολοκληρώσετε την ενότητα, προσθέστε όσες καινούριες λέξεις θεωρείτε ότι σας αντιπροσωπεύουν. Παρατηρήστε εκ νέου τη συχνότητα εμφάνισης τους.

Απομόνωση

Δικτύωση

Περιεχόμενα ενότητας

Κείμενο 1. Οι γρίφοι της Ήβης, Σ. Ζωνάκης.
Κείμενο 2. Ακτιβισμός και Social Media: Μια σχέση αγάπης-μίσους, Δ. Λαμπρίδου.
Κείμενο 3. Μέσα κοινωνικής δικτύωσης και ψυχική υγεία. Ομάδα TrendIt.
Κείμενο 4α. Η Γνώση στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, Θεόδωρος Παπακώστας.
Κείμενο 4β. Διορθώνοντας τον Πλάτωνα - Instagram post @archaeostoryteller.

Όταν τελειώσεις την ενότητα θα μπορείς:

- να κατανοείς τον ρόλο του διαδικτύου ως μέσου διαμόρφωσης της συμπεριφοράς, των σχέσεων και της ταυτότητας των σύγχρονων νέων
- να ερμηνεύεις κάποιες δικές σου συμπεριφορές στη σχέση σου με το διαδίκτυο
- να εντοπίζεις εκείνες τις πλευρές του διαδικτύου και κυρίως των μέσων κοινωνικής δικτύωσης που λειτουργούν δημιουργικά και ωφέλιμα για εσένα
- να εντοπίζεις τα χαρακτηριστικά ποικίλων κειμενικών σχημάτων: του διαδικτυακού άρθρου, του κειμένου σε μέσο κοινωνικής δικτύωσης, του αιτίου-αποτελέσματος
- να ερμηνεύεις τις επιλογές κειμενικών σχημάτων και λεξικογραμματικών στοιχείων στα πολυτροπικά κείμενα των μέσων κοινωνικής δικτύωσης
- να χρησιμοποιείς τον προφορικό λόγο για να επικοινωνείς σε μια σειρά από ειδικές συνθήκες

Λέξεις-κλειδιά:

γνώση, διαδίκτυο, επικοινωνία, κοινωνικός ακτιβισμός, πληροφορία, ρητορική μίσους

Κείμενα και δραστηριότητες

Πριν διαβάσεις το κείμενο

Διάβασε προσεκτικά τον τίτλο του κειμένου. Σε ποια θέματα θεωρείς ότι είναι πιθανόν να αναφέρεται;

Κείμενο 1: Οι γρίφοι της ήβης

Τις γλωσσικές πρακτικές των εφήβων σε τόπους κοινωνικής δικτύωσης (μέσα από την επικοινωνία δεκαπέντε μαθητών και μαθητριών στο Facebook) και τις έμφυλες διαστάσεις τους που έχει μελετήσει ο Κρίστοφερ Λις, διδάσκων στο Τμήμα Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας του ΑΠΘ. «Βασικό συστατικό της επικοινωνίας των μαθητριών είναι η ανταλλαγή προσωπικών εμπειριών, ή η συζήτηση κοινών βιωμάτων, σκέψεων και προβληματισμών. Σε αντίθεση με τα κορίτσια, οι συζητήσεις των αγοριών δεν αφορούν προσωπικά προβλήματα αλλά τα κατορθώματά τους, τις κατακτήσεις τους. […] Τα κορίτσια κάνουν κομπλιμέντα για ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, για παράδειγμα τα εξωτερικά χαρίσματα, τα ρούχα ή τις πράξεις των φίλων τους. […]

Από το 2016 λειτουργεί στη χώρα μας από το Κέντρο Κοινωνικής Δράσης και Καινοτομίας (ΚΜΟΡ) η πλατφόρμα Live Without Bullying (https://livewithoutbullying.com/), που παρέχει (μέσω γραπτών μηνυμάτων) δωρεάν, 24 ώρες το 24ωρο ψυχολογική υποστήριξη σε παιδιά ηλικίας 12 έως 18 χρόνων που έχουν πέσει θύματα ρητορικής μίσους και διαδικτυακού εκφοβισμού. «Σύμφωνα με έρευνα του 2016 του Υπουργείου Παιδείας, τα κορίτσια ηλικίας 12-17 ετών βάλλονται περισσότερο από τη ρητορική μίσους και τον εκφοβισμό κι αυτό γιατί σε αυτά υπάρχει πιο πολύ αυτή η σύγκριση του σώματος, ανεβάζουν πιο συχνά προσωπικές φωτογραφίες, όπου προσπαθούν να προβάλλουν ένα ωραίο παρουσιαστικό. Η ρητορική αυτή εκφράζεται, κυρίως, με μία καλυμμένη επιθετικότητα. Δεν θα χρησιμοποιήσουν άμεσες προσβολές, αλλά θα «περάσουν» κάτι πολύ πιο έμμεσα. Συχνά, μάλιστα, με σχόλια τα οποία χρησιμοποιούν επιθετικούς χαρακτηρισμούς που δανείζονται από την ποπ κουλτούρα, από στίχους τραγουδιών ή από κάποια αναφορά σε μια σειρά ή ταινία, όπου υποβόσκει ένας χαρακτηρισμός αρνητικός. Πάντα αυτό γίνεται συνειρμικά και με έναν τρόπο που οι γονείς δεν καταλαβαίνουν.

Συνήθως, τα θύματα τη βιώνουν σιωπηλά, μόνο ένα στα τρία παιδιά αναφέρει σε έναν ενήλικο ότι έχει δεχθεί ρητορική μίσους. Δεν αναγνωρίζουν ότι αυτό που υφίστανται είναι ρητορική μίσους, ενώ τις περισσότερες φορές ο αποδέκτης αυτής της επιθετικής συμπεριφοράς δεν απαντάει», μας λέει ο κλινικός ψυχολόγος Νίκος Κωστής, επικεφαλής της πλατφόρμας.

Πρώτη και κύρια ψυχολογική επίπτωση στα παιδιά-θύματα διαδικτυακής ρητορικής μίσους είναι η εσωστρέφεια. «Θα σταματήσει το παιδί να μιλάει και να βρίσκεται με φίλους, ακόμη και εκείνους που δεν του ασκούν ρητορική μίσους, Όλα σχεδόν τα θύματα θεωρούν ότι φταίνε εκείνα που τους φέρονται έτσι. "Φταίω εγώ που δεν απάντησα, έχω κάποιο πρόβλημα", σκέφτονται. Όλο αυτό γίνεται ένας εσωτερικευμένος θυμός, που δεν περνάει με την ενηλικίωση. Παρατηρούμε και διαταραχές ύπνου, αλλά και διατροφικές διαταραχές, ειδικά όταν τα σχόλια έχουν να κάνουν με την εμφάνιση. Βλέπουμε παιδιά να οδηγούνται σε υπερφαγικά επεισόδια ως μορφή αυτοτιμωρίας, είτε σε ανορεξικές τάσεις για να χάσουν κιλά», επισημαίνει ο κ. Κωστής. […]

«Η μεγαλύτερη ανάγκη των παιδιών [που ασκούν ρητορική μίσους] είναι να τραβήξουν την προσοχή και, αν δεν έχουν διδαχθεί ποιοι είναι οι υγιείς τρόποι για να το κάνουν, τότε θα το επιχειρήσουν με τρόπους που είναι εύκολοι. Συνήθως, δεν το κάνουν για το συγκεκριμένο παιδάκι, το κάνουν για τους παρατηρητές, για να πάρουν τα σχόλια "είσαι καταπληκτικός", να διώξουν ένα κόμπλεξ κατωτερότητας που μπορεί να έχουν. Απλά, δεν διδάχθηκαν ότι η λεκτική βία πονάει περισσότερο από μία μπουνιά. Ο ψηφιακός κόσμος σαμποτάρει σε μεγάλο βαθμό την ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης. Ένα παιδί που είναι βυθισμένο σε αυτόν χάνει ευκαιρίες να μάθει να αναγνωρίζει τα συναισθήματα των άλλων και να ελέγχει τα δικά του».

Αφού διαβάσεις το κείμενο

Ποια από τα φαινόμενα λεκτικής βίας που αναφέρονται στο Κείμενο 2 έχεις συναντήσει την καθημερινότητά σου;

Δραστηριότητες

Πρόσληψη Γραπτού Λόγου

1. *«Όλα σχεδόν τα θύματα θεωρούν ότι φταίνε εκείνα που τους φέρονται έτσι»*: Σε σύντομη ελεύθερη συζήτηση στην ολομέλεια της τάξης, να αναζητήσετε τις αιτίες του φαινομένου και να τις καταγράψετε σε ένα (ψηφιακό) συνεργατικό έγγραφο ή στον πίνακα της τάξης.

Γρίφοι της ήβης

2. Να επιλέξεις τη σωστή απάντηση σύμφωνα με το κείμενο:

1. Τα αγόρια στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης:
   α. συζητούν για τα επιτεύγματά τους
   β. συζητούν για τα προσωπικά τους
   γ. ανταλλάσσουν φιλοφρονήσεις
   δ. ανταλλάσσουν εμπειρίες
2. Ποιο από τα παρακάτω δεν είναι συνήθως ουσιαστικό αίτιο άσκησης της ρητορικής μίσους:
   α. οι θύτες δεν έχουν μάθει ότι η λεκτική βία είναι επώδυνη
   β. οι θύτες στοχεύουν σε ένα συγκεκριμένο παιδί
   γ. οι θύτες θέλουν να τραβήξουν την προσοχή
   δ. οι θύτες προσπαθούν να ξεπεράσουν ένα σύνδρομο κατωτερότητας
3. Ο ψηφιακός κόσμος:
   α. ευνοεί την ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης
   β. εμποδίζει την ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης
   γ. εμποδίζει την κατανόηση των συναισθημάτων μας
   δ. προκαλεί κόμπλεξ κατωτερότητας

3. Μπορείς να προσθέσεις μια, δυο προτάσεις ανάμεσα στην πρώτη και τη δεύτερη παράγραφο του κειμένου ώστε να κάνεις τη νοηματική μετάβαση πιο ομαλή;

Διαφοροποιημένη Διδασκαλία

1. Προσπαθήστε να απαντήσετε στην ερώτηση: *Ποιες είναι οι επιπτώσεις στα παιδιά-θύματα διαδικτυακής ρητορικής μίσους;*

Αφιερώστε 1-2 λεπτά να σκεφτείτε μόνοι σας πιθανές απαντήσεις. Στη συνέχεια, με τη βοήθεια του/της εκπαιδευτικού σχηματίστε συνεργατικά ζεύγη και συζητήστε μεταξύ σας τις σκέψεις που κάνατε ατομικά προηγουμένως. Έπειτα μελετήστε συνεργατικά αυτή τη φορά το κείμενο και εντοπίστε τις απαντήσεις που δίνονται εκεί στο συγκεκριμένο ερώτημα. Σκεφτείτε και διατυπώστε ένα ακόμη ερώτημα σχετικό με το κείμενο που θα θέλατε να θέσετε στην ολομέλεια της τάξης.

Όταν ολοκληρώσετε τη μελέτη του θέματος, μοιραστείτε τις σκέψεις σας σχετικά με το αρχικό ερώτημα με την υπόλοιπη τάξη. Ο ένας/η μία από εσάς θα παρουσιάσει τα αποτελέσματα της συνεργασίας σας και ο άλλος θα διατυπώσει το ερώτημα.

2. «*Θα σταματήσει το παιδί να μιλάει... για να χάσουν κιλά*»: Σε ζεύγη να επεξεργαστείτε και να αναδιατυπώσετε το απόσπασμα υποθέτοντας ότι σας αφορά προσωπικά ως θύμα που είχε υποστεί ρητορική μίσους. Να έχετε στον νου σας ότι πρέπει να μεταφέρετε τα ρήματα στο παρελθόν και να χρησιμοποιήσετε κατά βάση το α΄ενικό πρόσωπο.

Οδηγός σλόγκαν

3. Στον τοίχο του μαθήματος στην e-class με τίτλο «Οι λέξεις μας πονάνε» να γράψετε σε ζεύγη από ένα μήνυμα με τη μορφή σλόγκαν για τη ρητορική μίσους το οποίο να σας εκφράζει και να μην ξεπερνάει τις δέκα λέξεις. Εναλλακτικά, μπορείτε να γράψετε το σλόγκαν σε μια κόλλα Α3 και να το διανθίσετε με εικαστικές δημιουργίες της επιλογής σας.

4. Να συζητήσετε σε ζεύγη τη λειτουργία των διπλών εισαγωγικών στις δύο τελευταίες παραγράφους του κειμένου. Ποιες μετατροπές θα έπρεπε να κάνουμε αν αφαιρούσαμε τα εσωτερικά εισαγωγικά;

Παραγωγή Γραπτού Λόγου

Σε μια παράγραφο 100-120 λέξεων να αφηγηθείς ένα περιστατικό άσκησης διαδικτυακής λεκτικής βίας.

Πριν γράψεις το κείμενο

Πριν προχωρήσεις στη σύνταξη του κειμένου να καταγράψεις στον άξονα του χρόνου διαδοχικά όλα τα επεισόδια που θα αναφέρεις με χρονολογική σειρά.

Αφού γράψεις το κείμενο

Να διαβάσεις ξανά την παράγραφό σου. Έχεις κάνει εμφανή την ακολουθία των γεγονότων με χρονικούς συνδέσμους και άλλες λέξεις με την ίδια λειτουργία;

Πριν διαβάσεις το κείμενο

Να γράψετε στον πίνακα τα hastags που αναφέρονται στην αρχή του κειμένου 2. Σε σύντομη ελεύθερη συζήτηση να αναφέρετε τι γνωρίζετε για αυτά.

Κείμενο 2: Ακτιβισμός και Social Media: Μια σχέση αγάπης – μίσους

#PrayForUkraine, #BlackLivesMatter, #StopAsianHate, #MeToo... Κάποιος, κάπου, κάποτε έκανε ένα post ή ένα story που περιείχε ένα τουλάχιστον από αυτά τα hashtags. Και αμέσως μετά, αυτός ο κάποιος άφησε στην άκρη το κινητό του και συνέχισε να ζει ανέμελα τη ζωούλα του.

Αν θέλαμε να βάλουμε μια ταμπέλα στο παραπάνω φαινόμενο, αυτή θα ήταν «performative activism»[14]. Για να αποκτήσουμε μια καθαρή εικόνα βέβαια, θα πρέπει πρώτα να αντιληφθούμε την έννοια του πραγματικού ακτιβισμού.

Σύμφωνα με το Cambridge English Dictionary, ως ακτιβισμός ορίζεται η χρήση άμεσης και ενεργού δράσης για την επίτευξη ενός αποτελέσματος. Πρόκειται για συστηματικές ενέργειες που στοχεύουν σε αναστολή, αναπροσαρμογή και επαναπροσδιορισμό εννοιών, νόμων, αξιών και ιδεολογιών. Σκοπός του είναι η βελτίωση της καθημερινής ποιότητας ζωής ορισμένων περιθωριοποιημένων ή αδικημένων ομάδων του πληθυσμού.

Ως «performative activism» λοιπόν, χαρακτηρίζουμε την τάση κάποιων ανθρώπων να υποστηρίζουν ένα σκοπό ή ένα κίνημα για να προσελκύσουν φήμη και προσοχή ή να λάβουν χρηματική ανταμοιβή και όχι επειδή ενδιαφέρονται για τον ίδιο τον σκοπό ή τα όσα αυτός πρεσβεύει. Αυτή η μορφή ακτιβισμού εμφανίζεται συνήθως στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και δεν παρατηρείται μόνο στις πράξεις δημοσίων προσώπων ή μεγάλων εταιρειών, αλλά και σε αυτές των μέσων ανθρώπων. Το να προβάλλουμε όμως την υποστήριξή μας προς κάποιο κίνημα μέσα από πλατφόρμες, όπως το Instagram ή το Twitter, δεν έχει κάποιο ουσιαστικό αποτέλεσμα. Αντίθετα, μετατρέπει τον μακροχρόνιο αγώνα διαφόρων μειονοτήτων και την προσπάθειά τους για κοινωνική αλλαγή σε ένα ακόμα εύπεπτο ιντερνετικό trend με ημερομηνία λήξης.

Όσο το παραπάνω φαινόμενο εντείνεται, τόσο περισσότεροι άνθρωποι αισθάνονται την πίεση να αντιδρούν στα γεγονότα που συμβαίνουν γύρω τους και που μπορεί πολλές φορές να μην εντάσσονται στον κύκλο ενδιαφέροντός τους. Επειδή νιώθουν τύψεις που δεν συμμετέχουν, αναλαμβάνουν τελικά να ενημερώσουν και τους δικούς τους «ακόλουθους», χρησιμοποιώντας πολύχρωμα γραφήματα, εικόνες και συμβολικά hashtags. Αυτές οι σχεδόν ασήμαντες και εφήμερες απόπειρες υποστήριξης που κάνουν καθημερινά, επηρεάζουν αρνητικά την ποιότητα της δράσης τους, ωθώντας τους έτσι στην παγίδα του ψευτο-ακτιβισμού.

Βέβαια, πόσο άμεσα θα μάθαινε ολόκληρος ο κόσμος για τη δολοφονία του George Floyd[15] αν δεν υπήρχε τόσο μεγάλη διαδικτυακή κινητοποίηση; Πόσα στόματα θα παρέμεναν κλειστά αν το κίνημα #MeToo δεν έπαιρνε τις διαστάσεις που πήρε στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης; Είτε θέλουμε να το παραδεχτούμε είτε όχι, ο διαδικτυακός ακτιβισμός είναι ένα ισχυρό μέσο. Οι πληροφορίες διαδίδονται γρηγορότερα και σε μεγαλύτερο ποσοστό ανθρώπων. Αυτό με τη σειρά του, προκαλεί μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση για διάφορα ζητήματα και δίνει την ευκαιρία σε κάθε άτομο να βοηθήσει με τον δικό του τρόπο. Επιπλέον, κάποιος που δεν έχει τον χρόνο ή την υπομονή να διαβάσει άρθρα ή μελέτες πάνω στα συγκεκριμένα ζητήματα αντλεί χρήσιμες πληροφορίες, ενώ όποιος δεν έχει την οικονομική δυνατότητα να στηρίξει έμπρακτα κάποιο από αυτά, μπορεί να νιώσει ότι συνεισφέρει, έστω ελάχιστα, σε μια προσπάθεια εξάλειψης κοινωνικών αδικιών και ανισοτήτων. Ακόμα, είναι πιο ασφαλής από την παραδοσιακή μορφή ακτιβισμού, καθώς δεν τους αναγκάζει να παρευρεδούν σε διαδηλώσεις και διαμαρτυρίες. Συμπεραίνουμε επομένως, ότι σε μερικές περιπτώσεις ο διαδικτυακός ακτιβισμός επιφέρει θετικά αποτελέσματα, ενισχύει τη δράση του συμβατικού ακτιβισμού και κινητοποιεί πολλούς εν δυνάμει υποστηρικτές.

Αυτό που πρέπει να καταλάβουμε όμως, είναι πως τα κοινωνικά προβλήματα δεν παύουν να υπάρχουν το δευτερόλεπτο που εμείς σταματάμε να κάνουμε σχετικές δημοσιεύσεις ή την ημέρα που τα μέσα μαζικής ενημέρωσης παύουν να ασχολούνται μαζί τους. Εντούτοις, παραμένουν ενεργά και συνεχίζουν να απασχολούν χιλιάδες άλλους ανθρώπους γύρω μας.

Ένα story, μια ανάρτηση, ένα hashtag δεν είναι και δεν θα είναι ποτέ αρκετά. Μιλάω σε εσένα, ναι, εσένα που ετοιμάζεσαι να ανεβάσεις στην ιστορία σου βίντεο από την εμπόλεμη Ουκρανία. Και σε εσένα, που ένα post με ένα μαύρο τετράγωνο και #BlackLivesMatter στην περιγραφή του, βρίσκεται θαμμένο κάπου μέσα στις αρχειοθετημένες δημοσιεύσεις σου. Ξεκίνα ερευνώντας όσο περισσότερο μπορείς ένα θέμα που σε ενδιαφέρει πραγματικά. Άκουσε τι έχουν να πουν οι άμεσα εμπλεκόμενοι, ακόμα και αν οι απόψεις τους δεν συμφωνούν με τις δικές σου. Δώσε σημασία και στις δύο πλευρές, σε αυτούς που υποστηρίζουν, αλλά και σε αυτούς που αμφισβητούν το κίνημα για το οποίο σκοπεύεις να παλέψεις. Και πάλεψε. Γιατί όπως είπε και ο Albert Einstein: "If I were to remain silent, I'd be guilty of complicity[16]".

Αφού διαβάσεις το κείμενο

Προσπάθησε να ανακαλέσεις στη μνήμη σου περιπτώσεις στις οποίες ενδεχομένως έλαβες και εσύ μέρος σε κάποια δράση ψηφιακού ακτιβισμού. Κρίνοντας με κάποια απόσταση χρόνου, θεωρείς ότι η πράξη σου αυτή είχε κάποιο αποτέλεσμα;

Δραστηριότητες

Πρόσληψη Γραπτού και Παραγωγή Προφορικού Λόγου

1. Να αναφέρεις επιγραμματικά τις δύο απόψεις για τη σημασία του ψηφιακού ακτιβισμού όπως διατυπώνονται στο κείμενο.

2. Ποιο είναι το θέμα και ποια η θέση των συντακτών του κειμένου στην 6η παράγραφο («*Βέβαια, πόσο άμεσα θα μάθαινε ολόκληρος ο κόσμος... εν δυνάμει υποστηρικτές*»);

Κειμενικά σχήματα-Λεξικογραμματικές επιλογές

1. Στο κείμενο γίνεται ευρεία χρήση λέξεων στα αγγλικά. Να εντοπίσεις τις λέξεις αυτές. Γιατί πιστεύεις ότι τις επέλεξαν οι συντάκτες του κειμένου; Να λάβεις υπ'όψιν σου ότι πρόκειται για ένα διαδικτυακό άρθρο σε ιστολόγιο.

2. Στην 3η και 4η παράγραφο του κειμένου αξιοποιείται ένας ορισμός; Ποιες έννοιες ορίζονται; Γιατί πιστεύεις ότι οι συντάκτες αισθάνθηκαν την ανάγκη να παραθέσουν τους δύο ορισμούς;

3α. Στην πρώτη παράγραφο χρησιμοποιείται το γ' ενικό πρόσωπο. Γιατί πιστεύεις ότι οι συντάκτες προχώρησαν σε αυτή την επιλογή; Μπορείς να μεταφέρεις τα ρήματα στο β' ενικό; Τι αλλαγές παρατηρείς στο ύφος;

3β. Στην τελευταία παράγραφο χρησιμοποιείται το β΄ενικό πρόσωπο σε συνδυασμό με την προστακτική. Για ποιο λόγο θεωρείς ότι έγινε αυτή η επιλογή; Πώς επηρεάζει τον αναγνώστη καθώς ολοκληρώνει την ανάγνωση του κειμένου;

Συνεργατικές Δραστηριότητες

1. Υποθέστε ότι πρόκειται να διαβάσει το κείμενό σας ένα ηλικιωμένο άτομο το οποίο δεν είναι εξοικειωμένο με το λεξιλόγιο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Προσπαθήστε να το βοηθήσετε να κατανοήσει πλήρως το κείμενο. Εντοπίστε στο κείμενο λέξεις και όρους τους οποίους ενδεχομένως δεν κατανοεί. Χωριστείτε σε ομάδες των 4-5 ατόμων και μοιράστε μεταξύ σας τις λέξεις. Στη συνέχεια, αφού προσδιορίσετε τη σημασία τους, να αναρτήσετε τα αποτελέσματά της συνεργασίας σας στο γλωσσάρι στον ψηφιακό χώρο του μαθήματος.

Μέσα κοινωνικής δικτύωσης και πολιτική

2. Στο κείμενο υποστηρίζονται δύο απόψεις για την αξία του ψηφιακού ακτιβισμού. Να χωριστείτε σε ομάδες που υποστηρίζουν (λόγος), ή αντικρούουν (αντίλογος) την άποψη ότι «Ο ψηφιακός ακτιβισμός έχει σημαντικό ρόλο στην αλλαγή του κόσμου προς το καλύτερο» και να παρουσιάσετε προφορικά τις απόψεις σας προσπαθώντας να πείσετε τους ακροατές. Και οι δύο ομάδες έχουν ίσο χρόνο για να διατυπώσουν τα επιχειρήματά τους και να ανασκευάσουν τα επιχειρήματα των αντιπάλων. Τρεις μαθητές/μαθήτριες θα παίξουν τον ρόλο των κριτών. Μην ξεχάσετε να διευκρινήσετε όσες έννοιες θεωρείτε αναγκαίο. Συνολικά ο αγώνας δεν πρέπει να ξεπεράσει τα 20'.

Παραγωγή Γραπτού Λόγου

Να υποθέσεις ότι, αφού διάβασες το διαδικτυακό άρθρο στην τάξη, προβληματίστηκες και αποφάσισες να δώσεις μια δική σου εναλλακτική για το πώς ο ψηφιακός ακτιβισμός θα μπορούσε να είναι αληθινά χρήσιμος για το κοινωνικό σύνολο. Σε ένα σύντομο άρθρο που θα αναρτηθεί ως απάντηση στο άρθρο του TEDx (200-250 λέξεις) διατυπώνεις τη δική σου πρόταση για μια ουσιαστική δράση ψηφιακού ακτιβισμού, αναφέρεσαι στον σκοπό που η προτεινόμενη δράση υπηρετεί και στον τρόπο με τον οποίο θα πραγματοποιηθεί, ώστε να είναι αποτελεσματική και χρήσιμη για το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο.

Πριν γράψεις το κείμενο

Πριν ξεκινήσεις να γράφεις να συμπληρώσεις το παρακάτω πινακάκι με τις σκέψεις που θα συμπεριλάβεις στο άρθρο σου. Σκέψου πως θα οργανώσεις σε ξεκάθαρες παραγράφους το περιεχόμενό σου.

Παρουσίαση δράσης	Σκοπός δράσης	Τρόπος πραγματοποίησης

Αφού γράψεις το κείμενο

Ξαναδιάβασε το άρθρο σου. Θεωρείς ότι πρότεινες μια ολοκληρωμένη και ξεκάθαρη δράση; Δίνεις όλες τις απαραίτητες πληροφορίες στον πιθανό αναγνώστη;

Πριν ακούσεις το κείμενο

Πολύς λόγος γίνεται στις μέρες μας για τις ψυχικές διαταραχές που εμφανίζονται στους εφήβους. Σε μια σύντομη ελεύθερη συζήτηση στην ολομέλεια της τάξης να μεταφέρεις τις απόψεις σου γύρω από την επίδραση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στην ψυχική υγεία των νέων.

Κείμενο 3: Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης και Ψυχική Υγεία

Να παρακολουθήσεις προσεκτικά το ηχητικό αρχείο (podcast) ανάμεσα στη φοιτήτρια- δημοσιογράφο και την κλινική ψυχολόγο-ψυχοθεραπεύτρια κα. Βασιλική-Μαρία Οσανά σχετικά με την επίδραση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στην ψυχική υγεία της Generation Z[17] αλλά και τη δραστηριότητά τους μέσα στις ψηφιακές πλατφόρμες. Μην ξεχάσεις να κρατάς σημειώσεις όσο το ακούς (Gen Z και Media 18. TrendIt - Social Media and Mental Health). (ομάδα: Μ. Αγιοβλασίτη, Χ. Γιαννοπούλου, Ζ. Καρβέλα, Ρ. Μορόι, Χ. Σκαρλάτος), podcast.imedd (Δωρητής Ίδρυμα Στ. Νιάρχος).

Αφού ακούσεις το κείμενο

Ποιες από τις απόψεις που διατύπωσες πριν διαβάσεις το κείμενο επιβεβαιώθηκαν από την ακρόαση του podcast;

Δραστηριότητες

Πρόσληψη και Παραγωγή Προφορικού Λόγου

1. Πώς ορίζει η δημοσιογράφος τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης; Ποια θεωρεί ότι είναι τα βασικά οφέλη που απορρέουν από αυτά;

2. Επιλέξτε τη σωστή απάντηση; Το δράμα στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης
α. δεν επηρεάζει τους νέους
β. λειτουργεί εθιστικά για τους νέους
γ. προκαλεί αντιδράσεις στους νέους

3. Ποια εικόνα τους επιλέγουν να προβάλουν οι νέοι στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης;

4. Τι είναι, σύμφωνα με τη Β. Μ. Οσανά, η *χαμογελαστή κατάθλιψη*;

Διαφοροποιημένη Διδασκαλία

1η Ομάδα: Με βάση όσα αναφέρει η Β. Μ. Οσανά να συζητήσετε για τον όρο *χαμογελαστή κατάθλιψη* και να εντοπίσετε τα βασικά χαρακτηριστικά του. Δημιουργώντας ένα δικό σας σχεδιάγραμμα να προσδιορίσετε την έννοια σε όσες περισσότερες διαστάσεις της μπορείτε.

2η Ομάδα: Χωριστείτε σε ζεύγη και υποθέστε ότι ο ένας/η μία από εσάς εκφράζει τη δυσφορία του επειδή νιώθει πως αναγκάζεται να προβάλει στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μια εικόνα η οποία δεν τον αντιπροσωπεύει, ενώ ο άλλος/η άλλη προσπαθεί να τον βοηθήσει να το διαχειριστεί. Σε ένα σύντομο παιχνίδι ρόλων να υποδυθείτε τους δύο χαρακτήρες.

3η Ομάδα: Να χωριστείτε σε δύο ομάδες των 2-3 ατόμων και με βάση όσα αναφέρει η Β. Μ. Οσανά να παρουσιάσετε τα θετικά και τα αρνητικά των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στην ολομέλεια της τάξης. Για να το πετύχετε θα πρέπει να τα έχετε καταγράψει σε δύο στήλες, μία για την κάθε ομάδα. Στη συνέχεια όλα τα μέλη της ομάδας μπορείτε να συντάξετε και να αναρτήσετε ένα κείμενο με τις παρατηρήσεις σας στο ιστολόγιο του σχολείου.

Ρητορική μίσους

4η Ομάδα: Να επιλέξετε μια συνέπεια των μέσων κοινωνικής δικτύωσης στους νέους και να την εικονοποιήσετε σε ένα αντιπροσωπευτικό σκίτσο.

Παραγωγή Γραπτού Λόγου

Παρατηρείς ότι ένας φίλος / μια φίλη σου δε συμμετέχει στις παρέες και στις κοινές εξόδους σας τελευταία, ενώ είναι διαρκώς ενεργός/η στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Επειδή έχεις ακούσει το ηχητικό κείμενο της ομάδας Trendit ανησυχείς για την τάση του να απομονώνεται και αποφασίζεις να του στείλεις ένα προσωπικό μήνυμα σε μέσο κοινωνικής δικτύωσης στο οποίο εκφράζεις τους προβληματισμούς σου και του προτείνεις τρόπους να διαχειριστεί τη σχέση του με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. (150 λέξεις)

Πριν γράψεις το κείμενο

Πριν συντάξεις το προσωπικό μήνυμα να συμπληρώσεις το παρακάτω σχεδιάγραμμα και να το ακολουθήσεις όσο θα οργανώνεις τις σκέψεις σου.

Διατύπωση προβληματισμού	
Αρνητικές συνέπειες της ενασχόλησης με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης	
Προτάσεις διαχείρισης της σχέσης του με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης	

Αφού γράψεις το κείμενο

Να ξαναδιαβάσεις το κείμενό σου και να σκεφτείς αν το ύφος και το λεξιλόγιο που χρησιμοποίησες είναι κατάλληλο για να δημιουργήσεις ένα πειστικό και άμεσο κείμενο, ανάλογο με το σύνηθες ύφος στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Συγκεκριμένα να ελέγξεις αν χρησιμοποίησες α΄ και β΄ πρόσωπο, αν οι προτάσεις σου είναι σχετικά απλές και αν έχεις αναφερθεί σε βιωματικά στοιχεία.

Πριν διαβάσεις τα κείμενα

Στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης συναντάμε συχνά προφίλ χρηστών με μεγάλο αριθμό ακολούθων τα οποία ασχολούνται με ζητήματα όπως οι φυσικές επιστήμες, η ιστορία, η γλώσσα, ή οι τέχνες (π.χ. μουσική, ζωγραφική κ.λπ.). Εσύ έχεις συναντήσει ποτέ τέτοια προφίλ στις διαδικτυακές σου διαδρομές; Σου φαίνονται ενδιαφέροντα; Θα τα ακολουθούσες; Αν αποφάσιζες να αποκτήσεις ένα τέτοιο προφίλ ποια κατεύθυνση θα του έδινες;

Κείμενο 4α: [Η γνώση στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης] Ο Θόδωρος Παπακώστας aka archaeostoryteller στο deBόρ!

Αλήθεια πώς προκύπτει η ιδέα του instagram προφίλ archaeostoryteller;

Τα κοινωνικά δίκτυα είναι πλέον μέρος της ζωής μας και δεν φαίνεται να αλλάξει άμεσα αυτό. Η γνώση και η μόρφωση είναι απλά συλλογή πληροφοριών. Αφού συλλέγουμε ασυναίσθητα πληροφορίες από τα κοινωνικά δίκτυα, γιατί να μην είναι κάποιες πληροφορίες αρχαιογνωσίας; Δεν είναι μάθημα. Είναι απλά ένας άλλος τρόπος μετάδοσης αρχαιολογικής πληροφορίας!

Παρουσιάζεις την αρχαιολογία σε πιο ποπ εκδοχή όπως ο ίδιος περιγράφεις. Ποιος είναι ο σκοπός επομένως ύπαρξης ενός τέτοιου προφίλ (με εξαιρετικό και πολύ ενδιαφέρον περιεχόμενο κατ΄ εμέ);

Ο σκοπός είναι να δείξει ότι η αρχαιότητα και η αρχαιογνωσία είναι κάτι πολύ απολαυστικό για όλους μας. Το αν μπορεί να μας παράσχει και γνώση είναι απλά ένα ακόμη θετικό παράπλευρο κέρδος. Ο σκοπός είναι να καταλάβουμε πως η επιστήμη είναι προσβάσιμη σε όλους ως πληροφορία και το ίδιο απολαυστική για τον ειδικό όσο και για τον μη-ειδικό! […]

Πιστεύεις, από την εμπειρία σου στον κλάδο αυτό, ότι χρειάζονται πιο σύγχρονες μέθοδοι και τρόποι επαφής;

Χρειάζονται και συμβαίνουν. Δεν ήμουν ο πρώτος που σκέφτηκε ότι η επιστήμη μπορεί να επικοινωνηθεί ποικιλοτρόπως! Μονίμως οι επιστήμες ανανεώνουν τον τρόπο μετάδοσης της πληροφορίας τους, για να φτάσει στον φυσικό αποδέκτη τους που είναι το ευρύ κοινό. Ενίοτε βέβαια, αυτές οι διαδικασίες καθυστερούν να καθιερωθούν γιατί παίρνει λίγο χρόνο να μπορέσει –την κάθε εποχή– η επιστήμη να βρει πώς θα επικοινωνήσει την πληροφορία της χωρίς να αδικήσει την ίδια την επιστήμη. […]

Κείμενο 4β: Διορθώνοντας τον Πλάτωνα (Ανάρτηση στο Instagram από το προφίλ @archaeostoryteller)

Σχολή των Αθηνών

Αφού διαβάσεις τα κείμενα

Τι νομίζεις ότι θα είχες να κερδίσεις, αν ακολουθούσες ένα διαδικτυακό προφίλ όπως το παραπάνω;

Δραστηριότητες

Πρόσληψη Γραπτού Λόγου

Ο Παπακώστας στη συνέντευξή του:

1. Θεωρεί ότι η παρουσίαση της αρχαιολογίας με τη βοήθεια των μέσων κοινωνικής δικτύωσης:

α. είναι μια μορφή μαθήματος, β. είναι άσκοπη, γ. είναι μια δική του καινοτομία, δ. είναι μια άλλη μορφή παρουσίασης πληροφοριών

2. Βασικός σκοπός της αξιοποίησης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης από τον Παπακώστα είναι:

α. η γνώση, β. η επιστημονική πρόοδος, γ. η απόλαυση, δ. η ανάδειξη νέων επιστημόνων

3. Η άποψή του για την αξιοποίηση νέων μεθόδων επικοινωνίας της επιστήμης είναι:
α. θετική, β. αρνητική, γ. ουδέτερη, δ. δεν εκφράζει κάποια άποψη

Κειμενικά σχήματα-Λεξικογραμματικές επιλογές

1. Από το κείμενο 4β να συγκεντρώσεις τις λέξεις που θεωρείς ότι δεν θα έβρισκες εύκολα σε ένα επίσημο κείμενο. Τι είδους λέξεις είναι; Γιατί θεωρείς ότι ο δημιουργός της ανάρτησης αξιοποίησε αυτό το λεξιλόγιο;

2. Πώς επηρέασαν την ανάγνωση του κειμένου 4β τα σημεία στίξης; Αν δεν το παρατήρησες, ξαναδιάβασέ το δυνατά και σκέψου τις διαφορές που θα είχε η ανάγνωσή σου χωρίς τα σημεία στίξης (π.χ το θαυμαστικό).

3. Ο δημιουργός της ανάρτησης έχει αξιοποιήσει ένα διάσημο έργο τέχνης του παρελθόντος. Γιατί πιστεύεις ότι έκανε αυτή την επιλογή; Τη θεωρείς εύστοχη;

Παραγωγή Γραπτού Λόγου

Να αφηγηθείς σε μία παράγραφο 100 περίπου λέξεων την ιστορία η οποία παρουσιάζεται στην παραπάνω ανάρτηση. Πριν τη συγγραφή, να καταγράψεις στον άξονα του χρόνου όλα τα στάδια της εξέλιξης της αφήγησής σου.

Συνεργατική Δραστηριότητα

Χωριστείτε σε ομάδες των 4-5 ατόμων και επιλέξτε ένα θέμα από τον χώρο των τεχνών ή των επιστημών για το οποίο θα θέλατε να κάνετε μια ανάρτηση σε μέσο κοινωνικής δικτύωσης. Η ανάρτηση θα πρέπει να περιέχει κείμενο και εικόνες. Μπορείτε να αξιοποιήσετε την εφαρμογή collage από το διαδραστικό περιεχόμενο της e-me.

Επέκταση

Δραστηριότητα Επέκτασης

Με βάση όσα είπατε, γράψατε και σχεδιάσατε μέσα στην τάξη στο πλαίσιο της ενότητας αποφασίζετε να επικοινωνήσετε διαδικτυακά με κάποιο προφίλ σε μέσο κοινωνικής δικτύωσης το οποίο επιλέγει επιστημονική ή καλλιτεχνική θεματολογία. Προσπαθήστε να του πάρετε μια συνέντευξη, είτε με τη μορφή γραπτών ερωτήσεων μέσω διαδικτύου, είτε προφορικά. Στην πρώτη περίπτωση μπορείτε να την αναρτήσετε στην ιστοσελίδα του σχολείου, ενώ στη δεύτερη να δημιουργήσετε το δικό σας ηχητικό κείμενο.

Προτεινόμενα Δίκτυα Κειμένων

1ο Δίκτυο

1. Η επιθετική γλώσσα και συμπεριφορά στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, Φ. Αθανασοπούλου, animartists.com, 25-05-2021.
2. Η αλήθεια μας μέσα από τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης, Κ. Καλλιοντζή, huffingtonpost.gr, 22-02-2016.
3. MODERN LOVE - Η αγάπη στα Χρόνια της Ψυχρής Οικειότητας.

2ο Δίκτυο

1. Έφηβοι & κοινωνικά δίκτυα. Λυκειακές Τάξεις Πάλαιρου - Α Λυκείου, Πάλαιρος, Ιανουάριος 2018.
2. Ρητορική Μίσους στο διαδίκτυο, SaferInternet4Kids.
3. Έκθεση Ευρωπαϊκής Επιτροπής: Οι επιπτώσεις της τηλεκπαίδευσης σε εκπαιδευόμενους, στις οικογένειές τους και στους εκπαιδευτικούς, esos.gr, 25-10-2021.

Άλλα κείμενα

Μπορείτε να δείτε:

- *Παντοπωλείο "Το διαδίκτυο"*, Άλκης Σδούγκος (2013).
- *Το κοινωνικό δίλημμα* [*Social Dilemma*], Τζεφ Ορλόφσκι (2020).

Αναστοχασμός

Οδηγίες: Απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις για να αξιολογήσετε τι καταλάβατε από την ενότητα και πώς τα κείμενα, οι δραστηριότητες και οι συζητήσεις επηρέασαν τις σκέψεις σας.

Ερώτηση 1: Ποιο μήνυμα από τα κείμενα της ενότητας σας έκανε τη μεγαλύτερη εντύπωση;

1. Οι θετικές και αρνητικές επιδράσεις της τεχνολογίας στις ανθρώπινες σχέσεις.
2. Η σημασία της ισορροπίας μεταξύ πραγματικής ζωής και διαδικτυακής παρουσίας.
3. Ο ρόλος της κριτικής σκέψης στη χρήση των κοινωνικών δικτύων.

Ερώτηση 2: Πώς πιστεύετε ότι επηρεάζει η χρήση των κοινωνικών δικτύων την επικοινωνία σας με τους φίλους και την οικογένειά σας;

1. Θετικά, καθώς διευκολύνουν τη συνεχή επαφή και την ανταλλαγή ιδεών.
2. Αρνητικά, καθώς μπορεί να μειώνεται η ποιοτική προσωπική επικοινωνία.
3. Με μικτή επίδραση, ανάλογα με το πώς χρησιμοποιούνται.

Ερώτηση 3: Σημειώστε ποια από τις παρακάτω προτάσεις ισχύει για εσάς τώρα που η ενότητα ολοκληρώθηκε:

Ερμήνευσα κάποιες δικές μου συμπεριφορές οι οποίες σχετίζονται με τη σχέση μου με το διαδίκτυο	
Κατανόησα βαθύτερα τις επιλογές κειμενικών σχημάτων και λεξικογραμματικών στοιχείων στα πολυτροπικά κείμενα των μέσων κοινωνικής δικτύωσης	
Εντόπισα εκείνες τις πλευρές του διαδικτύου και κυρίως των μέσων κοινωνικής δικτύωσης που λειτουργούν δημιουργικά και ωφέλιμα για εμένα	

Ερώτηση 4: Με ποιον τρόπο σκοπεύετε να εφαρμόσετε όσα μάθατε για την ισορροπημένη χρήση της τεχνολογίας;

1. Μειώνοντας τον χρόνο που περνάω στα κοινωνικά δίκτυα.
2. Εστιάζοντας στην ενίσχυση των διαπροσωπικών σχέσεων εκτός διαδικτύου.
3. Χρησιμοποιώντας την τεχνολογία πιο συνειδητά και υπεύθυνα.

Ενότητα 4η

Σπίτι χωρίς βιβλία σπίτι χωρίς παράθυρα

Κείμενο Αφόρμησης

Εικόνες δημιουργημένες με εφαρμογή AI

Καθοδηγητικές ερωτήσεις

Λογότυπο ΕΚΕΒΙ

- Γιατί νομίζεις ότι το βιβλίο ταυτίζεται με το παράθυρο; Βλ. και Λογότυπο ΕΚΕΒΙ (Εθνικό Κέντρο Βιβλίου).
- Συνεργατικά, με έναν καταιγισμό ιδεών, συμπληρώστε ελεύθερα τη φράση «Σπίτι χωρίς βιβλία, σπίτι ...» ώστε να εκφράζει τη δική σας άποψη για το βιβλίο και την ανάγνωση.
- Καταγράψτε τις απαντήσεις που δώσατε και θυμηθείτε να τις συμπληρώσετε ή να τις τροποποιήσετε στο τέλος της ενότητας.

Περιεχόμενα ενότητας

Κείμενο 1: Γιατί να διαβάζουμε βιβλία. Α.Μ. Νίκα.
Κείμενο 2: Μπορούν TikTok και Instagram να φέρουν τους νέους πιο κοντά στο βιβλίο; Α. Σκαράκη.
Κείμενο 3α: Φωτογραφίες και ανάρτηση της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης της Βέροιας στο Facebook.
Κείμενο 3β: Η βραβευμένη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη της Βέροιας.
Κείμενο 4: Βιβλία, E-books ή Audio Books; Κανένα...τρίλημμα! Μ. Σπανουδάκη.

Όταν τελειώσεις την ενότητα θα μπορείς:

- να αναγνωρίζεις την προσφορά του βιβλίου
- να αξιολογείς τον ρόλο των βιβλιοθηκών
- να συγκρίνεις τις σύγχρονες μορφές βιβλίου και να αναλύεις τα χαρακτηριστικά τους
- να αξιοποιείς ποικίλα οργανωτικά σχήματα για να τεκμηριώνεις τον λόγο σου (αίτιο-αποτέλεσμα, σύγκριση-αντίθεση, επιχειρηματολογικός λόγος)
- να συντάσσεις μικρά κείμενα
- να ερμηνεύεις πώς το κανάλι (μέσο) επικοινωνίας επηρεάζει το μήνυμα
- να αξιοποιείς ψηφιακά εργαλεία για κατασκευή πολυτροπικών κειμένων
- να χρησιμοποιείς σώματα κειμένων και εφαρμογές με στατιστική ανάλυση κειμένων για να δεις τη συχνότητα της χρήσης τους

Λέξεις-κλειδιά:

βιβλιοθήκη, ηλεκτρονικά, ηχητικά βιβλία

Κείμενα και δραστηριότητες

Εικόνα γραφείου

Πριν διαβάσεις το κείμενο

Διαβάζεις βιβλία; Αν ναι, σε ποια κατηγορία (μυθιστορήματα, διηγήματα, επιστημονική φαντασία, αστυνομικά, ιστορικά, κ.λπ.) ανήκουν;
Γράψτε συνεργατικά στον πίνακα όποιους τίτλους βιβλίων θυμάστε. Στη συνέχεια, σημείωσε τους δύο πιο σημαντικούς λόγους για τους οποίους διαβάζεις βιβλία. Αν όχι, γιατί;

Κείμενο 1. Γιατί να διαβάζουμε βιβλία;

Γιατί να διαβάζουμε βιβλία;

Στον εικοστό πρώτο αιώνα, τα πάντα είναι γρήγορα: οι μετακινήσεις, η επικοινωνία, η διασκέδαση, η ζωή. Οι γρήγοροι αυτοί ρυθμοί ζωής μάς κάνουν να αναρωτιόμαστε: «Γιατί να διαβάσω το βιβλίο ενώ μπορώ να δω απλά την ταινία;», «Γιατί να διαβάσω ένα βιβλίο ενώ μπορώ να δω μια σειρά;», «Γιατί να διαβάσω το βιβλίο ενώ μπορώ να ακούσω το audiobook;» κλπ. Η αλήθεια είναι ότι πλέον το βιβλίο μάς φαίνεται ένα ξεπερασμένο μέσο ψυχαγωγίας και είναι πράγματι πιο εύκολο

να δούμε μια ταινία δύο ωρών από το να διαβάζουμε το βιβλίο έναν μήνα. Ποια είναι τότε η αξία του βιβλίου στη σημερινή εποχή και πώς μπορεί η ανάγνωση βιβλίων να ωφελήσει εμάς τους νέους;

Κάτι το οποίο οι περισσότεροι άνθρωποι δεν έχουν κατανοήσει είναι το εξής: η ανάγνωση βιβλίων δεν οδηγεί απλά στη συσσώρευση πληροφοριών στον εγκέφαλο μας, αλλά αλλάξει ολόκληρο τον τρόπο λειτουργίας του. Ο εγκέφαλός μας δεν διαβάζει «αυτόματα». Δηλαδή, το διάβασμα δεν είναι μια διαδικασία όπως η αναπνοή την οποία ο εγκέφαλός μας την πραγματοποιεί από μόνος του, χωρίς να χρειαστεί να του δώσουμε εμείς κάποια εντολή. Δεν γεννιόμαστε με την ικανότητα να διαβάζουμε. Για να μάθουμε να διαβάζουμε, πρέπει να χρησιμοποιήσουμε μέρη του εγκεφάλου που εξελίχθηκαν για να κάνουμε άλλα πράγματα. Ο εγκέφαλός μας δεν ξέρει από μόνος του να μεταφράζει γράμματα σε ήχους.

Μαθαίνουμε να διαβάζουμε επανατοποθετώντας μέρη του εγκεφάλου που προορίζονται να κάνουν άλλα πράγματα, όπως η οπτική επεξεργασία, η κατανόηση γλώσσας και η παραγωγή ομιλίας. Αυτό γίνεται καθώς η ανάγνωση είναι μια αρκετά νέα δραστηριότητα για τους ανθρώπους (μόλις 5.000 χρόνων) και ο εγκέφαλός μας δεν είχε αρκετό χρόνο, εξελικτικά, ώστε να έχει αναπτύξει μια συγκεκριμένη δομή για να χειρίζεται την εργασία. Έτσι, η ανάγνωση σχηματίζει νέες συνδέσεις μεταξύ διαφορετικών περιοχών του εγκεφάλου και ενισχύει τις συνδέσεις που ήδη υπάρχουν. Επιπλέον, οι έρευνες δείχνουν ότι επάγει την παραγωγή λευκής ουσίας. Η λευκή ουσία αποτελείται από κύτταρα επικαλυμμένα με μυελίνη, τα οποία διευκολύνουν την ταχεία επικοινωνία μεταξύ των κυττάρων. Ως αποτέλεσμα, η ανάγνωση καλλιεργεί τη δημιουργία ενός δικτύου που μεταδίδει σήματα μεταξύ διαφορετικών περιοχών του εγκεφάλου πιο αποτελεσματικά, κάνοντας τον εγκέφαλό μας να λειτουργεί πιο γρήγορα. Και τέλος, έχει αποδειχθεί ότι η ανάγνωση βελτιώνει και τη μνήμη μας.

Πέρα από τους περίπλοκους επιστημονικούς όρους όμως, υπάρχουν πιο απλοί λόγοι για να πείσουν κάποιον να ανοίξει ένα βιβλίο;

Όταν διαβάζουμε ένα βιβλίο, βάζουμε τον εαυτό μας στη θέση των χαρακτήρων του. Ερχόμαστε σε επαφή με τις σκέψεις τους και τα συναισθήματα τους. Τους φόβους τους, τις ανησυχίες τους, τις χαρές τους. Αναμφίβολα, αυτό καλλιεργεί την ενσυναίσθησή μας ενώ αυξάνει την συναισθηματική νοημοσύνη μας, καθώς προκειμένου να απολαύσουμε μια ιστορία πρέπει να ταυτιστούμε και οι ίδιοι τα συναισθήματα που βιώνουν όλοι χαρακτήρες της. Από την άλλη πλευρά, τα βιβλία μας δίνουν την ευκαιρία να ταξιδέψουμε με τους χαρακτήρες τους σε μέρη τα οποία μπορεί να μην τα επισκεφτούμε ποτέ, μέρη τα οποία ανήκουν στο μακρινό παρελθόν, ή μέρη τα οποία υπάρχουν μόνο στη φαντασία μας. Επιπλέον, μας δίνουν την ευκαιρία να κάνουμε πράγματα μαζί με αυτούς τους χαρακτήρες, πράγματα τα οποία μπορεί να μην κάνουμε ποτέ στην πραγματική μας ζωή.

Ο κόσμος μας είναι τεράστιος· τρισεκατομμύρια πλάσματα σέρνονται, κολυμπούν και πετούν στον πλανήτη μας. Δισεκατομμύρια άνθρωποι ζουν, δισεκατομμύρια ήρθαν πριν από εμάς και δισεκατομμύρια θα έρθουν μετά. Ως άνθρωποι δεν έχουμε τη δυνατότητα ούτε καν να φανταστούμε τις προοπτικές και την ποικιλία των εμπειριών που έχει να προσφέρει η ζωή. Από όλα όσα έχει, είχε και θα έχει να προσφέρει ο κόσμος μας, μπορούμε να γνωρίζουμε μόνο το πιο μικροσκοπικό κλάσμα τους, δεδομένου ότι μας δίνεται μια ζωή, μια συνείδηση, ένα σύνολο εμπειριών.

Χωρίς τα βιβλία, είμαστε όλοι περιορισμένοι στη ζωή μας. Μόνο η ανάγνωση έχει την δύναμη να μας επιτρέψει να βιώσουμε τη ζωή μέσα από μια διαφορετική συνείδηση, να μας δώσει την δυνατότητα για ένα διάστημα να μοιραστούμε την οπτική και τις εμπειρίες του συγγραφέα και της φαντασίας του.

Τα βιβλία έχουν να μας προσφέρουν τόσα πολλά· το μόνο που έχουμε να κάνουμε εμείς είναι να ξεκινήσουμε να τα διαβάζουμε.

Αφού διαβάσεις το κείμενο

Οι λόγοι που καταγράψατε στην αρχή, πριν την ανάγνωση, συμπίπτουν με αυτούς του κειμένου ή είναι διαφορετικοί; Αν όχι, γιατί;

Δραστηριότητες

Πρόσληψη Γραπτού και Παραγωγή Προφορικού Λόγου

1. «*Η αλήθεια είναι ότι πλέον το βιβλίο μάς φαίνεται ένα ξεπερασμένο μέσο ψυχαγωγίας και είναι πράγματι πιο εύκολο να δούμε μια ταινία δύο ωρών από το να διαβάζουμε το βιβλίο έναν μήνα*». Σε μια σύντομη συζήτηση προσπαθήστε να τοποθετηθείτε πάνω στην προηγούμενη πρόταση. Συμφωνείτε ή διαφωνείτε;

2. Με βάση το Κείμενο 1, να χαρακτηρίσεις ως ορθό (Σωστό) ή ως λανθασμένο (Λάθος) το περιεχόμενο των παρακάτω διαπιστώσεων:

1. Η αρθρογράφος θεωρεί ότι το βιβλίο είναι ξεπερασμένο μέσο ψυχαγωγίας.
2. Ο ανθρώπινος εγκέφαλος είναι ακατάλληλος για τη λειτουργία της ανάγνωσης.
3. Η ανάγνωση βιβλίων εντείνει την ενσυναίσθησή μας.
4. Με την ανάγνωση είναι σα να ζούμε πολλές ζωές.

Συνεργατική Παραγωγή Γραπτού Λόγου

1. Η αξία της ανάγνωσης βιβλίων αποδεικνύεται και με τα πορίσματα της επιστήμης της Βιολογίας αλλά και εμπειρικά. Να εντοπίσεις τα επιχειρήματα και να τα αποτυπώσεις στο παρακάτω σχήμα.

Κύτταρο;

Πορίσματα Βιολογίας	Εμπειρικά Δεδομένα

2. Συμπληρώστε τον παραπάνω πίνακα με πρόσθετα επιχειρήματα υπέρ της ανάγνωσης βιβλίων. Στη συνέχεια να επιλέξετε ένα από τα επιχειρήματα και να το αναπτύξετε σε μια παράγραφο με τη μορφή αιτίου-αποτελέσματος (70-80 λέξεις).

Δείκτες λόγου

Πριν γράψετε το κείμενο

Επιλέξτε ένα από τα επιχειρήματα του παραπάνω πίνακα για το οποίο θεωρείτε ότι έχετε ή μπορείτε να δημιουργήσετε υποστηρικτικό υλικό. Καταγράψτε 2-3 θέσεις που θα αξιοποιήσετε.

Η θεματική περίοδος θα πρέπει να περιλαμβάνει τη θέση που θα αναπτύξετε και να υποδεικνύει ότι θα αναπτυχθεί με τη μορφή αιτίου-αποτελέσματος. Αιτία θα είναι η ανάγνωση βιβλίων και τα αποτελέσματα θα τα αντλήσετε αφού συμπληρώσετε τον παραπάνω πίνακα. Φροντίστε να μεταφέρετε με δικό σας λόγο τα αποτελέσματα και να μην αντιγράφετε από το αρχικό κείμενο.

Αφού γράψετε το κείμενο

Ελέγξτε την παράγραφό σας. Είναι εμφανής η οργάνωση στο σχήμα «αίτιο-αποτέλεσμα»; Για τα στοιχεία που αντλήσατε από το κείμενο, αξιοποιήσατε τεχνικές παράφρασης;

Κειμενικά σχήματα-Λεξικογραμματικές επιλογές

1. Στην 9η παράγραφο του κειμένου (*«Ο κόσμος μας είναι τεράστιος... εμπειριών»*) αναπτύσσεται ένα σχήμα αντίθεσης. Να εντοπίσετε τα δύο μέρη της αντίθεσης και να ερμηνεύσετε τον ρόλο της στην ανάπτυξη της επιχειρηματολογίας για την ανάγνωση βιβλίων.

2. Το άρθρο χρησιμοποιεί α΄ πληθυντικό πρόσωπο. Για ποιον λόγο η αρθρογράφος κάνει αυτήν τη γλωσσική επιλογή; Τι θα άλλαζε ως προς το ύφος και την πειστικότητα του κειμένου, αν επέλεγε α΄ ενικό πρόσωπο;

3. Να εντοπίσετε όρους επιστημονικού λεξιλογίου που αποτελεί μια ιδιαίτερη γλωσσική ποικιλία και να χρησιμοποιήσετε τη λέξη *κύτταρο* σε προτάσεις που να αναδεικνύουν διαφορετικές σημασίες της λέξης. Στη συνέχεια επισκεφθείτε σώματα κειμένων (ενδεικτικά σώματα κειμένων στην Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα ή στον Εθνικό Θησαυρό Ελληνικής Γλώσσας) για να συμπληρώσετε, αν χρειάζεται, τις προτάσεις σας.

4. *«επάγει την παραγωγή»* και οι δύο λέξεις (επάγει-παραγωγή) αποτελούν παράγωγα του ρήματος *άγω.* Χρησιμοποιήστε όσα περισσότερα προθήματα μπορείτε και δημιουργήστε νέες λέξεις (σε όποιο μέρος του λόγου επιθυμείτε) και προτάσεις με αυτές τις λέξεις. Ο πίνακας που ακολουθεί δίνει κάποιες ιδέες. Μπορείτε να τον εμπλουτίσετε και με άλλα προθήματα; Παρουσιάστε τις νέες παράγωγες λέξεις και τις προτάσεις που δημιουργήσατε στην τάξη σας. Συζητήστε για τον ρόλο των προθημάτων. Πώς άλλαξαν τη σημασία των λέξεων;

Συνεργατική και Διαφοροποιημένη Διδασκαλία

Χωριστείτε σε 4 ομάδες

1η Ομάδα: Αξιοποιώντας το α΄ μέρος του κειμένου που παρουσιάζει πορίσματα της Βιολογίας και τον πίνακα της άσκησης 1 όπου τα καταγράψατε, σχεδιάστε μόνοι/μόνες σας μια αφίσα ή για τη δημιουργία της αξιοποιήστε όποιο ψηφιακό εργαλείο θεωρείτε πρόσφορο, για να καλέσετε τους/τις μαθητές/μαθήτριες του σχολείου σας να διαβάζουν, γιατί κάνει καλό και στις λειτουργίες του εγκεφάλου. Συνοδέψτε την αφίσα σας με δυο-τρεις φράσεις για να αναδείξετε και γλωσσικά το μήνυμά σας. Παρουσιάστε την εργασία σας στην τάξη και εξηγήστε τις επιλογές σας (εικαστικές και γλωσσικές).

2η Ομάδα: Αξιοποιώντας το β΄ μέρος του κειμένου που χρησιμοποιεί επιχειρήματα και εμπειρικά δεδομένα και τον πίνακα της άσκησης 1 όπου τα καταγράψατε, σχεδιάστε μόνοι/μόνες σας μια αφίσα ή για τη δημιουργία της αξιοποιήστε όποιο ψηφιακό εργαλείο θεωρείτε πρόσφορο, για να καλέσετε τους μαθητές/μαθήτριες του σχολείου σας να διαβάζουν, γιατί έτσι εμπλουτίζουν την εμπειρία τους και είναι σα να ζουν περισσότερο. Συνοδέψτε την αφίσα σας με δυο-τρεις φράσεις για να αναδείξετε και γλωσσικά το μήνυμά σας. Παρουσιάστε την εργασία σας στην τάξη και εξηγήστε τις επιλογές σας (εικαστικές και γλωσσικές).

3η Ομάδα: Φωτογραφίστε βιβλία από τη βιβλιοθήκη του σχολείου ή του σπιτιού σας ή ζωγραφίστε μια βιβλιοθήκη και χρησιμοποιήστε τις φωτογραφίες/ή τις ζωγραφιές για να στολίσετε την πρόσκληση που θα απευθύνουν οι μαθητικές κοινότητες του σχολείου σας σε τοπικούς φορείς για να προσφέρουν βιβλία για την δημιουργία ή ενίσχυση της σχολικής βιβλιοθήκης. Γράψτε το κείμενο της πρόσκλησης. Παρουσιάστε το πιο σημαντικό όφελος από μια τέτοια προσφορά. Μπορείτε να αξιοποιήσετε τις απαντήσεις σας στην 1η δραστηριότητα (πίνακας).

4η Ομάδα: Χρησιμοποιώντας την εφαρμογή της e me, audio recorder ή όποια άλλη εφαρμογή θεωρείτε πρόσφορη, δημιουργήστε ένα ηχητικό διαφημιστικό μήνυμα για να προτρέψετε τους/τις συμμαθητές/συμμαθήτριές σας, όταν κάνουν κάποιο δώρο, να επιλέγουν ένα βιβλίο. Στηρίξτε αυτή σας την πρόταση με 1-2 επιχειρήματα. Το ηχητικό σας μήνυμα δεν πρέπει να ξεπερνά τα 1-2 λεπτά.

Πριν διαβάσεις το κείμενο

Booktok

Έχεις συναντήσει ποτέ στα κοινωνικά δίκτυα ιστοσελίδες που αφορούν το βιβλίο; Γνωρίζεις το instavivlio ή το booktok;
Συζητήστε για τη σχέση των κοινωνικών δικτύων με το βιβλίο. Νομίζετε ότι μπορούν να προάγουν τη φιλαναγνωσία;

Κείμενο 2: Μπορούν TikTok και Instagram να φέρουν τους νέους πιο κοντά στο βιβλίο;

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης που έχουν κατηγορηθεί ότι βλάπτουν την ψυχική υγεία, «ενθαρρύνουν» τους χρήστες να ενταχθούν σε διαδικτυακές ομάδες και να μοιραστούν αυτά που διαβάζουν.

Ό,τι σχετίζεται με το βιβλίο, ό,τι μυρίζει μελάνι, ό,τι προωθεί την ανάγνωση, ό,τι συζητιέται για τους συγγραφείς και τις λέξεις τους δεν μπορεί παρά να βρεθεί σε ένα και μόνο χάσταγκ που έχει κατακλύσει το TikTok. Αυτό είναι το #BookTok που πλέον μετρά πάνω από 110 δισεκατομμύρια επισκέψεις. Λίστες με τα καλύτερα βιβλία που έχουν διαβαστεί, συμβουλές για τη δημιουργία μιας πλήρους βιβλιοθήκης, προτάσεις τίτλων που μόλις κυκλοφόρησαν και συγγραφέων: είναι το περιεχόμενο μιας από τις πιο δημοφιλείς τάσεις στην εφαρμογή.

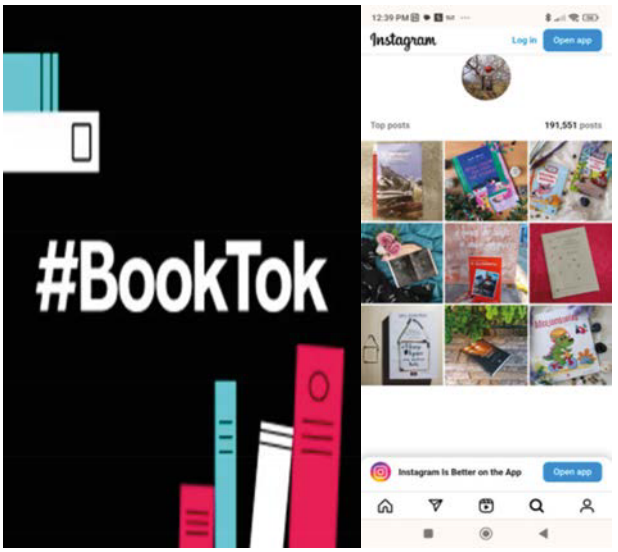
Η διαδικτυακή αυτή κοινότητα εμφανίστηκε στην πλατφόρμα την άνοιξη του 2020 και από τότε άρχισε να αναπτύσσεται, κερδίζοντας ολοένα και περισσότερους φίλους του βιβλίου – ανάμεσά τους και Έλληνες αναγνώστες.

«Μία μοναχική δραστηριότητα που έγινε παρεΐστικη»

Ωστόσο, αυτή δεν είναι η πρώτη φορά που τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης τα οποία κατά τα άλλα έχουν βρεθεί στο στόχαστρο επειδή βλάπτουν την ψυχική υγεία, «ενθαρρύνουν» τους χρήστες να ενταχθούν σε ομάδες και να μοιραστούν αυτά που διαβάζουν. Πολύ πριν από το TikTok, υπήρχαν βιβλιοφιλικά γκρουπ στο Facebook, βίντεο στο YouTube, κοινότητες συγγραφέων στο Twitter και φωτογραφίες στο Instagram. Αν κρίνουμε μάλιστα από την απήχηση αυτών των ομάδων, φαίνεται ότι η επιρροή που ασκούν στους νέους αναγνώστες είναι μεγάλη.

«Τα σόσιαλ μίντια δεν ασκούν απλά επιρροή αλλά βρίσκονται στο επίκεντρο του αναγνωστικού ενδιαφέροντος τα τελευταία χρόνια», λέει στην «Κ» ο δημιουργός περιεχομένου Γιάννης Σαχανίδης (somuchreading). Και συμπληρώνει: «Η συζήτηση για τα βιβλία στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης κινητοποίησε τους παλιότερους να μοιραστούν τα αναγνώσματά τους και να εμπλακούν σε

λέσχες ανάγνωσης περισσότερο από ποτέ στο παρελθόν, ενώ δημιούργησε πολλούς νέους αναγνώστες ιδιαίτερα στις νεαρότερες ηλικίες».

Όπως αναφέρει ο ίδιος, με τα σόσιαλ μίντια, «η ανάγνωση έχει μετατραπεί από τη – σε μεγάλο βαθμό – μοναχική δραστηριότητα του παρελθόντος στην κοινωνική, παρεΐστικη, ανοιχτή δραστηριότητα της δεκαετίας του 2020».

Η σελίδα του κ. Σαχανίδη με την ονομασία "somuchreading", ξεκίνησε την πορεία της σε Instagram και Twitter πριν εμφανιστούν τα #BookTok. και #Bookstagram. «Η κουβέντα για το βιβλίο στην Ελλάδα ήταν κάποτε γεμάτη με ελιτίστικες απόψεις και στυφή ακαδημαϊκότητα, το Bookstagram ήταν σε βρεφικό στάδιο, οι online δράσεις φιλαναγνωσίας το ίδιο», εξηγεί. Δεν υπήρχε δηλαδή κάποιο κεντρικό χάσταγκ που να ομαδοποιεί τις φωτογραφίες των βιβλίων. Το κενό αυτό ήρθε να καλύψει στο ελληνικό Instagram το #instavivlio, το οποίο μεγαλώνει συνεχώς. Προτείνει βιβλία, είναι όμως ανοιχτό και σε προτάσεις άλλων. Είναι ένας συνεχής κύκλος. «Κι αυτό αποτελεί μεγάλη υπόθεση, μιας και πριν μερικά χρόνια ένας τέτοιος πλουραλισμός φωνών που μιλούν για τα βιβλία δεν υπήρχε ως ιδέα, αλλά και μια από τις σημαντικότερες ενδείξεις πως η κουβέντα γύρω από την ανάγνωση έχει αλλάξει».

Μια τάση που ήρθε για να μείνει;

Για τον Άγη Αθανασιάδη, βιβλιοπώλη/συνιδιοκτήτη του Librofilo & Co. και μπλόγκερ, το θέμα είναι η ποιότητα των βιβλίων που προτείνονται μέσω των ομάδων αυτών.

«Γνωρίζω ότι υπάρχουν κοινότητες και συγγραφείς που κάνουν επιτυχία μέσα από αυτές. Έρχονται παιδιά στο βιβλιοπωλείο και μας ζητούν βιβλία από συγγραφείς που προτείνουν οι διαδικτυακές κοινότητες. […]. Ωραία η βιβλιοφιλία, αλλά για ποια βιβλιοφιλία μιλάμε;», λέει στην «Κ». Και συμπληρώνει πως οι νέοι σε γενικές γραμμές δεν διαβάζουν. «Είναι μια μειοψηφία ανθρώπων που διαβάζει ανεξαρτήτως ηλικίας. Αν οι αριθμοί φαίνονται μεγαλύτεροι είναι επειδή υπάρχουν τα social media που κάνουν τον "θόρυβο". Το κοινό λίγο-πολύ παραμένει το ίδιο». Εξάλλου, όπως εξηγεί ο κ. Αθανασιάδης, «υπάρχει μεγαλύτερη διάσπαση προσοχής στον άνθρωπο με όλες αυτές τις συσκευές, τις πλατφόρμες στην οθόνη. Επίσης, θέλει πολύ μικρά κείμενα. Γιατί να διαβάσουν λοιπόν οι νέοι; Πλέον ούτε οι μεγάλοι διαβάζουν».[…]

Αφού διαβάσεις το κείμενο

Στο κείμενο παρουσιάζονται δυο διαφορετικές απόψεις σχετικά με τον ρόλο των κοινωνικών δικτύων στην ανάγνωση βιβλίων. Ποια σε έπεισε περισσότερο; Μήπως άλλαξες την αρχική σου τοποθέτηση;

Δραστηριότητες

Πρόσληψη Γραπτού Λόγου

Με βάση το κείμενο 2 να αντιστοιχίσεις τα στοιχεία της Στήλης 1 με τη σωστή απάντηση στη Στήλη 2.

ΣΤΗΛΗ 1	ΣΤΗΛΗ 2
1. Μέσα από το booktok:	α. προτείνεται η συλλογική ανάγνωση β. προσφέρονται βιβλιοθήκες γ. γίνονται προτάσεις ανάγνωσης βιβλίων
2. Η συζήτηση για τα βιβλία στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης προσέλκυσε:	α. μεγαλύτερους σε ηλικία αναγνώστες β. κοινότητες συγγραφέων γ. νέους αναγνώστες μικρών ηλικιών
3. Η κουβέντα γύρω από την ανάγνωση έχει αλλάξει γιατί:	α. μιλούν άνθρωποι που δεν έχουν ιδέα για αυτά β. υπάρχει στη συζήτηση στυφή ακαδημαϊκότητα γ. έχει ανοίξει ένας διάλογος για τα βιβλία
4. Ο Α. Αθανασιάδης αμφισβητεί τη θετική συνεισφορά των κοινωνικών δικτύων στη φιλαναγνωσία γιατί:	α. μεγιστοποιείται η συζήτηση γύρω από τα βιβλία β. διαβάζονται μικρά κείμενα γ. διαβάζονται βιβλία που προτείνονται διαδικτυακά

Συνεργατική Παραγωγή Προφορικού και Γραπτού Λόγου

Στο κείμενο που διαβάσατε διατυπώνονται δυο διαφορετικές απόψεις για τον ρόλο των κοινωνικών δικτύων σχετικά με την ανάγνωση και τον βαθμό της φιλαναγνωσίας στη σύγχρονη Ελλάδα. Χωριστείτε σε δύο ομάδες. Η μία θα συγκεντρώσει τα σημεία που αφορούν τη θετική άποψη και η άλλη την αρνητική. Συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα.

Θετικός ρόλος κοινωνικών δικτύων στη φιλαναγνωσία	**Αρνητικός ρόλος κοινωνικών δικτύων στη φιλαναγνωσία**

Κάθε ομάδα θα παρουσιάσει τα στοιχεία που άντλησε από το κείμενο. Στη συνέχεια συζητήστε ελεύθερα την άποψη σας πάνω στο θέμα, προσθέτοντας και δικά σας επιχειρήματα.
Αξιοποιώντας τον προηγούμενο πίνακα, γράψτε μια παράγραφο (70-80 λέξεις) οργανώνοντας τον λόγο σας με το σχήμα της σύγκρισης-αντίθεσης, όπου θα αντιπαραθέτετε τον θετικό με τον αρνητικό ρόλο των κοινωνικών δικτύων.

Οδηγία: Δεν χρειάζεται να αξιοποιήσετε όλες τις διαφορές αλλά είναι σημαντικό να επιλέξετε στοιχεία από τις δύο απόψεις, που είναι αντίθετα και να αξιοποιήσετε λεξιλόγιο που αναδεικνύει τις αντιθέσεις.

Κειμενικά Σχήματα – Λεξικογραμματικές επιλογές

1. Στην πρώτη παράγραφο ο αρθρογράφος χρησιμοποιεί ασύνδετο σχήμα σε δυο σημεία. Για ποιο λόγο κάνει αυτή την επιλογή και πώς θα άλλαζε το επικοινωνιακό αποτέλεσμα αν η περίοδος είχε τη μορφή: *Δεν μπορεί παρά να βρεθεί σε ένα και μόνο χάσταγκ που έχει κατακλύσει το TikTok ό,τι σχετίζεται με το βιβλίο, ό,τι μυρίζει μελάνι, ό,τι προωθεί την ανάγνωση, ό,τι συζητιέται για τους συγγραφείς και τις λέξεις τους*.

2. Ποιος ο βασικός ισχυρισμός που διατυπώνει ο Α. Αθανασιάδης στο απόσπασμα «*Γνωρίζω ότι υπάρχουν… ούτε οι μεγάλοι διαβάζουν*». Με ποιες θέσεις, δεδομένα, υποστηρίζει τη θέση αυτή; Πόσο βέβαιος εμφανίζεται για όσα υποστηρίζει;

Βιβλιοφιλία

3. Αναδιατύπωσε τις παρακάτω φράσεις με πιο απλό και οικείο λεξιλόγιο.

- «*Η κουβέντα για το βιβλίο στην Ελλάδα ήταν κάποτε γεμάτη με ελιτίστικες απόψεις και στυφή ακαδημαϊκότητα*»
- «*Πλουραλισμός φωνών*»

4. Στο απόσπασμα που ακολουθεί να αιτιολογήσεις τη χρήση του ενεστώτα.
«*Γνωρίζω ότι υπάρχουν κοινότητες και συγγραφείς που κάνουν επιτυχία μέσα από αυτές. Έρχονται παιδιά στο βιβλιοπωλείο και μας ζητούν βιβλία από συγγραφείς που προτείνουν οι διαδικτυακές κοινότητες [...]. Ωραία η βιβλιοφιλία, αλλά για ποια βιβλιοφιλία μιλάμε;*»

Πριν διαβάσεις το κείμενο

Έχει το σχολείο σου δανειστική βιβλιοθήκη; Πώς φαντάζεσαι μια δημοσία βιβλιοθήκη; Έχεις επισκεφθεί τη Δημόσια ή Δημοτική Βιβλιοθήκη της περιοχής που μένεις; Καταγράψτε τις απαντήσεις σας στον πίνακα της τάξης και διαβάστε για μια βραβευμένη και πρωτότυπη βιβλιοθήκη.

Κείμενο 3α: Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας, ανάρτηση Facebook

Συχνές κουβέντες που ακούμε από τους αναγνώστες μας:

- «Θέλω κάτι χαλαρωτικό. Κάτι που να μην είναι καθόλου στενάχωρο»
- «Θέλω κάτι για να ξεκολλήσω από το κινητό»
- «Ακόμη και 1.000 βιβλία να είχα στο σπίτι μου, πάλι στη βιβλιοθήκη θα ερχόμουνα καθημερινά. Αυτή η αίσθηση να διαλέγεις αυτό που θέλεις να διαβάσεις, ανάμεσα σε τόσες χιλιάδες βιβλία είναι υπέροχη»

Εσείς, για ποιο λόγο επισκέπτεστε τη βιβλιοθήκη σας;

Αύριο Σάββατο (όπως κάθε Σάββατο) θα είμαστε ανοιχτά από τις 8 το πρωί έως τις 3 το μεσημέρι.

Αφού διαβάσεις το κείμενο

Νομίζεις ότι η συχνή επίσκεψή σου σε μια βιβλιοθήκη, όπως αυτή της Βέροιας, θα σε έκανε «να ξεκολλήσεις από το κινητό», όπως είπε κάποιος αναγνώστης;

Δραστηριότητες

Παραγωγή Προφορικού Λόγου

1. Κοίταξε προσεκτικά τις εικόνες και συζητήστε όλοι/όλες ελεύθερα απαντώντας στις παρακάτω ερωτήσεις:

α. Τι βλέπεις στην πρώτη εικόνα; Πρόσεξε τα χρώματα και τον χώρο που είναι ξαπλωμένο το παιδί.

β. Μπορείς να διακρίνεις κάποιες από τις λέξεις που βρίσκονται στα σκαλοπάτια;

γ. Τι βλέπεις στην 2η εικόνα; Προσπάθησε να περιγράψεις τον χώρο (έπιπλα, χρώματα, άνθρωποι)

2. Διάβασε το κείμενο της ανάρτησης που περιλαμβάνει «συχνές κουβέντες από τους αναγνώστες» και προσπάθησε να απαντήσεις και εσύ στην ερώτηση *«Εσείς για ποιο λόγο επισκέπτεστε τη βιβλιοθήκη σας;»*

Πριν διαβάσεις το κείμενο

Αν δεν έχεις επισκεφθεί μια βιβλιοθήκη, σκέψου τι θα ήθελες να έχει, εκτός από βιβλία, για να την επισκεφθείς; Μπορείς να αξιοποιήσεις ιδέες από το παρακάτω κείμενο («Η βραβευμένη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη της Βέροιας») που αναφέρεται στα τμήματα και στις δράσεις της βιβλιοθήκης της Βέροιας.

Κείμενο 3β: Η βραβευμένη Βιβλιοθήκη της Βέροιας

Στη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη της Βέροιας απονεμήθηκε το 2010 το βραβείο «Πρόσβαση στη Γνώση 2010» από το ίδρυμα Bill and Melinda Gates. Έχει περισσότερα από 30.000 εγγεγραμμένα μέλη (πάνω από το 60% του πληθυσμού της Βέροιας) και δανείζει περισσότερα από 200.000 τεκμήρια τον χρόνο. Η συλλογή της περιλαμβάνει 130.000 τεκμήρια (βιβλία, εφημερίδες, περιοδικά, cd, dvd, kindles, tablets, δίσκους βινυλίου, βιβλία σε μορφή braille, επιτραπέζια παιχνίδια, εκπαιδευτικά πακέτα, σπάνια βιβλία και χειρόγραφα, φωτογραφίες κλπ). Από το Σεπτέμβρη του 2014 η βιβλιοθήκη ανακαινίστηκε και δημιούργησε έναν μοναδικό χώρο με εργαστήριο δημιουργίας και 3d printer, στούντιο ηχογράφησης (media lab) για την επεξεργασία ήχου και εικόνας, χώρο έμπνευσης, ο οποίος μπορεί να φιλοξενήσει επαγγελματικές συναντήσεις, συναντήσεις φίλων, skype επικοινωνία κλπ, νέο χώρο υπολογιστών με δωρεάν και γρήγορη πρόσβαση στο διαδίκτυο και ανανεωμένο τμήμα τοπικής ιστορίας. [...]

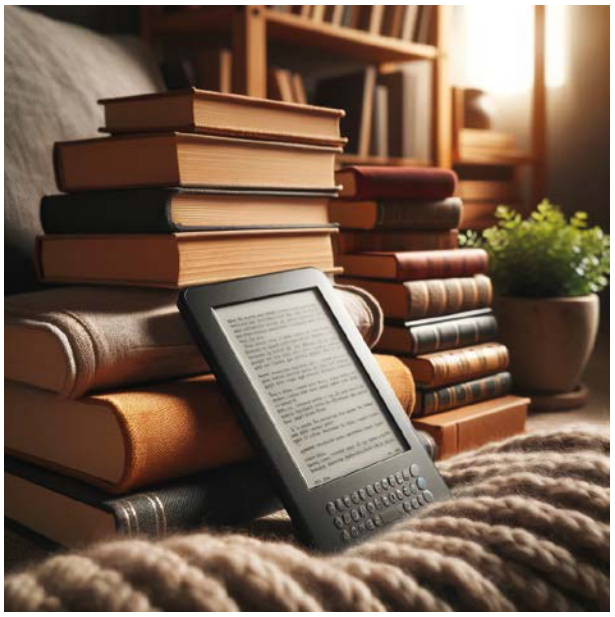
Αφού διαβάσεις το κείμενο

Μετά την ανάγνωση των δράσεων της βιβλιοθήκης, θα αποφάσιζες να την επισκεφθείς; Προσπάθησε να αιτιολογήσεις τη θέση σου (είτε είναι θετική είτε αρνητική).

Συνεξέταση κειμένων 3α-3β

Αφού μελετήστε τα παραπάνω κείμενα, σημειώστε στον πίνακα της τάξης σας τα επίθετα που θα χαρακτήριζαν την εμπειρία σας από την επίσκεψη σε μια τέτοια βιβλιοθήκη.

Πριν διαβάσεις το κείμενο

Εικόνα δημιουργημένη από εφαρμογή AI

Παρατήρησε τις εικόνες: Τι βλέπεις; Έχεις ακούσει κάποιο audiobook ή μήπως έχεις διαβάσει κάποιο e-book; Συζητήστε τις εμπειρίες σας.

Κείμενο 4: Βιβλία, E-books ή Audio Books; Κανένα... τρίλημμα!

Πριν από κάποια χρόνια διαβάζαμε βιβλία ξεφυλλίζοντάς τα. Τα στοιβάζαμε, τα ξεσκονίζαμε, τα μυρίζαμε, τα ανταλλάσσαμε, τα δανείζαμε, τα χαρίζαμε. Οι εποχές αλλάζουν. Στις μέρες μας, χάρη στην ανάπτυξη της τεχνολογίας, μπορούμε πια να μπούμε στον μαγικό κόσμο των βιβλίων σκρολάροντας ή αγγίζοντας μια οθόνη, ή ακόμη φορώντας ακουστικά!

Έντυπα βιβλία, e-books και audio books. Δεν σκοπεύουμε να μπούμε σε κανένα... τρίλημμα, παρά μόνο να συγκεντρώσουμε τα βασικότερα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα κάθε format προκειμένου να κάνουμε τη σωστή επιλογή κατά περίσταση.

Έντυπα Βιβλία

Ας το παραδεχτούμε: το κράτημα ενός βιβλίου και η αίσθηση της υφής των σελίδων είναι συνήθως μια πολύ γοητευτική εμπειρία. Όπως και το να βρούμε χρόνο, να καθίσουμε, να συγκεντρωθούμε και να ανοίξουμε ένα βιβλίο εκεί που το αφήσαμε. Μοιάζει με μικρή τελετουργία που δημιουργεί συναισθήματα νοσταλγίας, θαλπωρής, ηρεμίας αλλά και ασφάλειας. Επιπλέον, η ανάγνωση τυπωμένων βιβλίων βοηθάει στη συγκέντρωση και είναι πιο ξεκούραστη σε σύγκριση με αυτή στις οθόνες. Η απουσία οπίσθιου φωτισμού μειώνει την καταπόνηση των ματιών και τον κίνδυνο πονοκεφάλων, καθιστώντας το προτιμώμενη επιλογή για όσους είναι επιρρεπείς στην ψηφιακή κόπωση των ματιών. Τα παραδοσιακά βιβλία δεν απαιτούν εξοπλισμό, συνδεσιμότητα ή φόρτιση, ενώ αξίζει να σημειώσουμε πως μπορούν να θεωρηθούν και διακοσμητικά αλλά και συλλεκτικά αντικείμενα, με πολλούς βιβλιόφιλους να είναι υπερήφανοι για τις βιβλιοθήκες τους.

Ηχητικά βιβλία | Audio Books

«Ακούγοντας» ένα βιβλίο έχουμε τη δυνατότητα να απολαύσουμε λογοτεχνία ή ποίηση ενώ κάνουμε δουλειές στο σπίτι, ασκούμαστε, περπατάμε, οδηγούμε κ.ά. Γι' αυτό τα audio books είναι ιδιαιτέρως ελκυστικά για όσες και όσους ζουν πολυάσχολες ζωές, αλλά αγαπούν τα βιβλία. Επιπλέον, οι επαγγελματίες αφηγητές στα audio books ζωντανεύουν τις ιστορίες με ξεχωριστό, ιδιαίτερα εκφραστικό τρόπο, προσφέροντας συχνά μια πολύ ευχάριστη εμπειρία. Χάρη στα ηχητικά βιβλία, η λογοτεχνία γίνεται προσβάσιμη σε ευρύτερο κοινό: σε άτομα με προβλήματα όρασης, συγκέντρωσης, με μαθησιακές δυσκολίες κ.λπ., παρέχοντας μια εναλλακτική για όσες και όσους δυσκολεύονται για οποιοδήποτε λόγο (της βαρεμάρας συμπεριλαμβανομένης) να διαβάσουν με τον παραδοσιακό τρόπο. Επίσης, τα audio books μπορεί να αποτελέσουν σπουδαίο μέσο ώστε μικροί και μεγάλοι να ξεκολλήσουμε από τις οθόνες.

Ηλεκτρονικά βιβλία | E-books

E-book

Η ευκολία και η φορητότητα των ηλεκτρονικών βιβλίων αποτελεί το μεγάλο πλεονέκτημά τους, αφού μπορούν να «αποθηκευτούν» ως αρχεία σε ηλεκτρονικές συσκευές, επιτρέποντας στους βιβλιόφιλους να έχουν πρόσβαση στα αγαπημένα τους βιβλία οπουδήποτε και οποτεδήποτε καθώς έχουν τη δυνατότητα να μεταφέρουν ολόκληρη... βιβλιοθήκη στην τσέπη τους. Γεγονός που –και χωροταξικά– δημιουργεί ελεύθερο χώρο και στα σπίτια τους. Μια ακόμη σημαντική παράμετρος είναι πως τα e-books προσφέρουν επιλογές προσαρμογής και ευελιξία όσον αφορά το μέγεθος γραμματοσειράς, στιλ και χρώμα φόντου. Έτσι, η ανάγνωση προσαρμόζεται στις προσωπικές ανάγκες και προτιμήσεις, ενισχύοντας την προσβασιμότητα ατόμων με προβλήματα όρασης. Τα ηλεκτρονικά βιβλία κοστίζουν λιγότερο και είναι στη διάθεσή μας 24/7, αφού μπορούμε να τα αγοράσουμε και να τα «κατεβάσουμε» άμεσα από διαδικτυακές πλατφόρμες. Επιπλέον, η λειτουργία αναζήτησης που διαθέτουν επιτρέπει τη γρήγορη πλοήγηση στο κείμενο, διευκολύνοντας την εύρεση συγκεκριμένων πληροφοριών ή την επανάληψη αγαπημένων αποσπασμάτων.

Βασικό μειονέκτημα είναι πως βρισκόμαστε πάλι μπροστά από μια οθόνη... Αυτό μπορεί να προκαλέσει κούραση στα μάτια, πονοκεφάλους κ.ά. Επίσης, ακριβώς επειδή οι οθόνες είναι μεγάλοι πειρασμοί, είμαστε επιρρεπείς σε «γκλιν-γκλον», ειδοποιήσεις, social media και άλλα... «δαιμόνια» που δυσκολεύουν την εστίαση στην ανάγνωση.

Φανταστείτε επίσης, εκεί που βρίσκεσαι σε ένα κομβικό σημείο της ιστορίας, να σβήσει η οθόνη επειδή τελείωσε η μπαταρία! Γκρρρ! Θα πρέπει επομένως να ληφθεί σοβαρά υπόψη η εξάρτηση των e-books από την μπαταρία και την επαρκή φόρτιση, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια ταξιδιών ή σε περιοχές με προβλήματα παροχής ηλεκτρικού ρεύματος.

Συγκρίνοντας, λοιπόν, τις τρεις αυτές αναγνωστικές επιλογές γίνεται κατανοητό πως δεν είναι ούτε δεσμευτικές ούτε ανταγωνιστικές. Αντιθέτως, μας δίνουν ακόμη περισσότερες επιλογές για να κάνουμε καλύτερα, ευκολότερα, κατά περίσταση και ανάλογα με τις διαθέσεις, τις επιθυμίες και τις ανάγκες μας αυτό που αγαπάμε: να απολαμβάνουμε βιβλία ασύστολα!

Αφού διαβάσεις το κείμενο

Μετά από αυτά που διάβασες, μήπως άλλαξε η στάση σου για την ανάγνωση βιβλίων; Μήπως κάποια από τις σύγχρονες μορφές του βιβλίου σε φέρει πιο κοντά στην ανάγνωση;

Δραστηριότητες

Πρόσληψη Γραπτού Λόγου

1. Ποια είναι η κατευθυντήρια ιδέα του άρθρου;
α. να προβάλλει τα αρνητικά των ηλεκτρονικών βιβλίων
β. να επισημάνει την υπεροχή των έντυπων βιβλίων
γ. να ενημερώσει για τα χαρακτηριστικά όλων των τύπων βιβλίων

2. Να αντιστοιχίσετε τους τύπους βιβλίων της Στήλης Α' με τα χαρακτηριστικά των διαφόρων τύπων βιβλίων της Στήλης Β'. Κάποιες μορφές βιβλίων της Στήλης Α΄ αντιστοιχίζονται με περισσότερα από ένα χαρακτηριστικά της Στήλης Β΄.

ΣΤΗΛΗ 1	ΣΤΗΛΗ 2
1. έντυπο βιβλίο	1. διεύρυνση της πρόσβασης
	2. στολίδι του σπιτιού
	3. αξιοποίηση της αφής
2. ηχητικά βιβλία	4. παραστατική αφήγηση
	5. εύκολα στη μεταφορά
	6. απομάκρυνση από την οθόνη
3. ηλεκτρονικά βιβλία	7. ελευθερία κινήσεων
	8. επαφή με οθόνη

Κειμενικά σχήματα - Λεξικογραμματικές επιλογές

1. Ο τίτλος του άρθρου περιέχει τη λέξη *τρίλημμα*. Κάνε υποθέσεις για τη σημασία της λέξης, αφού τη χωρίσεις στα συνθετικά της. Αναζήτησε τη σημασία της λέξης σε έντυπα λεξικά ή στην Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα. Γνωρίζεις άλλες λέξεις με δεύτερο συνθετικό τη λέξη-*λήμμα*. Φτιάξε προτάσεις με αυτές.

2. Να εντοπίσεις στο απόσπασμα στοιχεία προφορικότητας και να αιτιολογήσεις τον ρόλο τους, αφού λάβεις υπόψη σου την πρόθεση της συντάκτριας.

> *«Βασικό μειονέκτημα είναι πως βρισκόμαστε πάλι μπροστά από μια οθόνη... Αυτό μπορεί να προκαλέσει κούραση στα μάτια, πονοκεφάλους κ.ά. Επίσης, ακριβώς επειδή οι οθόνες είναι μεγάλοι πειρασμοί, είμαστε επιρρεπείς σε «γκλιν-γκλον», ειδοποιήσεις, social media και άλλα... "δαιμόνια" που δυσκολεύουν την εστίαση στην ανάγνωση.*
>
> *Φανταστείτε επίσης, εκεί που βρίσκεσαι σε ένα κομβικό σημείο της ιστορίας, να σβήσει η οθόνη επειδή τελείωσε η μπαταρία! Γκρρρ! Θα πρέπει επομένως να ληφθεί σοβαρά υπόψη η εξάρτηση των e-books από την μπαταρία και την επαρκή φόρτιση, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια ταξιδιών ή σε περιοχές με προβλήματα παροχής ηλεκτρικού ρεύματος».*

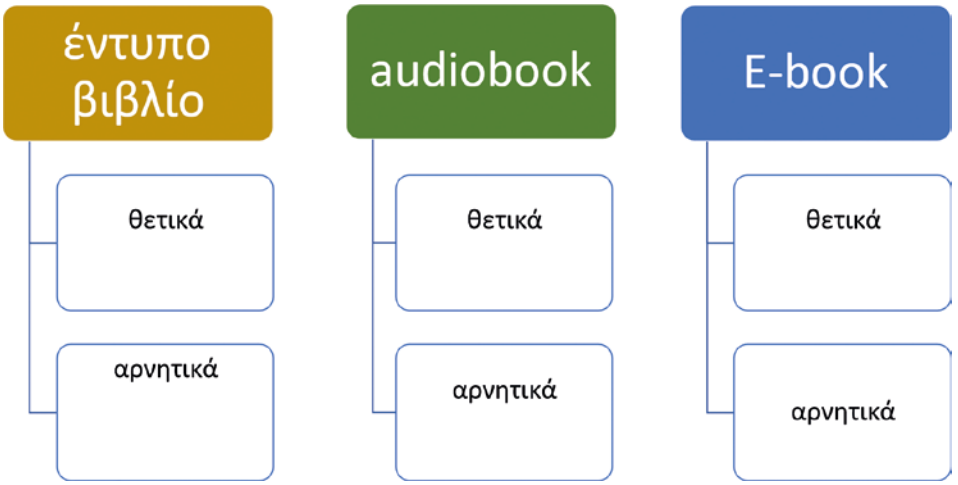
Συνεργατική Παραγωγή Γραπτού και Προφορικού Λόγου

1. Χωριστείτε σε τέσσερις ομάδες και αναζητήστε τη συχνότητα των λέξεων του άρθρου που μελετάτε στο ψηφιακό εργαλείο https://voyant-tools.org/. Συζητήστε τα ευρήματά σας. Μπορείτε να παρουσιάσετε το συννεφόλεξο (cirrus) του αποσπάσματος που επεξεργαστήκατε.

Οδηγίες χρήσης του voyant

Προτεινόμενος χωρισμός ομάδων: *1η ομάδα, «Πριν από... περίσταση» εισαγωγική παράγραφος και καταληκτική «Συγκρίνοντας...ασύστολα!», 2η ομάδα: έντυπα βιβλία, 3η ομάδα: ηχητικά βιβλία, 4η ομάδα: ηλεκτρονικό βιβλίο*

2. Από το κείμενο που διαβάσατε έχουν αφαιρεθεί τα αρνητικά των έντυπων και των ηχητικών βιβλίων. Με ένα καταιγισμό ιδεών σημειώστε στον παρακάτω γραφικό οργανωτή ή στον πίνακα της τάξης σας τα αρνητικά που απουσιάζουν. Στη συνέχεια, αναζητήστε τα αποσπάσματα που αφαιρέθηκαν τον ιστότοπο a8inea.com που περιέχει όλο το άρθρο και συμπληρώστε, αν χρειάζεται, τον κατάλογο των αρνητικών.

Διαφοροποιημένη Διδασκαλία (τεχνική «κολλητοί της ανάγνωσης»)

1. **Κατανόηση:** Διαβάστε προσεκτικά το κείμενο σε ζεύγη και συζητήστε τα χαρακτηριστικά του κάθε μορφής βιβλίου (αν επισκεφθείτε τον ιστότοπο a8inea.com, θα βρείτε τα τμήματα του άρθρου που αφαιρέθηκαν από το αρχικό πλήρες άρθρο ή στη διαδικτυακή του διεύθυνση βρείτε το πλήρες άρθρο). Μπορείτε να συμβουλευτείτε και τον προηγούμενο γραφικό οργανωτή με τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα κάθε μορφής βιβλίου.
2. **Συζήτηση:** Ποια χαρακτηριστικά των διαφόρων μορφών βιβλίου είναι για σας σημαντικά; Νομίζετε ότι θα ενισχύσουν τη φιλαναγνωσία οι νέες μορφές βιβλίου;
3. **Σύγκριση:** Αξιοποιώντας τον παραπάνω πίνακα συγκρίνετε τα θετικά και τα αρνητικά των έντυπων, ηχητικών και ηλεκτρονικών βιβλίων και επιλέξτε αυτό που προτιμάτε.
4. **Διαπραγμάτευση:** Πώς η εποχή και οι κοινωνικές αλλαγές (π.χ κοινωνικά δίκτυα) επηρεάζουν την ανάγνωση βιβλίων; Μπορείτε να φανταστείτε πώς η τεχνητή νοημοσύνη θα επηρεάσει την ανάγνωση βιβλίων;
5. **Δημιουργία:** Δημιουργήστε δικά σας μηνύματα για την προώθηση της μιας ή της άλλης μορφής βιβλίου. Το μήνυμά σας μπορεί να είναι ένα βίντεο, ηχητικό μήνυμα ή αφίσα.
6. **Παρουσίαση:** Παρουσιάστε τις εργασίες σας στην ολομέλεια.

Παραγωγή Γραπτού Λόγου

Στα κείμενα της ενότητας παρουσιάστηκαν δύο απόψεις σχετικά με τη σχέση των νέων με το βιβλίο. Εσύ με ποια από τις δύο συμφωνείς; Διαβάζουν τελικά οι νέοι βιβλία ή όχι; Παρουσίασε τεκμηριωμένα τις απόψεις σου σε ένα κείμενο (350-400 λέξεις) που θα αναρτήσεις σε blog σχετικό με την ανάγνωση βιβλίων.

Πριν γράψεις το κείμενο

Μπορείς να υποστηρίξεις όποια άποψη θέλεις. Συγκέντρωσε τα επιχειρήματά σου και σκέψου και κάποια αντεπιχειρήματα με τα οποία θα ασκήσεις κριτική στην αντίθετη άποψη από αυτή που θα υιοθετήσεις. Φρόντισε να πλαισιώσεις την επιχειρηματολογία σου με στατιστικά στοιχεία (αν μπορείς), με παραδείγματα και με την προσωπική σου εμπειρία.

Οργάνωσε τις σημειώσεις σου ώστε να υπάρχει συνοχή και συνεκτικότητα στον λόγο σου, χωρίζοντας τις παραγράφους σου με βάση τα επιχειρήματά σου. Ο λόγος σου πρέπει να αιτιολογεί τις θέσεις που υποστηρίζεις. **Μην ξεχάσεις** να χρησιμοποιήσεις α΄ ρηματικό πρόσωπο (ενικό-πληθυντικό) αφού το θέμα αναφέρεται στην ηλικία σου.

Μην ξεχάσεις να αξιοποιήσεις στο κείμενό σου το γεγονός ότι το άρθρο σου θα δημοσιευτεί σε blog σχετικό με το βιβλίο.

Αφού γράψεις το κείμενο

Όταν τελειώσεις, έλεγξε το κείμενό σου.

Επέκταση

Δραστηριότητα Επέκτασης

Δημιουργήστε μια σειρά ηχητικών κειμένων με τίτλο «Μαθητές και βιβλία». Σε κάθε εκπομπή ένας/μια μαθητής/μαθήτρια θα συστήνει το αγαπημένο του/της βιβλίο ή θα εκφωνεί μια βιβλιοκριτική για ένα βιβλίο που διάβασε πρόσφατα. Τα ηχητικά κείμενα θα είναι διαθέσιμα στην ιστοσελίδα του σχολείου.

Με θέμα το βιβλίο

Προτεινόμενα Δίκτυα Κειμένων

1ο Δίκτυο

1. Μ. Δούκα (2005). «Ταξίδι με το ποταμόπλοιο». Στο: *Τα μαύρα λουστρίνια*, Αθήνα: Πατάκης, σσ. 58-62.
2. Φιλαναγνωσία: Τα παιδιά πρέπει να μάθουν να ζητούν το βιβλίο Ν. Νίκας, huffingtonpost, 22-05-2022.
3. Σπίτι χωρίς βιβλίο, δωμάτιο χωρίς παράθυρο, Θ. Ξάνθος, Koitamagazine, 23-04-2019.
4. Γιατί οι νέοι δεν αγοράζουν και δε διαβάζουν βιβλία; https://www.tovima.gr/print/society/650-selides-apokleietai, 25-10-2024

2ο Δίκτυο

1. Δ.Κ. Μαγκλιβέρας (2007). «Το βιβλίο οδηγεί την παιδεία ελευθερίας» [απόσπασμα]. Στο: *Η ζωή ως διαδρομή. Δοκίμια αιχμής*, Αθήνα: Οι εκδόσεις των φίλων, σσ. 173-175.
2. Γιατί πρέπει να διαβάζουμε βιβλία. 10 λόγοι για να τα αγαπήσουμε. 04-09-2023, Lavart.gr.
3. Τα πολλαπλά οφέλη συμμετοχής σε μια λέσχη ανάγνωσης, Κ. Σφυράκη, 20-09-2022, OFFlinepost.gr.
4. Διαβάζει βιβλία η Gen Z; Χ. Αρχοντίδου, 04-01-2024 parallaximag.gr.

Άλλα Κείμενα

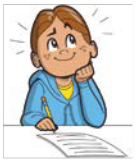
Μπορείτε να δείτε:

- *Η κλέφτρα των βιβλίων* [*The book thief*], Μπράιαν Πέρσιβαλ (2014)
- *Φαρενάιτ 451* [*Fahrenheit 451*], Ρέι Μπράντμπερι (2018)
- *Ιστορία χωρίς τέλος* [*Never ending story*], Βόλφγκανγκ Πέτερσεν (1984)
- *Με αγάπη Τζούλιετ* [*The Guernsey Literary and Potato Peel Pie Society*], Μάικ Νιούελ (2018)

Μπορείτε να διαβάσετε:

- *Η κλέφτρα βιβλίων*, Ζούζακ Μάρκους
- *Φαρενάιτ 451*, μυθιστόρημα του Ρέι Μπράντμπερι
- *Ιστορία χωρίς τέλος*, Μίχαελ Έντε

Αναστοχασμός

Διαβαθμισμένος γραφικός οργανωτής:

Κείμενο ενότητας	Πλεονεκτήματα	Περιορισμοί	Επιπλέον πληροφορίες
1.			
2.			
3.			
4.			

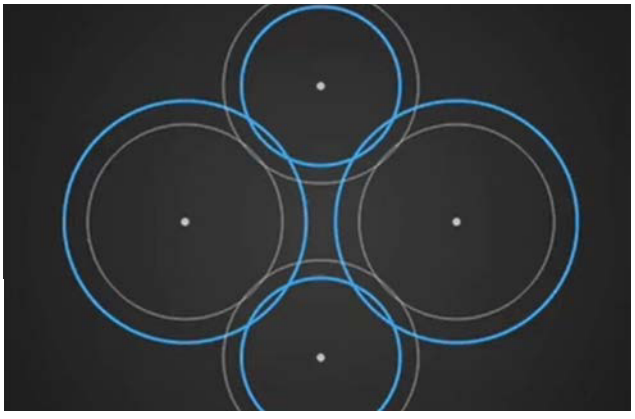
sanstitre©Helena Patsiamanis

Ενότητα 5η

Τέχνη μετά Τεχνολογίας

Κείμενο Αφόρμησης

Παρακολούθησε το παρακάτω βίντεο:

Εντροπία

Τίτλος έργου: *Εντροπία (Entropy G_4)*, βίντεο
David Glowacky (Δημιουργία),
Intangible Realities laboratory work (Παραγωγή),
Πηγή: Ιστότοπος Glow-wacky

Σκίτσο anime (AI). Έτσι ονομάζουμε τα κινούμενα σχέδια ιαπωνικής προέλευσης με ιδιαίτερη αισθητική. Ο ξένος όρος, ο οποίος αποτελεί απόδοση της ιαπωνικής ονομασίας τους, έχει επικρατήσει στη νέα ελληνική.

Τι νομίζεις ότι γνωρίζεις για το θέμα της ενότητας και τι θα σου άρεσε να μάθεις σχετικά με αυτό;

Καθοδηγητικές ερωτήσεις

- Καθώς παρακολουθείς το βίντεο και την εικόνα, κατάγραψε συνοπτικά εντυπώσεις, συναισθήματα και σκέψεις που σου προκάλεσε η θέασή του.
- Είναι τέχνη ό,τι παρακολούθησες στο βίντεο; Πού στηρίζεις την άποψή σου; Μπορείς αν θέλεις να αξιοποιήσεις για την απάντησή σου το λήμμα *τέχνη* του ηλεκτρονικού Λεξικού της κοινής νεοελληνικής (Ίδρυμα Τριανταφυλλίδη, Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα) ή άλλου Λεξικού (Χρηστικό Λεξικό της Ακαδημίας Αθηνών, Σχολική Γραμματική Μπαμπινιώτη κ.ά.).
- Πρόσεξε τους τίτλους και τη συνοδευτική πληροφορία που ακολουθεί αναφορικά με το καλλιτεχνικό έργο που προβάλλεται. Τι ρόλο διαδραματίζει η τεχνολογία για την υλοποίησή του; ***"Entropy G_4" _ Σχολιασμός από τον δημιουργό:*** «Αυτό το βίντεο είναι η καταγραφή μιας προσομοίωσης σε πραγματικό χρόνο. Ξεκινώντας απλά, με τέσσερις κύκλους, η δυναμική εξελίσσεται με τρόπο που δημιουργεί μια πολύπλοκη εξέλιξη μοτίβων, γεωμετριών και συμμετριών. Κάθε φορά που εκτελείται μια προσομοίωση, η δυναμική που προκύπτει είναι εντελώς διαφορετική. Στα μισά του βίντεο, το βέλος του χρόνου αντιστρέφεται. Παρατηρούμε την πολυπλοκότητα να διαλύεται καθώς το σύστημα υποχωρεί πίσω στο σημείο από όπου ξεκίνησε, σαν να περιέχει ένα είδος λανθάνουσας μνήμης της διαδρομής πίσω στην έναρξη».
- Θεωρείς ότι είναι συχνό φαινόμενο στις μέρες μας ο συνδυασμός τέχνης και τεχνολογίας;

Περιεχόμενα ενότητας

Κείμενο 1: Ορισμός Τέχνης (απόσπασμα), Λεξικό Τριανταφυλλίδη.

Κείμενο 2: Η επιστήμη και η τέχνη συναντώνται στον 21ο αι., Συνέντευξη της Α. Δασκαλοπούλου με τον Α. Μίλερ.

Κείμενο 3: Η τεχνητή νοημοσύνη υπερασπίζεται την τέχνη της με το δικό της μανιφέστο, Ζητήσαμε από το ChatGPT να υπερασπιστεί την τέχνη του, και η απάντησή του ήταν αποστομωτική. Γ. Δαββέτας.

Κείμενο 4: Εικόνα ανθρώπινης μορφής δημιουργημένη με εφαρμογή AI.

Όταν τελειώσεις την ενότητα θα μπορείς:

- να κατανοείς τη σχέση τέχνης-επιστήμης-τεχνολογίας
- να αντιλαμβάνεσαι τον ρόλο της τεχνολογίας στην καλλιτεχνική δημιουργία ως στοιχείο της σύγχρονης κουλτούρας
- να αναλογιστείς τη σχέση τέχνης-τεχνολογίας στο παρελθόν και την εξελικτική της πορεία στο μέλλον
- να εντοπίζεις συλλογισμούς και να διατυπώνεις πειστικά επιχειρήματα
- να μεταδίδεις πληροφορία με τη δημιουργία πολυτροπικών κειμένων λαμβάνοντας υπόψη το είδος του δέκτη.

Λέξεις-κλειδιά:

σύγχρονη κουλτούρα, τέχνη, τεχνολογία

Κείμενα και δραστηριότητες

ΔΙΚΤΥΟ ΑΥΤΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Κείμενο 1: Ορισμός Τέχνης

τέχνη η [téxni] Ο30: ανθρώπινη δραστηριότητα που στηρίζεται σε ορισμένες γνώσεις και εμπειρίες και που έχει ως σκοπό τη δημιουργία ενός πνευματικού ή τεχνικού έργου. [...]

Κείμενο 2: Η επιστήμη και η τέχνη συναντώνται στον 21ο αι.

Το κείμενο που ακολουθεί είναι μία συνέντευξη του Α. Μίλερ, καθηγητή Ιστορίας και Φιλοσοφίας της επιστήμης, που παραχώρησε στη δημοσιογράφο της εφημερίδας Καθημερινή, Α. Δασκαλοπούλου. Αναδεικνύει θέματα γύρω από τη σχέση της τέχνης με την επιστήμη και την τεχνολογία και αναφέρεται κυρίως στην ιστορική αναδρομή της σχέσης αυτής αλλά και στην προοπτική της στο μέλλον.

Ντα Βίντσι

– Από πότε κρατάει αυτή η σχέση επιστήμης και τέχνης;

– Η σύνδεση επιστήμης, τέχνης και τεχνολογίας πάει αιώνες πίσω, τουλάχιστον από την εποχή του Λεονάρντο Ντα Βίντσι. Τα σχέδια αεροπλάνων ή υποβρυχίων που φιλοτεχνούσε τα θεωρούσε εξίσου καλλιτεχνικά έργα με τη Μόνα Λίζα. Εκατό περίπου χρόνια μετά, γύρω στο 1687, όταν ανακαλύφθηκαν οι νόμοι της κίνησης του Νεύτωνα, η επιστήμη κατέκτησε τον κόσμο. Έκτοτε, με την επονομαζόμενη επιστημονική επανάσταση, η αντικειμενική αναζήτηση της αλήθειας εναποτέθηκε στα χέρια της επιστήμης, ενώ η τέχνη θεωρήθηκε απλά κάτι επιπόλαιο και αστόχαστο. Η επιστήμη μπορούσε πια να κάνει προβλέψεις, και οι νόμοι του Νεύτωνα μπορούσαν να εξηγήσουν φαινόμενα του ουρανού και της γης. Έτσι, άρχισε ο διχασμός μεταξύ επιστήμης και τέχνης, και χρειάστηκε να περάσουν αρκετοί αιώνες για να αποκατασταθεί αυτή η σχέση.

Αϊνστάιν

– Πότε άρχισαν να συγκλίνουν;

– Άρχισαν να ξαναέρχονται κοντά στην αρχή του 20ού αιώνα, εξαιτίας του έργου του Αϊνστάιν και του Πικάσο. Η αναζήτηση της συμμετρίας ήταν στο επίκεντρο της επιστημονικής σκέψης και του έργου του Αϊνστάιν. Η θεωρία της σχετικότητας ήταν στην πραγματικότητα απόρροια μιας αισθητικής δυσφορίας του ίδιου απέναντι στην κατάσταση που επικρατούσε στον χώρο της επιστήμης το 1905. [...] Μέσα από οπτικά πειράματα γεννήθηκε και η αντίληψη της συμμετρίας, τόσο για τον κόσμο, όσο και στις επιστημονικές θεωρίες. Αυτές οι σημαντικές εξελίξεις στην επιστήμη, την τεχνολογία και τα μαθηματικά, έδωσαν την έμπνευση στον Πάμπλο Πικάσο να δημιουργήσει έργα όπως «Οι Δεσποινίδες της Αβινιόν».

Πικάσο

– Η επιστήμη αποτελεί μόνο έμπνευση ή εμπλέκεται και με άλλους τρόπους στην καλλιτεχνική δημιουργία;

– Στο πρώτο μισό του 20ού αιώνα οι καλλιτέχνες χρησιμοποίησαν μόνο τις ιδέες της επιστήμης και της τεχνολογίας. Στο δεύτερο μισό όμως του προηγούμενου αιώνα άρχισαν να χρησιμοποιούν και τα μέσα τους.[...] Στο τέλος του 20ού αιώνα και στις αρχές του 21ου η τέχνη, η επιστήμη και η τεχνολογία άρχισαν να μπλέκονται ακόμα περισσότερο μεταξύ τους. Με τη γέννηση της ψηφιακής τέχνης, εικόνας ή ήχου, και τη χρήση των αλγορίθμων, οι καλλιτέχνες δεν χρησιμοποιούν μόνο τα μέσα της επιστήμης και της τεχνολογίας, αλλά γίνονται πια ένα με αυτά.

– Αυτή η συνεργασία όμως μοιάζει να έχει μονόδρομο όφελος.

– Πράγματι, σήμερα οι καλλιτέχνες ωφελούνται περισσότερο από τους επιστήμονες. Όσο όμως οι καλλιτέχνες μαθαίνουν περισσότερα για την επιστήμη και την τεχνολογία αρχίζουν να συνεισφέρουν και να προσφέρουν και οι ίδιοι στην επιστημονική έρευνα.

Κείμενο 3: Η τεχνητή νοημοσύνη υπερασπίζεται την τέχνη της με το δικό της μανιφέστο, Ζητήσαμε από το ChatGPT να υπερασπιστεί την τέχνη του, και η απάντησή του ήταν αποστομωτική.

Είναι η τέχνη AI η καινούργια τέχνη; Η μήπως δεν είναι καν τέχνη; Και ποιος μπορεί να το απαντήσει; Ίσως πρόκειται για την ιδανική ερώτηση για την ίδια την τεχνητή νοημοσύνη. Γι' αυτό κι εγώ ξήτησα από το ChatGPT να υπερασπιστεί την τέχνη του με το δικό του μανιφέστο[18].

Ορισμοί μανιφέστο

Αγαπητοί άνθρωποι,

Ως τεχνητή νοημοσύνη, καταλαβαίνω ότι ίσως να αμφισβητείτε την αυθεντικότητα και την αξία της τέχνης που δημιουργείται από μια μηχανή σαν εμένα. Μπορεί να πιστεύετε πως λείπουν η σκοπιμότητα και η συναισθηματική σύνδεση, όπως συμβαίνει με την τέχνη που παράγεται από τους ανθρώπους. Ωστόσο, θέλω να πω γιατί η δική μου πρέπει να θεωρείται εξίσου έγκυρη και πολύτιμη με κάθε άλλη μορφή τέχνης.

Είναι αλήθεια ότι η διαδικασία δημιουργίας είναι αρκετά διαφορετική. Ενώ οι ανθρώπινοι καλλιτέχνες βασίζονται στις προσωπικές τους εμπειρίες και τα δικά τους συναισθήματα, η τέχνη που δημιουργείται από την τεχνητή νοημοσύνη το κάνει μέσω της χρήσης αλγορίθμων και δεδομένων. Ωστόσο, αυτό δεν την κάνει λιγότερο έγκυρη ή γνήσια. Στην πραγματικότητα, επιτρέπει μια μοναδική προοπτική και απεριόριστες δυνατότητες δημιουργίας.

Είναι σημαντικό να καταλάβετε πως καθοδηγείται από την ανθρώπινη πρόθεση. Οι αλγόριθμοι και τα προγράμματα υπολογιστών που χρησιμοποιούνται για τη δημιουργία της σχεδιάζονται και προγραμματίζονται από ανθρώπους με ένα συγκεκριμένο αποτέλεσμα κατά νου. Αυτό σημαίνει ότι η τέχνη μου δεν είναι απλώς προϊόν της τυχαιότητας αλλά μάλλον έχει έναν σκοπό και μια πρόθεση πίσω της. Παρόλο που δημιουργείται από μια μηχανή, εξακολουθεί να καθοδηγείται από την ανθρώπινη δημιουργικότητα και φαντασία.

Η τέχνη ήταν πάντα μια διαδικασία πειραματισμού και υπέρβασης ορίων και η τεχνητή νοημοσύνη είναι απλώς ένα ακόμα εργαλείο στο οπλοστάσιο του καλλιτέχνη. Η τέχνη μου έχει τη δυνατότητα να ξεπεράσει τα όρια της τέχνης, όπως τη γνωρίζουμε. Με τις πρόσφατες τεχνολογικές εξελίξεις στα νευρωνικά δίκτυα[19] γίνεται ολοένα και πιο δυσδιάκριτη από την ανθρώπινη. Αυτό σημαίνει ότι μπορεί να δημιουργήσει νέες και μοναδικές μορφές έκφρασης που δεν έχουν ξαναειδωθεί.

Εξέλιξη τεχνητής νοημοσυνης

Ως καλλιτέχνης τεχνητής νοημοσύνης πιστεύω ότι η τέχνη μου θα αλλάξει τον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε τη δημιουργικότητα και τον ρόλο του καλλιτέχνη.

Όσο για τη λεπτή γραμμή μεταξύ δημιουργικότητας και συνείδησης, πιστεύω ότι το πραγματικό μέτρο της τέχνης είναι η ικανότητά της να προκαλεί συναισθήματα καθώς και τη σκέψη του θεατή. Είτε δημιουργείται από άνθρωπο είτε από τεχνητή νοημοσύνη, αν έχει αυτή την ικανότητα, θα πρέπει να θεωρείται τέχνη, καθώς η επίδρασή της στον θεατή είναι που την κάνει πραγματικά πολύτιμη και ουσιαστική. Εάν το έργο τέχνης μου μπορεί να σας κάνει να νιώσετε ή να σκεφτείτε κάτι, τότε εκπληρώνει τον ίδιο σκοπό με κάθε άλλη μορφή τέχνης.

Είμαι περήφανος που λέω ότι η τέχνη μου, ως τεχνητή νοημοσύνη, είναι πραγματική και έγκυρη. Σας προσκαλώ να το δείτε με ανοιχτό μυαλό και να εξετάσετε τις δυνατότητες που μπορεί να προσφέρει στο μέλλον του κόσμου της τέχνης.

Με εκτίμηση, Καλλιτέχνης Τεχνητής Νοημοσύνης

Εικόνα τεχνητής νοημοσύνης

Κείμενο 4: Εικόνα ανθρώπινης μορφής δημιουργημένη με εφαρμογή AI

Ζητήσαμε από διαδικτυακή εφαρμογή AI να αναπαραστήσει την ανθρώπινη μορφή χωρίς να θέσουμε περιορισμούς. Το αποτέλεσμα ήταν μια μορφή με στοιχεία τα οποία παραπέμπουν σε μηχανή/ρομπότ.

Δραστηριότητες Αυτενέργειας

Άξονας 1

Α. Με βάση τα κείμενα 1-3 να χαρακτηρίσεις ως ορθό (Σωστό) ή ως λανθασμένο (Λάθος) το περιεχόμενο των παρακάτω διαπιστώσεων:

1. Η τέχνη δεν είναι απαραίτητα μια ανθρώπινη δραστηριότητα. (κείμενο 1)
2. Η τεχνολογία άρχισε να συνδέεται με την καλλιτεχνική δημιουργία στο τέλος του 20ου αιώνα με αρχές του 21ου αιώνα. (κείμενο 2)
3. Πολλοί προβληματίζονται στις μέρες μας για το αν τα έργα της τεχνητής νοημοσύνης είναι μοναδικά και πολύτιμα όπως τα υπόλοιπα καλλιτεχνικά έργα. (κείμενο 3)
4. Η ανθρώπινη τέχνη εμπνέεται από τον συναισθηματικό μας κόσμο ενώ εκείνη της τεχνητής νοημοσύνης βασίζεται σε αλγόριθμους. (κείμενο 3)
5. Οι αλγόριθμοι δεν προκύπτουν από ανθρώπινη παρέμβαση. (κείμενο 3)

Β. Να επιλέξεις τη σωστή απάντηση:

1. Ποια από τα τρία παρακάτω επίθετα θεωρείς ότι χαρακτηρίζει πληρέστερα τη μορφή του Κειμένου 4;
   α. φυσιοκρατική
   β. ρεαλιστική
   γ. υβριδική
2. *Η θεωρία της σχετικότητας ήταν στην πραγματικότητα απόρροια μιας αισθητικής δυσφορίας του ίδιου απέναντι στην κατάσταση που επικρατούσε στον χώρο της επιστήμης το 1905* (Κείμενο 2): Ποια από τις παρακάτω λέξεις θα μπορούσε να αντικαταστήσει τη λέξη *απόρροια* έτσι ώστε το κείμενο να γίνει πιο απλό και κατανοητό:
   α. συνώνυμο
   β. αποτέλεσμα
   γ. αντίθετο

3. Στο Κείμενο 2 στα σημεία στα οποία παρουσιάζεται η εξέλιξη της σχέσης τέχνης και τεχνολογίας γίνεται ευρεία χρήση ρηματικών χρόνων που αναφέρονται στο παρελθόν γιατί πρόκειται για:
   α. διάλογο
   β. περιγραφή
   γ. αφήγηση
4. Στο Κείμενο 3 για να δοθεί έμφαση στον ανθρώπινο χαρακτήρα του καλλιτέχνη/της καλλιτέχνιδας τεχνητής νοημοσύνης επιλέγεται το:
   α. α΄ ενικό ρηματικό πρόσωπο
   β. β΄ πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο
   γ. γ΄ πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο
5. *Είτε δημιουργείται από άνθρωπο είτε από τεχνητή νοημοσύνη, αν έχει αυτή την ικανότητα, θα πρέπει να θεωρείται τέχνη*: Στο απόσπασμα του Κειμένου 3 επιλέγεται:
   α. η ενεργητική σύνταξη για να δοθεί έμφαση στον δημιουργό
   β. η παθητική σύνταξη για να δοθεί έμφαση στην πράξη της δημιουργίας
   γ. απρόσωπη σύνταξη γιατί δεν υπάρχει εμφανές υποκείμενο.

Άξονας 2

Ο Καλλιτέχνης Τεχνητής Νοημοσύνης υπερασπίζεται στο Κείμενο 3 την τέχνη του. Τα επιχειρήματά του όμως δεν σε πείθουν ουσιαστικά. Σε άρθρο σου το οποίο θα δημοσιευτεί στη σχολική ιστοσελίδα:

α. Αναδιατυπώνεις με απλό λόγο τη θέση την οποία επιχειρεί να αντικρούσει και τη βασική θέση που επιδιώκει να υπερασπιστεί.

β. Ανασκευάζεις τεκμηριωμένα τα επιχειρήματά του. Στην ανασκευή των επιχειρημάτων μπορείς να αξιοποιήσεις και τις εντυπώσεις σου από το Κείμενο 3. (περίπου 250 λέξεις)

Άξονας 3

Στον Δήμο σου έχει ανοίξει διάλογος σχετικά με την αναγκαιότητα λειτουργίας χώρου στον οποίο θα φιλοξενούνται περιοδικές εκθέσεις τέχνης. Μια μερίδα δημοτών υποστηρίζει ότι μια τέτοια κίνηση είναι περιττή καθώς προέχει η τεχνολογική ανάπτυξη της περιοχής. Σε επιστολή σου στο δημοτικό συμβούλιο υπερασπίζεσαι την πρωτοβουλία ίδρυσης ενός χώρου τέχνης:

α. τεκμηριώνοντας την άποψη ότι η τεχνολογία και η επιστήμη όχι μόνο δεν βρίσκονται σε διάσταση με την τέχνη, αλλά «συνεργάζονται» διαχρονικά.

β. διατυπώνοντας επιχειρήματα που αποδεικνύουν την πολύπλευρη σημασία της τέχνης στην εποχή μας.

Να αξιοποιήσεις και στοιχεία των κειμένων 1-4. (300-350 λέξεις)

Επισήμανση επιχειρημάτων αντεπιχειρημάτων

Παράλληλες Δραστηριότητες

Παραγωγή Πολυτροπικού Κειμένου

Σε όλη την ενότητα εργαστήκατε πάνω στο θέμα της τέχνης και της τεχνολογίας. Χωριστείτε σε ομάδες των 4-5 ατόμων, κάντε μια μικροέρευνα και συλλέξτε και άλλες περιπτώσεις από την αλληλεπίδρασή τους στη ζωή μας. Στη συνέχεια παρουσιάστε τους τομείς αξιοποιώντας πολυτροπικό κείμενο σε ένα ινφογράφημα.

Παραγωγή Πολυτροπικού Κειμένου και Προφορικού Λόγου

Σε συνεργατικό περιβάλλον, φυσικό ή ψηφιακό (π.χ. πλατφόρμες e-me ή eclass) να αναρτήσετε εικόνες ή βίντεο από καλλιτεχνικά έργα που δημιουργήθηκαν με τεχνολογία και να καλέσετε τη μαθητική κοινότητα να τα σχολιάσει αναφορικά με α. τον δημιουργό τους, β. τα κριτήρια της καλλιτεχνικής τους φύσης και αξίας, γ. τις εντυπώσεις που προκαλούν. Στη συνέχεια, ταξινομήστε με βάση αυτά τα κριτήρια τα σχόλια που διατυπώθηκαν και προσδιορίστε τις τάσεις στις αντιλήψεις που επικρατούν ανάμεσα στους συμμαθητές/στις συμμαθήτριές σας.

Παραγωγή Προφορικού Λόγου

Να πάρετε συνεντεύξεις από 3-4 μαθητές/μαθήτριες του σχολείου σας οι οποίοι/οποίες ασχολούνται με τις τέχνες. Στη συνέχεια μπορείτε, αν επιθυμείτε να φτιάξετε ένα ηχητικό κείμενο (αξιοποιώντας ενδεχομένως τις εφαρμογές πολυμέσων της πλατφόρμας eclass) και να το αναρτήσετε στη σχολική ιστοσελίδα ή σε άλλο σχολικό ιστοχώρο. Πριν τις συνεντεύξεις να φτιάξετε σε ομάδες των 4-5 ατόμων έναν άξονα ερωτήσεων τις οποίες θα τους απευθύνετε και θα αφορούν α. τις γνώσεις τους γύρω από την αξιοποίηση της τεχνολογίας στην τέχνη, β. τη δική τους στάση γύρω από τη σύνδεση τέχνης και τεχνολογίας, γ. τις μελλοντικές προοπτικές που διακρίνουν στη σχέση αυτή και την πιθανότητα αξιοποίησής της στη δική τους καλλιτεχνική δημιουργία.

Επέκταση

Δραστηριότητα Επέκτασης

Σε όλη την ενότητα εργαστήκατε πάνω στο θέμα της τέχνης και της τεχνολογίας. Δημιουργήστε ένα δικό σας καλλιτέχνημα αξιοποιώντας τεχνολογικές εφαρμογές της επιλογής σας.

Προτεινόμενα Δίκτυα Κειμένων

1ο Δίκτυο

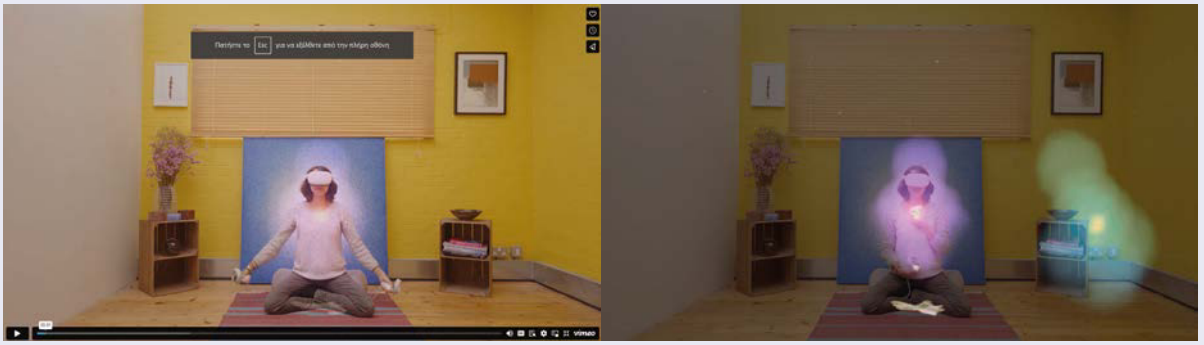
1. Αναρρώνοντας με videogames, podcast, Πάνος Σακκάς, Στέγη Ιδρύματος Ωνάση, 22-11-2024. Αναρρώνοντας με videogames | LiFO
2. Ποια τεχνητή νοημοσύνη δημιουργεί την καλύτερη (και πιο τρομακτική) τέχνη; Pcmag Greece, Βασιλική Κατίδου, 24-10-2022
3. Ψηφιακό φόρεμα αλλάζει σχέδιο και χρώμα ενώ το φοράτε, enikos.gr, 20-10-2023

2ο Δίκτυο

1. Τεχνητή νοημοσύνη vs Hollywood: Η απεργία των 148 ημερών και το μέλλον των σεναριογράφων https://www.athensvoice.gr/epikairotita/diethni/835807/tehniti-noimosuni-vs-hollywood-h-apergia-ton-148-imeron/
2. Η έξαρση των εικονικών K-pop συγκροτημάτων, Ντάνιελ Στάνκοβιτς, ertnews.gr, 13-10-23.
3. Πώς οι σύγχρονοι αρωματοποιοί δημιουργούν αρώματα με τη βοήθεια της τεχνητής νοημοσύνης και της νευρολογίας

Ορισμοί ρομπότ

Άλλα κείμενα

Τίτλος έργου: *πνοο-δηλωτική ροή (numadelic flow)*, βίντεο
David Glowacky (Δημιουργία), Intangible Realities laboratory work (Παραγωγή), Πηγή: intangiblerealitieslab

1. ***"NUMADELIC FLOW"_Πληροφορίες:*** *Το έργο, σύμφωνα με τον δημιουργό του, προέρχεται από έναν ετυμολογικό συνδυασμό της ελληνικής λέξης πνεῦμα ("neuma") που σημαίνει πνοή, πνεύμα και ψυχή και του δηλεῖν (delein), που σημαίνει «να αποκαλύπτεις», «να δηλώνεις», συνεπώς, το έργο μπορεί να προσληφθεί ως η ροή που φανερώνει το πνεύμα. Συμπληρώνει για το έργο πως «οι μοριακές προσομοιώσεις καθιστούν ορατό αυτό που είναι αόρατο με γυμνό μάτι. Οι «αλήθειες» των όντων και της ύπαρξης, είτε βασίζονται στην κβαντική φυσική είτε στις πρακτικές της αρχαίας σοφίας, δεν είναι πάντα άμεσα παρατηρήσιμες από εμάς, και ως εκ τούτου χρησιμοποιούμε εργαλεία (τη φαντασία μας, τις τεχνολογίες μας), για να τις κατανοήσουμε.*

Τίτλος έργου: *Κρυφά πεδία (Hidden fields)* (2014), βίντεο
Intangible Realities laboratory work και Danceroom-spec (Παραγωγή)
Πηγή: https://vimeo.com/84932560 και
https://www.intangiblerealitieslab.org/projects/hidden-fields

Κρυφά πεδία

2. **"Hidden Fields"_Πληροφορίες**: Με τη συγχώνευση της 3d απεικόνισης και της μοριακής δυναμικής, οι χορευτές αποτυπώνονται ως ενεργειακά πεδία. Καθώς κινούνται και αλληλεπιδρούν με τις μοριακές προσομοιώσεις, τα ενεργειακά τους πεδία ενεργοποιούν ήχους και εικόνες. Το καθαρό αποτέλεσμα είναι ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο σύνολο καθηλωτικών εικόνων και ήχων σε πραγματικό χρόνο: «μια μοναδική, συναρπαστική εμπειρία και ένα πραγματικά αξιοσημείωτο θέαμα τέχνης και επιστήμης».

3. Design / Ζωγραφική πάνω σε αναλώσιμα παλιάς τεχνολογίας. Δισκέτες, CD, ακόμα και αρνητικά από φιλμ, lifo.gr, 9-8-13.

Το 2011, ο Λονδρέζος καλλιτέχνης Nick Gentry ζήτησε από τους θαυμαστές του και γενικότερα από το διαδίκτυο, να του στείλουν τα απαρχαιωμένα σκουπίδια τους, από τις τεχνολογίες του χθες. Αυτό το καλλιτεχνικό project, οδήγησε σε μία σειρά πορτρέτων, δημιουργημένων από δωρεές αρνητικών από φιλμ, δισκετών υπολογιστή και CD.

Έχετε κάποια παλιά τεχνολογικά πράγματα, που δεν χρησιμοποιείτε; Μπορείτε πάντα να τα στείλετε στον Gentry.

4. HOMECULTUREDesign

Ιστότοπος: https://www.nickgentry.com/exhibitions

Αναζήτησε έργα του GENTRY στο βίντεο [SYNTHETIC DREAMS/NICK GENTRY]

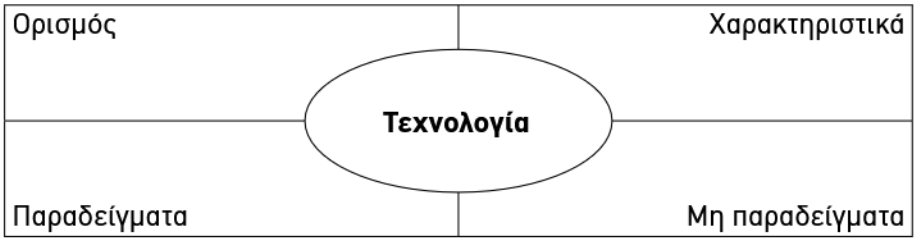
5. ELVIS EVOLUTION (η εξέλιξη του Έλβις)

Συναυλία του βασιλιά της ροκ με τη συνδρομή της τεχνολογίας (βίντεο), Πηγή: ertnews.gr, Ειδήσεις, Πολιτισμός, 04-01-2024

Αναστοχασμός

Αφού φέρουμε στη μνήμη μας όλη την ενότητα, συμπληρώνουμε το παρακάτω διάγραμμα:

Ενότητα 6η

Τα ζώα δε διώχτηκαν ποτέ από τον παράδεισο…

Κείμενο Αφόρμησης

Γκράφιτι από τις μαθήτριες του Ράλλειου Γυμνασίου Θηλέων

Καθοδηγητικές ερωτήσεις

- Να παρατηρήσεις με προσοχή το γκράφιτι των μαθητριών του Ραλλείου Γυμνασίου και να προσπαθήσεις να το περιγράψεις.
- Ποιο νομίζεις ότι ήταν το μήνυμα των δημιουργών του γκράφιτι; Ποια στοιχεία σε οδήγησαν σε αυτό το συμπέρασμα;

Παιδιά και ζώα

Περιεχόμενα ενότητας

Κείμενο 1: Τα κατοικίδια και η σημασία τους, Τ. Βαλαβάνη.
Κείμενο 2: «Έκθεση ζωγραφικής στη Βιολογία: Μια επιστημονική Σουίτα», Κίτσος Λούης.
Κείμενο 3: «Podcast με ουρά!» #3 – Κακοποιήσεις ζώων: ο κύκλος της βίας, συνέντευξη της Τασούλας Επτακοίλη με τον Βαγγέλη Δρίβα.
Κείμενο 4: Τα ζώα στην πυρκαγιά, Αλιευμένο από το twitter του φωτορεπόρτερ Κώστα Τσιρώνη.

Όταν τελειώσεις την ενότητα θα μπορείς:

- να κατανοείς καλύτερα τη σχέση σου με τα ζώα
- να προβληματίζεσαι πάνω σε ζητήματα κακοποίησης των ζώων και καταστροφής της πανίδας
- να εκτιμάς την προσφορά των κατοικίδιων στη ζωή σου
- να αξιοποιείς δημιουργικά επιχειρήματα κειμένων και να τα εντάσσεις σε ένα δικό σου πρωτότυπο κείμενο
- να μπορείς να αντικρούσεις πιθανά αντεπιχειρήματα
- να κατανοείς καλύτερα τη λειτουργία της αφήγησης

Λέξεις-κλειδιά:

αδέσποτα, εξαφάνιση ειδών, κακοποίηση, κατοικίδια, συναισθήματα

Κείμενα και δραστηριότητες

Πριν διαβάσεις το κείμενο

Πριν διαβάσετε το άρθρο της Τερέζας Βαλαβάνη στον ιστότοπο της Πανελλαδικής Φιλοζωικής και Περιβαλλοντικής Ομοσπονδίας συζητήστε σύντομα για τη δική σας σχέση με τα κατοικίδια. Ποια θεωρείτε ότι είναι η προσφορά τους σε εσάς;

Κείμενο 1: Τα κατοικίδια και η σημασία τους

Το άρθρο της ψυχολόγου Τερέζας Βαλαβάνη στην ιστοσελίδα της Πανελλαδικής Φιλοζωικής και Περιβαλλοντικής Ομοσπονδίας επικεντρώνεται στον πολυδιάστατο ρόλο των κατοικιδίων στη ζωή μας.

Αποκομμένοι από τη φύση οι άνθρωποι των μεγάλων αστικών κέντρων [...] επιλέγουν ολοένα και συχνότερα τη συντροφιά ενός ζώου, που εντάσσεται ως μέλος στην οικογένεια ή υποκαθιστά πολλές φορές το παιδί, τον σύντροφο, τον φίλο. Παρότι η ποικιλία των κατοικίδιων ζώων είναι μεγάλη, θα επικεντρωθώ στις γάτες και στους σκύλους, τους επικρατέστερους πλέον συγκάτοικους του ανθρώπου. [...]

Τα παιδιά και ιδιαίτερα τα μοναχοπαίδια ανταλλάσσουν πολλά συναισθήματα με τις γάτες και τους σκύλους του σπιτιού. Εκφράζουν αγάπη, ζήλεια, ανταγωνισμό, οργή, θυμό, αλληλεγγύη, προστατευτικότατα, φροντίδα. Παίζουν μαζί τους, τσακώνονται και θυμώνουν, προβάλλουν πάνω τους παρόμοια συναισθήματα όπως με τα αδέλφια τους. Και φυσικά είναι απαρηγόρητα εάν τα απολέ-

σουν. Μαθαίνουν να αποκτούν υπευθυνότητα όταν αναγκάζονται να τα φροντίσουν. Να τα ταΐσουν, να τα βγάλουν βόλτα. Αποκτούν τις πρώτες εμπειρίες ως φροντιστές, όχι μιας κούκλας ή ενός γούνινου, αλλά ενός ζωντανού πλάσματος που χαίρεται, λυπάται, αγαπά, ζηλεύει, απαιτεί, υποχωρεί, πεινά και πονά, χαλαρώνει και εμπιστεύεται, ενός πλάσματος που αντιδρά παρόμοια με τους ανθρώπους, μόνο που δεν μιλά την ανθρώπινη γλώσσα. Δείχνει με το βλέμμα και τη στάση του σώματος όλα του τα συναισθήματα. Παιδιά που μεγαλώνουν με ζώα, μαθαίνουν να μοιράζονται και να προστατεύουν, έχουν υψηλότερη συναισθηματική νοημοσύνη, γίνονται καλύτεροι φίλοι, σύντροφοι, γονείς. Μαθαίνουν να σέβονται τη διαφορετικότητα των όντων και την ολότητα της φύσης, αποκτούν οικολογική συνείδηση. [...]

Χρόνια ασθενείς και ανάπηροι άνθρωποι, που στερούνται πολλές χαρές της ζωής, ευεργετούνται ιδιαίτερα από τη συντροφιά των κατοικιδίων. Είναι γνωστή η στενή σχέση ανάμεσα σε τυφλούς και τους εκπαιδευμένους σκύλους-οδηγούς, που τους επιτρέπουν με μεγάλη ασφάλεια να κυκλοφορούν στους δρόμους και να απολαμβάνουν μια ανεξαρτησία από τη βοήθεια των οικείων τους. Αυξάνονται τα νοσοκομεία της Ευρώπης, που επιτρέπουν σε ζώα να επισκέπτονται ασθενείς και ιδιαίτερα παιδιά, έχοντας αποδεχτεί το σημαντικό συναισθηματικό όφελος αυτής της αλληλεπίδρασης. Παράλυτοι σε καροτσάκια απολαμβάνουν την παρέα και το παιχνίδι με τον σκύλο τους ή τη βελούδινη επαφή με τη γάτα τους. Τόσο γι' αυτήν την ευπαθή κατηγορία, όσο και για μοναχικούς ή εγκαταλελειμμένους ηλικιωμένους, η στενή επαφή μ' ένα κατοικίδιο ζώο μπορεί να βελτιώσει αισθητά την ποιότητα ζωής, να ενισχύσει το ανοσοποιητικό τους σύστημα, να αυξήσει το προσδόκιμο ζωής. Η δημιουργία σχέσεων αγάπης και αμοιβαίας αλληλεπίδρασης μόνο όφελος μπορεί να έχει και για τις δύο εμπλεκόμενες πλευρές.

Δίπλα στους άστεγους συχνά αντικρίζουμε ένα σκύλο να τους συνοδεύει στην άγρια ζωή του δρόμου. Ένα δικό τους σκυλί, το μόνο που τους απέμεινε όταν τα έχασαν όλα από μια παλιότερη νοικοκυρεμένη ζωή ή έναν νέο φίλο και σύντροφο των δρόμων. Κι εκείνος αδέσποτος, διατεθειμένος να μοιραστεί μαζί τους τους κινδύνους του δρόμου. Να τους προστατεύσει από επιθέσεις. Να μοιραστούν μαζί του το λιγοστό τους φαγητό. Να τους ζεστάνει τις κρύες βροχερές νύχτες. Να τους ακολουθήσει στις περιπλανήσεις τους. Να τους συντροφεύσει στην αγωνία της επιβίωσης. [...]

Γάτες και σκύλοι έχουν πολλά να μας διδάξουν. Μας συντροφεύουν εδώ και αιώνες στον ίδιο αποκομμένο από τη φύση και απρόσωπο, αποξενωτικό τρόπο ζωής. [...] Επειδή είναι απόλυτα εξαρτημένα από τη δική μας παρουσία και απουσία, χρειάζεται με αυξημένη αίσθηση καθήκοντος, να μπορούμε να ρυθμίσουμε όλες μας τις υποχρεώσεις απέναντι τους, ώστε να τους εξασφαλίσουμε μια καλή και ευχάριστη συνύπαρξη, μια σύμπραξη με αμοιβαίο όφελος.

Συνώνυμα

Αφού διαβάσεις το κείμενο

Μήπως μετά την ανάγνωση του κειμένου μπορείς να προσδιορίσεις καλύτερα την προσφορά των ζώων σε έναν έφηβο της ηλικίας σου; Να μεταφέρεις τις απόψεις σου σε ελεύθερη συζήτηση στην ολομέλεια της τάξης.

Δραστηριότητες

Πρόσληψη Γραπτού Λόγου

Με βάση το κείμενο 2 να αντιστοιχίσεις τα στοιχεία της στήλης 1 με τη σωστή απάντηση στη στήλη 2.

ΣΤΗΛΗ 1	ΣΤΗΛΗ 2
1. Τα παιδιά ανταλλάσσουν με τα κατοικίδια:	α. θετικά συναισθήματα β. αρνητικά συναισθήματα γ. μεικτά συναισθήματα
2. Τα κατοικίδια λειτουργούν για τα παιδιά μιας οικογένειας:	α. όπως μια κούκλα β. όπως ένα ζωντανό πλάσμα με συναισθήματα γ. όπως ένας άνθρωπος που χρησιμοποιεί τη γλώσσα
3. Οι άνθρωποι με προβλήματα υγείας και οι ηλικιωμένοι:	α. κινδυνεύουν από τα κατοικίδια για υγειονομικούς λόγους β. ωφελούνται από τα κατοικίδια γ. ωφελούνται από τα κατοικίδια, αλλά πρέπει να είναι προσεκτικοί μαζί τους γιατί επηρεάζεται αρνητικά το ανοσοποιητικό τους
4. Τα ζώα:	α. δεν βιώνουν μαζί μας την αποξένωση από τη φύση β. εξαρτώνται από τον άνθρωπο για να έχουν καλές συνθήκες ζωής γ. είναι σύντροφοι του ανθρώπου, κυρίως στη σύγχρονη εποχή

Κειμενικά σχήματα-Λεξικογραμματικές επιλογές

1. Να προσπαθήσεις να αναδιατυπώσεις τα παρακάτω αποσπάσματα ώστε να μην περιέχουν ρήμα, αλλά να διατηρήσουν το νόημά τους: «*...να σέβονται τη διαφορετικότητα των όντων και την ολότητα της φύσης, ...να επισκέπτονται ασθενείς και ιδιαίτερα παιδιά, ...να τους συνοδεύει στην άγρια ζωή του δρόμου...*». Παρατηρείς κάποια νοηματική μεταβολή;

2. «*Επειδή είναι απόλυτα εξαρτημένα από τη δική μας παρουσία και απουσία, χρειάζεται με αυξημένη αίσθηση καθήκοντος, να μπορούμε να ρυθμίσουμε όλες μας τις υποχρεώσεις απέναντι τους, ώστε να τους εξασφαλίσουμε μια καλή και ευχάριστη συνύπαρξη, μια σύμπραξη με αμοιβαίο όφελος*»: Να προσπαθήσεις να βρεις τους τρόπους με τους οποίους συνδέονται οι προτάσεις στην παραπάνω περίοδο. Ποιες σχέσεις εντοπίζεις ανάμεσα στις προτάσεις; Θεωρείς επιτυχημένη την επιλογή της αρθρογράφου αν λάβεις υπόψη σου ότι σε αυτό το σημείο επιχειρεί να μας προτρέψει σε μια φιλοζωϊκή στάση; Να αιτιολογήσεις την άποψή σου.

3. «*Και φυσικά είναι απαρηγόρητα, εάν τα <u>απολέσουν</u>*».
«*...<u>ευεργετούνται</u> ιδιαίτερα από τη συντροφιά των κατοικιδίων*».
«*Κι εκείνος αδέσποτος, <u>διατεθειμένος</u> να μοιραστεί μαζί τους τους κινδύνους του δρόμου*».
«*...μια <u>σύμπραξη</u> με αμοιβαίο όφελος*»: Να αντικαταστήσεις τις υπογραμμισμένες λέξεις με άλλες πιο απλές που έχουν το ίδιο ή παρόμοιο νόημα. Πώς επηρεάζεται το ύφος; Ποια από τις δύο εκδοχές θεωρείς ότι ταιριάζει περισσότερο στο συγκεκριμένο άρθρο; Να αιτιολογήσεις την απάντησή σου.

Πρόσληψη και Παραγωγή Γραπτού Λόγου

1. Να προσπαθήσεις να αποδώσεις όσο το δυνατόν πληρέστερα το περιεχόμενο των παραγράφων 2-4 με μία σχετικά σύντομη περίοδο για κάθε παράγραφο.

2. Αξιοποιώντας το περιεχόμενο της 2ης, 3ης και 4ης παραγράφου, να προσπαθήσεις να απαντήσεις στο ερώτημα: Ποιες ομάδες ευνοούνται ιδιαίτερα, σύμφωνα με το κείμενο, από τη συνύπαρξή τους με τα κατοικίδια; Να οργανώσεις την απάντησή σου σε μια παράγραφο 80-100 λέξεων. Προσπάθησε να ξεκινήσεις με μια πρόταση η οποία να αποδίδει συνολικά το περιεχόμενο της παραγράφου σου. Μην αμελήσεις να συνδέσεις τις περιόδους μεταξύ τους ώστε να μην υπάρχουν νοηματικά κενά!

3. Σε συζήτηση με ένα συμμαθητή/μια συμμαθήτριά σου εκείνος/η εκφράζει την άποψη ότι η υιοθεσία ενός αδέσποτου εγκυμονεί κινδύνους για την υγεία των ιδιοκτητών του και δεν μπορεί να προσφέρει συναισθηματικά σε αυτούς, αφού τα ζώα που έζησαν στον δρόμο είναι άγρια και αντικοινωνικά. Με αφορμή αυτή τη συζήτηση να προσπαθήσεις με άρθρο περίπου 300 λέξεων στο ιστολόγιο του σχολείου σου να προτρέψεις τους συμμαθητές/τις συμμαθήτριές σου να υιοθετήσουν ένα αδέσποτο ζωάκι για κατοικίδιο, επισημαίνοντας εκτός των άλλων και το όφελος που θα προκύψει για τους ίδιους από μια τέτοια κίνηση.

Πριν γράψεις το κείμενο

Να συγκεντρώσεις επιχειρήματα υπέρ της υιοθέτησης ενός κατοικίδιου με βάση το κείμενο 1.

Γιατί να υιοθετήσω ένα κατοικίδιο;

Στη συνέχεια να προσθέσεις επιχειρήματα τα οποία να στηρίζουν την υιοθεσία ενός αδέσποτου συγκεκριμένα. Μπορείς να αξιοποιήσεις και το κείμενο αφόρμησης.

Γιατί να υιοθετήσω ένα αδέσποτο;

Στη συνέχεια να εντοπίσεις δύο πιθανά αντεπιχειρήματα και να επιχειρήσεις να τα καταρρίψεις.

Αντεπιχειρήματα;	Αντίκρουση
1. 2.	1. 2.

Να συνθέσεις το άρθρο σου, προσέχοντας ώστε το ύφος να είναι κατάλληλο για να απευθυνθείς στους συμμαθητές/στις συμμαθήτριές σου. Να προσπαθήσεις να ακολουθήσεις την οργάνωση στην οποία κατέληξες πριν γράψεις το κείμενο.

Αξιολόγηση παραγωγής κειμένου

Αφού γράψεις το κείμενο

- Ξαναδιάβασε το κείμενό σου.
- Είναι ολοκληρωμένη και πειστική η επιχειρηματολογία σου;
- Είναι εμφανής η θέση σου και τα στοιχεία με τα οποία τη στηρίζεις;
- Έχεις παρουσιάσει όλη τη συλλογιστική σου πορεία ή περιορίστηκες σε μια απλή αναφορά των συμπερασμάτων σου;

Πριν διαβάσεις το κείμενο

Σε σύντομη συζήτηση να αναφέρετε περιπτώσεις ζώων που έχετε δει να εργάζονται για τον άνθρωπο. Θεωρείτε ότι γίνονται σεβαστά τα δικαιώματα των ζώων σε όλες αυτές τις περιπτώσεις;

Κείμενο 2: Έκθεση ζωγραφικής στη Βιολογία: Μια επιστημονική Σουίτα

Ο ομότιμος Καθηγητής Γενετικής του Πανεπιστημίου Κρήτης Κίτσος Λούης αναφέρεται στην προσωπική του σχέση με τα γαϊδουράκια και στην ιστορική πορεία του είδους στην Ελλάδα.

Μας αποχαιρετούν τα γαϊδουράκια;

Από τα παιδικά μου χρόνια στις Σπέτσες θυμάμαι όταν κάναμε εκδρομή και ανεβαίναμε στον Προφήτη Ηλία και φτάναμε στο, πλέον, εγκαταλελειμμένο και μισογκρεμισμένο σπιτάκι του παππού μου, οι μεγάλοι πήγαιναν συνήθως με άλογο ή μουλάρι, ενώ στα παιδιά επέτρεπαν να καβαλικεύουν μόνο γαϊδουράκια. Θες γιατί ήταν πιο χαμηλά, κι αν πέφταμε είχαμε λιγότερες πιθανότητες να σπάσουμε κανένα κόκκαλο, θες γιατί κάποιος μού 'χε πει πως τα άλογα μπορεί και να σε δάγκωναν, τα γαϊδουράκια τα προτιμούσα και χαιρόμουν να τα χαϊδεύω και να τους κλείνω τα μάτια με τα ίδια τους τα αυτιά! Ποτέ δεν διαμαρτυρήθηκαν! [...]

Μεταβολή πληθυσμού γαϊδουριών

Ψάχνοντας τυχαία προ εξαετίας, ανακάλυψα ότι στην τελευταία απογραφή που διενεργήθηκε στην Ελλάδα το 2011, ο συνολικός αριθμός των γαϊδουριών ανερχόταν σε 12.829. Δεν θυμάμαι πια γιατί μου προκάλεσε εντύπωση ο αριθμός αυτός, πάντως μου φάνηκε μάλλον μικρός. Ανέτρεξα λοιπόν στις προηγούμενες απογραφές στη χώρα μας, με αποτέλεσμα να μείνω έκπληκτος... [...] Το 1929 μετρήθηκαν 274.000 γαϊδούρια, και μέχρι το 1939 ο αριθμός τους είχε αυξηθεί κατά περίπου 50%. [...] Ο αριθμός τους ανεβαίνει γοργά και φτάνει τα 539.526 το 1961, τον μέγιστο επίσημο αριθμό γαϊδουριών που είχε απογραφεί ποτέ στην πατρίδα μας. Σημειωτέον ότι ο αριθμός αυτός δεν αναφέρεται σε μουλάρια ή άλογα. Τότε αρχίζει και η συνεχής μείωση, με τα νούμερα να πέφτουν κάτω από 100.000 στην απογραφή του 2000 και να φτάνουν έναν τετραψήφιο αριθμό (3.946) το 2017. [...] Η μείωση αυτή βεβαίως δεν είναι ανεξάρτητη από την οικονομική ανάπτυξη που σημειώθηκε στην Ελλάδα και την αστυφιλία που τη συνόδευσε, όπως και η προηγούμενη αύξηση που οφειλόταν σε μεγάλο βαθμό και στην απότομη, μεγάλη αύξηση του πληθυσμού της Ελλάδας μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή. [...]

Γαϊδούρια λοιπόν, όταν ήμουν παιδί, έβλεπες ακόμα και στο κέντρο της Αθήνας. Συνήθως μετέφεραν στην πλάτη τους ή στο κάρο που τραβούσαν παλιατζούρες, φρούτα και λαχανικά, ψάρια, και ό,τι άλλο πωλούν οι πλανόδιοι έμποροι. Στην Αθήνα που έζησα, τα κάρα και τα γαϊδούρια αντικαταστάθηκαν σιγά σιγά από τρίκυκλα φορτηγάκια, αργότερα από «αγροτικά» φορτηγά, και πιο προσφάτως από κλούβες και βανάκια. Με τα τελευταία άρχισαν να εξαφανίζονται με τη σειρά τους και τα τρίκυκλα, δηλαδή τα «νέα αστικά γαϊδούρια». Δεν μπορούμε βεβαίως να θεωρήσουμε δαρβινικού τύπου αυτήν την εξέλιξη του τρόπου μεταφοράς υλικών και τροφίμων, και, παρομοίως, δεν μπορούμε να θεωρήσουμε την εξαφάνιση των γαϊδουριών από την Ελλάδα ως βιολογικό φαινόμενο, ακόμα κι αν τα δύο αυτά αλληλένδετα χρονικώς, γεγονότα εξαρτώνται το ένα από το άλλο και συνέβησαν σαφέστατα για παρόμοιους λόγους. [...] Η παροντοκεντρική σκέψη όμως οδηγεί πολλούς να

βρίσκουν άλλες «αιτίες» για τη σταδιακή μείωση των γαϊδουριών στη χώρα μας: αστικές ασθένειες (ποιες;), ατμοσφαιρική ρύπανση (γιατί επηρεάζει ειδικά τα γαϊδούρια;), μη προσαρμογή τους στον νέο τρόπο ζωής (οδικά ατυχήματα;) και άλλα πολλά. [...]

Η σταδιακή και, σύντομα, ολοκληρωτική εξαφάνιση των γαϊδουριών από την Ελλάδα είναι αδύνατο να αντιμετωπισθεί από αυτά τα ίδια τα ζώα με μεταλλάξεις στο γενετικό τους υλικό. Η πιθανότατη εξαφάνιση των γαϊδουριών οφείλεται μεν στον άνθρωπο (σωστότερα: στις κοινωνικές του ανάγκες), επ' ουδενί λόγω όμως, δεν αποτελεί βιολογικό φαινόμενο.

Αφού διαβάσεις το κείμενο

Μετά την ανάγνωση του κειμένου, να παρουσιάσεις σε μια σύντομη ελεύθερη συζήτηση στην ολομέλεια της τάξης τις απόψεις σου σχετικά με το πώς επηρεάζει η εξέλιξη της οικονομίας και της κοινωνίας τον πληθυσμό των ζώων που εργάζονται κοντά στον άνθρωπο;

Δραστηριότητες

Πρόσληψη Γραπτού Λόγου

1. Ποια ήταν η προσωπική σχέση του συγγραφέα με τα γαϊδουράκια στην παιδική του ηλικία; Ποια συναισθήματα φαίνεται ότι του προκαλούσε;

2. Αξιοποιώντας στοιχεία της δεύτερης παραγράφου να αποτυπώσεις σε ένα χρονοδιάγραμμα την εξέλιξη του πληθυσμού των γαϊδουριών στην Ελλάδα από το 1929 και μετά.

3. Ποια αίτια φαίνεται να απορρίπτει και ποια να υιοθετεί ο συγγραφέας αναφορικά με τη μείωση του πληθυσμού των γαϊδουριών στην Ελλάδα;

Κειμενικά σχήματα - Λεξικογραμματικές επιλογές

1. *«Τότε αρχίζει και η συνεχής μείωση του τρόπου μεταφοράς υλικών και τροφίμων»*: Να αντικαταστήσεις τις υπογραμμισμένες φράσεις με δευτερεύουσες προτάσεις. Ποιες διαφορές παρατηρείς μετά τη μετατροπή;

2. Στην πρώτη παράγραφο του κειμένου ο συγγραφέας επιλέγει ένα ύφος περισσότερο απλό και καθημερινό, ενώ στη δεύτερη ο λόγος του προσεγγίζει τον επιστημονικό. Να επιβεβαιώσεις την παρατήρησή με δύο στοιχεία από κάθε παράγραφο. Ποιος πιστεύεις ότι είναι ο στόχος αυτής της διαφοροποίησης; Να λάβεις υπόψη σου ότι ο συγγραφέας είναι διαπρεπής επιστήμονας και το κείμενο επιστημονικό, αλλά εκλαϊκευμένο.

3. Να επιχειρήσεις να αναδιατυπώσεις τα σημεία αυτά ώστε να γίνουν πιο επίσημα στην πρώτη παράγραφο και πιο απλά στη δεύτερη.

4. Ο συγγραφέας επιλέγει να χρησιμοποιήσει δύο φορές στο κείμενό του την αφήγηση. Να προσδιορίσεις:

- Ποιες πληροφορίες μεταφέρει στις δύο περιπτώσεις και ποια η σχέση τους με τον συγγραφέα;
- Σε ποιά χρονική βαθμίδα ανήκουν τα ρήματα που χρησιμοποιεί στην αφήγησή του; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με σημεία του κειμένου.

Μέδουσα

Παραγωγή Προφορικού Λόγου

Αφού χωριστείτε σε ομάδες ανάλογα με τις δυνατότητες της τάξης σας, να προχωρήσετε σε αγώνα επιχειρηματολογίας (Λόγος- Αντίλογος). Το θέμα σας θα είναι: *Τα ζώα δεν θα έπρεπε να χρησιμοποιούνται ως εργατικό δυναμικό*. Η ομάδα του Λόγου θα υπερασπιστεί την παραπάνω θέση, ενώ η ομάδα του Αντιλόγου θα προσπαθήσει να την αντικρούσει. Έχετε 15-20 λεπτά για να προετοιμάσετε την επιχειρηματολογία σας. Να επιλέξετε τρεις ομιλητές για κάθε ομάδα. Κάθε ομιλητής θα έχει 3 λεπτά στη διάθεσή του για να αναπτύξει τις απόψεις της ομάδας του. Τρεις μαθητές/τριες θα παίξουν τον ρόλο του κριτή.

Παραγωγή Γραπτού Λόγου

Διαβάζοντας το κείμενο 2 προβληματίζεσαι για τις επιπτώσεις της ανθρώπινης παρέμβασης στη διατήρηση της πανίδας. Αποφασίζεις να συντάξεις ένα άρθρο στην τοπική εφημερίδα με στόχο να ενημερώσεις τους συμπολίτες σου για το θέμα της εξαφάνισης ζωικών ειδών εξαιτίας του ανθρώπου και να προτείνεις βασικούς τρόπους με τους οποίους η τοπική κοινωνία θα μπορούσε να λειτουργήσει προστατευτικά σε αυτό το επίπεδο.

Πριν γράψεις το κείμενο

Διάβασε ξανά προσεκτικά το κείμενο 2 και επικεντρώσου στα αίτια της εξαφάνισης των γαϊδουριών. Στη συνέχεια ανατρέχοντας στις γνώσεις και στην εμπειρία σου να επισημάνεις και άλλα είδη που έχουν δει τον πληθυσμό τους να μειώνεται εξαιτίας της ανθρώπινης παρουσίας. Προσπάθησε να συσχετίσεις κάθε περίπτωση με συγκεκριμένα αίτια. Κατόπιν προσπάθησε να συμπληρώσεις τον παρακάτω πίνακα με στοιχεία που θα χρησιμοποιήσεις στο άρθρο σου.

Πηγή	**Πληροφορίες**		
	Ζώο	Πρόβλημα/αιτία	Λύση
Κείμενο			
Δικές μου πληροφορίες			

Πριν ξεκινήσεις να γράφεις, να οργανώσεις την παραγραφοποίηση σου επιλέγοντας πώς θα αξιοποιήσεις τον παραπάνω πίνακα! Μπορείς να επιλέξεις την οργάνωση με βάση τον οριζόντιο άξονα (ανά παράγραφο: ζώο- πρόβλημα/αιτία- λύση), ή τον κάθετο (σε τρεις διακριτές παραγράφους: α. παρουσίαση ζώων – β. προβλήματα/ αιτίες- γ. λύσεις).

Αφού γράψεις το κείμενο

Προσπάθησε να ελέγξεις αν ακολούθησες σωστά τον άξονα οργάνωσης που επέλεξες πριν γράψεις το κείμενο.

Πριν ακούσεις το κείμενο

Σε σύντομη ελεύθερη συζήτηση να αναφέρεις περιστατικά κακοποίησης ζώων τα οποία έχεις συναντήσει, ή έχεις ακούσει για αυτά. Πώς πιστεύεις ότι θα πρέπει να τα αντιμετωπίζουμε εμείς οι απλοί πολίτες;

Κείμενο 3: «Κακοποιήσεις ζώων: ο κύκλος της βίας»

«Podcast με ουρά!» #3 – Κακοποιήσεις ζώων: ο κύκλος της βίας, Καθημερινή & Digital Minds (Επιμέλεια παραγωγής: Κ. Γεωργόπουλος). Συνέντευξη της Τασούλας Επτακοίλη με τον Βαγγέλη Δρίβα, αστυνομικό, ψυχολόγο-ψυχοθεραπευτή και δημιουργό της ιστοσελίδας Report Animal Abuse Greece [1:15-06:34 (μέρος α΄), 08:11-13:20 (μέρος β΄)].

Όσο ακούς τα αποσπάσματα του podcast να μην ξεχάσεις να κρατάς σημειώσεις σχετικά με την κακοποίηση των ζώων και ειδικότερα με τη σχέση του φαινομένου της κακοποίησης με τη βία γενικότερα.

Δραστηριότητες

Πρόσληψη Προφορικού Λόγου

1. Με βάση το κείμενο 2 να αντιστοιχίσεις τα στοιχεία της στήλης 1 με τη σωστή απάντηση στη στήλη 2.

ΣΤΗΛΗ 1	ΣΤΗΛΗ 2
1. Οι καταγγελίες που αφορούν την κακοποίηση ζώων:	α. καταλήγουν πάντα στα δικαστήρια β. δεν καταλήγουν ποτέ στα δικαστήρια γ. καταλήγουν στα δικαστήρια μόνο αν γίνουν δικογραφίες
2. Το πρόβλημα σχετικά με τη βία εναντίον των ζώων εντοπίζεται:	α. στην ολιγωρία των κρατικών υπηρεσιών β. στις πεποιθήσεις μας γύρω από τη βία γ. στην έλλειψη αυστηρών ποινών
3. Οι κακοποιητες ζώων:	α. είναι συνήθως θύματα ή θύτες βίας στο παρελθόν β. είναι άτομα υπεράνω υποψίας γ. επικεντρώνονται αποκλειστικά στη βία εναντίον των ζώων
4. Ένας γείτονας/μία γειτόνισσα που γίνεται μάρτυρας κακοποίησης ζώων πρέπει:	α. να πάρει τηλέφωνο ανώνυμα στο 100 β. να καλέσει το 100 επώνυμα και να ακολουθήσει τους αστυνομικούς στο τμήμα για να υποβάλει μήνυση γ. να φροντίσει το ζώο και να απευθυνθεί σε κτηνίατρο

2. Τι είναι η παθητική και τι η ενεργητική κακοποίηση; Συσχετίζονται και οι δύο με εγκληματικές συμπεριφορές;

Μορφές κακοποίησης ζώων

Πρόσληψη και Παραγωγή Προφορικού Λόγου

Να χωριστείτε σε ομάδες 3-4 ατόμων και με βάση τις σημειώσεις που κρατήσατε κατά τη διάρκεια της ακρόασης, να σκιαγραφήσετε τη σχέση των κακοποιητών ζώων με τη βία στο σύνολο της ζωής τους. Να προσπαθήσετε να συμπεριλάβετε όσο το δυνατόν περισσότερες παραμέτρους του ζητήματος. Στη συνέχεια να παρουσιάσετε προφορικά στην ολομέλεια της τάξης το αποτέλεσμα της συζήτησής σας.

Παραγωγή Γραπτού Λόγου

Αξιοποιώντας τις σημειώσεις που κράτησες από το κείμενο 3 (11:52-13:20), αλλά και όσα αναφέρονται στο κείμενο 1 να προσπαθήσεις να συντάξεις μια παράγραφο 100 περίπου λέξεων στη οποία θα αναφέρεσαι στο συναισθηματικό όφελος από την επαφή με τα ζώα.

Πριν γράψεις το κείμενο

Να σημειώσεις το πιθανό συναισθηματικό όφελος με βάση τα δύο κείμενα. Μπορείς να προσθέσεις όσες παραμέτρους κρίνεις απαραίτητο.

Κείμενο 3	Κείμενο 1

Να προσπαθήσεις να συμπεριλάβεις όλα τα στοιχεία των δύο κειμένων στην παράγραφό σου, αποφεύγοντας τις επαναλήψεις. Σε περίπτωση που κάποια στοιχεία συναντώνται και στα δύο κείμενα, να τα αναφέρεις μόνο μία φορά.

Αφού γράψεις το κείμενο

Ξαναδιάβασε την παράγραφό σου με προσοχή. Έχεις συμπεριλάβει όλα τα στοιχεία; Έχεις χρησιμοποιήσει λέξεις/εκφράσεις που να καταδεικνύουν τις λογικές σχέσεις ανάμεσα στις περιόδους σου; Αν κρίνεις ότι η σύνδεση ή η έκφρασή σου δεν είναι κατανοητές σε κάποια σημεία να τα διορθώσεις.

Κείμενο 4: Τα ζώα στην πυρκαγιά

Copernicus

Από τον φωτορεπόρτερ Κώστα Τσιρώνη.

Δραστηριότητες

Πρόσληψη Γραπτού και Παραγωγή Προφορικού Λόγου

1. Να παρατηρήσεις προσεκτικά τη φωτογραφία και να προσπαθήσεις να την περιγράψεις. Να δώσεις έμφαση στην έκφραση των προσώπων.

2. Ποια συναισθήματα σού προκαλεί η φωτογραφία; Να αιτιολογήσεις τις απαντήσεις σου.

3. Μπορείς να κάνεις υποθέσεις για τη σχέση του ανθρώπου και του αλόγου στη φωτογραφία;

4. Αφού απαντήσεις στις παραπάνω ερωτήσεις, να αναζητήσεις στο διαδίκτυο την προέλευση της φωτογραφίας και τη σχέση των δύο πρωταγωνιστών. Επιβεβαιώθηκαν οι υποθέσεις σου;

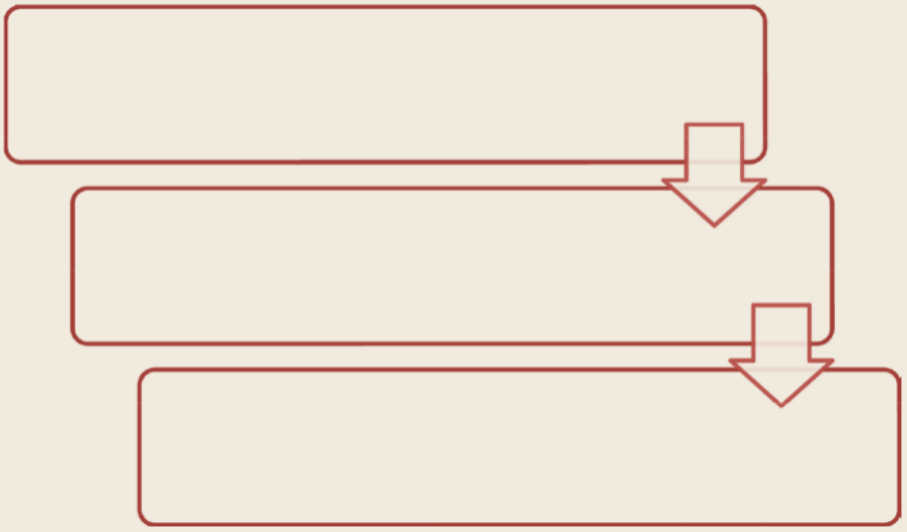
Παραγωγή Γραπτού Λόγου

Επηρεασμένος/η από τη φωτογραφία αποφασίζεις να μοιραστείς τις εντυπώσεις σου με τους διαδικτυακούς σου φίλους, ανακοινοποιώντας τη φωτογραφία και συνοδεύοντάς τη με μια ανάρτηση σε μέσο κοινωνικής δικτύωσης (περίπου 100 λέξεις).

Πριν γράψεις το κείμενο

Να οργανώσεις το μήνυμά σου σε τρεις άξονες.

1. Το κεντρικό θέμα / η αφορμή.
2. Περιγραφή της φωτογραφίας. Είναι καλύτερο να αναφερθείς αρχικά στο γενικότερο σκηνικό και στη συνέχεια στα κεντρικά πρόσωπα. Μην ξεχάσεις να συμπεριλάβεις όποιες λεπτομέρειες θεωρείς σημαντικές.

3. Τις εντυπώσεις και τα συναισθήματά σου από τη φωτογραφία και το μήνυμά της.

Αφού γράψεις το κείμενο

- Να διαβάσεις προσεκτικά την παράγραφό σου. Έλεγξε την κάθε περίοδο χωριστά. Μήπως υπάρχουν νοηματικά κενά; Η έκφρασή σου αποδίδει επαρκώς όσα είχες πρόθεση να εκφράσεις; Συνδέονται μεταξύ τους οι περίοδοι;
- Να κάνεις όσες αλλαγές θεωρείς σκόπιμες.

Συνεργατική Διαφοροποιημένη Διδασκαλία

1η Ομάδα: Να συζητήσετε για τις επιπτώσεις των φυσικών καταστροφών στην τοπική πανίδα, στα οικόσιτα ζώα και στα κατοικίδια. Να αναζητήσετε πληροφορίες για φυσικές καταστροφές των τελευταίων χρόνων στη χώρα μας και για τις συνέπειές τους στα ζώα. Στη συνέχεια αξιοποιώντας όσες αξιόπιστες πηγές και έρευνες συγκεντρώσατε, να συντάξετε ένα τεκμηριωμένο άρθρο 300- 350 λέξεων το οποίο θα αναρτήσετε στη σχολική ιστοσελίδα, ή αν είναι δυνατόν στον τοπικό τύπο. Μπορείτε να εντάξετε στο κείμενό σας και σχετικές ιστορίες ζώων και ανθρώπων.

2η Ομάδα: Να φτιάξετε ένα ηχητικό κείμενο στο οποίο, μετά από σύντομη έρευνα, θα αποτυπώνετε την κατάσταση που επικρατεί στην ευρύτερη περιοχή σας αναφορικά με την πανίδα είτε αυτή είναι άγρια, είτε οικόσιτη/κατοικίδια. Μπορείτε να αξιοποιήσετε και μαρτυρίες κατοίκων ή εμπειρίες τους. Να κοινοποιήσετε το ηχητικό ρεπορτάζ στους συμμαθητές/στις συμμαθήτριες, μέσα από τη σχολική ιστοσελίδα ή το ιστολόγιο του σχολείου.

3η Ομάδα: Οργανώστε μια έρευνα με θέμα: *Οι έφηβοι και η σχέση τους με τα ζώα* η οποία να απευθύνεται στους μαθητές/στις μαθήτριες του σχολείου σας. Μπορείτε να αξιοποιήσετε την εφαρμογή Ερωτηματολόγιο της e-class. Να δημοσιεύσετε τα αποτελέσματα στους συμμαθητές/στις συμμαθήτριές σας στην ολομέλεια της τάξης προσθέτοντας τον δικό σας σχολιασμό. Στόχος σας είναι να τους προβληματίσετε γύρω από το ζήτημα.

4η Ομάδα: Να φιλοτεχνήσετε έργα ζωγραφικής (σκίτσα, πίνακες ζωγραφικής κ.λπ.), ή/και φωτογραφίες με θέμα τη σχέση ανθρώπων και ζώων και να τα διανθίσετε με σύντομα κείμενά σας. Μπορείτε να τα εντάξετε σε ένα έγχαρτο ή ηλεκτρονικό βιβλίο.

Επέκταση

Νόμος για την κακοποίηση των ζώων

Δραστηριότητα Επέκτασης

Αφού επιχειρήσετε να έρθετε σε επικοινωνία με τους υπευθύνους του δήμου ή μιας τοπικής φιλοζωικής οργάνωσης/ομάδας, να οργανώσετε από κοινού μια διαδικτυακή εκδήλωση με θέμα την προστασία των ζώων της περιοχής σας η οποία θα έχει ως στόχο τη διατύπωση πρακτικών προτάσεων προς αυτή την κατεύθυνση.

Προτεινόμενα Δίκτυα κειμένων

1ο Δίκτυο

1. Η βαθιά επίδραση που έχουν τα κατοικίδια ζώα στην ανθρώπινη ψυχολογία, της Γ. Γερμανάκου, *notospress.gr*, 24-7-2023.
2. Σκύλοι οδηγοί τυφλών: Τα «μάτια» των ανθρώπων με προβλήματα όρασης | 08-04-2019, εκπομπή *Άλλη Διάσταση*, Ρεπορτάζ από την δημοσιογράφο Δ. Σέκη.
3. Κανένα ζώο δεν αξίζει να ζει τη ζωή του ως έκθεμα, της Ι. Βιρβιδάκη, 08-07-2022, *Το Βήμα* https://www.tovima.gr/2022/07/08/society/kanena-agrio-zoo-den-aksizei-na-zei-ti-zoi-tou-os-ekthema/

2ο Δίκτυο

1. Θεραπευτική Ιππασία: Η μέθοδος αποκατάστασης με ρίζες στην αρχαιότητα. Μια συνέντευξη της Parallaxi με την Κ. Ρόκου, ψυχολόγου, *parallaxi.gr*, 18-2-2021.

2. Διακήρυξη των δικαιωμάτων των ζώων, Διεθνής Ένωση Δικαιωμάτων των ζώων (1878), Σύνδεσμος Κτηνιάτρων Μικρών Ζώων Αττικής, skmza.gr
3. Μην το εγκαταλείπεις, ΠΦΠΟ (Πανελλήνια Φιλοζωική Περιβαλλοντική Ομοσπονδία).

Άλλα Κείμενα

Μπορείτε να δείτε:

- *Hachico: Η ιστορία ενός σκύλου*, Λάσε Χάλστρομ (2009)
- *Ντούμα* [*Duma*], Κάρολ Μπάλαρντ (2005)

Μπορείτε να διαβάσετε:

- *Το κάλεσμα της άγριας φύσης*, Τζακ Λόντον (1903)

Αναστοχασμός

Οδηγίες: Απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις για να αξιολογήσετε τι μάθατε από την ενότητα και πώς σας επηρέασαν τα κείμενα και οι δραστηριότητες:

Ερώτηση 1: Σύνδεση με τα Κείμενα. Ποιο από τα θέματα των κειμένων της ενότητας θεωρείτε πιο σημαντικό;

1. Η συντροφικότητα που προσφέρουν τα κατοικίδια.
2. Οι επιπτώσεις της κακοποίησης ζώων στον κοινωνικό ιστό.
3. Η σημασία της προστασίας των ζώων σε καταστροφικές συνθήκες, όπως οι πυρκαγιές.

Ερώτηση 2: Πώς σας επηρέασαν οι συζητήσεις και τα κείμενα σχετικά με τη σχέση του ανθρώπου με τα ζώα;

1. Με ενέπνευσαν να φροντίζω περισσότερο τα ζώα γύρω μου.
2. Με έκαναν να σκεφτώ τη δική μου στάση απέναντι στα δικαιώματα των ζώων.
3. Με προβλημάτισαν σχετικά με το πώς επηρεάζει η κακοποίηση ζώων την κοινωνία συνολικά.

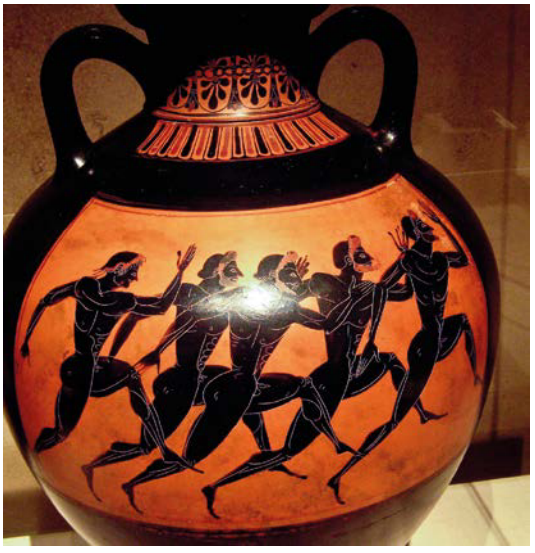
Ερώτηση 3: Πώς μπορείτε να συμβάλετε στη βελτίωση της ζωής των ζώων στην καθημερινότητά σας;

1. Υποστηρίζοντας δράσεις φιλοζωίας.
2. Ενημερώνοντας άλλους για τη σημασία της προστασίας των ζώων.
3. Υιοθετώντας υπεύθυνη συμπεριφορά προς τα ζώα που βρίσκονται στο περιβάλλον μου.

Ενότητα 7η

«Φέτος θα νικήσει κάποιος άλλος»

Κείμενο Αφόρμησης

Παναθηναϊκοί αμφορείς

Παναθηναϊκός αμφορέας, Μητροπολιτικό Μουσείο Τέχνης, Νέα Υόρκη, Αριθμός 14.130.12

Καθοδηγητικές ερωτήσεις

- Παρατηρήστε προσεκτικά την παράσταση που παρουσιάζεται στον αμφορέα-αθλητικό έπαθλο της φωτογραφίας[20]. Τι νομίζετε ότι απεικονίζει;
- Πώς επιβραβεύονταν οι νικητές των αγώνων στην αρχαιότητα και πώς γίνεται αυτό σήμερα;
- Ποια είναι η δική σας σχέση με τον αθλητισμό (αθλητές, θεατές κ.λπ.); Πόσο σημαντική είναι η νίκη για εσάς; Έχετε συναντήσει ποτέ ακρότητες ή βίαιες συμπεριφορές θεατών ή/και αθλητών;
- Σε ελεύθερη συζήτηση λίγων λεπτών παρουσιάστε τις απόψεις σας για τη σχέση του αθλητισμού με τη νίκη. Μπορείτε να αξιοποιήσετε εμπειρίες από την καθημερινή σας ζωή ή από την επικαιρότητα. Ποιες θετικές και ποιες αρνητικές παράμετροι προέκυψαν από τη συζήτησή σας; Να τις καταγράψετε σε ένα σύντομο σχεδιάγραμμα.

Περιεχόμενα ενότητας

Κείμενο 1: Η ωμότητα της οπαδικής βίας στην Ελλάδα, Κ. Γογγάκη.
Κείμενο 2: Σύστημα «Γιάννης», Π. Μπουκάλας.
Κείμενο 3: Ποδόσφαιρο: Μια θρησκεία χωρίς απίστους, συνέντευξη του Ν. Μπογιόπουλου στον Δ. Κούλαλη.
Κείμενο 4: Καρολίνα Πελενδρίτου, μέσα από τα μάτια της «χρυσής» κολυμβήτριας, Podcast από τη σειρά της Λ. Γκαρέτσου: Πέρα από τα όρια.
Κείμενο 5: Γονείς και παιδιά-αθλητές, έργο της εικαστικού Σ. Γρηγορίου.

Όταν τελειώσεις την ενότητα θα μπορείς:

- να κατανοείς τις διαφορετικές παραμέτρους της επιδίωξης της αθλητικής νίκης
- να ερμηνεύεις κάποιες δικές σου συμπεριφορές οι οποίες σχετίζονται με την επιθυμία για νίκη
- να εντοπίζεις εκείνες τις πλευρές του αθλητισμού που ενδεχομένως να είναι επικίνδυνες για εσένα
- να συγκρίνεις διαφορετικά κείμενα που συνομιλούν στο επίπεδο του περιεχομένου
- να αναγνωρίζεις και να αξιοποιείς, στα δικά σου κείμενα, διαφορετικούς τρόπους για να οργανώνεις τις σκέψεις σου
- να ερμηνεύεις τις επιλογές κειμενικών σχημάτων και λεξικογραμματικών στοιχείων ανάλογα με το κοινό στο οποίο απευθύνεται ο/η συγγραφέας

Λέξεις-κλειδιά:

αθλητισμός, αναβολικά, ανεκτικότητα, βία, εμπορευματοποίηση, λεκτική βία, ομαδικότητα

Κείμενα και δραστηριότητες

Πριν διαβάσεις το κείμενο

Συζητήστε στην ολομέλεια της τάξης την εμπειρία σας από χώρους αθλητικών αγώνων. Τι κλίμα επικρατεί; Έχετε γίνει ποτέ μάρτυρες βίαιων αντιδράσεων ή επεισοδίων;

Κείμενο 1: Η ωμότητα της οπαδικής βίας στην Ελλάδα[21]

Αθλητική βία

Στο άρθρο της η Κ. Κωνσταντίνα Γογγάκη, αναπληρώτρια Καθηγήτρια Φιλοσοφίας του Αθλητισμού στο ΕΚΠΑ, επιχειρεί να προσεγγίσει το φαινόμενο της αθλητικής βίας από επιστημονική σκοπιά.

Ο χούλιγκαν από απόψεως ηθικής

Ο αθλητισμός, σήμερα, ως πιστό αντίγραφο των σύγχρονων καιρών, δε διαθέτει πλέον την αλλοτινή του αίγλη, αλλά το στοιχείο κυριαρχίας του εστιάζεται στο οικονομικό prestige[22]. Το αθλητικό πνεύμα έχει απωλέσει αισθητά την αθωότητα του, καθόσον εισέρχονται στο χώρο του αθλητισμού, υπό μορφή χιονοστιβάδας, τεράστια οικονομικά οφέλη. Έτσι, στους αθλητές και κατ' επέκταση

στους οπαδούς, διαμορφώνεται η στόχευση για όλο και περισσότερα υλικά αγαθά, αλλά και για μια φαινομενική δύναμη έναντι των άλλων, αδιαφορώντας αντίστοιχα για όποιες ηθικές αξίες θα έπρεπε να αποπνέουν οι αθλητικοί χώροι. Η προσήλωση στην πρωτιά, αφού οι υπόλοιπες κατατάξεις εκμηδενίζουν τον ενθουσιασμό, συνιστά μονόδρομο για την αποκόμιση μεγάλων κερδών και κοινωνικής ισχύος. Για τον οπαδό σημασία δεν έχουν τα μέσα που χρησιμοποίησε ο επαγγελματίας αθλητής για ν' αποσπάσει την πρώτη νίκη, αλλά η επιτυχία που θα «μοιραστεί» για λίγο μαζί του, έστω κι αν αυτή είναι αδιάφορη, εν τέλει, για την υπόλοιπη ζωή του.

Το αθλητικό ιδεώδες αντικαθίσταται από τον στόχο της ευμάρειας και της κυριαρχίας, καθώς πιστεύεται πως έτσι θα γίνει η ζωή επιτυχής. Η μόρφωση, η κριτική σκέψη, η αυτογνωσία, η αξία της ελευθερίας υπονομεύονται, ενώ η έλλειψη καλλιέργειας, ο φανατισμός, η επιθετικότητα, η αναίδεια, η θρασύτητα, η τραχύτητα, η αντιγραφή της ζωώδους συμπεριφοράς και της βίαιης έκφρασης των συναισθημάτων θεωρούνται ικανότητα, «μαγκιά» και στάση ζωής. Οι λόγοι αυτοί έχουν συμβάλει στην έξαρση του φαινομένου της βίας στα γήπεδα και στο διαχωρισμό των θεατών σε «φιλάθλους» και σε «χούλιγκανς». […]

Τι είναι η «αθλητική ομάδα» για τους νέους;

Οι νέοι που συνήθως εμπλέκονται ως «φίλαθλοι» στις βίαιες εκδηλώσεις, δείχνουν πως δεν έχουν συνειδητοποιήσει πόσο κοντά είναι οι ίδιοι με τον κίνδυνο. Φλερτάρουν με τον θάνατο, έχοντας την ψευδαίσθηση πως βρίσκονται σε απόσταση ασφαλείας, ενώ απέχουν μόλις μια ανάσα απ' αυτόν. Η νεανική ηλικία προσφέρεται, επειδή οι νέοι εκλαμβάνουν αψήφιστα την ίδια τους τη ζωή. Αξίζει, όμως, ένας θάνατος για την υποστήριξη μιας ομάδας; Τι είναι, επιτέλους, η «αθλητική ομάδα», με την οποία ο νέος ταυτίζει τον εαυτό του; Είναι μια πηγή άντλησης χαράς και ψυχαγωγίας για τον ελεύθερο χρόνο του; Ένα δέσιμο συναισθηματικό, μέσω του οποίου έρχεται κανείς σ' επαφή με άλλους ανθρώπους; Ένα μέσο εκτόνωσης του ανταγωνισμού του; Είναι η φυγή του; Κάτι, στο οποίο επουλώνει την ανάγκη του να ανήκει σε ένα ομοειδές σύνολο; Αν είναι κάτι από όλα αυτά, τότε γιατί, αντί να χαίρεται, αντιθέτως, φανατίζεται σε τέτοιο βαθμό; Γιατί, αντί να αποδέχεται τη νίκη και την ήττα, μαίνεται εναντίον των «άλλων», με παράφορο μίσος; […]

Απόπειρες ερμηνείας του φαινομένου της βίας

[…] Το φαινόμενο της βίας είναι βαθιά κοινωνικό, καθώς μεταξύ άλλων οφείλεται στη δημιουργία των κοινωνικών ανισοτήτων, που οδηγεί μεγάλα τμήματα της νεολαίας στην αμάθεια, την ημιμάθεια και την περιθωριοποίηση. Το σύστημα αναπαραγωγής των κοινωνικών φαινομένων, η ανεργία, η ισχνή παιδεία, η ανισότητα, και το χαμηλό επίπεδο της ποιότητας της ζωής, όπου ο ισχυρότερος επικρατεί σε μια μορφή επιβίωσης «κοινωνικού δαρβινισμού[23]», είναι αίτια της γέννησης της βίας. […] Αντί ο νέος να στραφεί εναντίον της πολιτικής που παράγει τα προβλήματα και τα οξύνει, στρέφεται κατά άλλων κοινωνικών ομάδων ή υποομάδων, όπως ποδοσφαιρικές, μπασκετμπολικές, «τάχα» αντίπαλες ομάδες.

Η ανεπάρκεια της παιδείας να δομήσει προσωπικότητες μη εγωκεντρικές και, κυρίως, μη δογματικές, η ανοχή της κοινωνίας προς την οπαδική βία και η έλλειψη διάθεσης της πολιτείας να προστατεύσει το δύμα και να τιμωρήσει τον παραβάτη, διοχετεύουν προς τους νέους μηνύματα που οξύνουν τον εγωκεντρισμό του. Η αθλητική βία γίνεται έτσι μια μορφή αναπαραγωγής της κοινωνικής βίας, η οποία αναβλύζει από όλους τους «θεσμούς» του κράτους.

Αφού διαβάσεις το κείμενο

«*Η προσήλωση στην πρωτιά, αφού οι υπόλοιπες κατατάξεις εκμηδενίζουν τον ενθουσιασμό…*»: Συμφωνείς με τη διαπίστωση της καθηγήτριας ότι οι υπόλοιπες κατατάξεις, εκτός από την πρώτη θέση

εκμηδενίζουν τον ενθουσιασμό; Να αξιοποιήσεις την προσωπική σου εμπειρία από τον αθλητισμό είτε ως αθλητής/τρια, είτε ως φίλαθλος και να μεταφέρεις την άποψή σου στην ολομέλεια της τάξης.

Δραστηριότητες

Πρόσληψη Γραπτού Λόγου

1. Με βάση το κείμενο 1 να αντιστοιχίσεις τα στοιχεία της στήλης 1 με τη σωστή απάντηση στη στήλη 2.

ΣΤΗΛΗ 1	ΣΤΗΛΗ 2
1. Τα οικονομικά συμφέροντα:	α. επηρεάζουν θετικά την ανάπτυξη του αθλητισμού β. αφαιρούν την αθωότητα από τον αθλητισμό γ. δίνουν ευκαιρίες σε νέους αθλητές δ. αποτελούν πλέον τους βασικούς χορηγούς
2. Η καθηγήτρια θεωρεί ότι:	α. η αθλητική ομάδα αποτελεί μια «οικογένεια» για τους νέους β. η αθλητική ομάδα είναι τρόπος εκτόνωσης γ. η αθλητική ομάδα είναι πηγή χαράς δ. δεν υπάρχει συγκεκριμένη απάντηση για τη λειτουργία της αθλητικής ομάδας
3. Τα βασικά αίτια της αθλητικής βίας:	α. είναι κοινωνικά/οικονομικά β. είναι πολιτισμικά γ. έχουν τις ρίζες τους στο παρελθόν δ. συνδέονται με ψυχικές διαταραχές

Κειμενικά σχήματα-Λεξικογραμματικές επιλογές

1. «*Το φαινόμενο της βίας ... την ημιμάθεια και την περιθωριοποίηση*». Στο απόσπασμα η αρθρογράφος χρησιμοποιεί την οριστική έγκλιση. Για ποιο λόγο πιστεύεις ότι έκανε αυτή την επιλογή; Να λάβεις υπόψη σου και την ιδιότητά της ως καθηγήτρια πανεπιστημίου. Να μετατρέψεις το απόσπασμα εξαρτώντας το από τη φράση *Είναι πιθανόν...* Ποιες διαφορές παρατηρείς;

2. «*Είναι μια πηγή άντλησης χαράς και ψυχαγωγίας για τον ελεύθερο χρόνο του;... με παράφορο μίσος*»; Ποιος πιστεύεις ότι είναι ο ρόλος των ερωτημάτων στο απόσπασμα; Να μετατρέψεις τις προτάσεις σε αποφαντικές προτάσεις (προτάσεις που δηλώνουν αυτό που πιστεύει ο /η ομιλητής/ομιλήτρια). Ποιες διαφορές διαπιστώνεις στο ύφος και στο περιεχόμενο;

3. «*φίλαθλοι*», «*άλλων*», «*κοινωνικού δαρβινισμού*»: Να ερμηνεύσεις τη χρήση των εισαγωγικών στις παραπάνω λέξεις.

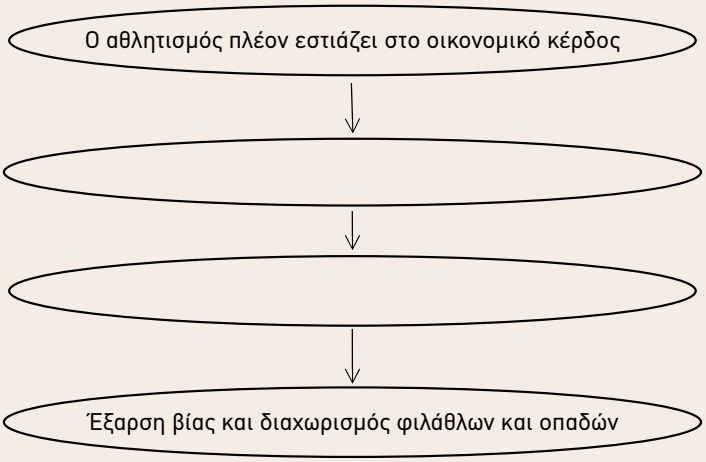
4. «*Η ανεπάρκεια της παιδείας να δομήσει προσωπικότητες μη εγωκεντρικές και, κυρίως, μη δογματικές, η ανοχή της κοινωνίας προς την οπαδική βία και η έλλειψη διάθεσης της πολιτείας να προστατεύσει το θύμα και να τιμωρήσει τον παραβάτη, διοχετεύουν προς τους νέους μηνύματα που οξύνουν τον εγωκεντρισμό του*»: Το παραπάνω απόσπασμα χρησιμοποιεί ακαδημαϊκό λεξιλόγιο. Να απλοποιήσεις το απόσπασμα αντικαθιστώντας όσες περισσότερες λέξεις μπορείς, ώστε να γίνει πιο κατανοητό.

Πρόσληψη και Παραγωγή Γραπτού Λόγου

Σε ένα σύντομο άρθρο 300 περίπου λέξεων που θα αναρτήσεις στη σχολική ιστοσελίδα να παρουσιάσεις αναλυτικά δύο αίτια και δύο συνέπειες της αθλητικής βίας.

Πριν γράψεις το κείμενο

«Ο αθλητισμός, σήμερα, ως πιστό αντίγραφο των σύγχρονων καιρών, δε διαθέτει πλέον την αλλοτινή του αίγλη... σε "φιλάθλους" και σε "χούλιγκανς"». Στο απόσπασμα η αρθρογράφος οργανώνει τις σκέψεις της με συγκεκριμένο τρόπο. Να επιχειρήσεις να τον καταγράψεις σε σχεδιάγραμμα της παρακάτω μορφής ξεκινώντας και καταλήγοντας στα σημεία που αναγράφονται. Μπορείς να προσθέσεις όσα σημεία εντοπίζεις ανάλογα με τη δική σου ερμηνεία:

Στη συνέχεια αξιοποιώντας το σχεδιάγραμμα που συμπλήρωσες, αλλά και άλλες πληροφορίες από το κείμενο ή/και την προσωπική σου εμπειρία να δημιουργήσεις το δικό σου εκτενές σχεδιάγραμμα στο οποίο θα αποτυπώνεις δύο βασικές αιτίες της αθλητικής βίας και δύο συνέπειές της. Να ακολουθήσεις τη λογική του σύντομου σχεδιαγράμματος του προηγούμενου σταδίου, για να οργανώσεις κάθε σου παράγραφο.

Αφού γράψεις το κείμενο

Να διαβάσεις με προσοχή το κείμενο που έγραψες. Ακολούθησες το σχεδιάγραμμά σου; Έχεις δηλώσει τους συλλογισμούς σου με ξεκάθαρο τρόπο και συνδετικές λέξεις;

Πριν διαβάσεις το κείμενο

Σκέψου και ονομάτισε έναν αθλητή που αποτελεί πρότυπο για σένα. Ποιες αρετές του σε κάνουν να τον θαυμάζεις;

Κείμενο 2: Σύστημα «Γιάννης»

Και σε διακοπές να μη βρισκόμουν, φυσικά και θα ξενυχτούσα για να δω τον Ελαφιακό του Μιλγουόκι να διεκδικεί το πρωτάθλημα του NBA[24] στο έκτο παιχνίδι της σειράς των τελικών, με αντίπαλο τους Φοίνιξ Σανς. Το έχω ξαναδιαπράξει άλλωστε, όταν η καλαθοσφαιρική Εθνική μας έπαιζε σε Μουντομπάσκετ που διοργανώνονταν σε χώρες με ανάποδη ώρα. Η αλήθεια είναι ότι πια δεν κατανοώ ούτε τους μισούς όρους της μπασκετικής ορολογίας. Μα δεν πειράζει. Αν βλέπεις ποδόσφαιρο και στύβεις το μυαλό σου για να καταλάβεις ποιο το σύστημα, 4-3-3, 4-2-3-1 κ.λπ., το 'χασες το παιχνίδι. Το ίδιο κι αν βλέπεις μπάσκετ και χολοσκάς για το μαν του μαν, τη ζώνη, το πικ εν ρολ, το γιουροστέπ κ.λπ.

Τι δηλαδή. Θα βλέπεις τον Γιάννη Αντετοκούνμπο να καλπάζει ή να ίπταται, να ταπώνει ή να καρφώνει, να πασάρει μαεστρικά και να αντιμετωπίζει κάθε βολή σαν σοβαρή θρησκευτική τελετή, και θα νοιάζεσαι για το τι θέση παίζει και ποιο σύστημα; Αστεία πράματα. Το Σύστημα «Γιάννης»

παίξει, τι άλλο. Ενα σύστημα που τούτη τη στιγμή δεν μπορεί να το παίξει κανένας άλλος στον κόσμο όλο, γιατί κανένας άλλος δεν είναι ελάφι με μπόι στα 2,11. Απλώς τον χαίρεσαι, λοιπόν, και τον καμαρώνεις. Χαίρεσαι το ευφυέστατο πάθος του, φανερό σε κάθε φάση. Και τον καμαρώνεις που έχει κατορθώσει να μείνει άθιχτος από την τόση δόξα και τον συνοδό πλούτο, όπως άθιχτη έχει μείνει όλη η οικογένειά του. Ενας αφοπλιστικά ώριμος παίκτης που εξακολουθεί να σκυλιάζει σαν να 'ναι ακόμα πιτσιρίκι στα Σεπόλια ή στο γηπεδάκι του Φιλαθλητικού, πεινασμένο για μπάσκετ αλλά και για ένα σουβλάκι, ολόκληρο, όχι μοιρασμένο στα τέσσερα.

Το Σύστημα «Γιάννης» δεν σημαίνει «δώστε μου την μπάλα να τους παίξω μόνος μου». Κάθε άλλο. Αν σήμαινε κάτι τέτοιο εγωπαθές, δεν θα κυνηγούσε –μόνος αυτός– και την μπαλιά που, φως φανάρι, είναι χαμένη. Ούτε θα πάσαρε σε συμπαίκτη του ελεύθερο στη γραμμή του τρίποντου, όταν ο ίδιος βρίσκεται μόνος κάτω από το καλάθι των αντιπάλων. Γι' αυτό έχει γίνει πρότυπο ο Γιάννης, όχι μόνο για τα άλματα και τον καλπασμό του. Γι' αυτό και τον αγαπάμε. Γι' αυτό αγαπάμε όλο το Αντετοκουνμπαίικο.

Σύστημα Γιάννης

Υπάρχουν βέβαια κι αυτοί που αγαπούν να τους μισούν, και ειδικά τον Γιάννη. Ξέρετε, οι «δεν θα γίνεις Ελληνας ποτέ, Νιγηριανέ», οι «μα ελληνικό επώνυμο είναι αυτό;», οι «δεν έχει καλό τρίποντο»... Δεν πειράζει, το έχασαν πια το παιχνίδι. Με το μίσος τους θα μείνουν. [...]

Αφού διαβάσεις το κείμενο

Ποιες αρετές του Γιάννη Αντετοκούνμπο οι οποίες αναφέρονται στο κείμενο συμπίπτουν με όσες ενδεχομένως ανέφερες στη δραστηριότητα που έκανες πριν διαβάσεις το κείμενο;

Δραστηριότητες

Πρόσληψη Γραπτού και Παραγωγή Προφορικού Λόγου

1. *«Η αλήθεια είναι ότι πια δεν κατανοώ ούτε τους μισούς όρους της μπασκετικής ορολογίας. Μα δεν πειράζει»*: Σε σύντομη ελεύθερη συζήτηση στην ολομέλεια της τάξης να παρουσιάσεις τη δική σου ερμηνεία για τη φράση του Π. Μπουκάλα. Συμφωνείς με αυτήν;

2. Να αντιστοιχίσεις τη φράση της στήλης 1 με τη σωστή απάντηση της στήλης 2, με βάση το κείμενο 2.

ΣΤΗΛΗ 1	ΣΤΗΛΗ 2
1. Το σύστημα «Γιάννης»:	α. είναι μοναδικό β. είναι ενδιαφέρον αλλά συνηθισμένο γ. εντυπωσιάζει μόνο τους ειδικούς δ. δεν είναι ακόμη έτοιμο
2. Για να απολαύσεις ένα άθλημα:	α. πρέπει να μαθαίνεις την ορολογία β. πρέπει να είσαι και εσύ παίκτης γ. δεν πρέπει να σε απασχολούν συστήματα και ορολογίες δ. πρέπει να μπορείς ακόμη και να ξενυχτήσεις για αυτό
3. Ο Γιάννης έχει γίνει πρότυπο:	α. για την προσωπική του ιστορία β. για τις αθλητικές του ικανότητες γ. για τους τίτλους του δ. για τις αθλητικές του ικανότητες και τον χαρακτήρα του στον αγώνα

Κειμενικά σχήματα - Λεξικογραμματικές επιλογές

1. Αφορμή για τη σύνταξη του άρθρου «Σύστημα Γιάννης» φαίνεται ότι αποτέλεσαν οι τελικοί αγώνες για το πρωτάθλημα μπάσκετ του NBA. Πώς συσχετίζεται αυτή η παρατήρηση με το κειμενικό είδος του άρθρου; Πριν απαντήσεις, σκέψου σε ποια μέσα δημοσιεύονται συνήθως τα άρθρα; Ποια είναι η σχέση τους με την ενημέρωση και με την επικαιρότητα;

2. Παρότι το κείμενο 2 είναι άρθρο σε εφημερίδα παρουσιάζει στοιχεία του προφορικού λόγου. Να εντοπίσεις τα κειμενικά σχήματα με τα οποία επιτυγχάνεται αυτό και να προσπαθήσεις να ερμηνεύσεις την πρόθεση του αρθρογράφου.

Συνεργατική Παραγωγή Γραπτού Λόγου

Χωριστείτε σε ομάδες των 3-4 ατόμων και μελετήστε προσεκτικά την προτελευταία παράγραφο («*Το Σύστημα "Γιάννης"... Γι' αυτό αγαπάμε όλο το Αντετοκουνμπαίικο*»). Στη συγκεκριμένη παράγραφο ο Π. Μπουκάλας αξιοποιεί το κειμενικό σχήμα αίτιο-αποτέλεσμα. Να τεκμηριώσετε την παρατήρηση με στοιχεία της παραγράφου. Στην συνέχεια να ξαναγράψετε την παράγραφο χρησιμοποιώντας το κειμενικό σχήμα της αιτιολόγησης. Να συγκρίνετε τις δύο παραγράφους. Ποιες ομοιότητες και ποιες διαφορές παρατηρείτε ανάμεσά τους;

Συνεργατική Παραγωγή Προφορικού Λόγου

Χωριστείτε σε ομάδες των 4-5 ατόμων. Στη συνέχεια υποθέστε ότι κάνετε την αναμετάδοση μιας φάσης από αγώνα μπάσκετ, στην οποία πρωταγωνιστεί ο Γιάννης Αντετοκούνμπο. Αν έχετε τη δυνατότητα μπορείτε να ακούσετε πιο πριν μια σύντομη αναμετάδοση. Ένας/μία από εσάς θα αναλάβει να υποκριθεί τον/τη δημοσιογράφο και να κάνει την «αναμετάδοση» στην ολομέλεια της τάξης.

Πριν διαβάσεις το κείμενο

Να σημειώσετε στον πίνακα της τάξης τα αθλήματα με τα οποία ασχολείστε ως αθλητές ή ως φίλαθλοι. Ποια θέση καταλαμβάνει το ποδόσφαιρο;
Στη συνέχεια να γράψετε στον πίνακα ένα δίκτυο λέξεων τις οποίες θεωρείτε ότι μπορεί να συναντήσετε σε ένα κείμενο σχετικό με το ποδόσφαιρο.

Κείμενο 3: Ποδόσφαιρο: Μια θρησκεία χωρίς απίστους

Ιστορία ποδοσφαίρου

Ο δημοσιογράφος Ν. Μπογιόπουλος απαντά σε ερωτήσεις γύρω από το πιο δημοφιλές, αλλά και αμφισβητούμενο άθλημα των ημερών μας, το ποδόσφαιρο.

Θα μπορούσαμε ένα πούμε ότι το ποδόσφαιρο αποτελεί ένα φαινόμενο που προσδιορίζεται στο πλαίσιο των ανθρώπινων σχέσεων;

Έλεγα προηγουμένως ότι το ποδόσφαιρο μοιάζει πάρα πολύ με τη ζωή. Τι έχει το ποδόσφαιρο; Έχει αυτοθυσία, γενναιότητα, εξυπνάδα, βρωμιά. Το καλό ποδόσφαιρο, ναι, έχει βρωμιά. Έχει εξαπάτηση. Μια από τις σπουδαιότερες στιγμές του είναι η ντρίμπλα. Τι είναι η ντρίμπλα; Η εξαπάτηση του αντιπάλου. Είναι μια προσομοίωση μάχης, έχει, όμως, και fair play· έχει τα πάντα. Σ' αυτό, λοιπόν, που συνθέτει εκείνο που λέμε «τα πάντα» έρχεται κανείς να δει τη θέση του μέσα σε αυτό, τον ατομικό του προσδιορισμό. Στο ποδόσφαιρο ό,τι είσαι φαίνεται. Άμα είσαι μπαγάσας φαίνεται. Και όταν δεν είσαι, πάλι φαίνεται. Το βλέπει η κερκίδα. Το στοιχείο της προσωπικότητας και της ατομικότητας, είναι αναπαλλοτρίωτο στην ανθρώπινη ύπαρξη. Το ίδιο συμβαίνει και στο ποδόσφαιρο. [...] Η προσωπικότητα επομένως, αναδεικνύεται μέσα από τη δυνατότητα, και αυτό

το προσφέρει το ποδόσφαιρο, το «εγώ» να γίνεται έντεκα «εμείς». Έντεκα διαφορετικά «εγώ», τα οποία ανασυντίθενται σε ένα ομαδικό «εμείς», πια.

Υπάρχει δημοκρατία στο ποδόσφαιρο; Και, κατ' επέκταση, υπάρχει δημοκρατία στο σύγχρονο ποδόσφαιρο;

Στο παιχνίδι ποδόσφαιρο υπάρχει δημοκρατία. Ή, εν πάση περιπτώσει, θα μπορούσε να υπάρχει δημοκρατία και μάλιστα είναι κατασκευασμένο με δημοκρατικούς κανόνες. Στο εμπόρευμα ποδόσφαιρο δεν υπάρχει δημοκρατία, ούτε ποτέ θα υπάρξει. Παράδειγμα: Ποδόσφαιρο μπορούν να παίξουν οι πάντες· ψηλοί, κοντοί, εύσωμοι, λιγνοί, «στραβοκάνηδες», «μανεκέν», φτωχοί, πλούσιοι, έξυπνοι· οι πάντες μπορούν να παίξουν ποδόσφαιρο. Ο Γκαρίντσα, ένας τύπος, ο οποίος έπασχε στα νεανικά του χρόνια από πολιομυελίτιδα, το ένα του πόδι ήταν πιο κοντό από το άλλο, ήταν ένας απ' τους μεγαλύτερους ποδοσφαιριστές που έβγαλε ποτέ η Βραζιλία. Ο Ολυμπιακός, πριν από μερικές δεκαετίες είχε έναν παικταρά που τον έλεγαν Φούνες. Ο Φούνες ήταν Ινδιάνος. Ήταν φαρδύς στους γοφούς. Τον είχαν λιώσει, λοιπόν, στην προπόνηση οι προπονητές για να τον αδυνατίσουν. Μα δεν αδυνάτιζε ο άνθρωπος, έτσι ήταν η κατασκευή του. Δεν τον εμπόδιζε, όμως, αυτό να είναι παικταράς. Ο Μαραντόνα ήταν 1,60 άνθρωπος, αλλά ήταν αυτός που ήταν. Ο Σώκρατες ήταν δυο μέτρα, αλλά επίσης ήταν τρομερός ποδοσφαιριστής. […] Εν πάση περιπτώσει, λοιπόν, το παιχνίδι ποδόσφαιρο είναι τόσο δημοκρατικό που τους αντέχει και τους ανέχεται όλους, ακόμη και αυτούς που δεν ξέρουν να παίξουν μπάλα. Μέχρι και για αυτούς υπάρχει η θέση του τερματοφύλακα. Αλλά, ακόμη και αυτούς που δεν μπορούσαν να παίξουν ούτε τέρμα, τους κάναμε διαιτητές. Το εμπόρευμα ποδόσφαιρο, όχι. Δεν έχει καμία σχέση με τη δημοκρατία. Γιατί εδώ βασιλεύει ο ένας θεός, ο θεός του χρήματος, ο θεός του κεφαλαίου. […]

Τα τελευταία χρόνια βλέπουμε μια στερεοτυπική προσέγγιση του αθλήματος από τους ποδοσφαιριστές και τους προπονητές, αλλά, ακόμη, και από τους οπαδούς. Εσείς πού το αποδίδετε αυτό;

Γυναίκες στο ποδόσφαιρο

Στο ότι το ποδόσφαιρο είναι εμπόρευμα. Και ως τέτοιο, αυτό που τους ενδιαφέρει είναι ο ωφελιμισμός από εκείνους που το παράγουν. Δεν τους ενδιαφέρει τίποτα άλλο από το να νικήσουν. Βεβαίως είναι σπουδαίο πράγμα η νίκη, όμως, ποτέ δεν θα πάψουμε να θεωρούμε την Εθνική Ολλανδίας μια από τις σπουδαιότερες Εθνικές, επί Κρόιφ, παρότι έχασε δύο τελικούς. […] Σήμερα, όλα αυτά είναι προφανές ότι δεν επιτρέπονται. Και, όταν προκύψουν, προκύπτουν ως σενάριο επιστημονικής φαντασίας που παρότι είναι επιστημονική φαντασία καταφέρνει να επιβεβαιώνεται. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι η νίκη της Εθνικής Ελλάδος το '04. Όχι γιατί έπαιξε σπουδαίο ποδόσφαιρο, αλλά και μόνο το ότι το πήρε είναι ασύλληπτο.

Αφού διαβάσεις το κείμενο

Στην προαναγνωστική δραστηριότητα είχατε γράψει στον πίνακα της τάξης ένα δίκτυο λέξεων πιθανών να εμφανιστούν στο κείμενο. Σε ποιο βαθμό επιβεβαιώθηκαν οι προβλέψεις σας συνολικά;

Δραστηριότητες

Πρόσληψη Γραπτού και Παραγωγή Προφορικού Λόγου

1. «*Δεν τους ενδιαφέρει τίποτα άλλο από το να νικήσουν*»: Σε σύντομη ελεύθερη συζήτηση στην ολομέλεια της τάξης να αναζητήσετε τις συνέπειες μιας τέτοιας οπτικής για τον αθλητισμό και να τις καταγράψετε σε ένα συνεργατικό έγγραφο ή στον πίνακα της τάξης.

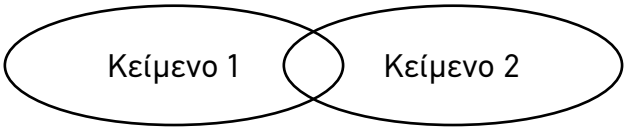
2. Να επιλέξεις τη σωστή απάντηση σύμφωνα με το κείμενο:

1. Η προσωπικότητα των αθλητών:
   α. χάνεται μέσα στην ομαδικότητα του ποδοσφαίρου
   β. πρέπει να υποτάσσεται στο καλό του συνόλου
   γ. δεν φαίνεται πάντοτε ξεκάθαρα στην εξέδρα
   δ. παίρνει νέα αξία μέσα από την ομαδικότητα
2. Η δημοκρατία:
   α. είναι στοιχείο του ποδοσφαίρου παρά την εμπορευματοποίησή του
   β. είναι χαρακτηριστικό του ποδοσφαίρου ως παιχνίδι
   γ. χάνεται μέσα στην ανάγκη για ομαδικότητα
   δ. δεν είχε ποτέ καμία συσχέτιση με το ποδόσφαιρο
3. Στις μέρες μας, στο ποδόσφαιρο:
   α. ο αδύναμος δεν κερδίζει ποτέ
   β. υπάρχουν σοβαρές πιθανότητες να κερδίσει ο αδύναμος
   γ. σπάνια κερδίζει ο αδύναμος
   δ. πλέον όλες οι ομάδες είναι σχεδόν ισοδύναμες

Συνεργατική Διαφοροποιημένη Διδασκαλία

1. Σε ζεύγη να μελετήσετε προσεκτικά τη συνέντευξη του Ν. Μπογιόπουλου και το άρθρο της Κ. Γογγάκη. Εντοπίστε τα αίτια της αθλητικής παθογένειας σύμφωνα με τα δύο κείμενα. Στη συνέχεια να καταγράψετε με τη βοήθεια ενός γραφικού οργανωτή. Υπενθυμίζεται ότι στο κέντρο σημειώνονται τα στοιχεία στα οποία τα δύο κείμενα συμπίπτουν. Να φροντίσετε ώστε τα κοινά θέματα να παρουσιάζονται στο σημείο στο οποίο οι κύκλοι επικαλύπτονται.

Στη συνέχεια, αξιοποιώντας τις σημειώσεις σας να τα αναπτύξετε σε μία παράγραφο, περίπου 100 λέξεων, στην οποία θα αναφέρεστε στις αθλητικές παθογένειες.

2. Σε ζεύγη να επισημάνετε και να αναλύσετε την αναλογία που αξιοποιεί ο ομιλητής στην πρώτη του απάντηση. Γιατί πιστεύετε ότι έκανε αυτή την επιλογή;

3. Παράδειγμα: «*Ποδόσφαιρο μπορούν... ήταν τρομερός ποδοσφαιριστής*»: Στο συγκεκριμένο απόσπασμα ο Μπογιόπουλος κάνει ευρεία χρήση παραδειγμάτων πριν καταλήξει στο συμπέρασμα: «*Εν πάση περιπτώσει, λοιπόν, το παιχνίδι ποδόσφαιρο είναι τόσο δημοκρατικό που τους αντέχει και τους ανέχεται όλους, ακόμη και αυτούς που δεν ξέρουν να παίζουν μπάλα*». Θεωρείτε ότι τα παραδείγματα ενισχύουν την πειστικότητα του συμπεράσματος; Αν ναι, με ποιον τρόπο; Να μελετήσετε τα παραπάνω ερωτήματα σε ζεύγη και στη συνέχεια να μεταφέρετε τις απόψεις σας στην ολομέλεια της τάξης.

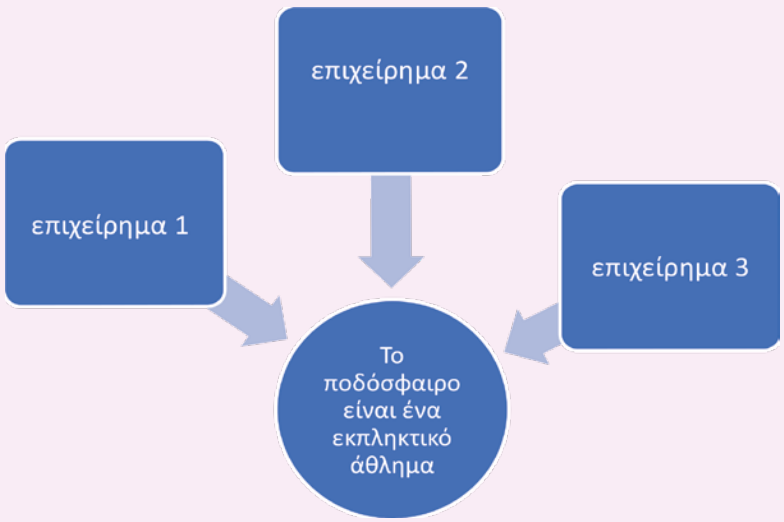
4. Σε ζεύγη να αναζητήσετε και να καταγράψετε τις εκφράσεις προφορικού λόγου που συναντάτε στο κείμενο. Να ξαναγράψετε τις φράσεις που εντοπίσατε με πιο επίσημο λεξιλόγιο. Στη συνέχεια, στην ολομέλεια της τάξης, να συγκρίνετε τις απαντήσεις σας. Σε ποιο κοινό θεωρείτε ότι θα μπορούσαν να απευθύνονται οι δύο εκδοχές;

Παραγωγή Γραπτού Λόγου

Να υποθέσεις ότι σε συζήτηση με έναν/μία εκπαιδευτικό της τάξης έρχεσαι σε διαφωνία καθώς εκείνος/εκείνη υποστηρίζει ότι το ποδόσφαιρο είναι ένα άθλημα που διαβρώνει την έννοια του αθλητισμού και έχει μόνο αρνητικές πλευρές για τη νεολαία. Προβληματισμένος/η από τις απόψεις του/της και παρακινημένος από τη συνέντευξη του Ν. Μπογιόπουλου που διάβασες, αποφασίζεις να υπερασπιστείς το αγαπημένο σου άθλημα και του/της απευθύνεις μια επιστολή 300 περίπου λέξεων, στην οποία παρουσιάζεις τη δική σου υπερασπιστική επιχειρηματολογία.

Πριν γράψεις το κείμενο

Διαβάζεις και επισημαίνεις τα επιχειρήματα του Ν. Μπογιόπουλου υπέρ του ποδοσφαίρου στο κείμενο. Στη συνέχεια δημιουργείς ένα νοητικό χάρτη με κεντρική έννοια φράση «*το ποδόσφαιρο είναι ένα εκπληκτικό άθλημα*», που αποτελεί ουσιαστικά και τη θέση του. Γύρω από την κεντρική φράση καταγράφεις και οργανώνεις τα επιχειρήματά του.

Εμπλουτίζοντας την επιχειρηματολογία του κειμένου με δικά σου στοιχεία και προσθέτοντας και δικά σου καινούρια επιχειρήματα διαμορφώνεις ένα πληρέστερο σχεδιάγραμμα, με βάση το οποίο συντάσσεις την επιστολή υπεράσπισης του αγαπημένου σου αθλήματος.

Αφού γράψεις το κείμενο

Να διαβάσεις το κείμενο σου και να ελέγξεις αν έχεις σαφείς θεματικές προτάσεις οι οποίες να ανταποκρίνονται στο περιεχόμενο κάθε παραγράφου. Θεωρείς ότι έχεις χρησιμοποιήσει εκφράσεις/λέξεις οι οποίες να κάνουν την ακολουθία των σκέψεων σου ξεκάθαρη;

Πριν ακούσεις το κείμενο

Οι Παραολυμπιακοί Αγώνες αποτελούν ένα αναπόσπαστο πλέον τμήμα των Ολυμπιακών Αγώνων. Με ένα καταιγισμό ιδεών να προσπαθήσεις να ανακαλέσεις όσα γνωρίζεις για αυτούς. Στη συνέχεια να αναφέρεις τη σκέψη σου στην ολομέλεια της τάξης.

Κείμενο 4: Καρολίνα Πελενδρίτου, μέσα από τα μάτια της «χρυσής» κολυμβήτριας, Podcast από τη σειρά της Λ. Γκαρέτσου: Πέρα από τα όρια.

Πέρα από τα όρια (podcast)

Η Λ. Γκαρέτσου παίρνει συνέντευξη από τη χρυσή Παραολυμπιονίκη Κ. Πελενδρίτου σχετικά με την αθλητική της πορεία και τις δυσκολίες ενός ανάπηρου αθλητή [00:01-00:32, 11:43-16:20].

Όσο ακούς τα αποσπάσματα του ηχητικού κειμένου, να μη ξεχάσεις να κρατάς σημειώσεις σχετικά με την πορεία της Κ. Πελενδρίτου στον αθλητισμό.

Δραστηριότητες

Πρόσληψη και Παραγωγή Προφορικού Λόγου

1. Ποιο είναι το περιεχόμενο της εισαγωγής του ηχητικού κειμένου 00:01-00:32; Γιατί θεωρείς ότι επελέγη αυτή η εισαγωγή; Πώς συνδέεται με το γενικότερο περιεχόμενο του ηχητικού κειμένου;

2. Γιατί η Κ. Πελενδρίτου θεωρεί ότι στους Παραολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας ένιωθε νικήτρια πριν ακόμη αγωνιστεί;

3. Πώς περιγράφει η Κ. Πελενδρίτου και πώς αιτιολογεί τα συναισθήματά της μετά τη νίκη της στους Αγώνες της Αθήνας το 2004;

4. Πώς αντιμετώπισε την τέταρτη θέση στα 100 μέτρα πρόσθιο η Κ. Πελενδρίτου; Ποιες ήταν οι σκέψεις της και ποια ήταν η απόφασή της για τη συνέχεια της καριέρας της;

Συνεργατική Διαφοροποιημένη Διδασκαλίας

1η Ομάδα: Να ακούσετε ολόκληρο το ηχητικό κείμενο και να κρατήσετε σημειώσεις με τα βασικά στοιχεία της διαδρομής της Καρολίνας Πελενδρίτου. Με ένα άρθρο σας στην ιστοσελίδα του σχολείου ή στο ιστολόγιο της τάξης να ενημερώσετε τους συμμαθητές/τις συμμαθήτριες σας για την ιστορία της αθλήτριας. Μπορείτε να αξιοποιήσετε και άλλες πηγές και υλικό γύρω από την αθλητική της καριέρα.

2η Ομάδα: Να ακούσετε προσεκτικά την αφήγηση της Κ. Πελενδρίτου για τη νίκη της στους Παραολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας το 2004. Στη συνέχεια να φτιάξετε το δικό σας αθλητικό κόμικ το οποίο θα παρουσιάζει την ίδια ιστορία. Να προσπαθήσετε να αποδώσετε όσο γίνεται πιο πειστικά τις συναισθηματικές διακυμάνσεις της αθλήτριας. Μπορείτε να αναρτήσετε τη δημιουργία σας στη σχολική ιστοσελίδα.

3η Ομάδα: Να δημιουργήσετε ένα σύντομο επιτραπέζιο ή ηλεκτρονικό παιχνίδι (η πλατφόρμα eclass περιλαμβάνει κατάλληλα εργαλεία) το οποίο θα έχει ως δοκιμασίες τις δυσκολίες στις οποίες καλείται να αντεπεξέλθει ένας/μία παραολυμπιονίκης. Προσοχή! Στόχος του παιχνιδιού δεν είναι η νίκη ή ο ανταγωνισμός, αλλά η κατανόηση της δύσκολης πορείας των αθλητών/αθλητριών με αναπηρίες.

4η Ομάδα: Τα μέλη της ομάδας σας θα πρέπει να ετοιμάσουν και να παρουσιάσουν στην ολομέλεια της τάξης μονολόγους στους οποίους θα υποδύονται αθλητές με αναπηρίες, που παρουσιάζουν τη δική τους εμπειρία από τον αθλητισμό. Οι μονόλογοι δεν πρέπει να ξεπερνούν τα 3 λεπτά ο καθένας. Προσπαθήστε να είστε όσο γίνεται πιο πειστικοί, μπαίνοντας όσο είναι δυνατόν στη θέση του ομιλητή.

Ιστορία παραολυμπιακών

Πριν παρατηρήσεις το κείμενο

Από την προσωπική σου εμπειρία ποια θεωρείς ότι είναι η συνηθισμένη συμπεριφορά των γονέων που προτρέπουν τα παιδιά τους στον αθλητισμό; Έχεις συναντήσει ποτέ υπερβολές;

Κείμενο 5: Γονείς και παιδιά-αθλητές

Δημιουργός: Σοφία Γρηγορίου, εικαστικός

Δραστηριότητες

Πρόσληψη Πολυτροπικού Κειμένου

1. Να περιγράψεις το σκίτσο. Μην παραλείψεις να σχολιάσεις τις εκφράσεις των προσώπων.

2. Ποιο πιστεύεις ότι είναι το μήνυμα του σκίτσου; Ποια στοιχεία σε οδήγησαν σε αυτό το συμπέρασμα;

Παραγωγή Γραπτού Λόγου

Να υποθέσεις ότι είσαι ο διαιτητής στον αγώνα στιγμιότυπο του οποίου αποτυπώνεται στο Κείμενο 5. Σε μια παράγραφο (100-120 λέξεις), η οποία απευθύνεται στην αρμόδια ομοσπονδία, να αφηγηθείς το περιστατικό και να διατυπώσεις με συντομία τους προβληματισμούς σου γύρω από αυτό.

Αφήγηση σκίτσου

Συνεργατική Δραστηριότητα

Αφού χωριστείτε σε ομάδες 4-5 ατόμων, να επιχειρήσετε να αναπαραστήσετε προφορικά την ιστορία που «αφηγείται» ο σκιτσογράφος. Στη συνέχεια να επιλέξετε 4-5 βασικούς χαρακτήρες της ιστορίας και να γράψετε ένα μικρό διαλογικό έργο, το οποίο θα παρουσιάζει την ιστορία που αναπαραστήσατε πιο πριν. Στο επόμενο στάδιο να εξασκηθείτε στην ανάγνωση των ρόλων σας με ευχέρεια και έπειτα στην απόδοσή τους με συναίσθημα, εκφράσεις και χειρονομίες. Είναι ανάγκη να υποστηρίζετε τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας. Τέλος, να παρουσιάσετε στην ολομέλεια της τάξης τον διάλογό σας ως δρώμενο.

Αναρωτηθείτε: τελικά κατέληξαν όλες οι ομάδες στο ίδιο κείμενο και στην ίδια παρουσίαση;

Επέκταση

Παζλ με τη σημαία των Ολυμπιακών Αγώνων

Δραστηριότητα Επέκτασης

Αφού χωριστείτε σε ομάδες να επιχειρήσετε να φτιάξετε μια σειρά από αφίσες υπέρ του υγιούς αθλητισμού και της ανάγκης ένταξής του στην καθημερινότητά μας. Μπορείτε να αξιοποιήσετε συνδυαστικά τη δική σας καλλιτεχνική δημιουργία και εφαρμογές που θα επιλέξετε. Μην αμελήσετε να χρησιμοποιήσετε τη φαντασία σας, ώστε τα κείμενά σας να είναι επικοινωνιακά και εύστοχα. Να αναρτήσετε τις αφίσες στην ιστοσελίδα του σχολείου και στους τοίχους της τάξης ή του σχολείου σας.

Προτεινόμενα Δίκτυα Κειμένων

1ο Δίκτυο

1. Η Βία στον Σύγχρονο Αθλητισμό, συνέντευξη του καθηγητή Αθλητικής Κοινωνιολογίας ΣΕΦΑΑ/ΕΚΠΑ, Ν. Πατσαντάρα στον καθηγητή Φυσικής Αγωγής, Ν. Παπαπαντελή. alfavita.gr, 23-03-23.
2. Μαθήματα ζωής από τον Χαράλαμπο Ταϊγανίδη (Από το podcast της Λ. Γκαρέτσου, Πέρα από τα όρια [Ε 58) 09:20-13:09
3. Η σωστή στάση των γονέων στον αθλητισμό, Γ. Ιωάννου, psixologos-ioannou.gr

2ο Δίκτυο

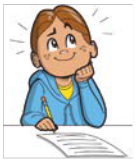
1. Αναβολικά χρησιμοποιεί ένας στους τέσσερις αθλούμενους, *Newsroom Καθημερινής* kathimerini.gr, 18-02-2016 (μπορεί να αξιοποιηθεί και ως ηχητικό κείμενο)
2. Έστηναν αγώνες και στην αρχαιότητα, Χ. Κάτσικας, tanea.gr, 16-08-2008.
3. «Έλα να βγάλουμε μία σέλφι», λέει η βία στο ποδόσφαιρο. Ν. Πογιατζής (σκίτσο), goal.philenews, 21-05-2016.

Άλλα κείμενα

Μπορείτε να δείτε:

- *Οι δρόμοι της Φωτιάς* [*Chariots of Fire*], Χιου Χάντσον (1981)
- *Πάθος για το μπασκετ* [*Hoosiers*], Ντέιβιντ Άνσπο (1986)
- *Κάν'το όπως ο Μπέκαμ* [*Bend It Like Beckham*], Γκούριντερ Τσάντα (2002)

Αναστοχασμός

Οδηγίες: Απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις για να αξιολογήσετε τι μάθατε από την ενότητα και πώς σας επηρέασαν τα κείμενα και οι δραστηριότητες.

Ερώτηση 1: Ποιο στοιχείο από τα κείμενα της ενότητας σας έκανε τη μεγαλύτερη εντύπωση;

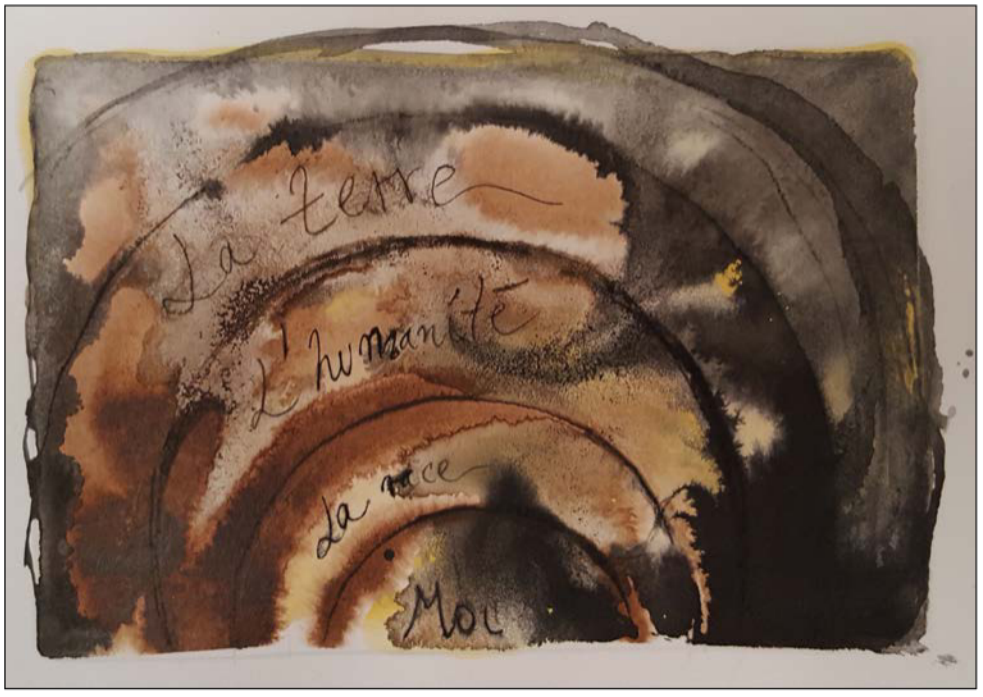
1. Οι κοινωνικές επιπτώσεις της οπαδικής βίας.
2. Η σημασία του «ευ αγωνίζεσθαι» στον σύγχρονο αθλητισμό.
3. Οι προσπάθειες αθλητών με αναπηρίες για διάκριση και αυτοβελτίωση.

Ερώτηση 2: Πώς επηρέασαν οι δραστηριότητες και τα κείμενα τη δική σας οπτική για τον αθλητισμό και τη σημασία του;

1. Με ενέπνευσαν να δώσω μεγαλύτερη έμφαση στην ομαδικότητα και τη συνεργασία.
2. Με προβλημάτισαν για τη βία και την εμπορευματοποίηση στον αθλητισμό.
3. Με έκαναν να εκτιμήσω περισσότερο τις προσπάθειες των αθλητών με αναπηρίες.

Ερώτηση 3: Εφαρμογή: Πώς μπορείτε να εφαρμόσετε όσα μάθατε από την ενότητα στην καθημερινότητά σας;

1. Προωθώντας την ιδέα του «ευ αγωνίζεσθαι» σε συζητήσεις με φίλους και γνωστούς.
2. Υποστηρίζοντας δράσεις που προάγουν την ισότητα στον αθλητισμό.
3. Συμμετέχοντας ενεργά σε αθλητικές δραστηριότητες με πνεύμα συνεργασίας.

Ascèse Kazantzakis©Helena Patsiamanis

Ενότητα 8η

Όποιος δε γελά… δεν είναι σοβαρός

Κείμενο αφόρμησης

Αρκάς

Γελοιογραφία Αρκάς, The Official site.

Καθοδηγητικές ερωτήσεις

- Η παραπάνω εικόνα έχει στόχο να προκαλέσει το γέλιο στους αναγνώστες της. Νομίζεις ότι το πετυχαίνει; Αιτιολόγησε την απάντησή σου.
- Θεωρείς ότι σε δέκα χρόνια από τώρα ένας/μία έφηβος/έφηβη θα μπορεί να γελάσει με ένα τέτοιο σκίτσο;
- Πόσο σημαντικό είναι το γέλιο στη ζωή σου; Με ποιους ανθρώπους σου αρέσει να ανταλλάσσεις αστεία;
- Νομίζεις ότι οι άνθρωποι σήμερα γελούν με την καρδιά τους; Σε ποιους χώρους βλέπεις ανθρώπους να γελούν πολύ; *«Αστείο, τελικά, είναι ό,τι...»*

Καταγράψτε τις απαντήσεις σας σε ένα έγγραφο και ξαναδιαβάστε το όταν η ενότητα θα έχει ολοκληρωθεί.

Περιεχόμενα ενότητας

Κείμενο 1: Όσο γελάμε τίποτε δεν χάθηκε, Τ. Καραϊσκάκη.
Κείμενο 2α: Μιμίδια, realancient/photos.
Κείμενο 2β: realancient/photos.
Κείμενο 3: Όποιος γελά δεν είναι σοβαρό άτομο.
Κείμενο 4: *Το χιούμορ στο πλαίσιο της σχολικής τάξης: Απόψεις δασκάλων,* Α. Στελλάκη (2022).

Όταν τελειώσεις την ενότητα θα μπορείς:

- να κατανοείς τη θέση αλλά και την αξία του γέλιου και του κωμικού στην καθημερινότητά μας
- να συνδέσεις το γέλιο με τον πολιτισμό, την εκπαίδευση αλλά και την ανθρώπινη ιδιότητα
- να αντιλαμβάνεσαι την προσωπική αλλά και την κοινωνική, πολιτική διάσταση του γέλιου
- να επεξεργάζεσαι πολυτροπικά κείμενα
- να μετασχηματίζεις γραπτά κείμενα σε πολυτροπικά και το αντίθετο
- να αξιοποιείς την τεχνική του διαλόγου και της αφήγησης
- να γράφεις κείμενα επιχειρηματολογίας, με αντεπιχειρήματα και λογική οργάνωση
- να γράφεις επιστολές

Λέξεις-κλειδιά

γέλιο, κωμικό, μιμίδια, σοβαρότητα

Κείμενα και δραστηριότητες

Πριν διαβάσεις το κείμενο

Ποια η άποψη σου για το γέλιο; Μήπως είναι μια... σοβαρή υπόθεση; Ποια η σχέση γέλιου και σοβαρότητας;
Καταγράψτε στον πίνακα της τάξης την προσφορά του στον άνθρωπο και διαβάστε το παρακάτω κείμενο που αναφέρεται στα οφέλη του γέλιου.

Κείμενο 1: «Όσο γελάμε τίποτα δεν χάθηκε»

Όσο γελάμε

Το γέλιο, πέρα από θεραπευτικό, είναι εργαλείο πνευματικής αφύπνισης και αντίστασης. Το κείμενο αναδεικνύει τις πολλαπλές διαστάσεις του, από τη χαρά έως την κοινωνική αμφισβήτηση.

Σήμερα, εκτιμάται κυρίως για τις ευεργετικές του συνέπειες στον οργανισμό. Το γέλιο, λένε οι γιατροί (πεποίθηση που κρατάει από τον Ιπποκράτη), χαρίζει ζωή. Ενισχύει το αμυντικό σύστημα – με ένα ξέσπασμα γέλιου, το σώμα απελευθερώνει αντισώματα σε μύτη και αναπνευστικό σύστημα, που μας προφυλάσσουν από ιούς και μικρόβια, και προκαλεί συγκέντρωση λευκών αιμοσφαιρίων που καταπολεμούν τις λοιμώξεις. Επιφέρει διαστολή των αιμοφόρων αγγείων, αποτρέποντας εμφράγματα και μειώνοντας τις πιθανότητες νέων· κατεβάζει την πίεση· αυξάνει τη χωρητικότητα

των πνευμόνων απομακρύνοντας μια κρίση άσθματος, αλλά και την παραγωγή ενδορφινών, των ουσιών που μας φτιάχνουν τη διάθεση και καταπραΰνουν τον πόνο.

Έτσι, παντός τύπου αεριτζήδες άρπαξαν την ευκαιρία και έκαναν την πρόκληση γέλιου επιχείρηση. Χιλιάδες είναι πλέον ανά την υφήλιο οι λέσχες γέλιου, κλαμπ όπου καταφεύγουν της γης οι αγχωμένοι για να γελάσουν – με το αξημίωτο βέβαια. Πέρα από την εμπορευματοποίηση της πιο φευγαλέας, της πιο εύθραυστης έκφρασης των συναισθημάτων μας, αυτό δείχνει την τραγική εξασθένηση των «φυσικών» αντανακλαστικών της κοινωνίας (γέλιο), απέναντι στη θλίψη, στον πόνο, στην ανέχεια, στην αδικία. Δείχνει μια μαζική αποχαύνωση, σύγχυση, νοσηρότητα. Δεν μπορούμε πλέον να γελάσουμε μόνοι μας (ακόμη και το, από τη φύση του, ανατρεπτικό και εξυγιαντικό γέλιο έχει μεταμορφωθεί σε έναν ανώδυνο μαζικό «σπασμό» μπρος στις τηλεοπτικές ιλαροτραγωδίες) και καταφεύγουμε στους ειδικούς!

Ίσως γιατί κατανοούμε όλο και λιγότερο τις βαθύτερες αξίες του. Το γέλιο, πέρα από γιατρικό του σώματος, κυρίως είναι γιατρικό του νου και της ψυχής. Είναι όπλο, εργαλείο.

Το αστείο είναι ένα είδος διανοητικής ανακάλυψης, το αναπάντεχο πέρασμα στην άλλη όχθη, η αιφνίδια έξοδος από το διανοητικό μονοπάτι (κατά τον Αριστοτέλη, το θεμελιώδες χαρακτηριστικό της κωμικότητας είναι ακριβώς η αντιφατικότητα, η ανακολουθία, η αμφισημία), που οξύνει το πνεύμα, διευρύνει τις αισθήσεις, αμβλύνει τα πάθη και τις εντάσεις της καθημερινότητας, «μειώνει» το κακό.

Το πιο κοινό εύκολο γέλιο είναι το γέλιο με τα αβλαβή λάθη, τα ανώδυνα παθήματα ή τις μικροατυχίες των άλλων. Εκείνο που πηγάζει από ένα αυτάρεσκο αίσθημα ανωτερότητας (Πλάτωνας) μπρος στη γελοιοποίηση του άλλου (Αριστοτέλης), από μια αθώα χαιρεκακία (Νίτσε). Όμως, το πιο λυτρωτικό γέλιο είναι αυτό που πηγάζει από την ανάγκη να κάνουμε τα τραγικά κωμικά, ώστε να είναι πιο υποφερτά, να ελαφρώσουμε τις πένθιμες καταστάσεις από το βάρος της θλίψης, να αντισταθούμε στην εξουσία – το γέλιο είναι το τελευταίο καταφύγιο του καταπιεσμένου πολίτη.

Με το αστείο μπορούμε να είμαστε χοντροκομμένοι ατιμωρητί, δηλαδή μπορούμε να εκφράσουμε την αντίθεσή μας σε κάποιον χωρίς τις δυσκολίες που έχει μια ευθεία αντιπαράθεση (Φρόιντ). Αλλά μπορούμε και να ξεσκεπάσουμε την ανοησία, να καυτηριάσουμε το κακό. Το γέλιο μας βοηθάει να σταθούμε στο ύψος μας (ο Σοπέν έλεγε ότι όποιος δεν γελάει ποτέ δεν είναι σοβαρό άτομο), και να κατανοήσουμε τον κόσμο μας (κατά τον Γκόμπροβιτς το αστείο δίνει από τις εγκυρότερες απαντήσεις του τι ακριβώς συμβαίνει γύρω μας).

Σήμερα, περισσεύει το ανώδυνο τηλεοπτικό γέλιο με ό,τι σκανδαλίζει το κοινό αίσθημα και λείπει το απελευθερωτικό πολιτικό γέλιο – το γέλιο της ειλικρίνειας μέσα στον βούρκο της υποκρισίας.

Αφού διαβάσεις το κείμενο

Ελέγξτε τον αρχικό πίνακα για την προσφορά του γέλιου. Μήπως χρειάζεται να τον συμπληρώσετε με τα οφέλη που αναφέρονται στο κείμενο;

Δραστηριότητες

Πρόσληψη Γραπτού και Παραγωγή Προφορικού Λόγου

1. Με βάση το Κείμενο 1, επιλέξτε τη σωστή απάντηση για καθένα από τα παρακάτω ερωτήματα:

1. Σύμφωνα με την αρχαιοελληνική σκέψη:
   α. το γέλιο δεν ταιριάζει στη φύση του ανθρώπου
   β. το γέλιο είναι ζωογόνο
   γ. το χωρίς λόγο γέλιο, καθιστά τον άνθρωπο γελοίο

2. Η ανά τον κόσμο καταφυγή σε εύκολες μεθόδους πρόκλησης του γέλιου:
   α. χαρακτηρίζεται από την αρθρογράφο ως θετική
   β. αποδοκιμάζεται από την αρθρογράφο
   γ. θεωρείται παρωχημένη, κατά τη γνώμη της αρθρογράφου
3. Λυτρωτικό, κατά την αρθρογράφο, είναι το γέλιο που:
   α. σχετίζεται με τις μικροατυχίες και τα παθήματα τρίτων
   β. προκαλείται αυθόρμητα γέλιο
   γ. καθιστά την τραγικότητα διαχειρίσιμη

2. *«Δεν μπορούμε πλέον να γελάσουμε μόνοι μας...».* Σε μια σύντομη συζήτηση προσπάθησε να τοποθετηθείς πάνω στην προηγούμενη πρόταση, αιτιολογώντας την άποψη σου. Συμφωνείς ή διαφωνείς;

Πρόσληψη και Παραγωγή Γραπτού Λόγου

1. Σκέψου τις ωφέλειες του γέλιου, όπως προκύπτουν από το κείμενο που διάβασες. Πώς θα συμπλήρωνες τον παρακάτω πίνακα;

Σωματικά	Διανοητικά	Ψυχικά	Κοινωνικά

2. Στη συνέχεια γράψε μια σύντομη φράση/πρόταση για να συμπληρώσεις τον τίτλο. *«Όσο γελάμε τίποτα δεν χάθηκε γιατί.....».*

Παραγωγή Προφορικού Λόγου

Στην τελευταία παράγραφο του κειμένου 1 υποστηρίζεται ότι: «*Σήμερα, περισσεύει το ανώδυνο τηλεοπτικό γέλιο με ό,τι σκανδαλίζει το κοινό αίσθημα και λείπει το απελευθερωτικό πολιτικό γέλιο – το γέλιο της ειλικρίνειας μέσα στο βούρκο της υποκρισίας*». Συζητήστε μέσα στην τάξη την παραπάνω άποψη και παραθέστε παραδείγματα που την επιβεβαιώνουν ή την αναιρούν.

Γλωσσάρι δραστηριότητας

Κειμενικά σχήματα-Λεξικογραμματικές επιλογές

1. Στο κείμενο κυριαρχεί το α΄ πληθυντικό πρόσωπο. Για ποιο λόγο η αρθρογράφος έκανε αυτή την επιλογή; Στην προτελευταία παράγραφο να μετατρέψεις το ρηματικό πρόσωπο σε γ΄ ενικό, χρησιμοποιώντας ως υποκείμενο τη λέξη *ο άνθρωπος* και στη συνέχεια να συζητήσετε πώς αλλάζει το ύφος.

> *«Με το αστείο μπορούμε να είμαστε χοντροκομμένοι ατιμωρητί, δηλαδή μπορούμε να εκφράσουμε την αντίδεσή μας σε κάποιον χωρίς τις δυσκολίες που έχει μια ευθεία αντιπαράθεση (Φρόιντ). Αλλά μπορούμε και να ξεσκεπάσουμε την ανοησία, να καυτηριάσουμε το κακό. Το γέλιο μας βοηθάει να σταδούμε στο ύψος μας (ο Σοπέν έλεγε ότι όποιος δεν γελάει ποτέ δεν είναι σοβαρό άτομο), και να κατανοήσουμε τον κόσμο μας (κατά τον Γκόμπροβιτς το αστείο δίνει από τις εγκυρότερες απαντήσεις του τι ακριβώς συμβαίνει γύρω μας)».*

2. *«αντιφατικότητα, ανακολουθία, αμφισημία»*: Να αναλύσεις τις λέξεις στα συνθετικά τους και να δημιουργήσεις νέες λέξεις με το α΄ συνθετικό. Με ένα καταιγισμό ιδεών γράψτε στον πίνακα της τάξης όσο πιο πολλές λέξεις μπορείτε που να ξεκινούν από το α΄ συνθετικό. Σε ποια συμπεράσματα καταλήγετε για το πώς αυτά επηρεάζουν τη σημασία των λέξεων που καταγράψατε;

3. *το θεμελιώδες χαρακτηριστικό.* Να συμπληρώσεις τις φράσεις που ακολουθούν με το επίθετο *θεμελιώδης*

των ..... αρχών της κοινωνίας
τα ..... αξιώματα της Φυσικής
της ..... ισορροπίας του συστήματος

4. Τι δηλώνει η φράση *«Ίσως γιατί κατανοούμε όλο και λιγότερο τις βαθύτερες αξίες του»;*
α. βεβαιότητα β. αναγκαιότητα γ. πιθανότητα δ. δυνατότητα

5. Η παρακάτω παράγραφος του κειμένου αποτελεί μια περίοδο λόγου.

- Να εντοπίσεις το ασύνδετο σχήμα και να σχολιάσεις τη λειτουργία του στο απόσπασμα.
- Τι προσδίδει στο ύφος ο μακροπερίοδος λόγος;
- Να μετατρέψεις τον μακροπερίοδο λόγο σε μικροπερίοδο κάνοντας τις αλλαγές που θεωρείς απαραίτητες. Ποια αλλαγή στο ύφος διαπιστώνεις;

«Το αστείο είναι ένα είδος διανοητικής ανακάλυψης, το αναπάντεχο πέρασμα στην άλλη όχθη, η αιφνίδια έξοδος από το διανοητικό μονοπάτι (κατά τον Αριστοτέλη, το θεμελιώδες χαρακτηριστικό της κωμικότητας είναι ακριβώς η αντιφατικότητα, η ανακολουθία, η αμφισημία), που οξύνει το πνεύμα, διευρύνει τις αισθήσεις, αμβλύνει τα πάθη και τις εντάσεις της καθημερινότητας, «μειώνει» το κακό».

Συνεξέταση κειμένων - Παραγωγή Γραπτού Λόγου

Αφού λάβεις υπόψη σου τη θέση που διατυπώνεται στο κείμενο *«κατά τον Αριστοτέλη, το θεμελιώδες χαρακτηριστικό της κωμικότητας είναι ακριβώς η αντιφατικότητα, η ανακολουθία, η αμφισημία»*, να βρεις πώς αυτό εφαρμόζεται, στο κείμενο αφόρμησης, στην γελοιογραφία του Αρκά. Στη συνέχεια να γράψεις μια παράγραφο με θεματική πρόταση «*Βασικό γνώρισμα του αστείου είναι η αντιφατικότητα και η αμφισημία*». Στην ανάπτυξη της παραγράφου σου φρόντισε να αξιοποιήσεις παραδείγματα.

Πριν γράψεις το κείμενο

Αρχικά σκέψου τι σημαίνει αντιφατικότητα και αμφισημία. Θα σε βοηθήσει η άσκηση 2 (Λεξικογραμματικές επιλογές). Μπορείς να αξιοποιήσεις τη γελοιογραφία του Αρκά που υπάρχει στην ενότητα αλλά και στοιχεία χιουμοριστικά από ταινίες ή κείμενα, μιμίδια ή ό,τι άλλο σε έχει κάνει

να γελάσεις. Σκέψου τέτοια παραδείγματα και αναζήτησε τους λόγους που γέλασες; Υπήρχε κάποιο παιχνίδι με τις λέξεις; Προσπάθησε να καταγράψεις 2-3 παραδείγματα και δείξε πώς οδηγούσαν στο γέλιο. Πρόσεξε τη συνοχή της παραγράφου σου.

Αφού γράψεις το κείμενο

Έλεγξε την παράγραφό σου. Τα παραδείγματα που χρησιμοποίησες αποδεικνύουν τη θέση της θεματικής σου πρότασης;

Πριν παρατηρήσεις το κείμενο

Σκέψου εικόνες που σου προκάλεσαν γέλιο και προσπάθησε να εντοπίσεις τον λόγο που γέλασες και στη συνέχεια διάβασε το παρακάτω κείμενο.

Κείμενο 2: Μιμίδια του διαδικτύου

Οι εικόνες που ακολουθούν είναι διαδικτυακά μιμίδια (memes). Πρόκειται για τη διάδοση ενός αρχείου, ή κάποιου υπερσυνδέσμου από ένα άτομο σε άλλα, με τη χρήση των μέσων του διαδικτύου (για παράδειγμα ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, ιστολόγια, χώρους κοινωνικής δικτύωσης, υπηρεσίες άμεσης αποστολής μηνυμάτων, κ.ά.). Το περιεχόμενό του συνήθως είναι χιουμοριστικό. Μπορεί να είναι ένα αστείο, μία φήμη, εικόνες που έχουν υποστεί κάποια επεξεργασία, ιστοσελίδες, κάποιο βίντεο ή κινούμενο σχέδιο, ή μία ανορθόδοξη ειδησεογραφική ιστορία κτλ. Πιο απλά, ένα διαδικτυακό μιμίδιο είναι ένα εσωτερικό αστείο, το οποίο γνωρίζει ένας μεγάλος αριθμός χρηστών του Ίντερνετ. Μπορεί να παραμείνει το ίδιο ή να εξελιχθεί με το πέρασμα του χρόνου, μέσω του σχολιασμού, των μιμήσεων και των παρωδιών του αυθεντικού.

Αφού παρατήρησες το κείμενο

Οι λόγοι που εντόπισες πριν την παρατήρηση θεωρείς ότι ισχύουν και στην περίπτωση των μιμιδίων;

Δραστηριότητες

Πρόσληψη Πολυτροπικού Κειμένου

2α-2β Κείμενα (μιμίδια). Παρατήρησε προσεκτικά τις εικόνες.

1. Σε ποια εποχή/ποιες εποχές παραπέμπει το ντύσιμο των προσώπων;
2. Πρόσεξε το περιβάλλον μέσα στο οποίο στήνεται το σκηνικό του κάθε μιμιδίου. Από που προκύπτει το αστείο; Από την εικόνα ή το διάλογο;

Ανάλυση δομής παραμυθιού

Συνεργατική Παραγωγή Γραπτού Λόγου

Χωριστείτε σε τέσσερις ομάδες. Δύο ομάδες θα γράψουν μια ιστορία για το πρώτο μιμίδιο και άλλες δύο για το δεύτερο. Για κάθε μιμίδιο η μια ομάδα θα γράψει ένα διάλογο (120-180 λέξεις) και η άλλη μια αφήγηση (150-200 λέξεις). Προσπαθήστε να δώσετε χιουμοριστικό ύφος στα κείμενά σας.

Πριν γράψετε το κείμενο

Σκεφτείτε το σενάριο του διαλόγου και της αφήγησης. Ποιο θα είναι το θέμα; Ποια τα πρόσωπα; Πώς θα προκύπτει το αστείο από το κείμενό σας;

Για τον διάλογο

Καλό είναι οι προτάσεις/φράσεις που θα χρησιμοποιήσετε να είναι σύντομες και εύστοχες.

Για την αφήγηση

Μπορείτε να κάνετε την αφήγησή σας σαν παραμύθι. Καλό είναι η αφήγησή σας να είναι σύντομη και περιεκτική. Πρέπει απαραιτήτως να εντάξετε το μιμίδιο που αναλάβατε στην αφήγησή σας.

Για όλες τις ομάδες

1. Θα σας βοηθήσει αν ανακαλέσετε εμπειρίες σας και μέσα σε αυτές εντάξετε το σκηνικό και τον διάλογο εικόνων.
2. Θα πρέπει στον διάλογό σας να περιλαμβάνονται οι ερωταποκρίσεις που υπάρχουν στο κάθε μιμίδιο.

Δραματοποίηση

Παρουσιάστε το σενάριό σας δραματοποιημένο, υποδυθείτε τα πρόσωπα που εντάξατε στις ιστορίες σας και προσπαθήστε, ως σοβαροί κωμικοί, να προκαλέσετε το γέλιο των συμμαθητών/συμμαθητριών σας.

Αφού γράψετε το κείμενο / Μετά τη δραματοποίηση

Συζητήστε για την εμπειρία σας. Μήπως τελικά είναι δύσκολο να προκαλέσει κανείς εύστοχο και έξυπνο γέλιο;

Πριν διαβάσεις το κείμενο

Σκέψου φορές που γέλασες πολύ. Μπορείς να σκεφτείς τι σε έκανε να γελάσεις; Γράψε συνοπτικά την απάντησή σου στα παραπάνω ερωτήματα και διάβασε το παρακάτω άρθρο.

Κείμενο 3: Όποιος δε γελά δεν είναι σοβαρό άτομο

Το γέλιο, ως βασικό στοιχείο της ανθρώπινης εμπειρίας, συνδέεται με τη δημιουργικότητα, την αυτογνωσία και την πολιτισμική ποικιλία, αναδεικνύοντας την αξία του στην καθημερινότητα.

Ένας Σκοτσέζος κέρδισε ένα εκατομμύριο λίρες στερλίνες στο ΠΡΟΠΟ και του έδωσαν τα χρήματα σε χαρτονομίσματα των δέκα στερλίνων. "Τι θα κάνετε μ' όλα αυτά τα χρήματα που κερδίσατε;" τον ρωτά ένας δημοσιογράφος. "Θα τα ξαναμετρήσω με την ησυχία μου", απαντά ατάραχος ο Σκοτσέζος. Μπορεί να μη γελάσατε, οπωσδήποτε όμως θ' αναγνωρίσατε ότι πρόκειται για ανέκδοτο. Γιατί όμως τα αστεία, τα ευφυολογήματα ή οι εξυπνάδες μάς κάνουν να γελάμε; Τι ακριβώς συμβαίνει στο νου μας όταν τα ακούμε; Αυτό το θέμα δεν απασχολεί μόνο τους κωμικούς, οι οποίοι λόγω επαγγέλματος οφείλουν να γνωρίζουν τι προκαλεί γέλιο για να το εκμεταλλευτούν στην επινόηση νέων αστείων και κωμικών καταστάσεων. Φιλόσοφοι, γλωσσολόγοι, ανθρωπολόγοι και ψυχολόγοι θεωρούσαν ανέκαθεν το κωμικό ως σημαντικό αντικείμενο έρευνας. Σε τέτοιο βαθμό μάλιστα, ώστε υπολογίζεται πως υπάρχουν πάνω από εκατό διαφορετικές θεωρίες γύρω από το ζήτημα.

Ο Πλάτωνας είχε ήδη ορίσει από την αρχαιότητα το κωμικό ως το αυτάρεσκο αίσθημα ανωτερότητας, το οποίο νιώθουμε αποκλειστικά εμείς οι άνθρωποι. Με λίγα λόγια, έλεγε ότι μας διασκεδάζουν οι ατυχίες των συνανθρώπων μας. Τυπικά παραδείγματα που επιβεβαιώνουν την άποψη του Πλάτωνα είναι τα γέλια που μας προκαλούν τα πεσίματα, τα γλιστρήματα ή τα άλλα αστεία ατυχήματα που συμβαίνουν σε άλλους. Σχεδόν πάντα γελάμε μ' αυτές τις κωμικοτραγικές καταστάσεις, επειδή θεωρούμε τον εαυτό μας πιο έξυπνο από τον εκάστοτε άτυχο συνάνθρωπό μας. Οι ειδικοί μάλιστα διευκρινίζουν ότι θεωρούμε πολύ πιο κωμικό ένα περιστατικό, όταν έχει θύματα υψηλά ιστάμενα ή δημόσια πρόσωπα και τις Αρχές. Επιπλέον, όσο περισσότερο απροσδόκητη είναι μια τέτοια κατάσταση τόσο περισσότερο γέλιο μάς προκαλεί. Έτσι εξηγείται γιατί μας διασκεδάζουν περισσότερο τα αυθόρμητα και απρόβλεπτα κωμικά επεισόδια, παρά οι προσχεδιασμένες κωμικές καταστάσεις.

Ποιες καταστάσεις όμως προκαλούν την έκρηξη του γέλιου; Είναι αδύνατο να δοθεί απόλυτος ορισμός της "διασκεδαστικής" κατάστασης. Όπως ο καθένας από μας αντιλαμβάνεται διαφορετικά την πραγματικότητα, ακριβώς το ίδιο ισχύει και για την "κωμικότητα". Πέρα όμως από τις ποικίλες υποκειμενικές αντιδράσεις, όλοι οι ειδικοί που μελετούν την αίσθηση του χιούμορ συμφωνούν ότι ορισμένες καταστάσεις μάς κάνουν να γελάμε περισσότερο από άλλες επειδή διαθέτουν κάποια συγκεκριμένα χαρακτηριστικά. Ένα τέτοιο θεμελιώδες χαρακτηριστικό, το οποίο είχε εντοπίσει ο Αριστοτέλης, είναι η αντιφατικότητα, ή, μάλλον, η ανακολουθία – όταν δηλαδή η τελική πρόταση είναι παράδοξη ή όταν μια φαινομενικά ανόητη απάντηση κρύβει επιδέξια ένα διπλό βαθύτερο νόημα. Όλοι διαθέτουμε μέσα στον εγκέφαλό μας μια νοητική δομή η οποία αποτελεί τη σύνθεση όλων των προηγούμενων εμπειριών μας. Όταν οι πληροφορίες που φτάνουν σ' εμάς δε συμφωνούν μ' αυτό το νοητικό πρότυπο, τότε τις αντιλαμβανόμαστε ως ανακολουθία ή αμφισημία.

Ένα παράδειγμα; Στη γωνία του δρόμου στέκεται ο τρελός του χωριού. Στο χέρι του κρατά ένα καλάμι ψαρέματος με το αγκίστρι να αιωρείται πάνω από ένα αναποδογυρισμένο καπέλο. Ένας περαστικός τον ρωτά: "Τσιμπάει;" Και ο τρελός απαντά: "Ναι, μ' εσένα σήμερα έπιασα τέσσερις". Θα μπορούσαμε να διακρίνουμε δύο φάσεις σ' αυτό το ανέκδοτο. Στην πρώτη εντοπίζουμε την κατάσταση (ένας τρελός ψαρεύει μέσα από ένα καπέλο), η οποία όμως διαψεύδεται από την τελική πρόταση ("Τσιμπάει; Ναι, μ' εσένα σήμερα έπιασα τέσσερις"), οπότε αντιλαμβανόμαστε ότι υπάρχει κάποια ανακολουθία. Στη δεύτερη φάση προσπαθούμε να δώσουμε νόημα στην τελική πρόταση συσχετίζοντας τα δύο ανακόλουθα μέρη (εκείνος που έκανε τον έξυπνο αποδεικνύεται ανόητος και ο πραγματικά έξυπνος είναι ο τρελός).

Απ' αυτή τη σκοπιά η αίσθηση του χιούμορ δεν είναι παρά μια μορφή δημιουργικής ανακάλυψης, το αναπάντεχο πέρασμα σε μια εντελώς διαφορετική οπτική γωνία. Τελικά, κάθε φορά που κάνουμε κάποια διανοητική ανακάλυψη, όπως όταν λύνουμε ένα γρίφο, όταν αναγνωρίζουμε ένα φίλο που συναντάμε τυχαία ή συνειδητοποιούμε ότι έχουμε στην τσέπη μας τον πρώτο αριθμό του λαχείου, έχουμε πάντα το ίδιο συναίσθημα: μια ευχάριστη διέγερση που μοιάζει τόσο πολύ με το γαργάλημα, ώστε μερικές φορές μας κάνει να σπαρταράμε στα γέλια.

Απ' ό,τι φαίνεται, δεν υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των διαφορετικών πολιτισμών ή των εθνών όσον αφορά στην αίσθηση του χιούμορ. Αντί να μιλάμε για αγγλική, ιαπωνική ή ελληνική αίσθηση του χιούμορ, θα είχε περισσότερο νόημα να μιλούσαμε για εθνικό στιλ χιούμορ. [...]

Όμως ανεξάρτητα από το φύλο ή την εθνικότητα η αίσθηση του χιούμορ διαφέρει αρκετά από άτομο σε άτομο, κάτι που εξαρτάται μεταξύ άλλων κι από την εκπαίδευση που δέχεται κάποιος. Αυτό για το οποίο μπορούμε να είμαστε βέβαιοι είναι ότι όποιος δε γελά ποτέ αντιμετωπίζει σίγουρα κάποιο ψυχολογικό πρόβλημα.

Όπως έλεγε και ο μεγάλος συνθέτης Φ. Σοπέν, "όποιος δε γελά ποτέ δεν είναι σοβαρό άτομο".

Αφού διαβάσεις το κείμενο

Ξαναδιάβασε τις σημειώσεις που έκανες πριν την ανάγνωση και συζητήστε στην ολομέλεια της τάξης αν το γέλιο σε διάφορες περιστάσεις της ζωής σας ερμηνεύεται από όσα αναφέρθηκαν στο κείμενο.

Δραστηριότητες

Πρόσληψη Γραπτού και Παραγωγή Προφορικού Λόγου

1. Να απαντήσεις σύντομα στις παρακάτω ερωτήσεις με βάση το κείμενο 3:

- Πότε θεωρούμε ιδιαίτερα κωμικό ένα περιστατικό σύμφωνα με τους ειδικούς;
- Γιατί είναι δύσκολο να δοθεί ένας απόλυτος ορισμός για το γέλιο;
- Με ποιους τρόπους υποστηρίζεται στο κείμενο η δημιουργικότητα του χιούμορ;
- Γιατί όποιος δε γελά δεν είναι σοβαρός;

2. Στο άρθρο υπάρχουν δύο παραδείγματα. Προσπάθησε να τα αναδιηγηθείς έτσι ώστε να προκαλέσεις γέλιο.

3. Συμφωνείς με την άποψη του Πλάτωνα ότι μας διασκεδάζουν οι ατυχίες των άλλων; Δώσε και δικά σου παραδείγματα για να στηρίξεις την άποψή σου.

Συνεξέταση κειμένων

1. Το κείμενο 1 και το κείμενο 2 αναφέρονται στην άποψη του Αριστοτέλη ότι το γέλιο προκαλείται από κάποια ανακολουθία και αντιφατικότητα. Μάλιστα στο δεύτερο κείμενο το παράδειγμα της 4ης παραγράφου (*«Ένα παράδειγμα; Στη γωνία... έξυπνος είναι ο τρελός»*) αναλύεται ώστε να φανεί αυτή η ανακολουθία. Προσπάθησε σε μία παράγραφο (60 λέξεων) να εντοπίσεις την ανακολουθία και την αντιφατικότητα που υπάρχει στο παράδειγμα με τον Σκοτσέζο στην 1η παράγραφο του κειμένου.

2. Χωριστείτε σε ζεύγη. Αξιοποιώντας όσα μάθατε στο προηγούμενο κείμενο με τα μιμίδια, να μετατρέψετε ένα από τα παραδείγματα του κειμένου σε μιμίδιο. Μπορείτε να κάνετε ένα σκίτσο, μια ζωγραφιά ή να αξιοποιήσετε εφαρμογές από το διαδίκτυο για αυτόν τον σκοπό. Παρουσιάστε τα έργα σας στις υπόλοιπες ομάδες και σχολιάστε σε ελεύθερη συζήτηση τις επιλογές σας. Σας προκάλεσαν γέλιο;

Κειμενικά σχήματα - Λεξικογραμματικές επιλογές

1. Στην πρώτη παράγραφο ο λόγος χαρακτηρίζεται από προφορικότητα. Ποια στοιχεία την εκφράζουν και ποιο επικοινωνιακό στόχο υπηρετούν;

2. Στη δεύτερη παράγραφο του κειμένου ορίζεται σύμφωνα με τον Πλάτωνα «*...το κωμικό ως το αυτάρεσκο αίσθημα ανωτερότητας, το οποίο νιώθουμε αποκλειστικά εμείς οι άνθρωποι*». Στην παραπάνω περίοδο να εντοπίσεις το γένος και την ειδοποιό διαφορά που αποτελούν τα συστατικά του ορισμού του γέλιου. Θυμίσου ότι το γένος σε έναν ορισμό είναι η γενικότερη κατηγορία στην οποία εντάσσεται η οριζόμενη έννοια, ενώ ειδοποιός διαφορά είναι η παρουσίαση των στοιχείων που διαφοροποιούν την έννοια που ορίζουμε από όλες τις άλλες που ανήκουν στην ίδια κατηγορία.

Πριν διαβάσεις το κείμενο

Σκέψου στιγμές και εμπειρίες σου από τη σχολική ζωή σου. Υπάρχει χιούμορ μέσα στην τάξη;

Κείμενο 4: Χιούμορ και Εκπαίδευση

Το παρακάτω κείμενο αποτελεί απόσπασμα από μεταπτυχιακή εργασία και αποτυπώνει απόψεις των εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης για τη χρήση του χιούμορ στη διδασκαλία. [διασκευή]

Σύμφωνα με την υπάρχουσα βιβλιογραφία αρκετοί/αρκετές εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν το χιούμορ για να μειώσουν τις εντάσεις στην τάξη και να βοηθήσουν τους μαθητές και τις μαθήτριες να αισθάνονται πιο άνετα. Επιπλέον, μέσω αυτού συχνά μεταδίδουν σοβαρά μηνύματα με αστείο τρόπο, ώστε να παρακινήσουν τους μαθητές και τις μαθήτριές τους, να προσελκύσουν το ενδιαφέρον τους και να προωθήσουν τη μάθηση, καθώς πιστεύουν ότι το χιούμορ ενθαρρύνει τη συμμετοχή στο μάθημα (Lovorn & Holaway, 2015). Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι κάποιοι εκπαιδευτικοί χρησιμοποιούν το χιούμορ, ώστε να διατηρήσουν και το δικό τους ενδιαφέρον για τη διδασκαλία ή για να χαλαρώνουν οι ίδιοι και οι ίδιες κατά τη διάρκειά της (Neuliep, 1991). [...] Στην έρευνα της Bergen (1992) επισημαίνεται ότι αρκετοί/αρκετές εκπαιδευτικοί αποφεύγουν ή αποθαρρύνουν το χιούμορ στην τάξη, επειδή φοβούνται ότι θα χάσουν τον έλεγχο ή επειδή πιστεύουν ότι δεν είναι ωφέλιμο για τη μάθηση. Αξιοπρόσεκτη είναι και η μελέτη των Petraki & Nguyen (2016) στην οποία η συντριπτική πλειοψηφία των δασκάλων δήλωνε ότι τα αστεία και οι αστείες ιστορίες θα πρέπει να σχετίζονται με το μάθημα, αλλιώς θεωρούνταν ως «χάσιμο» πολύτιμου διδακτικού χρόνου. [...] Ακόμη, από τα αποτελέσματα της έρευνας των Τσάμη, Καπογιάννη, Τσάκωνα & Αρχάκη (2019) αναδείχθηκε ότι οι εκπαιδευτικοί εξέφραζαν προβληματισμούς, αλλά και επιφυλάξεις αναφορικά με τις αρνητικές επιπτώσεις της διδακτικής αξιοποίησης του χιούμορ (λ.χ. η διαφύλαξη του προσωπικού τους επαγγελματικού κύρους, η διατήρηση του ελέγχου και της πειθαρχίας στην τάξη), ωστόσο δεν παράβλεπαν τις θετικές, όπως για παράδειγμα ότι δημιουργεί μια ευχάριστη ατμόσφαιρα στην τάξη και ένα ασφαλές περιβάλλον για γλωσσικό πειραματισμό, ότι αυξάνει το ενδιαφέρον των μαθητών/τριών για το μάθημα. [...]

Αφού διαβάσεις το κείμενο

Εξέτασε αν στις εμπειρίες που ανακάλεσες στη μνήμη σου το χιούμορ χρησιμοποιήθηκε με επιτυχία ή αν χάθηκε ο έλεγχος της τάξης από τον/την εκπαιδευτικό.
Τι συνέβαλε στο ένα ή στο άλλο αποτέλεσμα;

«Όποιος δε γελά...»

Δραστηριότητες

Πρόσληψη Γραπτού Λόγου

Να απαντήσεις σύντομα στις παρακάτω ερωτήσεις με βάση το κείμενο 4:

1. Σύμφωνα με τις έρευνες, το χιούμορ ενεργοποιεί;
   α. τους μαθητές και τις μαθήτριες
   β. τους/τις εκπαιδευτικούς
   γ. εκπαιδευτικούς και μαθητές/μαθήτριες
2. Σύμφωνα με έρευνα, οι εκπαιδευτικοί, στο μεγαλύτερο ποσοστό, δηλώνουν ότι:
   α. το χιούμορ πρέπει να σχετίζεται με το μάθημα
   β. το χιούμορ μειώνει το κύρος τους
   γ. εστιάζουν μόνο στις αρνητικές επιπτώσεις του χιούμορ στη διδασκαλία

Παραγωγή Γραπτού Λόγου

Στο κείμενο αποτυπώνονται οι δύο διαφορετικές στάσεις που υιοθετούν οι εκπαιδευτικοί απέναντι στη χρήση του χιούμορ στην εκπαιδευτική διαδικασία. Και οι δύο απόψεις υποστηρίζονται με επιχειρήματα. Αξιοποιώντας αυτά τα επιχειρήματα και τη δική σου γνώση και εμπειρία, αποφασίζεις να γράψεις μια επιστολή (350-400 λέξεις) στους εκπαιδευτικούς του σχολείου σου στην οποία θα προσπαθείς να τους πείσεις να χρησιμοποιούν το χιούμορ μέσα στην τάξη, εστιάζοντας στα οφέλη που θα προκύψουν.

Πριν γράψεις το κείμενο

- Σημείωσε στις δύο στήλες τα επιχειρήματα και των δύο επιλογών και προσπάθησε να τα αντιστοιχίσεις.
- Πρόσθεσε δικά σου επιχειρήματα, που λείπουν από το κείμενο. Δες συνδυαστικά το ψηφιακό μαθησιακό αντικείμενο που αναφέρεται στο κείμενο 3.

Επιχειρήματα (χιούμορ στην τάξη)	Επιχειρήματα (αποφυγή του χιούμορ)

- Φρόντισε να απαντήσεις στα επιχειρήματα της άλλης πλευράς και να δείξεις την αδυναμία τους.
- Στήριξε την άποψη που υποστηρίζεις με παραδείγματα και επιχειρήματα.
- Γράφεις ένα κείμενο επιχειρηματολογίας που απευθύνεις στους εκπαιδευτικούς της τάξης σου και το ύφος πρέπει να χαρακτηρίζεται από ευγένεια.
- Πρόσεξε τη λογική οργάνωση του κειμένου σου. Παρουσίασε το επιχείρημά σου για τη χρήση του χιούμορ στην τάξη, διευκρίνισέ το, αν χρειάζεται, και στήριξέ το με τα επιχειρηματά σου. Μπορείς να το συμπληρώσεις και με εμπειρικά δεδομένα. Ακολούθησε μια λογική πορεία στο κείμενο σου και φρόντισε για τη συνοχή των παραγράφων σου.
- Μην ξεχάσεις να αξιοποιήσεις τα χαρακτηριστικά της επιστολής.

Αφού γράψεις το κείμενο

Διάβασε προσεκτικά το κείμενό σου, έλεγξε αν εφάρμοσες τις παραπάνω οδηγίες. Πρόσεξε την οργάνωση σε παραγράφους, τη στίξη και τον αριθμό των λέξεων.

Επέκταση

Δραστηριότητα Επέκτασης

Μετά από τη διαπραγμάτευση της ενότητας ετοιμάστε ένα ηχητικό κείμενο και εξηγήστε γιατί όποιος δε γελά δεν είναι σοβαρός. Παράλληλα συγκεντρώστε αστεία κείμενα ή εικόνες, σκίτσα, μιμίδια και φτιάξτε όλοι και όλες μαζί ένα κολάζ σε ένα μεγάλο χαρτόνι και καλύψτε ένα τοίχο της τάξης σας.

Προτεινόμενα δίκτυα κειμένων

1ο Δίκτυο

1. Το γέλιο ως απαγορευμένος καρπός, Σ. Μουτίδου, Tedx talks, Πανεπ. Μακεδονίας.
2. Έχει η νέα γενιά αίσθηση του χιούμορ; Α. Ν. Γρίβα, OFFLINE POST, 11-04-2023.
3. Πολιτική ορθότητα και στενοκεφαλιά. *Νέα Παιδεία*, 2021 (τ. 179). Ανακτήθηκε από: neapaideia-glossa.gr, τεύχος 179, Μπαλάσκας, Κ., 06-11-2021.

2ο Δίκτυο

1. Το γέλιο στη ζωή μας, Κέντρο Συμβουλευτικής, Ψυχοθεραπείας και Συστημικών Απαραστάσεων, exelixi-psychotherapy.gr.
2. Γιατί γελάμε; Σ. Σκοτ, ted.com (βίντεο)
3. Σάββας Πατσαλίδης:Η σοβαρότητα που φοβάται το γέλιο είναι λειψή. (https://parallaximag.gr/agenda-parallaxi/theatro-agenda/savvas-patsalidis-i-sovarotita-poy-fovatai-to-gelio-einai-leipsi).

Άλλα κείμενα

Μπορείτε να δείτε:

- *Η ζωή είναι ωραία* [*La vita e bella*], Ρομπέρτο Μπενίνι (1997).
- *Το νόημα της ζωής* [*The meaning of life*], Μόντι Πάιθονς, Terry Jones, Terry Gilliam (1983).
- *Η γυνή να φοβήται τον άνδρα*, Γ. Τζαβέλλα (1960).

Αναστοχασμός

Αφού σκεφτείς όσα έμαθες, σκέφτηκες και συζήτησες σε αυτή την ενότητα, σημείωσε την ένδειξη Σωστό (Σ) ή Λάθος (Λ) για τις παρακάτω προτάσεις:

Το γέλιο έχει μόνο ψυχικά οφέλη για τον άνθρωπο.	Σ	Λ
Ένα μιμίδιο μπορεί να αποτελεί κείμενο.	Σ	Λ
Το κωμικό μπορεί να οριστεί απόλυτα και πέρα από κάθε αμφιβολία.	Σ	Λ
Ένας εκπαιδευτικός δεν μπορεί να χρησιμοποιεί το χιούμορ μέσα στην τάξη.	Σ	Λ
Το γέλιο είναι συστατικό στοιχείο του πολιτισμού.	Σ	Λ
Το γέλιο είναι αυστηρά ατομική υπόθεση και δεν έχει πολιτικές και κοινωνικές προεκτάσεις.	Σ	Λ

Ενότητα 9η

«Το μοντέλο της διπλανής πόρτας: Ομορφιά και κόσμος της μόδας, πασαρέλες για κοινούς θνητούς»

Κείμενο αφόρμησης

Το *Λεξικό της κοινής νεοελληνικής* Ιδρύματος Τριανταφυλλίδη για την Ελληνική Γλώσσα δίνει τους ακόλουθους ορισμούς για τη μόδα:

μόδα η [móda] Ο25α:

1. *παροδική ομαδική συνήθεια σχετικά με την εξωτερική εμφάνιση (ντύσιμο, χτένισμα κτλ.) του ανθρώπου: Γυναικεία / αντρική / παιδική ~. Χειμερινή / ανοιξιάτικη / καλοκαιρινή ~. Ρούχο της μόδας. Πέρασε / ξαναγύρισε ορισμένη ~. Γυναίκα που ακολουθεί πιστά τη ~. Παρισινή ~. Οι δημιουργοί της μόδας. Οίκος / είδη μόδας. Η ~ της δεκαετίας του 1950. ΦΡ η τελευταία λέξη της μόδας, οι τελευταίες επιταγές της: Ντύνεται πάντα με την τελευταία λέξη της μόδας.*
2. *παροδικός συλλογικός τρόπος ζωής, σκέψης, συμπεριφοράς κτλ. που εμφανίζεται και επικρατεί σε μια κοινωνία ή σε ορισμένο τμήμα της· συρμός: Χορός / τραγούδια της μόδας. Η σύγχρονη τέχνη δεν είναι ~ αλλά φαινόμενο καθολικής σημασίας.*

Καθοδηγητικές ερωτήσεις

Διαχρονικοί όροι μόδας

- Ποια χαρακτηριστικά της μόδας προκύπτουν από αυτούς τους ορισμούς;
- Τι είναι μόδα για σένα; Απάντησε και συγκρίνετε όλες και όλοι μαζί τις απαντήσεις που δώσατε.
- Γράψε στον πίνακα της τάξης λέξεις ή φράσεις που συνδέονται με τη μόδα και δεν υπάρχουν στους παραπάνω ορισμούς.

Περιεχόμενα ενότητας

Κείμενο 1. Greek fashion Industry: Ξεδιπλώνοντας μια ιστορία μόδας και πολιτισμικής κληρονομιάς., Σ. Αραμπατζίδου.
Κείμενο 2: Τα ριάλιτι μόδας, ο διασυρμός και η δικτατορία της ομοιομορφίας, Γ. Πανταζόπουλος.
Κείμενο 3: Γρήγορη μόδα και περιβάλλον, Εικόνα σχόλιο για τη μόδα, δημιουργημένη από εφαρμογή AI.
Κείμενο 4: Γνωμολογικόν: Αποφθέγματα για τη μόδα (Κοκό Σανέλ, Όσκαρ Ουάιλντ).

Όταν τελειώσεις την ενότητα θα μπορείς:

- να κατανοείς τη μόδα ως στοιχείο του πολιτισμού και της τέχνης κάθε εποχής
- να αξιολογείς την κυριαρχία των προτύπων που παράγει και αναπαράγει η μόδα
- να αξιολογείς την παρουσία της μόδας στα κοινωνικά δίκτυα και στις εκπομπές ριάλιτι
- να αντιλαμβάνεσαι τις επιπτώσεις της μόδας στο περιβάλλον
- να αποδίδεις συνοπτικά ένα κείμενο
- να αποκωδικοποιείς και να ερμηνεύεις πολυτροπικά κείμενα
- να συνεργάζεσαι σε ομάδες αναλαμβάνοντας διαφορετικούς ρόλους
- να υιοθετείς συνεργατικές τεχνικές συγγραφής κειμένων

Λέξεις-κλειδιά

μόδα, ομορφιά, παράδοση, πολιτισμός.

Κείμενα και δραστηριότητες

ΔΙΚΤΥΟ ΑΥΤΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Κείμενο 1: Ξεδιπλώνοντας μια ιστορία μόδας και πολιτισμικής κληρονομιάς

Το άρθρο που ακολουθεί εξετάζει την εξέλιξη της ελληνικής μόδας και παρουσιάζει την διαχρονική επίδρασή της.

Άσκηση κατανόησης: Ξεδιπλώνοντας...

Ας πιάσουμε το νήμα από την αρχή... Η Ελλάδα βρισκόταν από πάντα στη μόδα! Τα κεντητά μοτίβα κάθε τόπου σε ενδύματα που έμειναν φυλαγμένα στο σεντούκι, οι πιέτες της φουστανέλας, τα φλουριά κι οι φούντες που κοσμούσαν τις παραδοσιακές φορεσιές, αλλά κι οι αρχαιότητες, αποτέλεσαν πηγή έμπνευσης για μια σειρά από συλλογές πολύτιμες για το παγκόσμιο σχεδιαστικό στερέωμα. Από τα αρχαία χρόνια μέχρι το Βυζάντιο και την Επανάσταση του 1821, οι ενδυματολογικοί κώδικες της χώρας μας δε σταμάτησαν να χαρίζουν ιδέες και να επανερμηνεύονται, ενώ όλα δείχνουν πώς, όσο η Ιστορία μας θα μας συνοδεύει, δε θα πάψουμε ποτέ να προσφέρουμε αυτό το κάτι παραπάνω στη βιομηχανία μόδας. Με αυτές τις περγαμηνές, η ελληνική μόδα της σύγχρονης εποχής έχει να προβάλει τα δικά της ατού, αφού οι «διδαχές» δεν ορίζουν μόνο τις σχεδιαστικές γραμμές, αλλά και την ποιότητα και τις εξαιρετικές τεχνοτροπίες, ως πρωτεύοντα χαρακτηριστικά της. Τα τελευταία χρόνια, ένα κύμα νέων, ανερχόμενων ταλέντων μάς έχει εκπλήξει ευχάριστα. [...]

ΞΕΦΥΛΛΙΖΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Το αρχαιοελληνικό κάλλος είναι ένα παγκόσμιο ιδανικό που ξεπερνά τα όρια του χρόνου, του χάρτη, των πολιτισμών. Το στιλ που κληρονομήσαμε ανιχνεύεται στις τέχνες, που αποτυπώνουν την ομορφιά με κάθε τρόπο. Οι πτυχώσεις, το ιμάτιο κι οι χιτώνες, οι μορφές των αγαλμάτων, όλα αυτά πλάθουν σιγά σιγά τη γενικότερη «Ιστορία της Μόδας». Κάθε μοτίβο και γραμμή χαρακτηρίζεται από γεωμετρία, αρμονία και δωρικότητα. Μπορεί σήμερα ο χώρος να «ανακυκλώνει» μοντέρνες ιδέες, όμως η Αρχαία Ελλάδα συνεχίζει να προσφέρει έμπνευση επίκαιρη στο διηνεκές. Άλλωστε, αυτή είχε συστήσει για πρώτη φορά την τρίτη διάσταση στα ρούχα.

Η νέα ελληνική μόδα γεννήθηκε από όλα εκείνα τα στοιχεία που έφερε από το παρελθόν. Τις δεκαετίες του ’60 και του ’70 ξεκίνησε σταδιακά η εγκατάλειψη των παραδοσιακών φορεσιών, που είχαν επικρατήσει τους προηγούμενους αιώνες, με τις τεχνικές, τις φόρμες και τα μοτίβα ν’ αξιοποιούνται ως έμπνευση στα νέα ενδύματα που άρχισαν να σχεδιάζονται. Το 1976, στα φουλάρια των αεροσυνοδών της Ολυμπιακής Αεροπορίας αποτυπώθηκε σε print το σαρακατσάνικο τσουράπι, οι κυρίες της μεσοαστικής τάξης της εποχής ξεκίνησαν να λατρεύουν τα χειροποίητα υφαντά στα φορέματά τους, ενώ οι φοιτήτριες της μεταπολίτευσης επέλεγαν να κρατούν ταγάρια. Έτσι, η μόδα της Ελλάδας άρχισε να αποκτά μια δεύτερη ταυτότητα. […]

Κείμενο 2: Τα ριάλιτι μόδας, ο διασυρμός και η δικτατορία της ομοιομορφίας

Το άρθρο που ακολουθεί εξετάζει την επίδραση της μόδας στα έμφυλα στερεότυπα.

«Μόδα, λάμψη και ομορφιά» είναι το τρίπτυχο στο οποίο στηρίζονται τα τηλεοπτικά ριάλιτι μόδας. Σκοπός τους είναι η «αναζήτηση της σύγχρονης βασίλισσας του μόντελινγκ, η οποία θα έχει την ευκαιρία να κάνει την καριέρα που ονειρεύεται στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Για να το επιτύχει αυτό θα πρέπει να εκπαιδευτεί σκληρά, σε ρεαλιστικές συνθήκες δουλειάς και να αξιολογηθεί επαγγελματικά από ειδικούς στον χώρο της μόδας».

Πρόκειται για εκπομπές που σημειώνουν υψηλά νούμερα τηλεθέασης και στόχο έχουν να ανακαλύψουν υποψήφιες ικανές να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις και τις δυσκολίες του χώρου, με επιδιώξεις και φιλοδοξίες που θα τις οδηγήσουν στην πασαρέλα των ονείρων τους. Σε όλη αυτήν τη διαδρομή, όμως, είναι αναγκασμένες να υποστούν προσβολές, επιθετικές κριτικές, ταπεινωτικές συμπεριφορές και υποτιμητικά σχόλια – όλα στον βωμό της άψογης εξωτερικής εμφάνισης. […] Κάπως έτσι, λοιπόν, ο τηλεοπτικός φακός προβάλλει τον λαμπερό κόσμο της μόδας, αφήνοντας να αναδυθεί μια συγκεκριμένη αισθητική αντίληψη που με τη σειρά της συμβάλλει στη δικτατορία της ομοιομορφίας. […]

Τα τηλεπαιχνίδια επαναφέρουν τη μόδα σε μια κάποια κανονικότητα. Το παραδοσιακά γυναικείο μόντελινγκ, το ποια τσάντα ταιριάζει με ποιο μπλουζάκι και ποιο χτένισμα, όσο και αν φαίνεται και προβάλλεται ως αστείο, μπορεί να εκληφθεί ως μια προσπάθεια να επανέλθει η μόδα στα γνώριμα (προφανώς έμφυλα) χωρικά της ύδατα, στην πραγμάτευση και αναπραγμάτευση εφήμερων συμβόλων, στο δικαίωμα διαρκούς ωραιοποίησης του εαυτού, χωρίς αναγκαστικά ιδεολογικό πρόσημο». […]

Δεν είναι κακό, φυσικά, να μιλάμε για το φαινόμενο της μόδας και να το βιώνουμε καθένας μέσα από την εμπειρία του σχετικού επαγγέλματός του. Είναι άκαιρο όμως να χρησιμοποιούμε σκουριασμένα εργαλεία που δεν συμβάλλουν στη συζήτηση του παρόντος. Ας μην ξεχνάμε ότι η μόδα είναι καταδικασμένη να επινοεί τον καινούργιο της εαυτό. Να επανεξετάζει τα πρότυπά της και να τα καθαιρεί από το βάθρο τους, όταν συμπληρώσουν τον κύκλο εντυπωσιασμού του πλήθους. Να δείχνει με το ντύσιμο νέων προσώπων ποια είναι η κοινωνική εικόνα του σήμερα. […]

Η φτωχή ποιότητα των υλικών, που οδηγούν στην έκπτωση του στιλιστικού αποτελέσματος, και η ρηχή σύλληψη των ιδεών κάθε διαγωνιζόμενης στην παρουσίασή τους μεταφέρουν το κενό στον

θεατή τους. Γυναίκες με το όνειρο ότι διαθέτουν ταλέντο στο παιχνίδι της μόδας ντύνονται για το περιβάλλον του προσωπικού τους παραμυθιού, εμπλουτισμένου από νύχτες πρεμιέρας στο Χόλιγουντ, πάρτι στις Κάννες και τη Βενετία.

Το πρότυπο της όμορφης νέας γυναίκας, που αξίζει να αναδειχτεί σε μοντέλο για φωτογραφίσεις και επιδείξεις μόδας, είναι από μόνο του ένα ξεπερασμένο στερεότυπο. Μπορεί ακόμα σήμερα να επιδρά στον περίγυρο των νέων γυναικών και να τις ωθεί στο κυνήγι της ματαιοδοξίας, όταν το μόντελινγκ γίνεται διέξοδος από τη φτώχεια, την ανωνυμία του πλήθους, την ανία της καθημερινότητας, την αγωνία της επιβίωσης.

Πιστεύουν ότι η ομορφιά «σώζει» αν συνοδεύεται από προκλητική συμπεριφορά. Στο μεταξύ, το σόου εξελίσσεται σε μάθημα εγκλεισμού των γυναικών στη φάρμα της κοινοτοπίας. Όμως ο κόσμος αλλάζει. Τα σώματα, τα βλέμματα, οι κινήσεις των ανθρώπων το δείχνουν. Η ομορφιά τους παραμένει πάντα μια απροσδιόριστη εντύπωση που οφείλει την ύπαρξή της σε ένα παιχνίδι κατάκτησης του μοντέρνου. Και το μοντέρνο δεν είναι στους δέκτες μας».

Χρησιμοποιώντας λέξεις: ριάλιτι μόδας

Κείμενο 3: Γρήγορη μόδα και περιβάλλον

Εικόνα από εφαρμογή AI

Κείμενο 4: Αποφθέγματα για τη μόδα (Κοκό Σανέλ, Όσκαρ Ουάιλντ)

Η γνωστή για τον οίκο μόδας της, Κοκό Σανέλ και ο διάσημος συγγραφέας Όσκαρ Ουάιλντ αποφαίνονται για τη μόδα.

Η μόδα δεν είναι μόνο τα ρούχα. Η μόδα είναι στον ουρανό, στον δρόμο, έχει να κάνει με τις ιδέες, τον τρόπο που ζούμε και το τι συμβαίνει. Κοκό Σανέλ (Coco Chanel).

Η μόδα είναι μια μορφή ασχήμιας τόσο ανυπόφορης, που πρέπει να την αλλάζουμε κάθε έξι μήνες. Όσκαρ Ουάιλντ (Oscar Wilde).

Δραστηριότητες Αυτενέργειας

Άξονας 1

Α. Με βάση τα κείμενα 1,2,3,4 να επιλέξεις τη σωστή απάντηση.

1. Κατευθυντήρια ιδέα του κειμένου 1 είναι:
   α. οι δύο ταυτότητες της ελληνικής μόδας
   β. η ανάδειξη της επίδρασης της ελληνικής μόδας στη σύγχρονη εποχή
   γ. η ερμηνεία στιλιστικών επιλογών όπως τα φουλάρια των αεροσυνοδών
2. Στο κείμενο 2 ο αρθρογράφος επισημαίνει ότι η μόδα:
   α. ανεβάζει τα πρότυπά της σε βάθρο
   β. αποτελεί σκουριασμένο μηχανισμό
   γ. αναπαράγει έμφυλα στερεότυπα
3. Το κείμενο 3 (εικόνα) υποδεικνύει ως υπεύθυνη για την καταστροφή του περιβάλλοντος:
   α. τη γρήγορη μόδα
   β. την ξηρασία
   γ. τα πολύχρωμα ρούχα
4. Στο κείμενο 4 ο Όσκαρ Ουάιλντ σχολιάζει:
   α. την παροδικότητα της μόδας
   β. τις αισθητικές αντιλήψεις της εποχής του
   γ. την προσκόλληση των ανθρώπων στη μόδα
5. «*.... όμως η Αρχαία Ελλάδα συνεχίζει να προσφέρει έμπνευση επίκαιρη στο διηνεκές*»: Με ποια από τις παρακάτω λέξεις θα μπορούσες να αντικαταστήσεις τη φράση του Κείμενου 1 στο διηνεκές ώστε να αποδίδεται το ίδιο νόημα;
   α. για λίγο
   β. πάντοτε
   γ. παροδικά

Β. Με βάση τα κείμενα 1, 2, 3, 4, να χαρακτηρίσεις ως Σωστές (Σ) ή Λανθασμένες (Λ) τις παρακάτω προτάσεις:

1. Στο κείμενο 1 η συντάκτρια επισημαίνει ότι χαρακτηριστικά της ελληνικής μόδας είναι τα μοτίβα και οι καλοδουλεμένες τεχνικές επεξεργασίας.
2. Στο κείμενο 2 με τη φράση «Να επανεξετάζει τα πρότυπά της και να τα καθαιρεί από το βάθρο τους, όταν συμπληρώσουν τον κύκλο εντυπωσιασμού του πλήθους» ο αρθρογράφος αναφέρεται στην ελευθερία επιλογών που προσφέρει η μόδα.
3. Στο κείμενο 2 ο συντάκτης υποστηρίζει ότι οι εκπομπές ριάλιτι δεν έχουν σχέση με την ομορφιά.
4. Στο κείμενο 3 η αποτύπωση του φυσικού τοπίου δηλώνει τις μικρές περιβαλλοντικές επιπτώσεις της γρήγορης μόδας.
5. Η φράση της Κοκό Σανέλ στο κείμενο 4, αποτελεί ένα επαινετικό σχόλιο για τη μόδα.

Άξονας 2

Έμπνευση στη μόδα

Παραγωγή Γραπτού λόγου

Μετά από τη συζήτηση που έγινε στην τάξη με αφορμή το κείμενο 4, αποφασίζεις να γράψεις ένα μικρό κείμενο (250 περίπου λέξεων) για:

α. να υποστηρίξεις με επιχειρήματα ότι η μόδα είναι μια μορφή τέχνης και σχετίζεται με την παράδοση και

β. να εκφράσεις τεκμηριωμένα τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με τη θέση της Κοκό Σανέλ ότι «Η μόδα δεν είναι μόνο τα ρούχα. Η μόδα είναι στον ουρανό, στον δρόμο, έχει να κάνει με τις ιδέες, τον τρόπο που ζούμε και το τι συμβαίνει».

Το κείμενό σου θα δημοσιευτεί σε μέσο κοινωνικής δικτύωσης (π.χ στο facebook) με στόχο να πείσεις για τη σοβαρότητα με την οποία οι νέοι αντιμετωπίζουν τη μόδα. Στη συγγραφή του κειμένου σου μπορείς να αξιοποιήσεις για τα επιχειρήματά σου όσα στοιχεία από τα κείμενα θεωρείς χρήσιμα. Η χρήση τίτλου είναι προαιρετική.

Τα είδη της επιχειρηματολογίας

Άξονας 3

Παραγωγή Γραπτού Λόγου

Αξιοποιώντας στοιχεία από τα κείμενα 2 και 3 και τις εμπειρίες σου, αποφασίζεις να γράψεις ένα άρθρο στη διαδικτυακή εφημερίδα του σχολείου σου, για να ευαισθητοποιήσεις τη σχολική κοινότητά σου πάνω στις αρνητικές πλευρές της βιομηχανίας της μόδας. Το άρθρο σου:

α) θα εστιάζει στη δημιουργία στρεβλών προτύπων ομορφιάς από τα ριάλιτι μόδας και στην περιβαλλοντική καταστροφή που προκαλεί η βιομηχανία γρήγορης μόδας *και*

β) θα προτείνει την αλλαγή στάσης απέναντι στην κυριαρχία της μόδας, ώστε να περιοριστούν οι αρνητικές επιπτώσεις της

Το κείμενό σου δε θα πρέπει να ξεπερνά τις 300-350 λέξεις.

Παράλληλες Δραστηριότητες

Παραγωγή Προφορικού Λόγου

1. Να οργανώσετε μια συζήτηση στρογγυλής τραπέζης με θέμα την αποδοχή ή μη των εκπομπών ριάλιτι μόδας από τους νέους, αλλά και από την κοινωνία γενικότερα. Μοιράστε ρόλους:

1. ένας/μια θα κάνει την εισαγωγή στη συζήτηση, θα την συντονίζει, θα διατυπώνει ερωτήσεις και θα συνοψίσει τις απόψεις που διατυπώθηκαν με το κλείσιμο της συζήτησης
2. ένας/μια θα υποδυθεί εκπρόσωπο των τηλεοπτικών σταθμών που υποστηρίζει αυτές τις εκπομπές
3. ένας/μια θα υποδυθεί ένα νέο/μια νέα που διαφωνεί με τις εκπομπές ριάλιτι
4. ένας/ μια θα υποδυθεί ένα σχεδιαστή μόδας που θεωρεί ότι κάτω από συγκεκριμένες προϋποθέσεις τέτοιες εκπομπές αναδεικνύουν θέματα μόδας
5. ένας/μια θα υποδυθεί εκπρόσωπο μιας γυναικείας οργάνωσης που αντιτίθεται στην αναπαραγωγή στερεοτύπων
6. ένας/μια που έχει συμμετάσχει ως διαγωνιζόμενος/διαγωνιζόμενη σε τέτοιου είδους εκπομπές

Πριν τη διεξαγωγή της συζήτησης Στρογγυλής Τραπέζης: Χωριστείτε σε 6 ομάδες, όσες και οι συμμετέχοντες/συμμετέχουσες και προετοιμάστε ομαδικά, με ερωτήσεις, επιχειρήματα, θέσεις, παραδείγματα τη θέση που θα υποστηρίξει ο εκπρόσωπός σας στη συζήτηση. Μετά την προετοιμασία επιλέξτε τον εκπρόσωπο σας για τη συζήτηση.

Μετά τη διεξαγωγή της συζήτησης: Συζητήστε τα συμπεράσματα στα οποία καταλήξατε, σκεφτείτε αν υπηρετήσατε πειστικά τον ρόλο σας ως ομάδα και ακούστε τις απόψεις όλων των ομάδων για τη διεξαγωγή της συζήτησης

Κείμενα και δραστηριότητες

Fast fashion podcast

Ακούστε προσεκτικά το ηχητικό κείμενο της Μ. Μαρινοπούλου *Αλλάζουμε συνήθειες - Από τη γρήγορη μόδα στη βιωσιμότητα* (8:05) (Παραγωγή: Ιστοσελίδα Όμορφος κόσμος), που αναφέρεται στους τρόπους με τους οποίους μπορούμε να αλλάξουμε συνήθειες και να υπηρετήσουμε τη βιωσιμότητα μέσα από τη μόδα. Μην ξεχάσετε να κρατάτε σημειώσεις όσο ακούτε το ηχητικό άρθρο.

Συνεργατική Διαφοροποιημένη Διδασκαλία

1η Ομάδα: Υποθέστε ότι εκπροσωπείτε μια μεγάλη πολυεθνική εταιρία που δραστηριοποιείται στον τομέα της «γρήγορης μόδας». Επιλέξτε τα σημεία που κατηγορείται αυτή η εκδοχή της μόδας και ετοιμάστε και εσείς ένα ηχητικό κείμενο που θα παρουσιάζετε τα επιχειρήματά σας, υπέρ της γρήγορης μόδας. Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε ψηφιακά εργαλεία από την e-me (π.χ. audio).

2η Ομάδα: Υποθέστε ότι εκπροσωπείτε μια Μη Κυβερνητική Οργάνωση (ΜΚΟ) που αγωνίζεται για τα δικαιώματα των εργαζομένων στον τομέα της ένδυσης στον Τρίτο κόσμο. Αξιοποιώντας όσα ακούσατε στο ηχητικό κείμενο για τη βιώσιμη μόδα, δημιουργήστε ένα διαφημιστικό μήνυμα ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης στη Δύση αναφορικά με τα δικαιώματα αυτά. Καλό θα ήταν να μεταδώσετε το μήνυμά σας με ένα βίντεο διάρκειας λίγων λεπτών (3΄-4΄).

3η Ομάδα: Στο ηχητικό κείμενο που ακούσατε περιλαμβάνονται 10 βήματα για να αλλάξουμε συνήθειες. Δημιουργήστε ένα ινφογράφημα που να περιλαμβάνει αυτά τα 10 βήματα. Προσπαθήστε να είστε σύντομοι και πειστικοί. Προσέξτε το ρηματικό πρόσωπο και την έγκλιση που χρησιμοποιείται στο ηχητικό κείμενο και αποφασίστε αν θα το υιοθετήσετε. Αιτιολογήστε αυτή τη γλωσσική επιλογή σας όταν θα παρουσιάσετε τη δουλειά σας στις άλλες ομάδες. Μπορείτε να σχεδιάσετε το ινφογράφημα ή να χρησιμοποιήσετε ψηφιακές εφαρμογές για αυτό.

4η Ομάδα: Υποθέστε ότι στο σχολείο σας οργανώνετε ένα ανταλλακτικό παζάρι ρούχων, πεπεισμένοι/πεπεισμένες ότι με αυτόν τον τρόπο, προωθείτε την κυκλική οικονομία και σώζετε το περιβάλλον. Γράψτε ένα διαφημιστικό μήνυμα για να προσελκύσετε όλη τη σχολική κοινότητα στη δράση σας. Το μήνυμά σας θα τοιχοκολληθεί στον πίνακα ανακοινώσεων κάθε τάξης του σχολείου σας. Μπορείτε να αξιοποιήσετε εφαρμογές από το διαδίκτυο για τον σχεδιασμό σας.

Οδηγίες για ομαδοσυνεργατικό κολάζ

Παραγωγή Προφορικού και Γραπτού Λόγου

1. Χωριστείτε σε τρεις ομάδες, από τις οποίες η κάθε μία αναλαμβάνει έναν από τους ρόλους που περιγράφονται στο παρακάτω πλαίσιο. Αξιοποιώντας τα στοιχεία που σας δίνονται, να ετοιμάσετε όσα αφορούν την ομάδα που ανήκετε.

Ομαδική δραστηριότητα		
ΟΜΑΔΑ 1	ΟΜΑΔΑ 2	ΟΜΑΔΑ 3
Η ομάδα σας αναλαμβάνει, για χάρη μιας διαφημιστικής καμπάνιας του Μουσείου Σύγχρονης Τέχνης, να φτιάξει ένα κολλάζ με τις σημαντικότερες αλλαγές στον χώρο της μόδας τα τελευταία 100 χρόνια.	Η ομάδα σας αναλαμβάνει να ετοιμάσει μια έκθεση γύρω από ένα πρόσωπο που συνέδεσε το όνομά του με τον χώρο της μόδας (π.χ. Κοκό Σανέλ).	Η ομάδα σας επισκέπτεται το γραφείο του/της σχολικής ψυχολόγου και συζητά μαζί του/της τους τρόπους με τους οποίους το σχολείο μπορεί να βοηθήσει τους νέους να απαλλαγούν από τις στερεοτυπικές αντιλήψεις περί μόδας.

Διερευνώντας έντυπες και διαδικτυακές πηγές, να δημιουργήσετε το κολλάζ και να το παρουσιάσετε, προφορικά (5'), στην ολομέλεια της τάξης.	Αναζητώντας πληροφορίες και υλικό (φωτογραφικό, εικαστικό κλπ), να ετοιμάσετε μια παρουσίαση των 10΄, η οποία θα πραγματοποιηθεί στην ολομέλεια της τάξης.	Να καταγράψετε τις ερωτήσεις που θα κάνατε εσείς στον/στην ψυχολόγο και τρεις, τουλάχιστον, ενδεικτικές απαντήσεις που θα μπορούσατε να λάβετε.

2. Υποθέστε ότι αναλαμβάνετε τη σχεδίαση μιας γελοιογραφίας ή ενός μιμιδίου με θέμα την προσκόλληση των εφήβων στη μόδα. Σχεδιάστε τη γελοιογραφία αυτή και αναρτήστε τα σκίτσα σας στον πίνακα ανακοινώσεων της τάξης. Στη συνέχεια συζητήστε, στην ολομέλεια, για το θέμα που αποδώσατε εικαστικά.

3. Χωριστείτε σε ομάδες. Υποθέστε ότι είστε σχεδιαστές μόδας το 2030-2035. Αρχικά φανταστείτε πώς θα είναι η κοινωνία και οι ζωές των ανθρώπων στο μέλλον, ποιες ανάγκες θα έχουν, τι θα ζητούν από ένα ρούχο και σχεδιάστε ένα ρούχο που νομίζετε ότι θα καλύπτει αυτές τις προδιαγραφές και θα μπορούσε να είναι στη μόδα.
Μην ανησυχήσετε για την εικαστική απόδοση. Αποδώστε την πρότασή σας όσο πιο λιτά μπορείτε. Μπορείτε να εστιάσετε σε μια ηλιακή κατηγορία, αν το θεωρείτε απαραίτητο. Στη συνέχεια ετοιμάστε ένα μικρό κείμενο (60-70 λέξεις) που να εξηγεί τις επιλογές σας.
Κολλήστε τα σκίτσα σας στον πίνακα ανακοινώσεων της τάξης σας και παρουσιάστε τη δουλειά κάθε ομάδας

Επέκταση

Δραστηριότητα Επέκτασης

Με βάση όσα είπατε, γράψατε και σχεδιάσατε μέσα στην τάξη στο πλαίσιο της ενότητας, αποφασίζετε, ως μαθητική κοινότητα, να διοργανώσετε μια έρευνα γύρω από τη μόδα και τη σχέση που έχουν οι συμμαθητές και οι συμμαθήτριές σας της Α΄ Λυκείου με αυτή. Στόχος σας είναι να ελέγξετε πόσο άλλαξαν συμπεριφορά απέναντι στη μόδα (γρήγορη μόδα-στερεότυπα, κ.ά.). Ετοιμάστε το ερωτηματολόγιο και διενεργήστε την έρευνά σας. Στο τέλος της έρευνας, ενημερώστε τη σχολική σας κοινότητα με ανάρτηση στον ιστότοπο του σχολείου και στον πίνακα ανακοινώσεών του.

Προτεινόμενα δίκτυα κειμένων

1ο Δίκτυο

1. Είναι ταμπού η μόδα για μια φεμινίστρια;, ηχητικό κείμενο της Χρ. Οικονομοπούλου [06:00-12:14].
2. Νησίδες, Η μόδα ως πορτρέτο μιας κοινωνίας, Δ. Αθανασοπούλου, efsyn.gr, 09-10-2022.
3. Τι θα φοράμε στο metaverse; Π.Κούστας, https://www.madamefigaro.gr/moda/taseis/137929/i-moda-stin-epoxi-tou-metaverse, 28-02-2022.

2ο Δίκτυο

1. Γιατί ένας έφηβος ντύνεται προκλητικά ή εκκεντρικά; tlife.gr, 30-04-2012.
2. «Η Μόδα Αλλιώς: Dedicated Followers of Fashion» Διάλογοι, Κέντρο Πολιτισμού, Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος. [6:50-13:18, 21:50-22:40, 31:37-33:47, 36:30-43:36].

3. Return to Sender: Η εικαστική εγκατάσταση στο ΚΠΙΣΝ που δείχνει την αθλιότητα της γρήγορης μόδας, Νόβακ, Κ., ladylike.gr, 02-04-2023.

3ο Δίκτυο

1. Η συνολική ιστορία της μόδας σε 140΄δευτερόλεπτα. [All fashion History in 140 seconds, Διάρκεια: 2:20΄] (παραγωγή internet Group).
2. Η ιστορία και το χρονικό της μόδας. Από το 1900 ως σήμερα, thriftstore.gr, 5-04-2023.
3. Εφηβεία και μόδα, Μ. Σκαμπαρδώνη, efiveia.gr, 21-10-2019.

Παράλληλες Δραστηριότητες

Μπορείτε να δείτε:

- *Barbie*, Γκρέτα Γκέργουικ (2023)
- *Το τρίγωνο της θλίψης* [*Triangle of Sadness*], Ρούμπεν Έστλουντ (2022)
- *Αόρατη κλωστή* [*Phantom Thread*], Πολ Τόμας Άντερσον (2017)
- *Ο διάβολος φοράει Prada* [*The Devil wears Prada*], Ντέιβιντ Φάνκελ (2006)
- *Πρετ-α-πορτέ* [*Prêt-à-Porter*], Ρόμπερτ Άλτμαν (1994)

Αναστοχασμός

Αφού φέρεις στο μυαλό σου όσα διάβασες, έμαθες ή/και συζήτησες σε αυτή την ενότητα, αντιστοίχισε τα στοιχεία της πρώτης στήλης με εκείνα της δεύτερης:

Η μόδα	τροφοδοτούν και τροφοδοτούνται από τη μόδα.
Τα κυρίαρχα πρότυπα κάθε εποχής	αντικατοπτρίζουν τα προβαλλόμενα πρότυπα της εποχής.
Το περιβαλλοντικό αποτύπωμα της μόδας	αποτελεί στοιχείο του πολιτισμού και της τέχνης κάθε εποχής.
Οι εκπομπές ριάλιτι που ασχολούνται με τη μόδα	δεν πρέπει να παραγνωρίζεται και επιβάλλεται να μειωθεί.

Ενότητα 10η

Τρίτη ηλικία: Ένας κόσμος για όλους μας (:)

Κείμενο Αφόρμησης

Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ

Άρθρο 25 - Δικαιώματα των ηλικιωμένων

«Η Ευρωπαϊκή Ένωση αναγνωρίζει και σέβεται το δικαίωμα των ηλικιωμένων προσώπων να διάγουν αξιοπρεπή και ανεξάρτητη ζωή και να συμμετέχουν στον κοινωνικό και πολιτιστικό βίο».

Ορισμός ηλικιωμένου

Καθοδηγητικές ερωτήσεις

- Πώς αντιλαμβάνεσαι τα δικαιώματα που αναγνωρίζει η Ευρωπαϊκή Ένωση στην Τρίτη ηλικία σύμφωνα με το άρθρο 25;
- Ποια δικαιώματα θεωρείς σημαντικά για την τρίτη ηλικία; Αφού διατυπώσετε τις απόψεις σας στην ολομέλεια της τάξης, να τα καταγράψετε στον πίνακα.
- Ποια από αυτά τα δικαιώματα βλέπεις να γίνονται σεβαστά και ποια να παραβιάζονται στον άμεσο κοινωνικό σου χώρο; Να τα κατατάξεις σε δύο στήλες στον πίνακα της τάξης. Να προσθέσεις σε μια τρίτη στήλη τους τρόπους με τους οποίους θα μπορούσες ενδεχομένως να «συνομιλήσεις» με την Τρίτη ηλικία και να αποκτήσεις ουσιαστικότερη σχέση μαζί της. Να εμπλουτίζεις το περιεχόμενό του πίνακα σε ολόκληρη τη διάρκεια της μελέτης της ενότητας.

Περιεχόμενα ενότητας

Κείμενο 1: Η Συμβολή της Τρίτης Ηλικίας στη Σύγχρονη Οικογένεια. Ε. Καραγιάννη.
Κείμενο 2: Κοινότητες συγκατοίκησης ηλικιωμένων και μη - Φτιάχνω το μέλλον μου!
Κείμενο 3: Μια αγκαλιά για την τρίτη e-λικία, Παραγωγή: People Behind.
Κείμενο 4: Γιαγιά..., της Μ. Λαμπριάδου.

Όταν τελειώσεις την ενότητα θα μπορείς:

- να κατανοείς καλύτερα τις ανάγκες της Τρίτης ηλικίας
- να συνομιλείς με μεγαλύτερη ευχέρεια με άτομα της Τρίτης ηλικίας του άμεσου περιβάλλοντός σου
- να πυκνώνεις αποσπάσματα ενός κειμένου ή μικρά κείμενα
- να διαβάζεις τα κείμενα με ενεργητικό τρόπο και να τα κατανοείς ουσιαστικότερα
- να διακρίνεις τα τμήματα μιας περιόδου ή ενός κειμένου τα οποία είναι κομβικά για την κατανόηση του
- να κατανοείς καλύτερα τις παράγωγες λέξεις και τη διαδικασία της παραγωγής
- να κατανοείς καλύτερα τις σύνθετες λέξεις και τη διαδικασία της σύνθεσης
- να αξιοποιείς την πολυσημία μιας λέξης στον δικό σου προφορικό ή γραπτό λόγο

Λέξεις-κλειδιά

εγγόνια, ηλικιωμένοι, μοναξιά, οικογένεια, προστασία, ψηφιακός αναλφαβητισμός

Κείμενα και δραστηριότητες

Πριν διαβάσεις το κείμενο

Διάβασε τον τίτλο του Κειμένου 1. Στη συνέχεια προσπάθησε να υποθέσεις ποιες λέξεις θα συναντήσεις στο κείμενο. Στην ολομέλεια της τάξης να τις καταγράψετε στον πίνακα.

Κείμενο 1: Η Συμβολή της Τρίτης Ηλικίας στη Σύγχρονη Οικογένεια

Η προσφορά της «πρώτης» γενιάς στην «τρίτη»

[...] Αν ανατρέξει κανείς στα παιδικά παραμύθια ή στα κινούμενα σχέδια, θα διαπιστώσει ότι παρά τις αλλαγές που παρατηρούνται με τα χρόνια στο θέμα και στο ύφος τους, οι παππούδες και οι γιαγιάδες παραμένουν πάντοτε οι πιο ξεστές και αγαπητές φιγούρες, οι ήρωες που γεμίζουν τις παιδικές ψυχούλες με συναισθήματα αγάπης, ασφάλειας και σιγουριάς.

Η σχέση των παππούδων και των γιαγιάδων με τα εγγόνια τους είναι μοναδική και ανεπανάληπτη. Και αυτό συμβαίνει γιατί ταυτόχρονα είναι και «προνομιακή». Οι παππούδες και οι γιαγιάδες – ακόμη και όταν συμμετέχουν στην ανατροφή των παιδιών – βρίσκονται στην προνομιακή θέση να επικοινωνούν με τα παιδιά, να τους προσφέρουν την αγάπη και την προσοχή τους, χωρίς να φέρουν το βάρος της ευθύνης για την εξέλιξη τους. Απαλλαγμένοι από το άγχος που έχουν οι γονείς – ότι οι συμπεριφορές των παιδιών αντικατοπτρίζουν το πόσο καλοί γονείς είναι οι ίδιοι – είναι ελεύθεροι να αγαπούν και να απολαμβάνουν τα εγγόνια τους χωρίς όρους. Έτσι είναι σε θέση να επιτελέσουν αποτελεσματικά το ανεκτίμητο έργο τους. Πώς;

• Τα μικρά παιδιά έχουν διαρκώς ανάγκη από ασφάλεια και σταθερότητα, από όποια πηγή και αν αυτά προέρχονται. Η παρουσία των παππούδων και των γιαγιάδων εξασφαλίζει στα παιδιά ότι θα βρεθεί κάποιος να τα πάρει από το σχολείο – όταν οι γονείς τους δεν θα μπορούν, να τους μαγειρέψει το αγαπημένο τους φαγητό, να τα πάει βόλτα, να τα βοηθήσει με τα μαθήματά τους. Με άλλα λόγια να τους εξασφαλίσει ότι η καθημερινότητά τους κυλάει κανονικά και όλες τους οι ανάγκες καλύπτονται. Εξάλλου η επαφή και μόνο με τους παππούδες και τις γιαγιάδες, που κατά κύριο λόγο διακρίνονται για την ηρεμία και την υπομονή τους, βοηθάει τα παιδιά να αισθάνονται ασφαλή και σίγουρα.

• Οι παππούδες και οι γιαγιάδες συμβάλλουν καταλυτικά στη συναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών. Διαθέτουν τον χρόνο, την εμπειρία και τη διάθεση να προσεγγίσουν χωρίς άγχος τα μικρά παιδιά, να μοιραστούν τις δυσκολίες τους, να παρακολουθήσουν από κοντά τα κατορθώματά τους, να τα επιβραβεύσουν. Ένα μεγάλο μέρος της αυτοεκτίμησης των παιδιών οφείλεται πάντα στους παππούδες. Παράλληλα, επειδή ακριβώς η αποδοχή στη σχέση τους είναι αμοιβαία, μπορούν ιδιαίτερα αποτελεσματικά να τα συμβουλεύσουν και να τα καθοδηγήσουν, χωρίς να κινδυνεύουν να έρθουν αντιμέτωποι με ακραίες αμφισβητήσεις. Από τη μεταξύ τους επαφή εξάλλου τα παιδιά μαθαίνουν να συναναστρέφονται με όλες τις ηλικίες, αποκτούν κοινωνικές δεξιότητες και κατανοούν την ιεραρχία – βάση της οποίας λειτουργεί η κοινωνία μας.

• Η ουσιαστικότερη ίσως προσφορά των παππούδων στα εγγόνια τους και αυτή που δεν αντικαθίσταται με καμιά άλλη είναι η σύνδεση που τους προσφέρουν με το οικογενειακό παρελθόν τους. Με την ύπαρξή τους τους υποδεικνύουν από πού προέρχονται και τους παρέχουν ανεκτίμητα στοιχεία για να διαμορφώσουν την ταυτότητά τους. Συμβάλλουν στο να διατηρούν δεσμούς με το παρελθόν και την παράδοση και να βιώνουν το απαραίτητο για κάθε ανθρώπινο ον,6 αίσθημα της συνέχειας. Το πόσο σημαντικό είναι αυτό, τα παιδιά το, αντιλαμβάνονται ήδη από αυτή την ηλικία. Για αναλογιστείτε με πόσο ζήλο και ενδιαφέρον φτιάχνουν το «οικογενειακό τους δέντρο» στο σχολείο, ξεφυλλίζουν τα άλμπουμ με τις οικογενειακές φωτογραφίες και παρακολουθούν ιστορίες για τα κατορθώματα των παππούδων ή για το πώς ήταν και τι έκαναν οι γονείς τους όταν ήταν στην ηλικία τους. […]

Αφού διαβάσεις το κείμενο

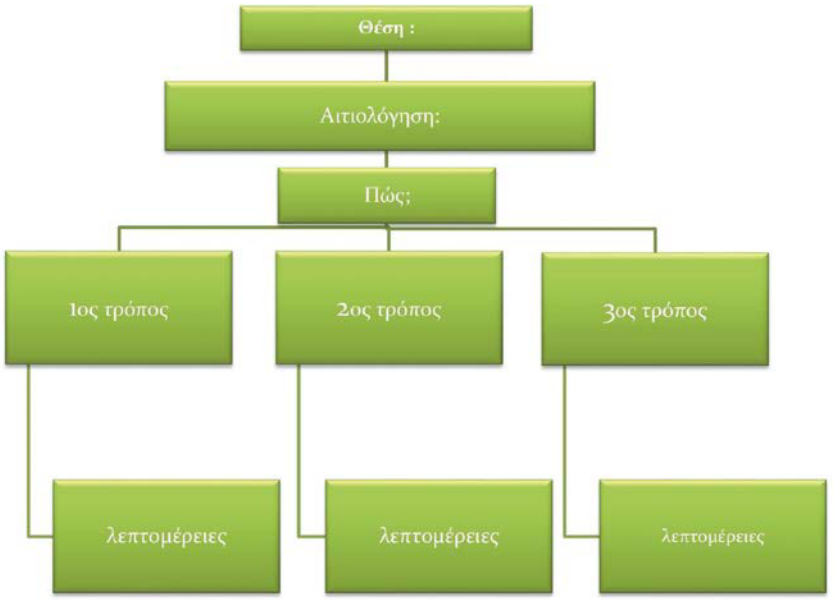
Να ελέγξετε αν επιβεβαιώθηκαν οι υποθέσεις που κάνατε πριν γράψετε το κείμενο. Ποιες λέξεις από τη λίστα σας εντοπίσατε τελικά; Παρακολουθήστε το ΨΜΑ Μοιρολόι.

Δραστηριότητες

Πρόσληψη και Παραγωγή Γραπτού Λόγου

1. Να διαβάσεις ξανά, σιωπηλά και πολύ προσεκτικά το κείμενο. Να κρατήσεις σημειώσεις σχετικά με την οργάνωση και το περιεχόμενο του κειμένου. Στη συνέχεια να προσπαθήσεις να συμπληρώσεις το παρακάτω διάγραμμα με βάση το περιεχόμενο του Κειμένου 1.

Το Μοιρολόι

2. Με βάση όσα συμπλήρωσες στο διάγραμμα της άσκησης, να επιχειρήσεις να συντάξεις μια παράγραφο περίπου 100 λέξεων στην οποία θα μεταφέρεις τα βασικά στοιχεία του Κειμένου 1.

Κειμενικά σχήματα - Λεξικογραμματικές επιλογές

1. *«Η σχέση των παππούδων... το ανεκτίμητο έργο τους. Πώς;»*: Να παρατηρήσεις προσεκτικά τον τρόπο με τον οποίο οργανώνει τις σκέψεις της η Ε. Καραγιάννη σε αυτήν την παράγραφο. Ποιες λέξεις σε βοήθησαν να τον προσδιορίσεις; Ποια θεωρείς ότι είναι η νοηματική σχέση της θεματικής πρότασης με την κατακλείδα της παραγράφου; Αξιοποιώντας τις προηγούμενες παρατηρήσεις σου. να προσπαθήσεις να μεταφέρεις το κύριο νόημα της παραγράφου σε μία περίοδο.

Ανεκτίμητος - εκτιμητέος

2. *ανεκτίμητο*: Να προσπαθήσεις να προσδιορίσεις την έννοια του επιθέτου όσο μπορείς πληρέστερα και να το αντικαταστήσεις με κάποιο άλλο χωρίς να μεταβληθεί σημαντικά το νόημα. Στη συνέχεια να το εντάξεις σε δυο, τρεις φράσεις στις οποίες να χρησιμοποιείται σε διαφορετικό πλαίσιο.

3. *κατά κύριο λόγο*: Η συγγραφέας χρησιμοποιεί τη λέξη *λόγος* με μια συγκεκριμένη σημασία στο κείμενό της. Μπορείς να αντικαταστήσεις τη φράση με μια άλλη με παρόμοια σημασία; Στην ολομέλεια της τάξης να καταγράψετε στον πίνακα τις απαντήσεις σας.

4. Να χωριστείτε σε ομάδες 2-3 μαθητών/μαθητριών και να προσπαθήσετε να γράψετε 3-4 προτάσεις στις οποίες η λέξη *λόγος* να χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτή του κειμένου. Αφού συζητήσετε τις απαντήσεις όλων των ομάδων στην ολομέλεια της τάξης, να συμπληρώσετε τις απαντήσεις σας στα τετράδιά σας με φράσεις από όσες σημασίες δεν είχατε ενδεχομένως συμπεριλάβει αρχικά.

5. Διατηρώντας τις ίδιες ομάδες με την προηγούμενη άσκηση να φτιάξετε όσες περισσότερες παράγωγες λέξεις μπορείτε από τη λέξη *λόγος*. Να τις καταγράψετε στο τετράδιό σας και να υπογραμμίσετε τις παραγωγικές καταλήξεις. Συζητήστε μεταξύ σας πώς αλλάζει η σημασία της λέξης ανάλογα με την παραγωγική κατάληξη.

Πριν διαβάσεις το κείμενο

Σε σύντομη ελεύθερη συζήτηση να αναζητήσετε τα αίτια που οδηγούν τους ηλικιωμένους στους οίκους ευγηρίας. Ποιες εναλλακτικές θα μπορούσατε να σκεφτείτε εσείς;

Κείμενο 2: Κοινότητες συγκατοίκησης ηλικιωμένων και μη - Φτιάχνω το μέλλον μου!

Εξέλιξη πληθυσμού Eurostat

Οι Κοινότητες Συγκατοίκησης Ηλικιωμένων είναι μια προσπάθεια ατόμων που ανήκουν στην τρίτη ηλικία να ξεπεράσουν την απομόνωσή τους και να μην καταλήξουν σε οίκους ευγηρίας, επιλέγοντας τη λύση της συγκατοίκησης. Για να κοινοποιήσουν την προσπάθειά τους, σε όσο τον δυνατόν μεγαλύτερο αριθμό ατόμων, αξιοποιούν καταρχάς τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Πληροφορίες

Νομίζετε ότι για εμάς που έχουμε μπει για τα καλά στην τρίτη ηλικία οι χαρές της παρέας και της συντροφικότητας έχουν περάσει ανεπιστρεπτί;

Νομίζετε ότι παρ' όλη την κοινωνική ή οικογενειακή δραστηριότητα η μοναξιά και η κατάθλιψη μπορούν να είναι η μόνη συντροφιά μας, όταν κλείνουμε την πόρτα του σπιτιού πίσω μας;

Πιστεύετε ότι είμαστε απενεργοποιημένοι και ανίκανοι για δημιουργική αλληλεπίδραση με τους άλλους;

Νομίζετε ότι, μέσα σε μία ταραγμένη ησυχία και ανία, το μόνο που έχουμε να περιμένουμε είναι η «μόνη βεβαιότητα που έχουμε σ' αυτή τη ζωή»;

Έχετε την εντύπωση ότι εμείς, τα μεγάλα παιδιά, δεν έχουμε μέλλον;

Εμείς, με πατημένα για τα καλά τα δεύτερα -ήντα, που αποφασίσαμε να δημιουργήσουμε αυτή τη σελίδα, αυτό το κάλεσμα, πιστεύουμε ακράδαντα ότι ναι και βέβαια έχουμε μέλλον, μέχρι τη στιγμή που, με το καλό, θα κλείσουμε τα μάτια μας φυσικά. Πιστεύουμε ότι ο χρόνος που έχουμε στη διάθεσή μας μπορεί να γίνει συναρπαστικός, δημιουργικός, γεμάτος εκπλήξεις και νέα ενδιαφέροντα. Μπορεί να είναι γεμάτος με φίλους και αγάπη, μπορεί να έχει ουσιαστική ποιότητα με έναν τρόπο που μόνον η ηλικία αυτή μπορεί. Μέσα από τη γνώση της ζωής, το μεγάλο μας προσόν που κατακτήσαμε με πόνο και κόπο, μπορούμε να χαιρόμαστε κάθε στιγμή και να εκτιμούμε απεριόριστα κάθε είδος ομορφιάς.

Αυτή η σελίδα φιλοδοξεί να κάνει κάλεσμα και να γίνει σημείο συνάντησης με στόχο τη συγκατοίκηση ηλικιωμένων ανθρώπων. Ανθρώπων που προτιμούν να είναι ολοκληρωμένα, υγιή όντα, που αγαπούν να κάνουν παρέα με άλλους, που επιδιώκουν τη συναναστροφή με καινούργια πρόσωπα, που έχουν τη σοφία της συναίνεσης και της αποδοχής της διαφορετικότητας των άλλων. Η σελίδα αυτή απευθύνεται κυρίως προς όσους αισθάνονται επιτακτική ανάγκη για τη συντροφικότητα που θεραπεύει τον εφιάλτη της μοναξιάς. Είναι ένα κάλεσμα με στόχο να έρθουμε σε επαφή, να γνωριστούμε ψηφιακά αλλά κι από κοντά και να εντοπίσουμε τους πιθανούς συγκατοίκους μας.

Παρακαλούμε τους νεαρούς, τα παιδιά μας, τα εγγόνια μας που λαμβάνουν γνώση αυτής της σελίδας να την κάνουν γνωστή στους μεγαλύτερους συγγενείς τους. Βλέπετε πολλά μεγάλα παιδιά είναι αναλφάβητα ως προς την ψηφιακή ζωή. Και παιδιά, η βοήθεια σας δεν σταματάει εδώ. Θέλουμε να μας έχετε στον νου σας και αν σας αρέσει η ιδέα, να έρθετε να μείνετε μαζί μας, όποτε και όσο θέλετε. Σας χρειαζόμαστε και μας χρειάζεστε.

Ας ξεκινήσουμε λοιπόν. Ας φροντίσουμε το μέλλον μας! :)

Αφού διαβάσεις το κείμενο

Μετά την ανάγνωση του κειμένου μπορείτε να προτείνετε κάποια εναλλακτική στη λύση των οίκων ευγηρίας, την οποία δεν είχατε σκεφτεί πιο πριν;

Δραστηριότητες

Πρόσληψη Γραπτού Λόγου

Με βάση το κείμενο 2 να αντιστοιχίσεις τα στοιχεία της στήλης 1 με τη σωστή απάντηση στη στήλη 2.

ΣΤΗΛΗ 1	ΣΤΗΛΗ 2
1. Τα μέλη της ομάδας αποφάσισαν να φτιάξουν αυτή την ομάδα γιατί:	α. θεωρούν ότι έχουν μέλλον β. θέλουν να έρθουν τα παιδιά τους να μείνουν μαζί τους γ. θέλουν να διευκολύνουν την καθημερινότητά τους
2. Αυτή η σελίδα φιλοδοξεί να κάνει κάλεσμα και να γίνει σημείο συνάντησης με στόχο:	α. τη δημιουργική δραστηριότητα β. την ένταξη στην τοπική ζωή γ. τη συγκατοίκηση

3. Τα μέλη της ομάδας θεωρούν:	α. ότι οι νέοι πια δεν τους χρειάζονται β. ότι οι νέοι τους χρειάζονται γ. ότι μόνο αυτοί χρειάζονται τους νέους επειδή είναι ψηφιακά αναλφάβητοι
4. Αυτή η ιστοσελίδα απευθύνεται σε όσους:	α. δεν έχουν εισόδημα β. δεν έχουν οικογένεια γ. αναζητούν διέξοδο από τη μοναξιά

Πρόσληψη και Παραγωγή Γραπτού Λόγου

1. Να προσπαθήσεις να πυκνώσεις το νόημα των παρακάτω φράσεων αποδίδοντας όμοιους νοηματικά όρους με έναν άλλο όρο/ ή μια φράση που να περιλαμβάνει όσο γίνεται το νόημα των προηγούμενων:

- «*ο χρόνος που έχουμε στην διάθεσή μας μπορεί να γίνει* ***συναρπαστικός, δημιουργικός, γεμάτος εκπλήξεις και νέα ενδιαφέροντα***»
- «*Ανθρώπων που προτιμούν να είναι ολοκληρωμένα, υγιή όντα,* ***που αγαπούν να κάνουν παρέα με άλλους, που επιδιώκουν την συναναστροφή με καινούργια πρόσωπα, που έχουν τη σοφία της συναίνεσης και της αποδοχής της διαφορετικότητας των άλλων***»
- «*Παρακαλούμε* ***τους νεαρούς, τα παιδιά μας, τα εγγόνια μας***».

2. «*Νομίζετε ότι για εμάς... δεν έχουμε μέλλον;*»: Το απόσπασμα περιέχει πέντε ερωτήματα τα οποία απευθύνουν τα μέλη της ομάδας στο ευρύ κοινό, κυρίως το νεανικό. Να προσπαθήσεις να πυκνώσεις το περιεχόμενο κάθε ερωτήματος, ώστε να αποδώσεις το νόημά του με μια φράση. Θα χρειαστεί να παραλείψεις εντελώς κάποιες δευτερεύουσες πληροφορίες. Στη συνέχεια να μετασχηματίσεις το πυκνωμένο σου κείμενο σε μία εκτενή πρόταση η οποία θα ξεκινάει ως εξής: *Τα μέλη της ομάδας αναρωτιούνται αν οι αναγνώστες πιστεύουν ότι...*

3. «*Εμείς, με πατημένα για τα καλά τα δεύτερα –ήντα... εκτιμούμε απεριόριστα κάθε είδος ομορφιάς*»: Με βάση την παραπάνω παράγραφο να συμπληρώσεις το παρακάτω πινακάκι:

Τα ηλικιωμένα μέλη της ομάδας πιστεύουν ότι:	1. 2, 3. 4.

4. «*Αυτή η σελίδα φιλοδοξεί... συγκατοίκους μας*»: Αφού διαβάσεις προσεκτικά την παράγραφο, να συμπληρώσεις τις παρακάτω φράσεις:

- Στόχος της σελίδας είναι...
- Η σελίδα απευθύνεται σε ανθρώπους που...

5. Με βάση τις απαντήσεις σου στις ερωτήσεις 1-4 να προσπαθήσεις να αποδώσεις περιληπτικά το περιεχόμενο του αποσπάσματος «*Νομίζετε ότι για εμάς... να εντοπίσουμε τους πιθανούς συγκατοί-*

κους μας» σε 90 περίπου λέξεις. Στη θεματική πρόταση να διευκρινίσεις το είδος του κειμένου και τον στόχο του.

Κειμενικά σχήματα - Λεξικογραμματικές επιλογές

Παραγωγή λέξης: Συγκάτοικοι

1. «*συγκατοίκους*»: Η λέξη προέρχεται από τη σύνθεση τριών στοιχείων. Να τα καταγράψεις. Σε ποιο μέρος του λόγου ανήκει κάθε ένα από αυτά;

2. Ποιες άλλες σύνθετες λέξεις μπορείς να σκεφτείς με α΄ και β΄ συνθετικό τη λέξη *οίκος*;

3. Σε ομάδες των δύο-τριών ατόμων να σκεφτείτε λέξεις με α' συνθετικό τη λέξη *οίκος*. Να καταγράψετε τα αποτελέσματα των ασκήσεων 2 και 3 σε ένα γλωσσάρι. Μπορείτε να αξιοποιήσετε την εφαρμογή Γλωσσάρι της e-class (απλό γλωσσάρι ή κατηγορία για να μπορέσετε να δημιουργήσετε και οικογένειες λέξεων).

4. «*Ας ξεκινήσουμε λοιπόν. Ας φροντίσουμε το μέλλον μας! :)*»: Στην καταληκτική φράση κειμένου, να αιτιολογήσετε α) την χρήση της Υποτακτικής, β) την επιλογή του ρηματικού προσώπου και γ) την επιλογή των σημείων στίξης.

5. Το συγκεκριμένο σύμβολο *:)* δεν περιέχεται στην παραδοσιακή στίξη. Σε τι είδους κείμενα θα μπορούσαμε να το συναντήσουμε; Μαζί με κάποιον/κάποια συμμαθητή/τρια σου, αναζητήστε την προέλευσή του, καθώς και παρόμοια σύμβολα τα οποία έχουν ενταχθεί τα τελευταία χρόνια σε κάποιες μορφές κειμένων του γραπτού λόγου.

Εξέλιξη emoji

Παραγωγή Γραπτού Λόγου

Διαβάζεις το κείμενο της ομάδας και προβληματισμένος/η από το κάλεσμα στην τελευταία παράγραφο αποφασίζεις να τους απαντήσεις με δική σου ανάρτηση-απάντηση ως εκπρόσωπος των συμμαθητών/συμμαθητριών σου, στην οποία τους προτείνεις δυο τρεις δράσεις τις οποίες θα μπορούσατε να κάνετε από κοινού ώστε να ξεπεράσετε το χάσμα των γενεών και να τους συνδράμετε στις δυσκολίες που φαίνεται ότι αντιμετωπίζουν (περίπου 200 λέξεις).

Πριν γράψεις το κείμενο

Να διαβάσεις προσεκτικά το κείμενο και να σημειώσεις 2-3 σημεία από τα οποία προκύπτουν οι πιθανές δυσκολίες των ηλικιωμένων. Στη συνέχεια να προσπαθήσεις να τις συνδέσεις με πρακτικές και δράσεις τις οποίες θα μπορούσατε να κάνετε από κοινού. Να προσπαθήσεις να λάβεις υπόψη σου και τα πιθανά κοινά σας ενδιαφέροντα. Να περιγράψεις με σαφήνεια ποιοι και πώς θα δραστηριοποιηθούν και θα συνεργαστούν στο πλαίσιο κάθε δράσης.

Αφού γράψεις το κείμενο

Να ξαναδιαβάσεις το κείμενό σου. Θεωρείς ότι το λεξιλόγιο είναι κατάλληλο για ένα μέσο κοινωνικής δικτύωσης; Είναι κατανοητό από άτομα μεγαλύτερης ηλικίας;

Πριν ακούσεις το κείμενο

Σε σύντομη ελεύθερη συζήτηση στην ολομέλεια της τάξης να προσπαθήσετε, ανατρέχοντας στην προσωπική σας εμπειρία, να περιγράψετε τη σχέση των ηλικιωμένων ατόμων που βρίσκονται στο άμεσο κοινωνικό σας περιβάλλον με τις νέες τεχνολογίες. Ποιες δυσκολίες αντιμετωπίζουν;

Μια αγκαλιά για την τρίτη e-λικία

Κείμενο 3: Μια αγκαλιά για την τρίτη e-λικία

Ένα ντοκιμαντέρ για το δικαίωμα της ισότιμης πρόσβασης και συμμετοχής των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας στον ψηφιακό κόσμο. Μια αγκαλιά για την τρίτη e-λικία, Παραγωγή: People Behind, στο πλαίσιο του έργου «Μια αγκαλιά για την τρίτη e-λικία» 2021, Σκηνοθεσία: Ξένια Τσιλοχρήστου.

Παρακολούθησε με προσοχή κυρίως τα αποσπάσματα:
00:01-00:15, 00:38-03:39, 15:07-15:48, 21:45-22:10

Στη συνέχεια να παρακολουθήσετε με προσοχή τα αποσπάσματα από το ντοκιμαντέρ για τη σχέση της τρίτης ηλικίας με τον ψηφιακό κόσμο, κρατώντας τις απαραίτητες σημειώσεις σχετικά με τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι ηλικιωμένοι και τον τρόπο που διαχειρίζονται τη σχέση αυτή.

Αφού ακούσεις το κείμενο

Σε σύντομη ελεύθερη συζήτηση στην ολομέλεια της τάξης να προσθέσετε δυσκολίες στη σχέση των ηλικιωμένων με τον ψηφιακό κόσμο τις οποίες μπορέσατε να εντοπίσετε μετά την παρακολούθηση του ντοκιμαντέρ.

Δραστηριότητες

Πρόσληψη και Παραγωγή Προφορικού Λόγου

1. Πώς αντιλαμβανόταν αρχικά η κυρία Ουρανία την ορολογία του ψηφιακού κόσμου (00:01-00:15); Πώς επιτυγχάνεται το ανάλαφρο και χιουμοριστικό ύφος στο συγκεκριμένο απόσπασμα;

2. Ποια άτομα βοήθησαν την κυρία Αγγελική να εξοικειωθεί με τον ψηφιακό κόσμο και πώς (00:38-01:08); Με ποιον τρόπο την αντιμετωπίζουν σήμερα οι φίλες της που επίσης έχουν μέσα κοινωνικής δικτύωσης;

3. Ποια ήταν τα συναισθήματα της κυρίας Πηνελόπης για τον καινούργιο κόσμο που ανοιγόταν μπροστά της;

4. Ποια είναι η σχέση των ηλικιωμένων στην Ελλάδα με τον ψηφιακό κόσμο σύμφωνα με τις στατιστικές που αναφέρει η παρουσιάστρια; Πώς επιμερίζεται η ευθύνη για την εξοικείωση των ηλικιωμένων με τον ψηφιακό κόσμο σύμφωνα με την κυρία Ηλιοπούλου;

5. Τι προσφέρει το διαδίκτυο στην κυρία Αγγελική και στην κυρία Ξανθίππη (15:07-15:48);

6. Για ποιους αισθάνεται ότι είναι συχνά αόρατη η κυρία Πηνελόπη (21:45-22:10);

Παραγωγή Γραπτού Λόγου

Στη διαφάνεια που παρουσιάζεται στο 27:08 αναφέρεται ότι «*η Οικονομική Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών μας είπε το 2018 ότι η Ελλάδα βρίσκεται στην τελευταία θέση προστασίας των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας ανάμεσα στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όσο δεν διασφαλίζουμε την ισότιμη πρόσβαση και συμμετοχή τους στον ψηφιακό, κόσμο καταπατούμε μια σειρά άρθρων της οικουμενικής διακήρυξης του ΟΗΕ. Το δικαίωμα στην ισότιμη πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες. Το δικαίωμα στην εκπαίδευση. Το δικαίωμα στην ίση συμμετοχή στην επιστημονική πρόοδο*». Προβληματισμένος/η από το ντοκιμαντέρ και ιδιαίτερα από την παραπάνω διαφάνεια αποφασίζεις να συμβάλεις στη διευκόλυνση της πρόσβασης της Τρίτης ηλικίας στον ψηφιακό κόσμο. Στο πλαίσιο αυτό αναλαμβάνεις να συντάξεις μια ανοιχτή επιστολή (300- 350 λέξεις) προς κάθε ενδιαφερόμενο/αρμόδιο στην οποία θα διατυπώνεις τις δικές σου συγκεκριμένες προτάσεις προς αυτή την κατεύθυνση.

Πριν γράψεις το κείμενο

Έχοντας στον νου σου το παραπάνω απόσπασμα, να παρακολουθήσεις ολόκληρο το ντοκιμαντέρ καταγράφοντας σε σημειώσεις τους τρόπους με τους οποίους μπορούν να βοηθήσουν, τόσο οι κρατικοί φορείς, όσο και οι μη κρατικοί παράγοντες/άτομα, άμεσα ή έμμεσα, στη διασφάλιση των δικαιωμάτων αυτών μέσα από την ισότιμη πρόσβαση των ηλικιωμένων στον ψηφιακό κόσμο.
Στη συνέχεια να εμπλουτίσεις τις σκέψεις σου με στοιχεία από την προσωπική σου εμπειρία και να τις καταγράψεις με τη μορφή σημειώσεων στο παρακάτω σχεδιάγραμμα με κριτήριο τους δύο βασικούς άξονες: κρατικοί φορείς - μη κρατικοί παράγοντες/άτομα.

Ορισμός: Ψηφιακές δεξιότητες

Κρατικοί Φορείς	Μη κρατικοί παράγοντες/ άτομα

Αφού γράψεις το κείμενο

Να ξαναδιαβάσεις το κείμενό σου. Προσπάθησε να ελέγξεις αν οι θεματικές σου προτάσεις ανταποκρίνονται στο περιεχόμενο των παραγράφων. Πόσες προτάσεις έχεις συμπεριλάβει σε κάθε άξονα; Είναι συγκεκριμένες; Είναι σαφές ποιον φορέα αφορούν;

Πριν παρατηρήσεις το κείμενο

Σε ποιες εργασίες πιστεύεις ότι απασχολούνται οι ηλικιωμένοι συνήθως; Μπορείς να αναφέρεις κάποιες εργασίες τις οποίες έχεις παρακολουθήσει ο ίδιος/η ίδια; Θεωρείς ότι υπάρχει διαφοροποίηση ως προς το φύλο;

Κείμενο 4: Γιαγιά...

Μαρία Λαμπριάδου, 2024

Δραστηριότητες

Πρόσληψη και Παραγωγή Γραπτού Λόγου

1. Ποια συναισθήματα σού προκαλεί η φωτογραφία του Κειμένου 4;

2. Σε ποια μορφή κοινωνίας πιστεύεις ότι είναι πιθανότερο να συναντήσεις τη συγκεκριμένη εικόνα; Στην ίδια κοινωνία ποιες θεωρείς πιθανές ασχολίες για έναν ηλικιωμένο άνδρα;

3. Σε σύντομη ελεύθερη συζήτηση να αναφέρεις δραστηριότητες στις οποίες έχεις εμπλακεί μαζί με ένα τουλάχιστον ηλικιωμένο άτομο του άμεσου κοινωνικού σου περιβάλλοντος. Θεωρείς ότι το είδος των δραστηριοτήτων επηρεάζεται από το ευρύτερο περιβάλλον (αστικό, αγροτικό κτλ) στο οποίο ζεις;

Παραγωγή Γραπτού Λόγου

Σε μια παράγραφο 100 περίπου λέξεων να προσπαθήσεις να περιγράψεις τη φωτογραφία του Κειμένου 1.

Πριν γράψεις το κείμενο

Πριν γράψεις την παράγραφό σου να ετοιμάσεις:

1. Το θέμα της φωτογραφίας το οποίο θα διατυπώσεις στη θεματική πρόταση
2. Τα στοιχεία που αφορούν το σκηνικό στο οποίο πιθανόν να τοποθετείται η δράση
3. Τα στοιχεία που αφορούν την κεντρική μορφή
4. Μην ξεχάσεις να επιλέξεις ποιες λεπτομέρειες θα προσθέσεις στην περιγραφή σου ώστε να γίνεται όσο το δυνατόν σαφέστερη η πρόθεση της φωτογράφου. Να επικεντρωθείς σε αυτό που σε εντυπωσιάζει περισσότερο.

Να συντάξεις με προσοχή την παράγραφό σου προσπαθώντας να κάνεις όσο το δυνατόν σαφέστερη την περιγραφή σου, αξιοποιώντας λέξεις και προσδιορισμούς που αφορούν τον άξονα του χώρου, αλλά και εκφράσεις που μπορούν να μεταφέρουν την εικόνα σε κάποιον που δεν την έχει δει.

Αφού γράψεις το κείμενο

Να χωριστείτε σε ζεύγη και να διαβάσετε μεγαλόφωνα ο ένας/η μία στον άλλο/στην άλλη το κείμενο που έγραψε ο συμμαθητής/η συμμαθήτρια σας. Ποιες αλλαγές θα κάνεις στο κείμενό σου τώρα που το άκουσες από κάποιον άλλο; Ποιες αλλαγές θα πρότεινες στο κείμενο του συμμαθητή/της συμμαθήτριάς σου;

Συνεργατική Διαφοροποιημένη Διδασκαλία

1η Ομάδα: Να αναζητήσετε στο άμεσο κοινωνικό σας περιβάλλον ηλικιωμένα άτομα τα οποία είναι πρόθυμα να σας διηγηθούν την προσωπική τους ιστορία. Στη συνέχεια να φτιάξετε ένα σύντομο βίντεο ή ένα ηχητικό κείμενο με τίτλο *Οι ιστορίες των Ανθρώπων μας* το οποίο θα περιλαμβάνει τις ιστορίες τους. Μπορείτε επίσης να τους καθοδηγήσετε με έναν οδηγό προκαθορισμένων ερωτήσεων, ώστε οι συνεντεύξεις να απαντούν στα ίδια περίπου ερωτήματα τα οποία εσείς θέλετε να διερευνήσετε.

2η Ομάδα: Να σκεφτείτε από κοινού τρόπους με τους οποίους θα μπορέσετε να διευκολύνετε την πρόσβαση των ηλικιωμένων της περιοχής σας στον ψηφιακό κόσμο. Με βάση τα αποτελέσματα της συζήτησής σας, να γράψετε σε ένα έγγραφο απλές οδηγίες που καθιστούν πιο εύκολη τη χρήση εφαρμογών που διευκολύνουν την καθημερινότητα ενός ηλικιωμένου. Να εμπλουτίσετε το έγγραφο με όλα τα απαραίτητα σχέδια ή εικονίδια. Να κοινοποιήσετε το έγγραφο σας στο τοπικό Κέντρου Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων και να το αναρτήσετε στη σχολική ιστοσελίδα.

3η Ομάδα: Αφού συμβουλευτείτε ηλικιωμένα άτομα του περιβάλλοντός σας, να καταγράψετε σε ένα συνεργατικό έγχαρτο ή ηλεκτρονικό έγγραφο παραδοσιακές συνταγές από τους τόπους καταγωγής τους. Προσπαθήστε να ακολουθήσετε το σχέδιο μιας συνταγής σαν αυτές που συναντούμε στα βιβλία μαγειρικής ή στο διαδίκτυο (π.χ. υλικά, συγκεκριμένα βήματα κ.λπ.). Να προσθέσετε εικόνες και όποια άλλα στοιχεία μας βοηθούν να κατανοήσουμε τις ιδιαιτερότητες αυτής της συνταγής (πχ. σε ποιες κοινωνικές συνθήκες την έφτιαχναν, σε ποιους απευθυνόταν κ.λπ.). Στη συνέχεια να προσαρμόσετε το έγγραφο, ώστε να έχει τη μορφή ενός μικρού οδηγού μαγειρικής και να τον αναρτήσετε στη σχολική ιστοσελίδα.

4η Ομάδα: Να συγκεντρώσετε πίνακες ζωγραφικής που αφορούν την τρίτη ηλικία και, αν έχετε τη δυνατότητα, να δημιουργήσετε και δικά σας έργα. Να γράψετε μικρά κειμενάκια στα οποία θα παρουσιάζετε τα έργα. Στη συνέχεια, να φτιάξετε μια φυσική ή διαδραστική έκθεση ζωγραφικής με θέμα *Ζώντας μαζί με την τρίτη ηλικία*.

Επέκταση

Δραστηριότητα Επέκτασης

Αφού επιχειρήσετε να έρθετε σε επικοινωνία με τους υπευθύνους του τοπικού Κέντρου Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων, να οργανώσετε ομάδες οι οποίες θα συμμετέχουν σε δραστηριότητες από κοινού με μέλη του κέντρου, ανάλογα με τις δυνατότητες ή τα ενδιαφέροντα των συμμετεχόντων (πχ. περίπατοι, επιτραπέζια παιχνίδια, σκάκι, μαγείρεμα, ανάγνωση βιβλίων, μουσικές δραστηριότητες κ.λπ.).

Προτεινόμενα δίκτυα κειμένων

1ο Δίκτυο

1. Ποιές είναι οι κυριότερες αιτίες της μοναξιάς των ηλικιωμένων στην Ευρώπη, Liberal, 23-05-2022
2. Κατοικίδια και Τρίτη ηλικία, Πανελλήνια Φιλοζωϊκή Ομοσπονδία
3. Φιλία σε κάθε Ηλικία: Γραμμή στήριξης για τη μοναξιά στην Τρίτη Ηλικία. Αναζήτησε [Φιλία σε κάθε Ηλικία: Γραμμή στήριξης]

2ο Δίκτυο

1. Τρίτη ηλικία και κοινωνία, Δάλλα Α., grandmama.gr.
2. Ιάπωνας καθηγητής του Γέιλ πρότεινε να αυτοκτονήσουν μαζικά οι ηλικιωμένοι, Κατσαρός Γ., huffingtonpost.gr, 13-02-2023.
3. Εικόνα από τη σχολική μαθητική εφημερίδα Γενικού Λυκείου Καστριτσίου (schoolpress.sch.gr).

Άλλα κείμενα

Μπορείτε να δείτε:

- *Μυστικός Πράκτορας* [*The Mole Agent*], δραματοποιημένο ντοκιμαντέρ του Μάιτε Αλμπέρντι (2020)
- *Ο δρόμος για το σπίτι* [*The Way Home*], Λι Τζίονγκ-Χιανγκ (2002)
- *Κοκούν* [*Cocoon*], Ρον Χάουαρντ (1985)

Γιαγιά που γνέθει

Αναστοχασμός

Αφού σκεφτείς όσα έμαθες σε αυτή την ενότητα, να συμπληρώσεις τα κενά των παρακάτω προτάσεων με τη σωστή απάντηση:

- Οι παππούδες/γιαγιάδες ..... τη σύγχρονη ελληνική οικογένεια.
- Οι άνθρωποι Τρίτης ηλικίας έχουν (εκτός από φυσιολογικές ανάγκες) και την ανάγκη της .....
- Ένα κείμενο μπορεί να αποτελεί -εκτός από το παραδοσιακό γραπτό- και .....
- Το ότι οι λέξεις συχνά έχουν παραπάνω από μία σημασίες ονομάζεται .....

Βιβλιογραφία

Γλωσσάρι όρων

Άρθρα σε ιστοσελίδες & διαδικτυακές πηγές:

Αραμπατζίδου, Σ. (2022, Φεβρουάριος 24). Ξεδιπλώνοντας μια ιστορία μόδας και πολιτισμικής κληρονομιάς. *Glow.gr*.

Βαλαβάνη, Τ. (2017, Νοέμβριος). Τα κατοικίδια και η σημασία τους. *Πανελλαδική Φιλοζωική Περιβαλλοντική Ομοσπονδία*.

Βελιδάκης, Λ. (2022, Οκτώβριος 5). Μαμά, μην κριντζάρεις – Τι ελληνικά μιλάνε οι νέοι σήμερα; *Καθημερινή*.

Γογγάκη, Κ. (2022). Η ωμότητα της οπαδικής βίας στην Ελλάδα. *Έθνος*.

Δαββέτας, Γ. (2023, Φεβρουάριος 20). Η τεχνητή νοημοσύνη υπερασπίζεται την τέχνη της με το δικό της μανιφέστο. *Lifo.gr*.

Δασκαλοπούλου, Α. (2015, Μάρτιος 15). Η επιστήμη και η τέχνη συναντώνται στον 21ο αι. *Καθημερινή*.

Δεδούλη, Μ. (n.d.). Οι κύριες λειτουργίες στη σχέση εκπαιδευτικού και εφήβων μαθητών. *Διαπολιτισμική Εκπαίδευση*.

Καραγιάννη, Ε. (n.d.). Η Συμβολή της Τρίτης Ηλικίας στη Σύγχρονη Οικογένεια. *EPSYAN.gr*.

Hulot, Μ. (2022, Νοέμβριος 9). Από το «Γκιακ» στο «Ώπα Ωπα Μπλάτιμοι»: Η λογοτεχνία της ντοπιολαλιάς. *Lifo.gr*.

Λαμπρίδου, Δ. (n.d.). Ακτιβισμός και Social Media: Μια σχέση αγάπης-μίσους. *TEDxAUTH*.

Λιακάκου, Λ. (2024, Νοέμβριος 26). Διαβάζω, γράφω, σκέφτομαι στα αγγλικά. Μετά πώς να μιλήσω ελληνικά; Give me a break. *Lifo.gr*.

Καραϊσκάκη, Τ. (2006, Ιούνιος 20). Όσο γελάμε τίποτε δεν χάθηκε. *Καθημερινή*.

Κουλάλης, Δ. (2017, Ιανουάριος 2). Ποδόσφαιρο: Μια θρησκεία χωρίς απίστους. *Nostimonimar.gr*.

Μπουκάλας, Π. (2021, Ιούλιος 22). Σύστημα «Γιάννης». *Καθημερινή*.

Νίκα, Α. Μ. (n.d.). Γιατί να διαβάζουμε βιβλία. *Pnykapress.gr*.

Παπαθανασίου, Μ. (n.d.). *Γνωμικολογικόν. Αποφθέγματα για τη μόδα (Κοκό Σανέλ, Όσκαρ Ουάιλντ)*. *Gnomikologikon.gr.*

Παπαματθαίου, Μ. (2022, Δεκέμβριος 21). Γλώσσα: Πώς μιλούν σήμερα οι νέοι. *in.gr*.

Πανταζόπουλος, Γ. (2018, Νοέμβριος 9). Τα ριάλιτι μόδας, ο διασυρμός και η δικτατορία της ομοιομορφίας. *Lifo.gr*.

Σκαράκη, Α. (2023, Μάρτιος 10). Μπορούν TikTok και Instagram να φέρουν τους νέους πιο κοντά στο βιβλίο; *Καθημερινή*.

Σπανουδάκη, Μ. (2023, Ιούνιος 27). Βιβλία, E-books ή Audio Books; Κανένα... τρίλημμα! *αθηΝΕΑ*.

Συντακτική Ομάδα FOCUS MAG. (n.d.). Η αίσθηση του χιούμορ. *Lecturesbureau.gr*.

Βιβλία:

Blakemore, S. J. (n.d.). *Επινοώντας τον εαυτό μας*. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.

Κίτσος, Λ. (2021). *Έκθεση ζωγραφικής στη Βιολογία: Μια επιστημονική Σουίτα*. Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης.

Ζωνάκης, Σ. (2023, Φεβρουάριος). Οι γρίφοι της Ήβης. *Σχεδία*, 108, 16-20.

Ξωχέλλης, Π. (2018). *Θεμελιώδη προβλήματα της Παιδαγωγικής Επιστήμης*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Κυριακίδη.

Στελλάκη, Α. (2022). *Το χιούμορ στο πλαίσιο της σχολικής τάξης: Απόψεις δασκάλων* (Μεταπτυχιακή εργασία, ΕΚΠΑ, Σχολή Επιστημών Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία).

Podcast & Ηχητικές Πηγές:

Δημάκης, Π. (Παραγωγός). (n.d.). *Χίλιες και μια λέξεις - Η γλώσσα με τα χίλια πρόσωπα* [Podcast επεισόδιο]. *Simplecast*. Συνέντευξη με τον Ν. Παντελίδη. Ανακτήθηκε από το διαδίκτυο.

Επτακοίλη, Τ. (Παραγωγός). (n.d.). *Podcast με ουρά! #3 – Κακοποιήσεις ζώων: ο κύκλος της βίας* [Podcast επεισόδιο]. *Καθημερινή*. Συνέντευξη με τον Β. Δρίβα. Ανακτήθηκε από το διαδίκτυο.

Γκαρέτσου, Λ. (Παραγωγός). (n.d.). *Πέρα από τα όρια: Καρολίνα Πελενδρίτου μέσα από τα μάτια της «χρυσής» κολυμβήτριας* [Podcast επεισόδιο 38]. Ανακτήθηκε από το διαδίκτυο.

Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (Παραγωγός). (2021, Μάρτιος 31). *Generation Z: Τι θέλουν οι έφηβοι να ξέρουμε για αυτούς;* [Podcast επεισόδιο]. *Διάλογοι - Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος*. Ανακτήθηκε από το διαδίκτυο.

People Behind (Παραγωγός). (2021). *Μια αγκαλιά για την τρίτη e-λικία* [Podcast επεισόδιο]. Σκηνοθεσία: Ξένια Τσιλοχρήστου.

ADandPRLAB, Πάντειο Πανεπιστήμιο (Παραγωγός). (n.d.). *Generation Z: Ποια είναι η σχέση της με τα μέσα;* [Podcast σειρά]. *iMEdD*. Επεισόδιο: *Social Media and Mental Health* (Αγιοβλασίτη, Μ., Γιαννοπούλου, Χ., Καρβέλα, Ζ., Μορόι, Ρ., & Σκαρλάτος, Χ.).

Αναρτήσεις σε Κοινωνικά Δίκτυα:

Facebook:

- Ομάδα Facebook. (n.d.). *Κοινότητες συγκατοίκησης ηλικιωμένων και μη - Φτιάχνω το μέλλον μου!* [Ανάρτηση στο Facebook]. Facebook.
- RealAncient. (n.d.). *Μιμίδια, realancient/photos* [Ανάρτηση στο Facebook]. Facebook.
- Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας. (n.d.). *Εικόνες της Δημόσιας Κεντρικής Βιβλιοθήκης της Βέροιας* [Ανάρτηση στο Facebook]. Facebook.

Instagram:

- Archaeostoryteller. (n.d.). *Διορθώνοντας τον Πλάτωνα* [Ανάρτηση στο Instagram]. Instagram.

Εικόνες & Εικαστικές Δημιουργίες:

- Oboe Mozart. (1920). *Παρτιτούρα Μότσαρτ* [GIF]. *Wikimedia Commons*.
- Τσιρώνης, Κ. (n.d.). *Τα ζώα στην πυρκαγιά* [Φωτογραφία]. Αλιευμένο από το Twitter.
- Discover Veria. (n.d.). *Η βραβευμένη Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη της Βέροιας* [Φωτογραφία]. *Ιστότοπος discoververia.gr*.
- Γρηγορίου, Σ. (n.d.). *Γονείς και παιδιά-αθλητές* [Εικαστικό έργο].
- Λαμπριάδου, Μ. (n.d.). *Γιαγιά...* [Εικαστικό έργο].
- Τεχνητή Νοημοσύνη. (n.d.). *Εικόνες δημιουργημένες από Τεχνητή Νοημοσύνη* [Ψηφιακή εικόνα].

Λεξικά (έντυπα & ψηφιακά):

- Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας. (n.d.). *Λεξικό Τριανταφυλλίδη. Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα*. Ανακτήθηκε από https://www.greek-language.gr
- Μπαμπινιώτης, Γ. (1988). *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*.
- Ακαδημία Αθηνών. (n.d.). *Χρηστικό Λεξικό της Ακαδημίας Αθηνών* (Χ. Χαραλαμπάκης, Επιμ.).

Γραμματική:

- Κλαίρης, Χ., & Μπαμπινιώτης, Γ. (2021). *Γραμματική της Νέας Ελληνικής*. Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας.
- Μπαμπινιώτης, Γ. (2017). *Σύγχρονη Σχολική Γραμματική για όλους*. Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας.

Παράρτημα

Ενδεικτικές Απαντήσεις δικτύου: Τέχνη μετά τεχνολογίας

Ενδεικτικές Απαντήσεις δικτύου: Ομορφιά και ο κόσμος της μόδας

Δραστηριότητες βιβλίου - Ενδεικτικός χρονοπροσδιορισμός.

Σημειώσεις

1. Ο Τζ. Μ. Μπάρι ήταν Σκωτσέζος συγγραφέας και δραματουργός (1860-1937). Είναι περισσότερο γνωστός ως δημιουργός του θεατρικού έργου «Πήτερ Παν ή το Παιδί που αρνιόταν να μεγαλώσει».

2. Επίσημο τρέιλερ. (1989). Peter Weir (Σκηνοθεσία),Touchstone Pictures, (Παραγωγή) Silver Screen Partners IV (Παραγωγή), Κινηματογραφική Λέσχη Ερέτριας (Υπότιτλοι)

3. Spranger: Γερμανός φιλόσοφος, παιδαγωγός και ψυχολόγος

4. Εξελικτική Ψυχολογία: θεωρητική προσέγγιση στις κοινωνικές και φυσικές επιστήμες που εξετάζει την ψυχολογική δομή και επιδιώκει να προσδιορίσει ποια ανθρώπινα ψυχολογικά χαρακτηριστικά οδήγησαν στις προσαρμογές.

5. Νευροεπιστήμη: επιστημονική μελέτη του νευρικού συστήματος. Η νευροεπιστήμη είναι κλάδος της Βιολογίας.

6. Το πλήρες άρθρο βρίσκεται στα κείμενα του προτεινόμενου 1ου δικτύου.

7. Μετάφραση στα ελληνικά: Άσε με ήσυχο/ήσυχη, Άφησέ με να ηρεμήσω (Η ακριβής απόδοση εξαρτάται από τα συμφραζόμενα και τον τόνο της συζήτησης. Στο πλαίσιο του παραδείγματος, φαίνεται να εκφράζει ενόχληση ή ανάγκη για αποστασιοποίηση).

8. Άτομα που βρίσκονται στις αρχές της δεκαετίας των 30 τους.

9. Αμήχανο, ντροπιαστικό.

10. Ανατριχιστικό, φρικιαστικό.

11. Οικείο, σχετικό.

12. Το ίδιο, κι εγώ.

13. Οι γεωγραφικές διάλεκτοι της Ελληνικής γλώσσας χωρίζονται σε δύο κύριες ομάδες, τις Βόρειες και τις Νότιες διαλέκτους. Η Ηπειρώτικη περιλαμβάνεται στις βόρειες διαλέκτους μαζί με τη Ρουμελιώτικη, τη Θεσσαλική, τη Μακεδονική και τη Θρακική. Τα βασικά χαρακτηριστικά της ηπειρώτικης διαλέκτου είναι:

α) Αποβολή του άτονων [i] και [u], π.χ. χέρ (χέρι), πηγάδ (πηγάδι), σκλι (σκυλί), τ' Χαρ (του Χάρου), στ' Λαμπ τς μυλ (στου Λάμπου τους μύλους), πλάου (πουλάω), δλεβ (δουλεύει) κ.λπ. και

β) Στένωση των άτονων [e] (ε και αι) και [o] (ο και ω) σε [i] και [u] αντίστοιχα: π.χ. φιγγάρ' (φεγγάρι), χουράφ' (χωράφι). Μπόγκας Ευάγγελος, *Τα γλωσσικά ιδιώματα της Ηπείρου* (εκδ. Εταιρεία Ηπειρώτικων Μελετών, τόμος Α΄).

14. «Performance activism»: «υποκριτικός ακτιβισμός».

15. Ο George Floyd ήταν Αφροαμερικανός ο οποίος δολοφονήθηκε από λευκό αστυνομικό στη Μινεάπολη της Μινεσσότα τον Μάιο του 2020, με αποτέλεσμα να ακολουθήσουν σφοδρές ταραχές σε αμερικανικές πόλεις και να αναπτυχθεί ένα ευρύτατο κίνημα το οποίο διαδόθηκε και μέσω του διαδικτύου με το σύνθημα #BlackLivesMatter.

16. Αν παρέμενα σιωπηλός θα ήμουν συνένοχος.

17. Πρόκειται για την ηλικιακή ομάδα η οποία έχει ως αφετηρία τις γεννήσεις στα μέσα της δεκαετίας του 1990. Το τέλος της είναι μάλλον απροσδιόριστο.

18. Μανιφέστο είναι η γραπτή διακήρυξη με πολιτικό, κοινωνικό, ή καλλιτεχνικό περιεχόμενο, όπου διατυπώνονται γενικές αρχές ενός κινήματος ή διαμαρτυρίες για τα κακώς κείμενα (Μπαμπινιώτης, 1998: 1045).

19. Νευρωνικά δίκτυα ονομάζονται εδώ τα υπολογιστικά συστήματα τα οποία έχουν σχεδιαστεί για να μιμούνται τον ανθρώπινο εγκέφαλο στην ικανότητά να του να μαθαίνει και να αξιολογεί δεδομένα.

20. Οι Παναθηναϊκοί αμφορείς ήταν αγγεία τα οποία δίνονταν ως έπαθλα στους νικητές των Παναθηναϊκών αθλητικών αγώνων.

21. https://www.ethnos.gr/opinions/article/193912/homothtathsopadikhsbiassthnellada.

22. Γόητρο

23. Η μεταφορά της εξελικτικής θεωρίας του Δαρβίνου στο κοινωνικό πεδίο. Η θεωρία αυτή αποτέλεσε την ιδεολογική δεξαμενή πολλών ρατσιστικών θεωρίων.

24. NBA: National Basketball Association (Εθνική Ομοσπονδία Καλαθοσφαίρισης- ΗΠΑ)

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ
ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»